

HET HEILIGE BOEK
DER NATUUR

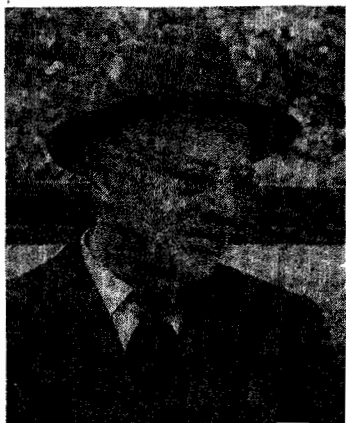
TOESPRAKEN

DOOR

H. P. VAN TUYLL VAN SEROOSKERKEN

EAST-WEST PUBLICATIONS FONDS N.V.

Over de schrijver:

Hubertus Paulus baron van Tuyll van Serooskerken (1883-1958) had al vroeg een grote belangstelling voor de Heilige Schriften van de wereld. Het grote keerpunt in zijn leven is de ontmoeting geweest met de Indiase musicus, mysticus en wijze Inayat Khan (1882-1927), de Brenger van de Soefi Boodschap aan de Westerse wereld.

Vanaf dit ogenblik heeft „Sirdar” van Tuyll zich geheel aan de verspreiding van de Soefi Boodschap gewijd. Hij was één van de naaste medewerkers van de Soefi Meester en de eerste Nationaal Vertegenwoordiger van de Soefi Beweging in Nederland.

Vanaf 1923-1929 gaf Sirdar van Tuyll in de Universele Erediensten in zijn huis en vanaf 1929 in de zaal, welke hij aan zijn huis in de Anna Paulownastraat 78, Den Haag, had laten bouwen, toespraken, die sinds 1949 met een recorder-machine zijn opgenomen. Gedurende al deze jaren gaf Sirdar van Tuyll o.a. vele uitleggingen

over onderwerpen uit de Heilige Schriften der wereld en onthulde de symbolische betekenis ervan. Deze toespraken zijn verschenen onder de titel „Groter Christendom - Deel I: „Oude Testament” en Deel II: „Nieuwe Testament”. Deze derde bundel bevat een keuze uit de toespraken over de natuur en de dieren.

Sirdar van Tuyll hield heel veel van dieren. Zijn liefde ging vooral uit naar het paard in het algemeen en de volbloed in het bijzonder. Hij was dan ook een van de grootste steunpilaren van de nederlandse rensport en de nederlandse volbloedfokkerij en had vele jaren achtereen een grote renstal (Stal Prospéro) en een eigen stoeterij. Zijn liefde voor en zijn kennis van de volbloedfokkerij waren bijzonder groot. Hij was tot zijn heengaan lid van de Stamboekcommissie van de Stichting Nederlandse Draf- en Rensport, terwijl hij vele jaren tevens lid was van het Hoofdbestuur van deze Stichting.

Uit de inhoud:

De liefde tot de natuur - O Goddelijke Natuur - Het natuurlijke leven - Onze verhouding tot de dieren - Onze verhouding tot elkander - Onze vrienden de dieren - Mensen en dieren - Een natuurlijk leven is een gelukkig leven - De luister van de nacht - De dag en de nacht - Levenshonger - Geestelijk zwerven - Heilige plaatsen en centra - Waar leven wij op? - Onze eigen wereld - In harmonie leven - Betrachten van stilte en zwijgzaamheid - Het intuïtieve leven - Levend water - Moeder Aarde - De Zon Uwer Heerlijkheid.

Inhoud

	Blz.
Inleiding	5
Voorwoord	7
I. De liefde tot de natuur	9
II. O Goddelijke Natuur	21
III. Het natuurlijke leven	34
IV. Onze verhouding tot de dieren	46
V. Onze verhouding tot elkander	60
VI. Onze vrienden de dieren	71
VII. Mensen en dieren	84
VIII. Een natuurlijk leven is een gelukkig leven	98
IX. De luister van de nacht	110
X. De dag en de nacht	121
XI. Levenshonger	132
XII. Geestelijk zwerven	142
XIII. Heilige plaatsen en centra	154
XIV. Waar leven wij op?	168
XV. Onze eigen wereld	181
XVI. In harmonie leven	194
XVII. Betrachten van stilte en zwijgzaamheid	205
XVIII. Het intuïtieve leven	215
XIX. Levend water	230
XX. Moeder Aarde	242
XXI. De Zon Uwer Heerlijkheid	256
Bibliografie	268

De natuur zingt mij Uw lied. Zacht fluistert zij
mij Uw woord in de oren. Ik zie Uw eigen beeld,
Heer, in Uw Schepping.

Vadan, p. 12.

Inleiding

In deze derde bundel toespraken door H. P. Baron van Tuyll van Serooskerken vinden wij zijn gedachten over de natuur.

Ofschoon hij in Den Haag woonde, was Sirdar van Tuyll in hart en nieren een buitenmens. Hij hield intens veel van dieren. Hij had honden, poezen, paarden, geiten, kippen, goudfazanten, duiven, maar zijn liefde ging verder dan het tastbare der natuur alleen; hij hield van de natuur in al haar uitingen.

Heel erg veel hield Sirdar van Tuyll van paarden, vooral van volbloeds. Vóór de Tweede Wereldoorlog placht hij met zijn vrouw in de duinen te rijden en ieder jaar werd enige tijd vakantie gehouden in het New Forest in Engeland om te kunnen paardrijden. Gedurende de Tweede Wereldoorlog begon hij een eigen renstal en fokte hij volbloeds. En deze liefde voor het paard en voor de natuur is gebleven tot zijn heengaan in 1958.

Wat een roerende gedeelten zijn er in zijn toespraken te vinden, als hij spreekt over de natuur! Ergens zegt hij, „Ik heb maar een heel klein tuintje, maar als ik in dat kleine tuintje zit, dan zie ik er soms de hele wereld in.” Zo was het ook; in zijn geestesoog zag hij de hele natuur als één geheel, als Gods schepping en vurig verlangde hij ernaar, dat zijn toehoorders ook diezelfde liefdevolle visie zouden krijgen, die hem bezielde.

Wij voelen de gloed, de ontroering, de directheid van zijn woorden als wij ze lezen. Wij voelen zijn ootmoedige blijdschap met al het geschapene en zijn grote liefde voor zijn Leermeester, Moershid Inayat Khan.

Gelijk in de twee eerder verschenen bundels met toespraken vinden wij herhaaldelijk herhalingen in de tekst. Wij moeten echter niet vergeten, dat deze toespraken zijn uitgesproken over een tijdsverloop van vijf jaren (1949–1954) en dat Sirdar van Tuyll vele andere onderwerpen ertussendoor behandelde. Wij hebben gemeend zijn woorden zo getrouw mogelijk te moeten bewaren.

De Bewerkers.

Er is één heilig boek, het heilige boek der natuur, het enige geschrift, dat de lezer licht kan geven.

no. 3 Soefi denkbeelden.

Er is geen groter heilig boek dan de natuur, want de natuur is het leven zelf.

Bowl of Saki, 5 oktober.

Korte biografische schets

Voor H. P. Baron van Tuyll van Serooskerken is de grootste en belangrijkste factor in zijn leven zijn ontmoeting met de oosterse mysticus en wijze Moershid Inayat Khan (1882–1927) geweest. Deze ontmoeting heeft zijn hele leven veranderd en vervuld.

Hubertus Paulus Baron van Tuyll van Serooskerken werd op 26 september 1883 in Den Haag geboren. Huib van Tuyll groeide in Voorburg, waar zijn vader burgemeester was, op als een jongen, die reeds vroeg een uitzonderlijke voorliefde voor studie in de verschillende oosterse godsdiensten en wijsbegeerten bezat. Nog tijdens zijn HBS-tijd las hij de Heilige Schriften van het Oosten en als hij met zijn ouders in de zomervakantie in Scheveningen was, kocht hij deze literatuur bij een kiosk van de Theosofische Vereniging op de boulevard aldaar. Terwijl de meeste jongens van zijn leeftijd zich bezig hielden met spelen op het strand of zwemmen, was zijn aandacht vrijwel geheel geabsorbeerd door het lezen van boeken, die de diepere kant van het leven belichtten.

In 1921 kwam de ontmoeting met de Indiase musicus, wijze en mysticus Moershid Inayat Khan. De heer van Tuyll, die toen in Arnhem woonde, had kort tevoren een verzoek gekregen om voor deze wijze, wiens naam hij nooit eerder gehoord had, een gelegenheid te scheppen om in een zaal voor zo mogelijk een groot gehoor enige lezingen te geven. Na de nodige voorbereidingen getroffen te hebben, ontving hij Moershid Inayat Khan gastvrij in zijn woning en hoorde hij vervolgens voor het eerst zijn lezingen.

Zo'n grote indruk maakte dit eerste contact op de heer van Tuyll, dat hij zei dat hij het geloof van zijn kinderjaren, dat hij verloren had, in één ogenblik had teruggevonden. Vanaf dit ogenblik beschouwde hij Moershid Inayat Khan als zijn geestelijke Meester en hij stelde zijn hele leven zonder enige reserve in dienst van de verbreiding van de Soefi Boodschap, zoals Moershid Inayat Khan deze aan de westerse wereld bracht.

Reeds in 1921 benoemde Moershid Inayat Khan de heer van Tuyll tot eerste Nationaal Vertegenwoordiger van de Soefi Beweging in Nederland en in deze beginjaren vergezelde hij zijn Meester op diens reizen door Duitsland en Zwitserland. Het is niet overdreven te zeggen, dat de heer van Tuyll, die kort na zijn inwijding in de Soefi Orde de naam „Sirdar” ontving, tot de meest intieme en belangrijke medewerkers van Moershid Inayat Khan behoorde. Vele malen logeerde Moershid Inayat Khan tijdens zijn bezoeken aan Nederland in het huis van de van Tuyll's, eerst in Katwijk aan Zee, waar Sirdar van Tuyll een ruim huis bezat en waar in 1922 een Zomerschool werd gehouden en daarna in het huis in de Anna Paulownastraat 78, Den Haag, waar Sirdar van Tuyll tot zijn overlijden in 1958 zou wonen.

Van niet te onderschatten betekenis zijn de vele gesprekken geweest, die de Nederlander en de Indiase mysticus met elkander in de jaren 1921–1926 hadden. De toegewijde leerling van Tuyll dronk alles in wat zijn Meester hem uitlegde en tussen hen – zoals ook het geval was met vele andere leerlingen van Moershid Inayat Khan – groeide de hechte en ondefinieerbare, intieme band van Leermeester en leerling.

In januari 1929 opende Sirdar van Tuyll een zaal, die hij aan zijn huis, naast het Vredespaleis te Den Haag, had laten bouwen en waar hij voortaan Universele Erediensten, lezingen en culturele avonden organiseerde. Ofschoon in 1930 een splitsing ontstond in de Soefi Beweging, is Sirdar van Tuyll doorgegaan met inzet van zijn hele persoon de gedachten van zijn geëerbiedigde Leraar verder te verbreiden.

Sinds 1949 zijn Sirdar van Tuyll's toespraken door middel van een recorder opgenomen en zo bezitten wij thans van de laatste jaren van zijn leven een serie toespraken.

Zijn enorme werkkraft, zijn veelzijdige contacten met vooraanstaande geesten in vele landen, zijn grote kennis, zijn uitzonderlijke persoonlijkheid en zijn boeiend spreektalent maakten Sirdar van Tuyll tot een zeer groot leerling van zijn onvergetelijke Meester, Moershid Inayat Khan.

De Bewerkers.

Hij, die de natuur liefheeft, is de ware aanbidder van God.

Gayan, p. 37.

1 De liefde tot de natuur

Onder de Soefi's is een gezegde bekend en ik geloof, dat het ook wel overal bekend is: de natuur is het aangezicht van God. Dit gezegde heeft verschillende betekenissen, die verschillende richtingen uitgaan, of verschillende diepten hebben. Er is o.a. een uiting, die in alle Heilige Schriften voorkomt, dat een mens, een Profeet bijvoorbeeld, het aangezicht van God heeft gezien. Nu is dit niet het onderwerp, waarover we willen spreken, want dat ligt buiten ons bewustzijn. Ik heb het weleens beschreven gevonden, dat degeen, die werkelijk op deze wijze – mystiek – het aangezicht van God ziet, de wereld ziet in een ander licht. Hij ziet alles wat er op de wereld is, maar het is alles anders. Hij ziet mensen, dieren, bomen, planten, alles, maar er is geen enkele vorm in wat hij ziet. Hij ziet, als het ware, het wezen van alles wat er is. Nu sluit dit enigszins hierbij aan, dat de mens niet zijn lichaam is. Dat is duidelijk. En de mens is niet, wat hij denkt, dat is ook duidelijk. Want hij denkt, wat anderen denken en wat hij denkt wordt beïnvloed door tijden en omstandigheden, wat hij denkt is niet origineel, dat is hij niet. En dan komt hij tenslotte tot de ontdekking, dat hij ook niet is wat hij voelt. Hij is de éne dag kwaad en de andere dag is hij liefelijk, de éne dag is hij ontroerd en de andere dag is hij van steen. Maar dat is hij ook niet. Wat is hij dan wel? Dat is het mysterie, dat achter hem verborgen is, het mysterie van het goddelijk bewustzijn. De mens legt op zijn weg naar vergeestelijking, op zijn weg van het licht te zoeken, successievelijk af het geloof, dat hij zijn lichaam is, het geloof, dat hij zijn denkvermogen is en het geloof, dat hij zijn gevoel is. Hij krijgt een andere verhouding, een ander bewustzijn. En tenslotte vindt hij, dat er iets overblijft en dat is de werkelijke mens. Dat is de mens als straal, als bewustzijn van het Goddelijke. En ik vermoed, dat dit het is, wat in dat beeld beschreven wordt als „het zien van het aangezicht van God”, om de hele wereld op een gegeven ogenblik in dat licht te zien. Het is natuurlijk een extase. Dit ligt buiten

ons bewustzijn, maar ook voor ons, gewone mensen, is de natuur Gods aangezicht, geeft de natuur ons een beeld van God.

Wij zijn eraan gewend, dat we, als we ontspanning nodig hebben, de stilte van de natuur opzoeken en er zijn plaatsen, waar de vrede van de natuur zó in ons dringt, dat ze ons stil en vredig maken. Wij zijn gewend aan de gedachte, dat de natuur ons zo mooi voorkomt, dat het ritme, dat in de dingen is en de beweging en het spel van kleur en het spel van licht ons zo ontroert, dat we daar iets in zien, dat mooier is, dat opheffender is, dat aantrekkelijker is dan het gewone, menselijke bewustzijn, dan de gewone gedachte, waarin we gewend zijn daags te leven.

Maar nog is dit niet persé het onderwerp, waarover ik spreken wil. Het onderwerp is dit, dat de mens in het zien van alle dingen van de natuur een les krijgt over het innerlijk leven. Met andere woorden, er is een parallel, een gelijklopendheid, tussen het hemelse leven en het leven op aarde. Alles wat we hier zien, moet ons in herinnering kunnen brengen en moet ons opwekken en moet ons het beeld geven van iets, dat veel dieper is. Om nu bijvoorbeeld enige kleine voorbeelden te noemen om mee te beginnen, als de wind zacht ruist door de bomen, dan zien we daarin een beweging, die ons ontroert, we weten niet waarom, we noemen het: het is mooi. Maar waarom is het zo mooi en waarom brengt het in ons die vreemde ontroering teweeg? Of het geluid. Als we open zijn, als we ontvankelijk zijn, dan is alles wat we in de natuur zien even mooi. Maar behalve dat, alles wat mooi is, is bedoeld voor de mens als een woord van God, Die hem op zijn gemak stelt en Die hem geruststelt en Die tegen hem zegt: „Ja, alles is mooi, het hele leven is mooi.” Er is ergens een schoonheid, die geweldig is, die de mens zoekt. Alles wat we hier zien, uitgedrukt in kleinigheden, in tijdelijkheden, wat, als het ware, uit elkaar gevallen is in momenten – het is een moment hier op aarde –, dat alles is tegelijkertijd een moment van het geestelijk leven. Bijvoorbeeld een dier roept, een paard, een vogel in de lucht. U kent dat prachtige melancholieke en toch weer niet melancholieke geluid van een grote vogel, die door de lucht zweeft. In het blaten van een geit, zelfs in het geluid van een katje, of in het geluid van een kip, zit iets, dat dieper is dan gewoon. Het is niet, omdat zij iets menselijks willen zeggen, zij zeggen iets, dat dieper is dan het menselijke. Daar zit een roep in. De Soefi zegt, „In iedere roep hoor ik het

roepen van God." Dat wil zeggen, in ieder geluid zit een opheffing, zit een roepen, zit een aantrekking. De enige, die daarbuiten valt, is de mens. Niet noodzakelijkerwijs. Als de mens verlicht is, als de mens op het pad is, als de mens onschuldig is, als de mens meer of min in contact is met de diepere dingen, met het Goddelijk Leven, dan heeft zijn stem en wat hij zegt dezelfde betekenis en dezelfde uitwerking. Maar van alle wezens in de natuur is de mens degene, die verstoord is. Hij heeft een ego. Hij heeft iets in zich, dat hij overwinnen moet en dat iets, dat hij overwinnen moet, trekt hem altijd de richting uit, waar hij niet heen moet. Dat is de aardse mens, het aardse leven, sommigen noemen het de dierlijke mens. Het is de mens, die „ik” zegt. En dat is het geluid, dat voortdurend verstorend is en dat niet mooi is. Dat is het geluid van de mens. Maar in het dier is dat niet. Het is in de geluiden van de natuur nog veel minder.

Wanneer wij de natuur beschouwen, dan spreekt alles wat we zien en alles wat we horen ons van iets anders. Daar is, bijvoorbeeld, de ruimte. Een mens, die opengaat voor het gevoel van ruimte, gaat tegelijkertijd open voor een gevoel van heerlijkheid. En als hij over die ruimte gaat denken, is er niets zo wonderbaarlijk als ruimte, als afstand. Dat kleine oog van ons neemt in zijn kleinheid alle ruimte op. En we hebben in onze hersens een fotografie van ruimte. Als we eens over de zeeën geweest zijn en we zijn ver weg geweest, al die ruimte ligt in ons denken. Ruimte heeft dit: het is groot en het is klein tegelijkertijd. Dit is een mystiek onderwerp. Maar ieder onderwerp, dat filosofisch is, of dat wijs is en dat niet aan de rand van de mystiek loopt, is slechts van het verstand en is geen wijsheid. Wijsheid is aan de grens tussen het verstand en de mystiek, het is dáár, waar het verstand begrijpt, dat het niet begrijpt. En waar het verstand, begripende, dat het niet begrijpt, uitsluitend een fotografisch beeld wordt van de innerlijke werkelijkheid. Ruimte is iets heel merkwaardigs. Ik weet niet, of u – in een ogenblik, dat u zich ontspande – weleens gelegen hebt ergens onder een boom, of op een klein stukje grond, of in het gras, of tussen de bomen en dat, terwijl u daar zo lag en van het éne grasje naar het andere grasje keek, de ervaring kreeg: dat is net zo groot als van de éne provincie naar de andere provincie. Het lijkt mij een vrij eenvoudige ervaring, die ons doet zien, dat ruimte iets wonderbaarlijks is. Ik heb maar een heel klein tuintje, maar als ik in dat kleine tuintje zit, dan zie ik

er soms de hele wereld in. Vrienden, er is niets zo vreemd als ruimte. God schiep de tijd en de ruimte. En de tijd en de ruimte behoren bij de aarde, bij het uit elkander zijn gevallen, bij het gesplitst zijn, bij het zijn van verscheidenheid.

Tijd. Hoe lang duurt de tijd? Is de tijd op de klok te zien? Is de werkelijke tijd de tijd van de klok? Hoe dikwijls hebben we doorgemaakt, dat vijf minuten een eeuwigheid zijn? En dat dagen lang in een ogenblik voorbij zijn?

Als de mens waarneemt en zich een beetje verdiept, een beetje verinnerlijkt, dan gaat hij zien, dat al die dingen, die het begrip gemaakt heeft tot vastheden, niet zo vast zijn. Ruimte is een wonder en tijd is een wonder.

Als de mens naar de natuur gaat, dan zoekt hij graag de stilte. En wat is de stilte? Is de stilte het niet verstoord worden door beweging en door geluid? Neen, de stilte is net als de ruimte en net als de tijd. In de ruimte is iets anders, in een kleinere ruimte zit een grotere ruimte. In een kleinere tijd zit een grotere tijd en in een grotere tijd zit een kleinere tijd. In de stilte is een andere stilte. De stilte, die een mens doormaakt, is er afhankelijk van of alles om hem heen stil is. Dan is dat de eerste stilte. Maar als alles in zijn denken ook stil is, dan is dat de tweede stilte. En als alles in zijn hart stil is, dan is dat de derde stilte. En als het in zijn bewustzijn, daarachter, stil is – het is altijd dat, wat daarachter ligt – dan komt hij in de stilte van God. Dan komt hij in die stilte, die als een zegen in hem daalt, en die straks in zijn leven achterblijft als een gezondheid en als een inspiratie en als een genezing. Een hart, dat stil wordt, dat is een heel mystiek proces. Stil worden is – gelijk iedere vorm van meditatie – iets, dat de mens leert en al lerende verdiept hij zich en komt hij tot grotere stilte en tot grotere werkelijkheid.

Dit zijn dingen, die voor de meeste mensen misschien nog niet eens tot de natuur behoren. De mens zal zeggen, „Tot de natuur behoort de zon. De zon, die ik zie. Tot de natuur behoren de mensen, de bergen, de dieren, de planten. Alles wat ik zie en alles wat ik hoor.” Alles wat in, of van de natuur is, zegt de mens iets. De zon, die de bron is van alle licht op aarde en van alle warmte en van alle heerlijkheid, van alle glorie, die zon is één. Er is maar één zon, daar zijn er geen twee. En ondanks, dat zij één is, beweegt zij. Zij is zo vriendelijk om voor ons onder te duiken en om voor ons weer op te komen. Met andere woorden, we zouden de zon niet altijd kunnen verdragen. Als

we een tijd de zon gehad hebben, moeten we weer een tijd buiten de zon zijn. De zon heeft een invloed, die we maar een ogenblik verdragen en dan moet het weer de andere kant uit.

Vrienden, het is een les in het zoeken naar God. God is De Enige, Die Eén is. God is de Bron van alle licht en van alle warmte in ons hart. God is de Bron van alle leven. Een mens, die naar God zoekt, weet, dat het zoeken naar God een ritme is. Zoeken naar God en aanvaarden van het leven. Zoeken naar God en geven aan de mensheid. Verlangen naar God en aan de mensheid geven. Het is een eeuwig ritme: dag en nacht. De dag met zijn licht en de nacht met zijn duisternis hebben beide een goddelijke betekenis in het diepere ritme, waarin ieder leven, ieder innerlijk leven, zich beweegt. Een mens, die werkelijk verdiept en die naar het innerlijke zoekt, ziet in de natuur vóór zich alles geschreven, wat hij leren kan. Alles wat de mens hier op aarde kan leren, staat voor hem in beeld gebracht, in schrift, in de natuur.

De zon is het vuur en de zon is het licht. Het licht is het spel van licht en schaduw. Als er ooit iemand is geweest, die het spel van licht en schaduw begrepen heeft, dan weet hij, dat hij geen recht meer heeft om zich boos te maken of verontwaardigd te zijn op een ander. Want hij weet, dat het in het leven zo bestemd is, dat deze evolutie op aarde het spel is van licht en schaduw. En dat, als je het licht zoekt, je de schaduw moet aanvaarden, wetende, dat de schaduw een bescherming is voor de velen en dat de schaduw te allen tijde een bescherming is op het pad, waarop de mens leert. De mens kan niet dóórgaan met opnemen. En wat doet de schaduw? Wat doet de duisternis voor de mens? We kunnen geen licht zoeken, tenzij we de duisternis aanvaarden. Wat is licht? Is licht, zijn in de heerlijkheid van God? Dan zouden we in de hemel zijn. Maar we zijn op aarde. Licht is het bewustzijn van God, dat neerdaalt in het hart, zodat wij het aardse leven kunnen verdragen.

Er is een gezegde van Moershid Inayat Khan, dat ik weleens aanhaal, omdat het zo bijzonder mooi is. Ieder mens zoekt naar plezier, maar de ziel zoekt naar moeilijkheden. En waarom zoekt de ziel naar moeilijkheden? Om te evolueren. De moeilijkheden zijn de ladder, waarlangs de mens stijgt naar het Goddelijke. Wij, die zo gewend zijn in onze wereldbeschouwing het minder goede van het leven te verwensen, of te veroordelen, of te beoordelen, wij weten niet en wij geven ons er niet voldoende

rekenschap van, dat het leven hier op aarde zich afspeelt in moeilijkheden en dat we mens zijn, als we moeilijkheden en problemen hebben. We zijn mens als we problemen hebben, die ons over het hoofd groeien, die ons onoverkomelijk lijken, want we zijn hier om die problemen te overkomen door ze te doorlichten met het licht van God. God is De Enige, Die onze moeilijkheden overwinnen kan.

Dat licht in het spel van licht en duister, dat wij iedere dag zien: het licht is er een ogenblik en het trekt weg en we staan alleen en de vraag is, „Welk licht hebben we in ons hart overgehouden, dat onze duisternis doorlichten kan?”

Datzelfde licht is ook vuur. En nu wil ik het niet hebben over de metafoor van het vuur, die de mens zich voorstelt in de hel, maar ik wil toch laten zien, dat het beeld van hemel en hel, uitgesproken in het licht van God en in het brandende vuur, het licht is in zijn twee kanten. Licht, dat we verdragen kunnen, dat is licht, dat straalt en dat dóór ons straalt; licht, dat we niet verdragen kunnen, dat is licht, dat ons innerlijk verbrandt.

Vuur geeft warmte, vuur wekt op. Op een sombere, kille dag, als we een beetje rillen, dan kruipen we graag bij het vuur. We zeggen: „Hè, laten we een vuurtje aanmaken.” Waarom? Vuur trekt op, de gedachte, de sombere gedachten trekken op. Licht is een heerlijkheid en vuur is een heerlijkheid.

Vuur verbrandt. Ja, vuur verbrandt. Maar verbranden is een kosmisch proces. Ik herinner mij, dat ik in mijn jeugd eens ergens in de provincie was en er was een brand uitgebroken in een gehucht met strooien daken en de éne boerderij brandde naast de andere. Het was een afschuwelijk gezicht, maar het was toch niet afschuwelijk. Het gaf een machtige indruk van schoonheid. Er was gevaar, er waren mensen, dieren in omgekomen, maar het was zo groot. Vrienden, het vuur is iets anders. Wij kennen de wereld niet, wij kennen de aarde niet, wij kennen het water niet, wij kennen het vuur niet. Het vuur heeft de eigenschap om, als de mens somber is, of hij komt ergens, waar hij zich niet thuisvoelt, waar het een beetje luguber is, een beetje vreemd, hem op te heffen. Hij steekt een vuur aan en het is voorbij.

In India steken de heiligen soms een vuur aan, een groot vuur, dat de priesters dertig, veertig, vijftig jaar onderhouden. En dat vuur wordt door de heiligen zelf aangestoken met een

zekere intentie en het brengt over de hele wereld een atmosfeer, een invloed.

Hoe weinig kent de mens de natuur, hoe weinig weet hij, dat alles in de wereld meedoet aan dat éne, de wil van God en dat die wil van God de menselijke evolutie is. Het is de mens brengen in bepaalde omstandigheden en hem er ook weer uit helpen, opdat de mens God in zijn eigen hart terug zal vinden.

Een ander element is water. Als het bij ons regent, dan zeggen we, „Náár, altijd die regen.” Nu is het natuurlijk waar, dat toen de Zondvloed kwam, de mensen nog veel meer recht hadden om te zeggen, „Oh naar, al dat water.” Water is ook een kosmisch element en speelt ook zijn rol. En de Zondvloed is gekomen, omdat de hele wereld onder de ban lag van een verkeerde gedachte, een verkeerde hartstocht, een verkeerde conditie. We noemen het zonde. Zonde is geen woord, dat ik graag gebruik, omdat de kerken er zo'n vreemde betekenis aan hebben gegeven, maar natuurlijk bestaat het. En om dat op te heffen werd de wereld ondergedompeld in water. Water en aarde, aarde en water. Overal, waar iets groeit is aarde en water. Overal, waar iets groeit – in het menselijk lichaam, in de planten – is de samenwerking van alle elementen, van water en van aarde en van vuur en van lucht. En water is een element, dat dichterbij staat bij het Goddelijke dan de aarde. Aarde is het zwaarste, het meest compacte, het meest vaste. En tegenover de aarde heeft het water altijd het element van liefde in zich. Daarom spreekt men van het water des levens, het levenswater. Dat is een stroom, die het hart van de dorstige mens – de dorst – lest.

Dit zijn natuurlijk moeilijke onderwerpen. Wanneer het regent – vooral zoals hier in Holland – dan zeggen we, „Bah, het regent weer.” En dat maakt, dat we niet kunnen begrijpen, dat ook regen een zegen is. En dan moet u het vergelijken met de Zondvloed. Wat is dan een regentje – een beetje water in al die vriendelijke dropjes – dat maar langzaam valt en direct opgenomen wordt door de aarde, wat is dat niet mild en zacht. Zoals ook vuur het doet, neemt regen iets weg van wat de mens in zijn hartstocht, in zijn begeerte, in zijn haat en in zijn ambitie over de wereld brengt.

Er zijn streken, waar de mensen om regen bidden, omdat het gewas anders niet groeien kan. Er zijn andere streken, waar ze te veel water krijgen. Maar het is voor de mens nodig om

zowel te wonen in droge streken als in natte streken, want de mens heeft het voortdurend nodig eraan herinnerd te worden en, als het ware, wakker geschud te worden, dat er een ander leven is en dat het leven op aarde alleen te leven is voor die mens, die zijn steun en zijn rust in God heeft gevonden.

Is regen daarom ook een straf? Natuurlijk is het een straf. Is regen een zegen? Natuurlijk is het een zegen. Dat zijn dingen, die wij niet meer begrijpen. Maar onze voorouders, laten we zeggen van drieduizend jaar geleden, die nomaden waren, hadden de natuurgodsdienst en die begrepen dingen, die wij niet meer begrijpen.

Als de mens komt aan een rivier, wat een machtige indruk! Dan ziet de mens, dat een rivier een wezen is. Een rivier, die zich spoedt naar de zee, die een drang heeft, die een leven heeft, een levensdrang, een rivier zoekt wat. Wat is het meest merkwaardige symbool van de zee en trouwens van alle water? Vergelijkt u de zee en de druppel. Als de zee en de druppel elkaar ontmoeten, dan is de druppel de zee. En als straks de zee opspat, dan is de zee de druppel. En dat gaat over in elkaar met het gemak van water, dat vloeit naar water. Vrienden, het wil ons zeggen, dat wij, mensen, en alles wat leeft, behoren tot een veel groter leven. Daar stappen we morgen in terug even makkelijk als de druppel in de zee. Wat is er, wat ons ervan weerhoudt om makkelijk te sterven? Het is dat, wat we in ons hele leven ontwikkeld hebben, het „ik” in de mens, het ego. De mens heeft een weerstand meegekregen tegen het leven van God. Die weerstand is er om te overwinnen, in die weerstand speelt zich het leven, het goddelijk leven, in de mens af. Het leven is en blijft een mysterie.

Als een wijze zit aan een beekje, dat daar zacht langs hem heenstroomt, dan zit hij in meditatie, dan zit hij in een meditatie van de natuur, want het is dat beekje, dat langs hem stroomt, dat de meditatie doet en hij heeft er maar in te verzinken. Dat is, waarom zoveel wijzen op de Japanse prenten afgebeeld zijn zittende bij een watertje. De beek kabbelt naar zee, met rust, met overtuiging, met geloof en verheugt er zich in. Hoe heerlijk is het geluid van dat zachte, kabbelende water. En dat alles werkt door op zijn hart en hij raakt in diezelfde stemming. In diezelfde stemming gaat hij verlangen naar dáár, waar alle ziel naartoe drijft, naar God. En dat is, wat meditatie is. Meditatie is het

hart te vergunnen mee te drijven op die stroom van de roepende God, tot God terug.

Zo kunnen wij praten over alles in de natuur. Alles in de natuur vertoont het aangezicht van God. Wanneer je een landschap ziet met bomen en koren en gras en woestijnzand en steden en dorpen en mensen en dieren en dat daar ligt in de zon – waar je op een zekere afstand naar kijkt – dan brengt dat de ziel altijd tot rust. De mens krijgt er een beeld van hoe alles in zijn verscheidenheid toch een eenheid is en hoe de eenheid als eenheid liefelijk is.

In het geestelijk leven speelt het begrijpen van het symbool van wat een berg is een grote rol. Als de mens een berg beklimt, dan verlaat hij de atmosfeer, waar hij in was en komt in een zuiverder atmosfeer. En dat beklimmen is een inspanning. Zijn voet kan uitglijden, hij kan terugvallen, hij kan dóór-zetten. Een berg beklimmen is een inspanning. Het geestelijk leven is een inspanning. Het geestelijk leven, waar de mens komt in een hogere atmosfeer, is een inspanning. En dat is zo'n natuurlijk beeld en dat is tenslotte, waar ik nog het meest met mijn gedachten over dwaal, dat al die dingen in het leven, die we zien als natuurtaferelen, alle hun plaats hebben in het geestelijk leven. Zij zijn een les, zij zijn meer dan een les, zij zijn een werkelijkheid. Het beklimmen van bergen blijft daarom – voor hen, die niet duizelig zijn – een vreugde. Zij komen van een lagere atmosfeer in een hogere atmosfeer. Zij komen er door hun eigen inspanning. Het lichaam vermoeit zich en de geest is vrij om te genieten.

Het is ermee in overeenstemming, dat de heiligen meestal in spelonken in bergen gaan zitten. Het is ermee in overeenstemming, dat er zowel in de Koran van Mohammed als in de Bijbel van Jezus staat, dat, als zij zich terugtrokken in meditatie, zich terugtrokken dieper nog dan in gebed, dan gingen zij de berg op in eenzaamheid.

Er zijn zo weinig dingen in het leven, die niet een schoonheidsontroering inhouden. En als we ons die schoonheidsontroering bewust worden, dan gaan we die schoonheidsontroering begrijpen en dan gaan we zien, dat de hele natuur ons iets geeft. Er zijn mensen, die de natuur zien en er zijn mensen, die nog niet voor de natuur open zijn. Maar een mens, die een boom ziet, ontvangt iets van die boom. Een boom geeft al vanzelf rust door zijn kleur, die groene kleur is prachtig. Stel u een

mens voor, die uit de stad komt en die altijd tussen stenen loopt en die komt ineens in een bos. Maar wat een ontspanning! De bomen doen wat in het leven. Alles heeft zijn functie in het leven, zijn goddelijke functie. Bomen brengen een vibratie aan het leven. Bomen hebben een leven, dat aan één kant dichterbij God staat dan ons leven, omdat wij meer van God afgedwaald zijn – het is een ander ding: wij hebben moeten afdwalen om meer te vinden. Maar bomen zijn nog meer verbonden, trouwens de hele natuur is minder afgescheiden dan wij zijn. En bomen hebben een eeuwige vibratie. Het is een genoegen om naar een boom te kijken. Waarom is het een genoegen naar een boom te kijken? Omdat een boom ons wat geeft. Hij geeft ons iets en dat langzame ruisen op de wind en dat langzame heen- en weergaan geeft een stille ontroering om naar te kijken. Een boom geeft iets in het onzichtbare, een boom brengt een vibratie, die de mens goed doet. Alles in het leven is er om ons te helpen, de bomen, de planten, de bloemen, de dieren. En dan komt nog de mens. De mens is óók de natuur. Als we zeggen: de natuur is van God, dan sluiten we daar de mens niet uit, alleen er doet zich dit voor, dat een mens een wezen is, dat een grotere gescheidenheid van het innerlijk leven van God heeft dan al het andere. Wij zijn meer gescheiden, meer verbroken. En zolang de mens niet de weg terugvindt of gevonden heeft, zolang hij het innerlijk leven niet in zijn hart gevonden heeft, zolang hij niet dat innerlijk leven, dat hij gevonden heeft, naar buiten uitdraagt, zolang heeft de mens de neiging om ons te verstoren in plaats van ons te ontspannen. Hoe dikwijls kennen wij niet de gedachte en het gevoel ontspanning te zoeken wèg van mensen. Mensen ontspannen ons niet, integendeel mensen spannen ons. Maar een mens, die het innerlijk leven gevonden heeft, ontspant ons. Zodra in het hart van de mens weer terugtreedt het contact met de straal van God, die hij is, wanneer die straal in het hart schijnt en door het hart naar buiten schijnt, dan vertoont die mens het wonder van een verlicht, of een innerlijk mens en dat is de ware mens. Wij allen, zoals we zijn in onze maatschappij, we zijn nog niet werkelijk menselijk. Wij zijn nog half menselijk – half dierlijk. We zijn niet ver weg van de barbaren, die de Batavieren en hun tijdgenoten, de Romeinen, waren. We moeten niet denken, dat we een geestelijke beschaving hebben. Maar wat we wèl mogen denken is, dat die tijd komt. Die tijd komt, er gaat een roep door de wereld om te

ontwaken en dat is tegelijkertijd de roep om te gaan zien wat het leven is en wat de natuur is: mens, dier, plant, alles, waar-tussen God ons geplaatst heeft, om te gaan zien, dat alles er is om ons te helpen en dat alles groeiende is naar de eenheid van het innerlijk leven, het leven in God.

Vrienden, het is niet alleen, dat alles in het leven ons iets leert, of ons een herinnering geeft aan God. Het is meer dan dat. Het is niet alleen het moment van de dingen, het is dat alles te zamen een eenheid is. Als de mens zich in de geschiedenis terugdenkt, dan is de 19e eeuw de eeuw, waarin de denkbeelden en ideeën beginnen door te breken en de mens naar die denkbeelden en ideeën begint te leven. Daarvoor is de Napoleontische tijd. Daarvoor is de tijd van burgerlijke ingeslapenheid, van tevreden – zelftevreden – te zijn met het leven en zichzelf heel belangrijk te vinden. We hebben maar de Camera Obscura te lezen, trouwens alle boeken uit die tijd, ook nog van Willem de Vde en Willem de IVde, dus de Stadhouders uit die tijd; het was een heel vervelende tijd. Daarvoor hebben we de Renaissance, de réveille, de ontwaking. Daarvoor hebben we de Middeleeuwen. Daarvoor hebben we driehonderd jaar lang over Europa de vrees gehad voor de Noormannen; de mensen ontwaakten om op zekere wijze mens te zijn, wat zij toen nog niet waren. Zoals het leven over de mensen gaat, zo zien we, dat het niet is *een* mens, maar het is de mensheid. En dan zien we, dat alles is Eén Wezen, het is Gods Wezen. Gods Wezen in ons allen, wij zijn er allen een ogenblik een verschijning van. En die verschijning doet zijn dienst, als die hier in het leven God vindt.

De natuur is één. De natuur, die ons de stilte geeft en die ons ontroert door schoonheid en die ons zegent, de natuur, in wier kleur, in wier afwisseling, in wier ritme, in wier stem we God kunnen horen, die natuur is een hulp en een beloning. Het is geen beloning, omdat we hier goed gedaan hebben, het is een beloning, die over de hele mensheid ligt. Misschien is beloning een verkeerd woord. Het is een aanmoediging. Een aanmoediging voor de mens om te zoeken. „Oh, die vrede, waar komt die vrede vandaan? Kon ik die vrede maar vasthouden.” En als de mens die vrede zoekt, dan vindt hij die vrede in zichzelf, kan hij die vrede in zichzelf terugvinden op een veel grotere wijze dan in de uiterlijke natuur. De uiterlijke natuur is een aanmoediging. Het is, als het ware, het aangezicht van God

over de wereld, dat ons aanspoort om God te zoeken, dat ons aanspoort om te zien, dat vrede en schoonheid – die we in de uiterlijke natuur zien – een bron hebben. Er is een bron van vrede en er is een bron van schoonheid. En alleen, als de mens die gevonden heeft en die in zichzelf, in zijn hart, reflecteert, dan heeft hij het leven gevonden.

Er zal een tijd komen, dat de mensheid veel meer de natuur zal zoeken dan dat zij dat tegenwoordig doet en dat zij de natuur zal verstaan en zal begrijpen en dat zij weer opgelost zal worden in de eenheid van de natuur. Als de mens dat wordt, dan is hij zich tevens de natuur bewust. De natuur bewust worden is de eerste stap op de weg van goddelijke bewustwording. Goddelijke bewustwording is het doel, dat alle Heilige Schriften ons voorhouden, het is het doel, dat de natuur ons toeroept ieder moment, in iedere beweging, in ieder geluid. De mens moet niet vervallen in de dwaasheid van te zeggen, „De natuur is wreed.” Maar dat is nu niet het onderwerp – wij zijn wreed. Alles sterft in de natuur, alles sterft, maar de natuur weet, dat sterven een heerlijkheid is.

Vrienden, het onderwerp is zo groot. Laat ik erbij blijven, dat de natuur een aansporing voor ons is, een aanmoediging, een hulp om aan te voelen, als het ware, een golf, een vleug, van wat we zoeken. We zoeken vrede en we zoeken geluk en we zoeken schoonheid. Het is in de natuur te vinden, het is in de natuur daarom te vinden en we kunnen het daarom zien in de natuur, omdat in ons eigen hart het verlangen daarnaar ligt en we zien het in de natuur, omdat het in ons is. En wat de natuur ons geeft is het woord: zoek het, zoek het, het is er. De natuur is het aangezicht van God. Niet alleen als leerstelling, maar werkelijk. De mens, die werkelijk leeft in ontspanning, in vrede, en die werkelijk zoekt die ontroering van schoonheid, die de natuur geeft, die gaat het ook zoeken en die gaat het vinden in zichzelf. In zichzelf als een ontwaking van God in zijn eigen wezen.

Verheven natuur, uw weerschijn roept in mijn hart het glorierijk visioen op van God.

Vadan, p. 14.

2 O goddelijke natuur

We hebben het enige tijd geleden gehad over de liefde tot de natuur, maar daar zijn we niet gekomen tot wat eigenlijk de natuur is en wat de natuur voor ons betekent en daarom wou ik dat samenvatten in deze preek, die u dan moet zien als zich aansluitende aan die van een hele tijd geleden.

Wanneer we het over de natuur hebben, dan is de eerste vraag, „Wat is de natuur, wat verstaan wij onder natuur?” Er is de natuur, die we zien, de buitenwereld; de natuur, waar we van genieten en die ons ontspant en die ons een beeld geeft van schoonheid. Maar er zijn nog andere aanzichten van de natuur, die even merkwaardig zijn en even goed meedoen in het maken van het beeld van het geheel. En dat is, als wij, bijvoorbeeld, zien, dat de natuur ons voedt. Alle voedsel komt van de natuur. De mens is volslagen opgebouwd door de natuur. Hij is een stuk natuur. Alle voedsel komt tot ons door de natuur. Misschien is er nog één voedsel, dat we er niet zo direct bij kunnen rekenen, dat is het hogere voedsel, het geestelijk voedsel, of, dat is het hoogste voedsel van de natuur: de adem. God blies Zijn adem in de mens en daarmee blies Hij Zijn Geest in de mens (Genesis 2, v. 7, „En de Heere God had den mensch geformeerd uit het stof der aarde, en in zijne neusgaten geblazen den adem des levens; alzoo werd de mensch tot eene levende ziel.”). Het is die ademhaling, die voortdurend plaats heeft, die ons onderhoudt op een gebied, waar we misschien niet zouden kunnen verblijven, indien we alleen waren aangewezen op het natuurlijke, op het grovere voedsel – het stoffelijk voedsel –, dat de natuur ons geeft. Dus de natuur geeft ons twee soorten voedsel: het stoffelijk voedsel en de adem.

Wanneer we het hebben over de natuur, dan horen we altijd zeggen, „De natuur is wreed.” En wanneer we het hebben over de dierenwereld, dan zeggen de mensen, „De dieren zijn wreed, de natuur is wreed.” Dit is een punt, dat algeheel ontkend wordt door het geestelijk standpunt. Het zijn niet de dieren, die wreed zijn en het is niet de natuur, die wreed is; het is de mens, die

wreed is. Het is niet alleen bedoeld, dat de mens altijd een grotere wreedheid heeft dan de dieren en de natuur, maar de wreedheid is geboren in de mens, gaat van de mens uit. Dit is een heel mystiek onderwerp, waar de mensen eigenlijk veel te weinig van weten, dat God in den beginne Zijn verbond sloot met mensen en dieren en dat mens en dier op dezelfde dag zijn geschapen (Genesis 1, v. 24/31). Die schepping van mens en dier is eigenlijk een eenheid en het is ook voortdurend een eenheid. Ware het niet, dat wij door de Geest Gods, die in ons geblazen is – symbolisch gezegd –, door de Geest Gods, die zich in ons kan doen gelden, het vermogen hadden om te komen en te groeien tot hoger bewustzijn, dan zouden wij compleet een dier zijn. Wij verschillen in niets van het dier dan alleen in dat vermogen. En dat vermogen brengt zowel een voordeel als een nadeel mee. De dieren, als alles in de schepping, zijn verbonden met hun Schepper en die verbinding is meer op de wijze van – je zou kunnen zeggen – een droom. Een dier is zich niet bewust van het Goddelijke, maar een dier is ook niet los van het Goddelijke. Een dier is in een soort droom met het Goddelijke verbonden. Maar bij de mens is die droom verstoord, de mens is niet met het Goddelijke verbonden, omdat hij het moet zoeken langs de weg van de bewustwording, van de hogere bewustwording. Dus de mens, die het vermogen heeft zich het Goddelijke bewust te worden, heeft met dat vermogen een taak gekregen. Dat vermogen sluiert, het sluit iets en het opent iets in de mens. Daarom is het in de mens, dat hardheid en wreedheid geboren worden. De mens is in duisternis. De mens is afgesloten en zolang de mens het licht niet vindt, doet hij daden van duisternis. En die daden van duisternis zouden steeds maar doorgaan in de wereld, als die niet mede door het dier werden afgereageerd. Er is een verbond tussen mens en dier vóór God. Dus die wreedheid, die we in de dieren zien, ontstaat in de harten der mensen. De dieren pikken het op van de mensen, in het groot en in het klein. Men ziet het in het klein, wanneer men zegt, „Zo hond, zo baas.” Als de baas nurks is en onhebbelijk en een bruu, dan is de hond het ook. Als de baas vriendelijk is, dan is de hond het ook. Wanneer je iemand wilt kennen, hoef je maar naar zijn hond te zien, dan weet je hoe hij zelf is. Zo is het met ieder dier. Zo is het met een kat, zo is het met een paard, zo is het met ieder dier. Ieder dier reflecteert de eigenschappen van zijn baas.

Dier en mens hebben dezelfde natuur en zij reageren op dezelfde manier. Zoals wij mensen en dieren kennen, zo kennen wij de natuur. Het is één geheel. Hoe kennen wij mensen? Wij kennen mensen, doordat wij hun bewegingen, hun ritme, hun uitstraling, hun licht opnemen.

Het licht is een zeer mystiek onderwerp. Het is een onderwerp, dat zeer belangrijk is en dat in de bespreking van de natuur thuis hoort. Bij de schepping schiep God eerst het woord, dat is het geluid, of het ritme, het tot stand komen van de vibratie der schepping, die geluid geeft, en daarna kwam de schepping van het licht. En toen kwam de schepping van zon en maan en pas een hele tijd daarna kwam de schepping van de mens. Dat licht is iets heel merkwaardigs.

Wanneer een mens blij is, dan ziet hij overal licht. En als hij geen licht meer ziet, dan is hij óók niet meer blij. Het licht is heel iets anders dan het licht van de kaars, of het licht van de zon, of het licht van de lamp. Het licht heeft een innerlijke substantie. Het licht is iets innerlijks. Er bestaat een meditatie op het licht van de zon, en wanneer een mens die meditatie doet, dan ziet hij heel andere kleuren. Als er licht in ons is, als het licht in ons wakker is, als het licht in ons schijnt, dan zien we de buitenwereld onder een ander licht dan anders.

Het is daarom, dat licht altijd aantrekkelijk is geweest. Wanneer nomaden en primitieve stammen graag verlost worden door metaal, dat glanst en door stenen, die glanzen, dan is dat de behoefte aan licht. Dat wil zeggen, het is het voelen, het aanvoelen van de roep, de schoonheidsroep, die uitgaat van alles wat licht straalt, of licht weerstraalt. De mens heeft die behoefte altijd gehad. Wanneer we een mens zien, die blij is of opgewekt, dan zien we het licht in zijn gezicht. Zien we een mens, die bij de andere, de occulte wereld behoort, dan zien we geen licht. Wanneer we een mens zien, die aan spiritisme doet, dan zien we dat altijd in de grauwe kleur van zijn gezicht. Een spiritist heeft altijd die doodskleur in zijn gezicht. Hij gaat om met een wereld, die niet tot de levende behoort en waar hij niet in thuis hoort en waar hij niets mee te maken heeft. Dat geeft hem een ander bewustzijn en dat ontnemt hem bijna het licht, het zielelicht, dat in zijn gezicht hoort te zitten. Ziet u een blij mens, een mens, die het licht verwezenlijkt, een mens, die licht uitstraalt, u ziet het in zijn gezicht.

De hele schilderkunst in de Middeleeuwen is gebaseerd ge-

weest op het schilderen van het licht in de mensen. De Primitieven schilderden het licht der mensen en om dat licht heen, of in dat licht, schilderden zij een vorm. Maar het is primair schildering van licht, het is een echte schildering, echte kunst en het is in de tweede plaats een schildering van het object, dat dat licht weerstraalt.

Daarvoor, als zij een heilige wilden voorstellen, dan werd hij geschilderd helemaal uitstralende van licht. Maar dat is een werkelijke waarneming, zo zagen zij het. Zij konden het niet schilderen, maar zij zagen het.

Het licht speelt een heel grote rol en heeft een heel grote betekenis. En dat is begrijpelijk, want voordat de hele wereld geschapen was, is het licht geschapen. De schepping van de wereld vertoont het schema, dat dat, wat eerder geschapen is, innerlijker is en dat, wat later geschapen is, uiterlijker. Dus dat, wat later geschapen is, komt er omheen, dat begraaft het. De stof is later geschapen en de stof komt om het licht heen. Het is die stof, die om het licht heenkamt, die het lichaam en alles wat zichtbaar is, opbouwt; zodat in alles wat vorm heeft, het licht verborgen is. Dat licht is heel werkelijk en dat licht speelt in het leven de grootste rol.

Wanneer wij een mens waarnemen, dan horen wij zijn uitlatingen, wat hij zegt en hoe hij het zegt, wij zien zijn gebaren, de wijze, waarop hij zich beweegt en wat hij denkt en voelt, maar wij zien het weerkaatst in zijn gezicht. Het spel tussen wat hij zegt en wat hij uitstraalt is eigenlijk de grootste index, waar de mens onbewust op afgaat. Want het kan natuurlijk een tweestrijd zijn tussen het licht, dat straalt en de uiterlijke woorden en de uiterlijke vormen. Dat blijft altijd spreken. Mensen te kennen is dieper te gaan, het is de kennis van het licht. Achter het licht ligt weer iets veel diepers, maar het licht is het dichtste bij van de verborgen dingen.

Dat licht heeft de hele natuur gevormd en dat licht heeft de mens gevormd, en dat licht zit in de natuur en in de mens. Het innerlijk leven is bedoeld om dat licht op te wekken, om dat licht bewust te worden, om dat licht naar buiten te brengen. Om dus door het innerlijk licht de stof, de materie, te overwinnen. Het is daarom, dat ieder leven een strijd is tussen licht en duisternis.

Wanneer wij op deze wijze naar de mensen zien of hen kunnen volgen door het licht, door het innerlijk licht, dan zegt

Moershid Inayat Khan, wordt de wereld pas belangwekkend, want dan gaan wij open om het spel te zien van het werkelijke leven. We zijn zo gewend om het gewone, dagelijkse gepraat, dat geen betekenis heeft, te zien als het leven. Maar het heeft met het leven niet te maken. Het leven is wat er in de mens omgaat. En wat er in de mens omgaat is één proces. Of hij gaat naar het licht toe, of hij gaat van het licht af. En dat maakt zich kenbaar, doordat er meer licht of minder licht van hem uitgaat. Ieder mens is in een leven, waarin hij streeft naar hoger, naar meer licht, en dan gaan we zien, dat er in dat streven ritme is, hij gaat op en neer. Vandaag valt hij, morgen staat hij op. Dat kun je volgen in het leven. Je kunt in het leven zien hoe een mens worstelt door het leven en zijn weg vindt door vallen en opstaan. Je kunt het volgen in zijn gedachten. Je kunt zijn gedachten volgen, als je het licht van zijn gedachten aanvoelt. Je voelt aan, dat de éne gedachte een gedachte van licht is en de andere gedachte een gedachte van duisternis. Het gaat niet om de gedachte, het gaat nooit om wat een mens doet, het gaat om het innerlijk motief. Laten we maar een heel eenvoudig voorbeeld nemen. Iemand vraagt om brood, en de één geeft hem een brood en daar gaat licht mee, want zijn hart doet het. En de ander geeft hem een brood, maar daar gaat helemaal geen licht mee, daar gaat duisternis mee, omdat hij bij zichzelf denkt, „Ik wou, dat hij maar naar mijn buurman ging.” Hij misgunt het hem op de één of andere wijze. Of hij denkt, „Ja, ik ben in een situatie, dat ik het moet doen voor mijn eigen fatsoen, maar ik vind het vervelend.” Het licht van het hart straalt uit in de daad. Het straalt uit in iedere gedachte, die een mens erop nahoudt, in iedere gedachte, die hij uitspreekt.

Zo kun je het leven volgen. Zo kun je volgen waarom het is, dat het mensen goed gaat en waarom het is, dat het mensen niet goed gaat. Dit leven is de reactie van het innerlijk leven en het uiterlijk leven is opgebouwd door het innerlijk leven. Licht trekt licht aan, duisternis trekt duisternis aan. Iedere daad opent of sluit het hart, iedere daad trekt aan of weert het licht. En dat licht heeft een enorme invloed op het leven. Er is niets, dat zo'n grote invloed op het leven heeft als het licht. Iemand, die door zijn hart licht uitstraalt, vindt overal hulp, vindt overal zijn weg; alle deuren zijn voor hem open. Voor iemand, die het licht niet uitstraalt, zijn de deuren dicht. Hij kan het nog zo goed weten en hij kan het nog zo goed begrijpen,

maar als hij het in zijn hoofd heeft en niet in zijn hart, blijven de deuren dicht. Vrienden, het uiterlijk leven reageert op het innerlijk leven.

En zo zien wij – dat is een andere kant van het geval – hoe deze wereld, die vol is met vrienden en vijanden, hoe ook dat wisselt. En hoe, wanneer er licht komt, je vrienden maakt. Zelfs vijanden worden vrienden, als er licht uitstraalt. Wanneer er geen licht uitstraalt, dan worden vrienden tot vijanden. Een mens, die geen licht uitstraalt, is ook niet te vertrouwen en daar kun je je niet aan toevertrouwen, tenzij je zelf een licht uitstraalt, dat zo groot is, of groter dan het geval vraagt.

Zo kunnen wij de gang van het leven volgen. De gedachte achter de gedachte, de gevoelens achter de gedachte, het licht achter de gevoelens. En zo komt de mens, die op deze wijze het leven volgt, niet alleen tot de ontdekking, dat de natuur is uitgedrukt in mensen, maar die ziet hetzelfde uitgedrukt in de grotere natuur. En die ziet hetzelfde uitgedrukt in de wijze, waarop hij Gods hand ziet. Hij ziet, dat er in dat hele spel van opgang – van vallen en opstaan – en van licht, een leiding is, dat daar een richting aan wordt gegeven, dat de mens geleid wordt naar deugden, die een vorige eeuw sluimerend waren in de mens. En hij ziet, dat zó de hele evolutie is, en dat, wanneer eenmaal door God zo'n licht ontstoken is, er niets in de wereld is, dat het tegen kan houden, dat het licht van het hart meegaat met het licht van God.

Dit is een geweldige ontdekking en het is een schoonheidsontdekking. We gaan de mensen zien, zoals we de natuur gaan zien. We beschouwen de natuur onbewust op dezelfde wijze. Er zijn mensen, die denken, „Ja, de natuur is wel mooi, prettig om ernaar te kijken.” Maar als zij tot de diepte kwamen, dat zij zich afvroegen, „Wat is prettig?“, dan zouden zij zien, dat de natuur hen ontspande en dat zij in de natuur tot vrede en tot rust kwamen. Dan zouden zij zien, waarom die schoonheidsontroering, die de natuur hun gaf, zo trekt. Waarom trekt die toch zo en waarom bevredigt die zo? En dan zouden zij zien, dat dat het licht was. Het is het licht, dat verborgen is in de wezens, ook in de natuur, dat ontspant, dat aantrekt, dat tevreden maakt, dat gelukkig maakt, dat verlicht.

Mensen zijn verschillend in alle opzichten; er zijn mensen, die dromen en er zijn mensen, die niet dromen. Het doet er niet toe of een mens droomt, of niet droomt, daar gaat het niet

om, maar als de mens droomt, dan is de droom op de hoogte van zijn geestelijk bewustzijn. Je komt weleens mensen tegen, die altijd dromen van de natuur en dan zeggen zij, „Die natuur is veel mooier dan de natuur hier.” En als je hun dan vraagt, „Waarom is die natuur veel mooier dan de natuur hier?“, dan is het antwoord, „Ja, daar zit zo'n licht in, daar zit een licht in, dat veel mooier is, etherischer en hemelser, dat veel gelukkiger maakt dan dit licht.”

De schoonheid in de natuur is het licht van de natuur. Maar nog gaat het verder, want het licht is de schepping, voordat de openbaring hier op aarde begon. Maar daarvoor was het Woord. Dat „Woord” wil eigenlijk zeggen „geluid” en dat wil zeggen, dat achter de innerlijke wereld van licht de wereld is, die zich in ons bewustzijn, in onze organen, reflecteert als geluid. De uitlegging, die Moershid Inayat Khan hiervan gaf, was, dat het de wereld is van vibratie, dat God vibraties schept, trillingen. En langzamerhand verstoffelijkt die trillingen. Het zijn trillingen van God, trillingen van Gods bewustzijn. God verdeelt Zijn Wezen in trillingen, die naar de wereld gaan en die de wereld zullen vormen, en die, verstoffelijkt, een tijd lang op de wereld vastgehouden kunnen worden. De verstoffelijking is nodig om de trilling op de aarde te houden.

In wezen zou het geluid daarom een diepere waarheid zijn dan het licht. Het wordt ook aangenomen door de mystici van vroeger, dat de muziek een diepere kunst is dan de andere kunsten. Dat is in het Westen natuurlijk moeilijk te begrijpen. Maar in het Oosten bestaat nog de oude muziek, die zo inspireert en die zo iets van de ziel meebrengt, zoals in geen enkele muziek van het Westen. In het Oosten bestond in de tijd van de Mogols ook een prachtige schilderkunst, die zich meten kan met de schilderkunst van het Westen. Maar daarnaast was er toch altijd nog een muziek, die nog dieper was. Wij in het Westen zijn anders, wij hebben niet die muziek, onze westerse muziek heeft niet die diepte. Maar toch zullen velen begrijpen, dat de muziek nog iets diepers in de mens beroert dan het licht. Wat ons in de eerste plaats beroert is het licht en sommigen van ons worden ook geroerd door de toon, het geluid, de muziek. En daarachter ligt het Wezen van God. Wanneer iemand verlicht wordt – het woord zegt het al – het innerlijk licht bereikt, het innerlijk licht ziet, dan moet het innerlijk licht – wanneer hij het eenmaal ziet – ook in hem zijn.

Het is in hem, het is in ons allen, maar het is gesluierd, het sluimert, het is afgeschermd; maar wanneer wij opengaan, zodat het licht in onszelf wakker wordt, dan zien we ook het licht in de wereld. En wanneer we dat licht zien, dan is het hele leven anders.

Wanneer de mens het licht ziet en er dieper en dieper op ingaat, dan gaat hij de mensen niet meer zien als mens. De kortste manier om het uit te drukken is: hij gaat hen als ziel zien. De geestelijke omgang is de mens als ziel te zien. Dat wil zeggen, de mens alles te geven wat hem helpt en al zijn moeilijkheden niet te zien. Wanneer de mens dit gaat zien, dan komt hij langzamerhand tot licht. Er zijn graden van verlichting en de hoogste graad van verlichting wordt in de Bijbel en in alle Heilige Schriften uitgedrukt als „God zien”. En men vraagt zich dikwijls af, „Wat is dat toch eigenlijk 'God zien'?” Hoe kan een mens God zien, God, Die geen vorm heeft en Die geen object is, hoe kan hij God zien? Wij kunnen God toch niet zien als een mens en wij kunnen ons geen andere voorwerpen voorstellen dan die hier werkelijk op de wereld zijn. Het antwoord hierop is: God zien is het licht in alles te gaan zien, en alles te zien zó doorlicht, dat het de mens tot vreugde brengt. Overal het licht in te zien, overal God in te zien. Dat is de eerste vorm van God zien. En een diepere vorm van God zien is het licht zó zien, dat je van de geschapen wereld niets meer ziet, dus ook al is het oog gericht op de geschapen wereld, dat je die niet meer ziet. Het komt in de Bijbel en in andere Heilige Schriften voor „God zien”. De mystici gebruiken het dikwijls en dan vraagt men zich af wat het is. In de Bijbel is het mooiste boek over het zien van God het Hooglied. In het Hooglied, dat een symbolisch boek is, wordt beschreven, dat Salomo de eerste verlichting krijgt en daarna de tweede verlichting. De eerste verlichting is God zien in de wereld en de tweede verlichting is God abstract zien. Het is geuit in symboliek, het wordt altijd geuit in symboliek. Over het licht kun je niet spreken, over de werkelijke dingen kun je niet spreken, want woorden doen het niet. Woorden zijn daar niet dienstig voor, maar de Profeten en de heiligen, die het licht gezien hebben en die daar nochtans over willen spreken tot de mensheid, zijn gedoemd om in symbolen te spreken. En symbolen blijven altijd verborgen, totdat de mens langs één of andere weg zelf groeit en begint te zien. Symbolen spreken pas als de mens individueel wakker wordt.

Wanneer nu de mens op deze wijze verder komt, dan komt het ogenblik, dat hij de dingen van deze wereld niet meer ziet, zoals hij ze gewoon ziet; bijvoorbeeld, als hij een vogel ziet, dan is het geen vogel. Dan krijgt hij alleen een ervaring, een gevoel, van een zekere vibratie van vreugde, van iets, dat licht is, van iets, dat hemels is, van iets, dat de hemel zoekt, van iets, dat rijzen wil en dat zoekt te rijzen. Wanneer hij een mens ziet, dan ziet hij in de mens de trilling of het woord, dat God in die mens uitgesproken heeft. Want wij zijn ieder een wezen van God, dat wil zeggen, wij zijn ieder een menselijke schepping, een lichaam om een innerlijke schepping, en de innerlijke schepping is een ziel van God. Die ziel van God is licht, het is meer dan licht, het is dieper dan licht. En dat heeft niets meer te maken met wat de mens is en wat hij doet en wat hij voorstelt en hoe hij beantwoordt aan de menselijk gestelde normen van goed en kwaad; een mens is meer dan de uiterlijke vorm, een mens is een innerlijk wezen. De mens als een innerlijk wezen te zien is dat, waar het in het leven om gaat. Wanneer wij bij Moershid Inayat Khan kwamen, was dat zo'n enorme vreugde en waarom was het zo'n vreugde? Omdat men direct wist – bewust of onbewust, dat doet er niet toe – maar men wist, dat men begrepen werd en dat men gewaardeerd werd, geapprecieerd werd, niet als mens, maar als ziel. De tovermacht, die Moershid Inayat Khan op ons had, was, dat wij, door met hem in contact te komen, werden begrepen, we gingen open en we ontvingen licht, méér licht dan we konden dragen. Er zijn voorbeelden te over van mensen, die even bij Moershid waren en die voor hun leven veranderd waren, spontaan en geweldig, omgeslagen als een blad zonder dat Moershid iets zei. Het was al voldoende als Moershid zei, „Goedenmorgen”, of, „Hoe gaat het met je?”, of zijn vriendelijke glimlach was voldoende om een mens helemaal om te keren.

Spreek ik nu niet over dingen, waar we niets mee te maken hebben? Heeft de mens er in het algemeen iets aan om dit te horen? Dan is het antwoord, „Ja”, want de Boodschap van het Soefisme is om dit te zien en om dit te worden. De mensheid, die wij kennen, is in een dieptepunt van beschaving en niet op een hoogtepunt. Als de mensheid weer komt op een hoogtepunt van beschaving, dan zullen de mensen met elkaar omgaan als ziel. Zij zullen elkaar zien, zij zullen elkaar kennen, zij zullen elkaar liefhebben als wezens in wier hart God leeft. Ieder mens

zal voor ieder ander mens een bron van inspiratie zijn. Vrienden, zijn wij dat nu voor elkaar? Ik geloof, dat de vraag alleen al voldoende is om ons te doen glimlachen.

Wanneer we de mens zó zien, dan is ieder mens iets voor ons, niet alleen dat we iets ontvangen, maar we kunnen hem ook geven. Het leven is een uitwisseling van licht. Ons leven op ons punt van beschaving is een uitwisseling van duisternis. Maar het moet worden een uitwisseling van licht. En alleen dan kan het een werkelijke beschaving worden, een geluksbeschaving, wat tezelfdertijd natuurlijk een geloofsbeschaving is, of een beschaving van verwezenlijking van God.

We zijn allen natuurliefhebbers en we houden allen van een berg en als we een berg beklimmen, voelen we iets. We voelen ons opgeheven, de atmosfeer, de ruimte, de vrijheid, zelfs de inspanning is opheffend. Maar als een mens een berg ziet, wat betekent zo'n berg in het leven? Wat is een berg? Wat zijn de dingen van de natuur, wat is de natuur? En dan zien we, dat zo'n berg een vibratie van God is. Het is een vibratie van iets, dat vast is, iets, dat stoer is, iets, dat niet wijkt, iets, dat stand houdt, iets, dat betrouwbaar is, iets, waar we op stijgen kunnen en waar we op steunen kunnen, iets, dat ons helpt te klimmen. Een berg is dus op zichzelf een heel mooie vibratie. Het is daarom ook geen toeval, dat de heiligen en de wijzen altijd naar de bergen gaan en dat zij soms jaren, soms vele jaren in de spelonken der bergen zitten. Daar zijn zij door de vibratie van de plaats dichterbij God.

Vrienden, zo is alles in het leven. Alles in het leven houdt het licht van God en de vibratie van God vast. Alles is bedoeld om aan het leven een gift van God te geven. Neem een boom. Realiseren wij ons wat een boom is? Ja, we vinden een boom mooi. De één houdt van de blaadjes, die trillen in de wind, of het geluid is mooi, de boom zelf heeft een mooie vorm en het groen is een prachtige kleur, maar geven we er ons rekenschap van, dat we door al die dingen ontvangen? We ontvangen van een boom. Een boom is een uitdrukking van het Goddelijk Leven. Moershid Inayat Khan zegt zo mooi, dat de bomen ons zegenen. Iedere boom zegent ons. Wij zijn niet allemaal open. Als we afgesloten zijn in ons dagelijks leven, dan zijn we er niet voor open, maar, als we tot rust komen, dan is het heerlijk om naar een boom te kijken. Waarom is het heerlijk om naar een boom te kijken? Omdat een boom ons iets geeft.

Zo is het met kijken naar de zee, met kijken naar de rivieren. Zo is het met alles in de natuur, met mens en met dier. Wat zou het leven zijn, als we dat in de mensen zagen? En wat zou het leven zijn, als we dat zagen in de dieren? Ten eerste, als de mens in evenwicht komt, in harmonie komt, dan komt het dier het ook. En ten tweede, het dier heeft op zijn wijze altijd een droom. Een dier bidt, een dier mediteert, een dier is verzonken. Verzonken waarin? In die droom van dat leven, waarvan het onze taak is om bewust te worden als mens. Maar het dier, de schepping vóór de mens, de schepping van hetzelfde wezen bijna, is in zijn droom. Het zijn de mensen, die deze dromen verstoren; het zijn de mensen, die de dieren plagen. Wat is een jong dier niet gelukkig! Wat is het niet mooi en gevend om naar een jong dier te kijken! De natuur herbergt iets, dat een hulp voor ons is om door het leven te komen en herbergt iets voor ons, dat wij al te dikwijls vergeten. Het herbergt iets, het brengt iets mee, iets goeds, iets vriendelijks, iets helpends, iets zegenends, iets van het Goddelijke.

Wanneer de winter komt en het regent en het stormt, zeggen we, „Wat een weertje!” Maar een geestelijke ziel ziet dat anders. Hij ziet, dat water een heel andere functie heeft in het leven. Wanneer de zon te veel schroeit en te warm is, dan heeft de aarde water nodig om vruchtbaar te blijven. Wanneer de mens zich te veel instelt op de zon – nu spreek ik even symbolisch en ik zal het straks verklaren – dan heeft hij de invloed van de maan nodig om dat in evenwicht te brengen. Wat is de mens, die zich instelt op de zon? De mens, die zich instelt op de zon, is de mens, die zich instelt op zijn wil en die met zijn wil het Goddelijke wil benaderen. In de schepping is de wereld geschapen als man en vrouw, als het mannelijke en het vrouwelijke, en in iedere geestelijke reis in ieder hart – het uiterlijk leven is er slechts een hulp voor – heeft een combinatie plaats van het mannelijke en het vrouwelijke. In ieder hart wordt een rol gespeeld door het mannelijk en het vrouwelijk aanzicht samen, door de zon en de maan. Dus het licht van de zon is te sterk voor de aarde, maar het licht van de maan in de nacht is altijd koelend en een inspiratie voor de zoeker naar innerlijk leven.

De zon is het vuur. Bij de vrouwelijke kant hoort ook, dat de natuur het water stuurt om de invloed van het vuur af te wisselen. Het hart van de mens heeft de neiging om hard te

worden, niet omdat dat een zonde van hem is, maar omdat de natuur zelf hem die neiging geeft. Het is, omdat de mens tweeledig geschapen is, hij heeft een mannelijk aanzicht en een vrouwelijk aanzicht, wil en medegevoel. Het zijn die twee dingen samen, die de muziek van het leven spelen. Je komt er niet met wil alleen; je komt er niet met medegevoel alleen, want dan blijf je een zwakkeling en dat wordt weggevaagd door het leven. Het is een combinatie van wil en medegevoel en door de vereniging van deze twee komt de mens tot kennis, tot wijsheid. Zo is het in de natuur. De zon is te veel voor ons, de zon kunnen we niet verdragen. Maar de regen koelt ons af. De regen koelt de aarde af en zelfs ons wezen. Daarom zagen de mystici uit oude tijden in de regen een genade. En zij wisten heel goed, dat, als de wereld verdorde, zij dat op hun wijze konden omzetten en opvatten als een straf. En als de regen kwam, dan was het de genade, dat de straf voorbij was. Straf is een uitdrukking van mensen, het is niet in werkelijkheid straf, maar goed, het woord voldoet aan het menselijk gebruik.

De natuur op deze wijze te zien opent de mens voor een leven, waarin hij in ieder ding in de natuur, in de wereld, in de mensen, het licht van God ziet, en dat is, wat hem brengt tot hogere verlichting, dat hij groeit naar het goddelijk bewustzijn toe.

Ik wil eindigen met nog eens erop te wijzen, dat dit nu niet iets is, dat we morgen kunnen doen. Het is iets, dat we langzaam moeten doen, iedere dag moeten we er in zijn tot onze eigen hoogte. Het licht van God is niet iets, waar we zo maar instappen, het is iets, waar we in groeien. Het is iets, waar de hele levensweg voor nodig is. Het hele leven is die reis. Zo het zien van God niet voor ons is weggelegd, omdat wij gewone mensen zijn, zo is toch juist – omdat wij mensen zijn – het zoeken ernaar voor ons weggelegd. En er is geen zoeken, dat niet de één of andere dag beantwoord zal worden.

In deze eeuw heeft de mens voor alles nodig het innerlijk leven, dat het Soefisme predikt, weer te gaan zoeken en de reis op het innerlijke pad brengt mee langzamerhand meer licht te zien, wat vanzelf is meer licht te ontvangen, zichzelf te verliezen en op te gaan in het licht van God. Het leven is niet om ongelukkig te zijn, het leven is om gelukkig te zijn; het ware geluk ligt in het geestelijk leven.

Wanneer we dus zeggen, „O Goddelijke Natuur”, dan zien we, dat de hele natuur aan God gehoorzaamt en dat de hele

natuur van God is, onze natuur en de natuur buiten ons, het is alles van God. Dan zien we, dat wij in dit leven de weg moeten vinden naar meer licht, dat de reis naar God de reis is, die misschien langzaam gaat, maar die altijd verloopt van licht naar meer licht. Hierin is de natuur onze vriend, hierin is de natuur onze inspiratie. En er komt een dag, dat we diezelfde natuur, die heerlijke natuur, die buitennatuur, terug zullen vinden – wanneer we eenmaal het innerlijke van die natuur aanvoelen – in de mens en haar in onszelf zullen ontdekken. Dat is het ontwaken tot innerlijk leven, dat is God, Die in ons hart ontwaakt. De hele natuur is er één weg toe en is er één hulp toe. De natuur, waar wij allen toe behoren, is één groot geheel. Wij zijn allen geroepen tot God. Wij behoren tot God en wij leggen allen dezelfde reis af.

De beste levenswijze is een natuurlijk leven te leiden.

Gayan, p. 21.

3 Het natuurlijke leven

Moershid Inayat Khan spreekt in zijn boeken heel dikwijls over het natuurlijke leven en zegt, dat de beste houding in het leven het natuurlijke leven is, dat het natuurlijke leven de mens tot geluk brengt en dat er eigenlijk geen ander geluk is buiten het natuurlijke leven. Wanneer we zo dikwijls zien, hoe Moershid weer op de gedachte van het natuurlijke leven terugkomt, dan is het vanzelfsprekend, dat we ons afvragen, wat bedoelt Moershid met het natuurlijke leven? Het is nu niet een term, die ons zo makkelijk aanspreekt; als men zegt het natuurlijke leven, dan weten we niet heel goed, wat ermee bedoeld is.

Wanneer we het woord natuur bekijken, dan zien we in de eerste plaats, dat het woord natuur ook al in verschillende betekenissen gebruikt wordt. Er is ten eerste de natuur buiten ons, dus dan zou in die zin het natuurlijke leven betekenen het leven, dat in overeenstemming is met de natuur, dat dus tussen de natuur is en dat de ervaring heeft van de natuur en dat de schoonheid van de natuur opneemt en alles wat de mens uit de natuur ontvangt.

Maar in de tweede plaats hebben we ook het woord natuur in de zin van *onze* natuur en daarom is een natuurlijk leven een leven, waarin we onze eigen natuur geen geweld aandoen, deze tot zijn recht doen komen en er niet op één of andere manier te veel of te weinig van vergen.

Dan heb je ook nog het woord „natuurlijk” in de betekenis van „vanzelfsprekend” en ook dat begrip van „natuurlijk” komt van hetzelfde woord „natuur” en het laat zien, dat deze drie aanzichten, die het woord „natuur” vertegenwoordigen, in waarheid gegroeid zijn uit éénzelfde gedachte en uit een eenheid. En die eenheid is deze: wij mensen zijn zielen, die op aarde zijn gekomen en op aarde zijn we geen ziel, maar zijn we mens; een mens in een lichaam, in een gedachtelichaam en in een stoffelijk lichaam. En we zien het duidelijk met het stoffelijk lichaam – met het gedachtelichaam zien we het minder duidelijk, maar daar is het ook zo – dat het stoffelijk lichaam

stof is, materie, en dat maakt, dat ons leven onderhevig is aan de materie, aan de stof, waaruit ons lichaam is opgebouwd. Die stof heeft zijn eigen wetten, het lichaam moet gevoed worden, het moet een uiting hebben in het leven, het leven van de materie stelt aan de mens allerlei eigen wetten.

Dus we komen op de gedachte, dat de mens is geest, die leeft in stof, en dat er tussen die twee – tussen geest en stof – een eenheid moet zijn en die eenheid voltrekt zich ook in de mens. Om duidelijker te zijn, de mens leeft in de natuur en heeft de natuur nodig, buiten de natuur kan hij niet leven. Ten eerste voedt hij zich met de dingen van de natuur, maar de natuur geeft de mens zoveel, waar hij niet buiten kan. Hij ontvangt van de natuur een aanzicht van de geest. Er komt bij Moershid Inayat Khan de uitdrukking voor, waarin staat, dat de mens, die de natuur liefheeft, de ware aanbieder is van God en zo zien we voor ons het woord natuur en het begrip natuur en natuurlijk leven in zo'n enorm ruime omvatting ontwikkeld, dat het het hele leven omvat en het alles omvat, wat er in het leven te koop is, in het leven buiten ons – in het leven in de schepping –, in het leven in ons – in onze eigen natuur.

We vinden dus in de uitdrukking „het natuurlijke leven” de gedachte uitgedrukt van het leven met erkenning, met ervaring van wat de natuur is. De grote natuur, de natuur van God, de bomen, de wolken, de aarde, het water, al die dingen. Er zijn mensen, die dat heel gering schatten en die er de waarde niet van zien. De waarde ervan is heel groot, er is niets in de natuur, dat niet van God is, er is niets in de natuur, dat niet op één of andere wijze het leven van God openbaart, er is niets in de natuur, dat daarom niet meewerkt in het leven van de mens; de mens, die de schoonste van de schepping is, dat wil zeggen in de zin, dat hij degene is, die in de schepping tot bewustwording van God moet komen, hij is het uiteindelijke product van de schepping. Maar heel de natuur is er om de mens het leven in de schepping mogelijk te maken, om de mens in de schepping hier op aarde te herinneren aan God. Er is een gezegde van Moershid Inayat Khan, dat de bomen voortdurend in gebed verzonken staan en dat de takken der bomen de zegen van God verspreiden (Bomen, waarvan de takken omhoog reiken: „Boom, ge bidt voor mij met opgeheven handen.” Bomen met neerhangende takken: „Ik zie Uw hand die mij zegent.” (Vadan, p. 16, „Boom ge zegent mij met uw uit-

gestrekte handen.”)). Hier komen we op het terrein van de schoonheid, van de werkelijke schoonheid en dat de werkelijke schoonheid tenslotte een geestelijke ervaring is. Waarom is een boom mooi? Hij is toch niet mooi, omdat hij van hout is, hetzelfde hout, dat je in de kachel gooit; hij is toch niet mooi, omdat hij bladeren heeft, bladeren, die sommige dieren eten kunnen, maar hij is mooi, omdat, als je naar hem kijkt, je iets ontvangt van een leven, dat je niet helemaal begrijpt – begrijpen doe je het leven natuurlijk niet – maar je voelt je tot rust komen. Een mens, die de schoonheid van een boom kan ondergaan, of van de storm, of van de zee, of van een veld – een korenveld –, van de vlakte, van de wolken, van de regen, van alles, is een mens, die natuurlijker is, natuurlijker in de zin, dat hij minder gesloten is, minder begrensd is door dat voortdurend jagende „ik”. Wat is het, dat de mens sluit voor de stem van de natuur? Het is de gedachte, dat hij een „ik” is. De mens, die in de natuur niet geniet, is een mens, die in zichzelf gekeerd is, die in zichzelf loopt te draaien, die de natuur niet ziet, die bezig is met wat hij doen zal of wat hij zeggen zal, of wat hij niet zal doen of niet zal zeggen, of met zijn plannen, die altijd maar loopt te draaien en te draaien over het verband tussen zichzelf en wat hij denkt, dat het leven is. Maar het leven heeft een geheim en het geheim is, dat op deze wijze het leven zich niet openbaart, want die mens is gesloten, die mens ziet van het leven niets dan die kleine begrenzing „ik”, die mens ziet niet wat de natuur is, die ziet niet wat de natuur geeft, waar de natuur voor is, dat de mens één is met de natuur, die ziet niet, dat tenslotte al die functies, die de natuur onbewust vertegenwoordigt, in de mens sluimeren om bewust te ontwaken. De mens, die geestelijk wordt, die zich bewust wordt van de natuur, die geestelijk een openbaring wordt van dat grotere leven van God, dat geeft en dat doorgeeft en dat ontvangt en dat dient en dat voor anderen is, vrienden, dat is de mens, die tenslotte pas mens wordt. Er is een eenheid in de natuur en de mens, die werkelijk niet op zichzelf is aangewezen en niet in zichzelf afgesloten is, dat is de mens, die de natuur ziet, die van de natuur geniet, die van de natuur rust krijgt en vrede en bemoediging en nog iets, dat hoger is dan dat en dat tenslotte alleen weergegeven kan worden door de gedachte „de Zegen van God”, dat is de mens, die in de natuur iets ontvangt, dat hem roept, dat hem tot God roept, die iets ont-

vangt, dat hier God in zijn hart brengt. Het is op die manier, dat wij de eerste betekenis hebben van het natuurlijke leven, het is het leven in en met de natuur, in eenheid met de natuur.

Maar er is meer. Er is de menselijke natuur, er is die natuur – dat aanzicht van diezelfde natuur – dat in onszelf is. Is een boom een stuk hard hout, dat daar voor ons staat, of is dat harde hout het lichaam van die boom en heeft die boom een leven, dat een functie vervult, een functie van God? Dat harde hout hebben wij ook in onze natuur, wij zijn ook hard – er is een uitdrukking: je bent zo hard als een steen – wij zijn ook hard, ons hart is ook hard. Maar datzelfde harde heeft een andere functie, datzelfde harde is om de geestelijke functie van de boom te openbaren, het gevende leven, het zegenende leven. Zo kunnen we met alle dingen – met aarde, met vuur, met water, met alles in de natuur – nagaan, dat de mens volkomen is opgebouwd uit de natuur. Hij heeft daardoor de aanleg van de natuur en hij heeft de mogelijkheden, de hogere aanleg van de natuur. Hij heeft dus het harde, het materiële van de natuur en het hogere van de natuur en wat ervoor het laatste nodig is, is, dat de geest in de mens ontwaakt. Dat is nog altijd de natuur. Maar als de geest in de mens ontwaakt, dan brengt dat een ander leven mee, het brengt mee, dat hij opengaat voor wat de mensen in zijn omgeving van hem verwachten. Het geestelijk leven is het beantwoorden van een vraag. Er is een andere uitdrukking van Moershid Inayat Khan, dat het innerlijk leven het beantwoorden is van een vraag, die het leven ons doet en die vraag is onze verantwoordelijkheid op ons te nemen, die vraag is om te beantwoorden aan de vraag, die de mensen ons doen. Iedereen doet ons een vraag, er is geen mens, die we tegenkomen, die ons niet een vraag doet. De één vraagt om een glimlach, en de ander om een woord van bemoeiding, en een derde vraagt om begrepen te worden, en een vierde vraagt om verdragen te worden, en een vijfde om vergeven te worden, maar ieder mens vraagt ons wat, vraagt ons op één of andere wijze hulp. Daar zijn we voor, we zijn hier op aarde niet voor ons zelf, we zijn hier op aarde voor de eenheid der mensen. En van deze kant bekeken is het natuurlijke leven het leven, waarin de mens op natuurlijke wijze de vragen beantwoordt, die de mensheid hem doet. Zodat de mens in het natuurlijke leven, het leven in zijn omgeving, in het dagelijks leven, een leidraad vindt tot het geestelijk leven;

een weg, die hem tot het geestelijk leven leidt. U ziet, we komen hier op een uitlegging van natuurlijk leven, die heel ver afwijkt van wat we eerst gedacht hebben, dat het natuurlijke leven is, maar dit is het leven, dat te maken heeft met de natuur in ons, want het is naarmate onze natuur vergeestelijkt, of verstoffelijkt, dat wij daarop antwoord geven. De mens, wiens natuur verstoffelijkt of verhardt, zegt „nee” tegen het hele leven, die zegt alleen „ja” tegen zichzelf. De mens, die verzacht, vergeestelijkt, verinnerlijkt, zegt „ja” tegen het leven. Hij zegt ook „nee”, maar hij zegt in principe „nee” tegen zichzelf.

Het is de natuur in de mens, die ons vraagt om de vraag van het leven te beantwoorden, dat is tegelijkertijd het beantwoorden aan ons levensdoel. We hebben allen een levensdoel en we hebben allen een taak en we hebben allen een doel en we hebben allen een bestemming en we hebben allen onze eigen weg. En door die eigen weg te gaan, door de geest in ons eigen hart op aarde te brengen, te brengen in verband met alle vragen van het leven, te brengen in verband met die vragen, die uit de natuur van ons lichaam voortkomen, komt de mens tot innerlijk leven. Er is de vraag naar eten, er is de vraag naar drinken, er is de vraag om zich tegenover alle natuurlijke behoeften van de mens natuurlijk te verhouden en zo komen we tot het derde aanzicht van natuurlijk, het is om de eigen natuur niet te sterk te begrenzen. Je kunt toegeven en je kunt onthouden. Ik heb het hier over alles wat met de eigen natuur te maken heeft. Honger, dorst, het sexuele leven – ik heb het nog niet over de geestelijke kant daarvan, maar over de natuurlijke kant, en ook die natuurlijke kant doet ons voortdurend een vraag. Men legt dat aan regels en er zijn oude regels en misschien zijn er ook nieuwe regels, maar Moershid Inayat Khan legt ons uit, dat het het leven van het hart is, dat daar zijn weg doorheen moet vinden en die weg, die daar doorheen leidt, is het beantwoorden van de vraag, die gedaan wordt door een ander. Niet door zijn ego, maar door zijn ziel. Dus het is het beantwoorden van de vragen uit het leven en daar komt uit voort, dat het natuurlijke leven meebrengt er niet boven te gaan en er niet onder te gaan. De mens moet in zijn natuurlijk leven evenwicht vinden, een evenwicht, dat bewerkstelligd wordt in zijn eigen leven. Het is niet een te veel, het is niet een te weinig, er is een evenwicht en dat evenwicht is verbonden met een doel. Dat evenwicht heeft een doel en een taak.

Hoe groot de invloed van het natuurlijke leven is, ziet u bijvoorbeeld hierin, dat over het algemeen en als beginsel de mens pas tot evenwicht komt in – laat ik maar zeggen – het gehuwde leven. Dat is zelfs zo groot, dat, toen Moershid Inayat Khan zijn eerste kind kreeg, hij zei, dat hij er nu zeker van was, dat hij de Boodschap, die hij brengen moest, volbrengen zou. Het voldoen aan het natuurlijke leven opent. Moershid zag in het eerste kind, dat hij kreeg, dat hij zijn Boodschap zou kunnen volbrengen. We moeten nooit volgens algemene lijnen spreken, we moeten nooit veralgemenen, onthouding heeft altijd een doel, het heeft een betekenis, het heeft een richting, maar Moershid zag in het natuurlijke leven een zegen van God, een hulp om door het leven te komen.

Al die uitdrukkingen van het natuurlijke leven hebben er op één of andere wijze mee te maken, dat aan de éne kant de ziel staat en aan de andere kant de materie, en het natuurlijke leven is het leven, waar de geest of de ziel invloed krijgt over de natuur, en het onnatuurlijke leven is het leven, waarin de materie sterker is en de ziel verdringt, dus de ziel niet aan het woord komt. De mens is een strijdtoneel en in ieder mens voltrekt zich de strijd, of zijn ziel de heerschappij kan nemen over de materie, over het aanzicht van de natuur, waarmee hij in zijn lichaam en in zijn denklichaam verbonden is. Dus ieder mens heeft die strijd – zal de stem van het lichaam, van de materie sterker zijn, of zal de ziel sterker zijn – en als de ziel begint te overwinnen en dóór te dringen, dan komt de mens tot alles wat met het geestelijk leven annex is. Dan komt hij tot geluk, dan komt hij tot tevredenheid, dan komt hij tot vrede, dan komt hij tot ontplooiing. En als de mens zwakker is en weggedrongen wordt, dat hij, als het ware, die strijd niet winnen kan, maar dat de andere pool de sterkste is, dan gaat zijn geluk weg en zijn tevredenheid gaat weg en zijn magnetisme gaat weg en alles in het leven gaat weg, hij verliest, als het ware, de greep over het leven. Dat nu is het natuurlijke leven, het natuurlijke leven is het leven in al zijn vele geledingen, of de ziel sterker is en dóórkomt, dóórbreekt en de mens ziel wordt en niet is lichaam. Dat is een beeld zo oud als de wereld. In de Bijbel heten degenen, die zuiver lichaam zijn en die niet ziel zijn, de doden, dat zijn de doden, die opgewekt moeten worden, dat zijn de doden, waarvoor de Profeet op aarde komt om die op te wekken. De mens, zoals hij reilt en zeilt in het leven, wij allen,

ik en u, wij zijn samen de doden, de doden van deze wereld, tenzij de ziel ontwaakt en de mens wakker wordt en het zieleleven, het gevende leven, het leven van God ontvangt. Het leven van God heeft ook weer een natuurlijke kant, denkt u maar aan die boom. De bomen – en alles in de natuur – zijn er om voortdurend iets aan de mens te geven. Als het leven van de mens wordt: ontvangen van God en doorgeven, doorstromen, als er dus in de mens is een instroom van goddelijk leven en een doorstromen naar de wereld, naar de mensheid, wel vrienden, dat is de dag, dat hij geestelijk ontwaakt. In die mens overwint de ziel en verliest de materie. Het spel tussen deze twee, dat voortdurend in het leven blijft veranderen, dat een ander aanzicht toont, dat zich ontwikkelt, dat sterker wordt, dat door omstandigheden heenkamt, dat zich voortdurend blijft ontwikkelen, is het natuurlijke leven. Het natuurlijke leven is dáár, waar de geest aan de winnende hand is.

Wanneer we nu weer even teruggaan naar de verschillende aanzichten van het natuurlijke leven, dan hebben we in de eerste plaats alles wat te maken heeft met het lichamelijk leven, honger, dorst en hartstocht, alles. We hebben al gezien, dat Moershid zegt, dat de mens dat niet moet beperken en hij moet het niet botvieren. Het gaat niet om een te veel of een te weinig, maar het leven vraagt hem een middenweg, een evenwicht en dat evenwicht vindt een ieder in zijn eigen leven, aangeduid door de omstandigheden van zijn leven. En in die middenweg is het, dat de mens het evenwicht kan vinden, dat samengaat met het natuurlijke leven, dat het natuurlijke leven genoemd kan worden. Daarom is het natuurlijke leven niet het leven van onthouding, het wil niet zeggen, dat onthouding niet op een gegeven ogenblik natuurlijk kan zijn, maar dan moet er ook de aanleiding toe zijn. Onthouding is dáár natuurlijk, waar de ziel de kracht moet ontwikkelen om beheersing uit te oefenen. Dus in ieder leven zal wel op de één of andere manier onthouding gevraagd worden, maar de onthouding, die de mens zichzelf stelt, denkende, dat, als hij zich onthoudt, God dat gaarne van hem ziet, of dat hij dan geestelijk wordt, die onthouding heeft er niets mee te maken, die is niet geestelijk. Het geestelijk leven, het innerlijk leven, is het natuurlijke leven, of liever gezegd het natuurlijke leven is de voeten, waarmee het geestelijk leven de aarde raakt. Om dit beeld even vol te houden, de mens dus, die met zijn voeten op

aarde staat, staat in het natuurlijke leven, en zijn hart in God is het innerlijk leven. Dat zijn de twee polen van het menselijk leven, het innerlijk leven en het natuurlijke leven, twee polen, die bij elkaar horen.

Er is een ander aanzicht van het natuurlijke leven en dat is arbeid. Natuurlijk leven wil zeggen, dat de mens niets vreemd is, ook niet fysieke arbeid. Alle schakeringen van het natuurlijke leven hebben te maken met het geestelijk leven; het is niet toevallig, dat het natuurlijk heet, alle verschillende aanzichten van het begrip natuurlijk zijn in wezen hetzelfde begrip. Er is sport en er is arbeid. De één is stijf en de ander is acrobaat. De één heeft een lichaam, dat sterk is en dat hij plooiën kan en de ander heeft een lichaam, waarin eigenlijk het bloed niet voldoende stroomt, hij is stijf. Ook dat is een last, die de mens meedraagt in het leven. In een natuurlijk leven is het lichaam aangepast aan lichamelijke eisen. Iemand, die ergens verstijfd is, is ergens verstijfd in het geestelijk leven. Ik spreek nu in algemeenheden, ik wil niet zeggen, dat een tegendeel niet even geestelijk kan zijn, want hoe dikwijls zendt God niet op aarde een ziel met een taak, die hij dragen moet, een taak, die hij heel dikwijls draagt voor anderen. Heel dikwijls is de taak, die hij volbrengt op aarde te leven in een ziek lichaam. Heel dikwijls is het een ziel, die er al lang bovenuit is gestegen, die die taak van God opkrijgt om een kracht in zijn ziel te ontwikkelen, zodat hij het dragen kan. En wanneer één ziel, een grote ziel, iets draagt, dat anderen niet kunnen dragen, dan draagt die ziel het voor de massa. Het is een algemene wet. Dat zijn de geestelijke wetten. De geestelijke wetten komen altijd neer op de eenheid van alle zielen met elkaar, dat we alles wat we doen in het leven doen voor anderen. Daarom is het zo moeilijk om over deze onderwerpen te spreken, want je wordt altijd verkeerd verstaan. Ik had in mijn gedachten een jonge man, die geestelijk wil zijn en die zo stijf is als een hout. Hij doet niet aan sport, hij loopt scheef, hij zit scheef en alles is stijf. Maar dat is iets, dat hem het zoeken van het geestelijk leven belet. Ik zeg altijd tegen hem, „Ga graven in de grond, ga werken tot dat ongelukkige lichaam van je een beetje plooibaar wordt.” „Nee”, zegt hij „geestelijk leven is denken.” Neen vrienden, geestelijk leven is het hele leven, alles hoort erbij, iedere soort arbeid hoort erbij. Er is geen enkele arbeid, die niet – vanuit het geestelijk leven bekeken – om zo te zeggen

heilig is. Er is geen arbeid, die niet voor de mens een hulp is op het geestelijk pad, er is geen arbeid, die hij niet moet kunnen doen.

Moershid Inayat Khan, die de Soefi Boodschap predikt als een eenheid der mensheid, zegt, dat de eenheid, die komen zal, eenheid van stand zal insluiten. Er zal niet meer zijn een stand, die dit doet, of een stand, die dat doet, er zal zijn eenheid van stand en alle mensen zullen alles doen. Als er geestelijke arbeid is en als er verstandelijke arbeid is, dan zal er ook lichamelijke arbeid zijn, we zullen alles delen. Dit laat zien hoe het natuurlijke leven het leven is, dat Moershid in wezen in al zijn aanzichten predikt. Hij predikt een leven, dat komen zal, dat niet op aarde is, maar dat komen zal en dan zal er zijn een nieuwe beschaving. Wat Moershid Inayat Khan over het huwelijksvraagstuk zegt, is heel anders dan wat u in andere godsdiensten hoort zeggen. Dat wil niet zeggen, dat het anders is dan wat de andere Profeten gepredikt hebben, maar het is toch anders, het is ook natuurlijk, het is er de heiligheid van. Er zijn mensen, die denken, dat het huwelijk niet heilig is en dat het woord huwelijk eigenlijk maar een uitdrukking is, die in de staat thuis hoort. Voor degenen, die Moershid begrijpen, zegt Moershid er genoeg van.* Ieder leven zal terugkomen en moet terugkomen tot zijn natuurlijke inhoud en zijn natuurlijke verhouding. Het leven van de mens, het werk, dat hij doet, tenslotte het omgaan met de natuur, ook dat moet in een toekomstige maatschappij weer tot de mens komen. Wat zijn wij toch? Wij zijn ongelukkige stadsmensen, wij zitten tussen de stenen en we lopen tussen de stenen en we zien de hele dag stenen, maar wij weten niet wat een vrede het tot de mens brengt om eenvoudig op de grond te zitten, of tegen een boom te leunen, of de natuur te zien, kind van de natuur te zijn. Ook in een toekomstige maatschappij, waar er maar één stand zal zijn en een heel andere moraal, een veel geestelijker moraal dan nu, zullen de mensen ook weer terugkeren tot die omgang met de natuur, die noodzakelijk is voor het geestelijk welzijn van de mens.

Het natuurlijke leven is zeer veelzeggend. Tenslotte komt dat natuurlijke leven neer op het instromen van de zegen, die God over de wereld uitstort door alles wat tot de natuur behoort.

* Zie het boek Rassa Shastra.

Door de hele natuur en door de mens, die tot de natuur is weergekeerd, de mens, die ontwaakt, die verlichting krijgt, in uiterste grootheid door de Profeet. De mens, die weer van de natuur is, is de mens, die tegelijkertijd vergeestelijkt is. Het is één proces, de hele natuur is één groot proces. En dat éne proces houdt in, dat de mens die invloed in zijn eigen wezen, die van de materie komt, moet overwinnen en die invloed noemen we het ego. Het ego is het woord, dat alles samenbundelt, wat er in de mens leeft en wat hij niet hoort te zijn, dat het „ik” samenbundelt. De mens moet in zichzelf het „ik”, het ego, overwinnen. Dat ego te overwinnen kost strijd, maar alles behoort tot de natuur, ook strijd. Dacht u, dat we een toekomst tegemoet gaan zonder strijd? Vrede is één van de waardevolste dingen, maar ook strijd is één van de waardevolste dingen in het leven; de ware strijd is de strijd tegen ons eigen ego. De mens, die zijn eigen ego weet te beheersen, die de weg door het leven weet te vinden, die een gevoelig hart ontwikkelt – het gevoelig hart, dat hem de weg zal wijzen – en daarnaast de beheersing over zichzelf, komt tot geluk. Vrienden, het geeft een buitengewone satisfactie, het geeft een buitengewone tevredenheid om zichzelf te overwinnen. De mens weet het niet en de mens denkt er niet meer aan, maar er is een aanzicht van de natuur, dat wij moeten overwinnen om te komen tot de geestelijke kant van de natuur en het overwinnen van dat aanzicht geeft in de mens een enorme bevrediging. En het is daarom, dat alleen het natuurlijke leven de mens geluk brengt.

De mens, die voldoet aan zijn eigen levenstaak – de mens, die in zijn leven opwaarts gaat, niet neerwaarts, maar opwaarts – de mens, die in zijn leven zijn taak volbrengt en wiens hart opengaat voor God, dat is de mens, die naar zijn bestemming gaat en er is geen andere bevrediging in het leven. Het innerlijk en het uiterlijk leven hebben altijd met elkaar te maken, want we zijn hier in dit leven met al zijn toetsen en al zijn moeilijkheden om dat te volbrengen. De mens denkt, „Als dit leven maar weg was en ik hoefde er niet meer aan te denken en ik kon maar stil op mijn stoel zitten en aan God denken, dan zou ik vergeestelijken.” Maar zo is het niet, het is hier in dit leven, in onze plichten, in onze taak, in de schoonheid, die we moeten zoeken, die we moeten opbouwen, in dat aanzicht van scheppend leven, dat we allen hebben – we moeten allen het innerlijk leven scheppen en naar buiten brengen – het is daarin, dat de mens

de weg vindt tot God. De deur tot God is het leven, waarin we zijn, de deur tot God is het natuurlijke leven in al zijn schakeringen, de natuurlijke verhouding tot de natuur in ons zelve, tot de natuur buiten ons, het is een grote eenheid. Het is iets, waarvoor we open moeten gaan en dat we ontvangen en dat speelt zich in ieder mens zelf af. Het is niet een kerk, die ons kan helpen God te vinden; een kerk kan zijn best doen om zo zuiver mogelijk de prediking van de Groten, van de Profeten, te benaderen; maar het is niet een kerk, die macht heeft. Vrienden, dat heidendom wordt nog altijd heden ten dage verkondigd, de macht van de kerk over de zielen en het groeit nog steeds. Het groeit vanzelf, omdat de Profeet op aarde is geweest met de Boodschap. Er is maar één ding, dat macht heeft, dat is God in ons hart, er is maar één weg, het is in onszelf. We hebben allen de weg tot God in ons hart, God roept ons allen.

Het natuurlijke leven is de weg tot God, de weg, waar we ons eigen leven in ons eigen wezen brengen tot de natuur, tot die natuur, die een lagere kant heeft, die er is om de hogere kant te helpen. Als de bomen niet van hard hout waren, konden ze daar niet eeuwen staan misschien om iets van het leven van God over de mensheid uit te storten. Kunnen we ons met die gedachte verenigen, kunnen we die gedachte zien in al zijn schoonheid en in al zijn volheid, dat er een stem van God door de hele natuur gaat, dat in de natuur God tot ons spreekt? En dat er een stem in ons is, die ook de natuur moet overwinnen, die onze natuur sterk moet maken, als het hout van de boom, om in het diepere aanzicht de zegening der mensheid te kunnen openbaren. Het hele leven is het natuurlijke leven, het geestelijk leven is het natuurlijke leven in een diepere aanleg, alles omvattend wat met het leven te maken heeft, in onszelf, buiten onszelf. Arbeid, alle soorten van arbeid; eenheid, eenheid met alle mensen, eenheid met de natuur, eenheid met God.

Het natuurlijke leven is een wijze, waarop Moershid Inayat Khan dat diepste ideaal van het geestelijk leven aanduidt: het geestelijk leven hier op aarde. We zijn geen engelen, engelen zijn in de hemel. Ons leven is daarom niet het leven van engelen, ons leven is het leven van mensen op aarde, we hebben strijd, we hebben moeilijkheden, we hebben een taak, we komen op en we gaan onder, de éne dag gaat de golf naar boven en de andere dag gaat de golf weer naar beneden en de volgende dag komt weer de wind en neemt de golf weer op. Het leven gaat op

en neer, op en neer; er is maar één ding om in dat op-en-neer-gaande leven altijd boven water te dobberen, altijd de weg te vinden door dit leven met zijn moeilijkheden, met zijn op-en-neergaande omstandigheden en dat is door ons eigen leven tot God te brengen.

Vrienden, we zijn hier niet om het natuurlijke leven oneer aan te doen, om de natuur geweld aan te doen; we zijn hier om in te zien, dat de natuur in ons eigen wezen er is met een doel, hetzelfde doel om ons tot God te brengen. De natuur heeft zijn eigen rechten en dat, wat de mens doen moet in het leven, is aan zijn natuur voldoen, maar hij moet zijn natuur verzachten. En steeds als hij zich het ideaal voor ogen stelt van het Goddelijk Leven, als hij zijn hart zuivert en zijn geweten veredelt en dat altijd blijft doen, dan zal het natuurlijke leven zich voortdurend verzachten en dan brengt het natuurlijke leven die zegen voort, die het bedoeld is voort te brengen, want wij zijn behalve zielen, wezens van de natuur, van de natuur van God, die heilig is onder alle omstandigheden.

Wij moeten van de dieren geen „pets” maken, geen plaatsvervangers van menselijke omgang; wij moeten een dier zien in zijn eigen schoonheid en vrijheid, dan is het dier ons een opening van God, en een vriend in den geest.

Sirdar van Tuyll.

4 Onze verhouding tot de dieren

Het heeft mij geen slecht idee geleken mee te gaan met de gedachte in de wereld, dat het nodig is een Dierendag te houden ter overdenking van de verantwoordelijkheid van de mensen tegenover de dieren. Het komt mij voor, dat de Dierendag een werkelijke noodzakelijkheid is, want het standpunt, dat de mensheid tegenover de dieren inneemt, is meestal zo laagstaand en toont zo'n lage ontwikkeling in de mensheid aan, dat het nodig is er zeer veel aandacht aan te wijden.

Wanneer wij spreken over de verhouding van de mens tot het dier, dan zouden we net zo goed kunnen spreken over menselijk sadisme. Vroeger sprak men veel van wreedheid, maar in de tegenwoordige tijd heeft de wetenschap er de nadruk op gelegd, dat het iets in het karakter van de mens is, dat men kan beschouwen als een ziekte van het karakter, wat door psychologische behandeling tot zekere hoogte te genezen is, en men noemt die afwijking sadisme.

We hebben in de afgelopen oorlog gezien hoeveel sadisme er in de mensheid zit, je zou bijna kunnen zeggen: in iedereen. In de één komt het meer tot uiting; waar het ego sterker is, daar heerst het sadisme onbepakt. Welnu, dat sadisme is in iedereen aanwezig, in de éne meer, in de andere minder en naarmate de evolutie van een volk ertoe leidt om eraan toe te geven, kan het bij tijden de overhand krijgen en kan het een heel volk regeren. Dat sadisme, dat er altijd is, zien we in de omgang van mens tot mens, maar we zien het eigenlijk nog veel meer in de omgang van mens tot dier, want het dier staat hulpeloos tegenover de mens en in het menselijk sadisme komt dan die lafheid erbij om het tegenover een dier te uiten, juist omdat een dier hulpeloos is. En dat is iets, dat zo inmenselijk is en zo verbreid is, dat je kunt zeggen, dat er bijna geen kind is, dat niet door een dergelijke fase gaat; er is bijna geen kind – hoe zoet hij ook moge zijn en hoe braaf en hoe lief – dat niet

in zijn jeugd door de periode heengaat, dat hij moet leren hoe hij met dieren om moet gaan. Er is bijna geen kind, of hij gaat wel eens door zo'n periode heen, dat hij, bijvoorbeeld, de kat aan zijn staart trekt, of de kat een trap geeft en dergelijke dingen; en dat is een trek, waar de mens op moet letten. Die trek heeft in de ontwikkeling van de mens een grote rol gespeeld en speelt nog een grote rol en het is één van de dingen, die de mens in zijn geestelijke ontwikkeling absoluut tegenzit.

Er zijn mensen – er zijn zelfs groepen mensen – die menen, dat de Bijbel deze zienswijze niet zo sterk zou ondersteunen, maar we zullen u aanstonds Bijbelteksten laten zien, waaruit blijkt, dat het heel anders is. De vraag is hoe de mens de Bijbel leest. De Bijbel is een gesloten boek, het is een boek in symbolen geschreven en bovendien is het een boek, dat in de oudheid door mensenhanden geschreven is; bijvoorbeeld, in het Oude Testament zijn gedeelten, die dikwijls overgeschreven zijn, die verloren gingen en uit herinnering opgeschreven werden. Maar, waar hangt het neerschrijven van een Heilig Geschrift door mensen – evenals het begrijpen en het lezen ervan – vanaf? Dat hangt af van het hart. Wat een mens begrijpt, is de reflectie van wat hij is. En als er in de mens een grote hoeveelheid sadisme is, die zijn hart gesloten houdt of vertroebelt, dan ziet hij dat overal. Er zijn nog altijd groepen mensen, die de Bijbel dikwijls uitleggen op een wijze, die heel weinig overeenkomt met moderne, humane opvattingen en die dat voor wijsheid houden, die nog niet eens aan de ontdekking toe zijn, dat zij in de Bijbel lezen, wat zij erin willen lezen. Zij lezen het erin, omdat het in hun hart zit; als het niet in hun hart zat, zouden zij het er ook niet in lezen. We zien dat heel sterk in het Oude Testament. Nu wil ik erop wijzen, dat het Oude Testament en het Nieuwe Testament betrekkelijk minder spontaan en minder vriendelijk en minder vanuit het hart over de dieren spreken dan alle andere Heilige Schriften van de wereld, en dat komt alleen door de hardheid van het ras, tot hetwelk het Oude Testament was uitgesproken en door de hardheid van de mensen, die het Nieuwe Testament hebben neergeschreven.

De boeken van Zarathustra zeggen veel met bezorgdheid over de behandeling van de dieren door de mensen en geven lering over de bescherming van de dieren. Je zou een boek kunnen vullen, bijvoorbeeld, met wat Zarathustra leert over de omgang met het vee en over de omgang met de honden, met de paarden,

met de kamelen. Hij zegt er zoveel van. Hij zegt bijvoorbeeld, dat de honden allerlei karakters hebben, sommige hebben het karakter van een priester en andere hebben het karakter van een krijgsman. Sommige hebben het karakter van een wijze en weer andere hebben het karakter van een dief, enz., enz., enz. Allerlei menselijke karakters ziet hij in de dieren weerspiegeld (The Zend-Avesta, Part I, The Vendîdâd, p. 155/169 The Dog).*

In de godsdiensten van India wordt heel veel gesproken over de dieren en over de omgang met de dieren. In het Mahabharata, bijvoorbeeld, zijn heel veel verhalen hoe de wijzen met hun dieren omgingen (o.a. Anuçasana Parva, hoofdstuk 32, hoofdstuk 50/51 en hoofdstuk 57/86).**

Van Boeddha is bekend, dat hij zich één en al keert tegen ongevoeligheid in de omgang met de dieren, hij staat zelfs heel sterk op het standpunt om dieren niet te doden (Het Evangelie van Boeddha, p. 166 en Dialogues of the Buddha, p. 3/4 no. 8).***

Vooraf in de Hadith komen heel veel verhalen voor hoe Mohammed predikt om met de dieren om te gaan. De Koran is het authentieke boek van de Islam, de Koran is opgetekend uit de mond van Mohammed. Maar er zijn nog allerlei boeken uit het leven van Mohammed en die heten samen de traditie, de Hadith (The Sayings of Muhammad, 210, 383; Sayings of the Prophet Muhammad, 36/55; Mishcat II, p. 313).****

* The Zend-Avesta, Part I, The Vendîdâd, Translated by James Darmesteter, Second Edition, Oxford, At the Clarendon Press, 1895.

** The Mahabharata of Krishna-Dwaipayana Vyasa, translated into English Prose. Published by Pratâpa Chandra Rây, C.I.E. Calcutta: Bharata Press, 1893.

*** Het Evangelie van Boeddha, naar oude berichten verhaald door Paul Carus, naar de 7e uitgave vertaald door Felix Ortt, 2de druk, De Waelburgh, Blaricum.

Dialogues of the Buddha, translated from the Pâli by T. W. Rhys Davids. London, Henry Frowde, Oxford University Press Warehouse, 1899. (The Sacred Books of the Buddhists, Edited by F. Max Müller).

**** The Sayings of Muhammad. Edited by Abdullah Al-MâMûn Al-Suhrawardy - London, Archibald Constable & Co. Ltd, 16 James Street, Haymarket. 1905.

Sayings of the Prophet Muhammad. Edited and Translated from the Original Arabic, with an Introduction by Mîrzâ Abu'l-Fadl.

Allahabad: Reform Society, 1924.

Mishcât-ul-Mašâbih; or, A Collection of the most Authentic Traditions regarding the Actions and Sayings of Muhammed.

Translated from the original Arabic, by Capt. A. N. Matthews, Bengal Artillery. Vol. I & II, Calcutta: 1823.

Dan krijgen we het Oude Testament en het Nieuwe Testament. Vroeger in mijn jeugd kende ik een oude dame, een oude dame met een gevoelig hart en die zei altijd, „Och, dat Christus nu toch nooit wat van de dieren gezegd heeft.” Maar het is duidelijk; het is niet, dat Christus nooit wat van de dieren gezegd heeft, het is, dat de mensen het niet opgetekend hebben. Wat is er van Christus weinig opgetekend! Er is alleen dat opgetekend, wat de mensen, die het tweehonderd jaar later opgetekend hebben, van belang vonden en die stonden daar niet bij stil, die vonden dat niet van belang en die hebben dat niet opgetekend. Maar we kunnen begrijpen, zoals Christus spreekt over de mussen, waar hij zegt, dat er niet één valt zonder dat God het weet en over de leliën des velds, dat ze beter verzorgd zijn en mooier aangekleed zijn dan Salomo (Mattheüs 10, v. 29 en Mattheüs 6, v. 28/29), dat de leer van de gevoeligheid in de omgang met dieren aan Christus niet vreemd was, anders zou hij er niet dät van hebben kunnen zeggen. Maar typische verhalen zijn er dan toch wel uit weggelaten.

Nu komen we aan het Oude Testament. Het Oude Testament plaatst zich op het standpunt, dat de evolutie van het dierenrijk een evolutie is naast die van het mensenrijk en even merkwaardig; een evolutie, die heel dicht bij de menselijke evolutie staat en die een grote rol speelt in de geestelijke ontwikkeling van de mens. Dat wil zeggen, dat de verhouding van de mens tegenover het dier een grote invloed heeft op zijn eigen, innerlijke ontwikkeling. In Prediker komt die tekst voor, dat de uitnemendheid van de mensen boven die der dieren is geen (Prediker 3, v. 19). Bij Job komt die aardige tekst voor, waar hij zegt: vraag het de dieren, vraag het de vogels, vraag het de vissen en vraag het de aarde, het kruipend gedierte in en op de aarde, die weten het en die kunnen het u leren (Job 12, v. 7/10, „En waarlijk vraag toch de beesten, en elkeen van die zal het u leren; en het gevogelte des hemels, dat zal het u te kennen geven. Of spreek tot de aarde, en zij zal het u leeren; ook zullen het u de visschen der zee vertellen. Wie weet niet uit alle deze dat de hand des Heeren dit doet? In wiens hand de ziel is van al wat leeft, en de geest van alle vleesch des menschen.”). Dan is de eerste vraag natuurlijk, „Wat weten die en wat kunnen die ons leren?” Nu is het aardige, dat Job dat zegt op een ogenblik, dat hij een verhandeling geeft, hij spreekt op dat ogenblik over geduld en over lijden en over verduren, dat wil zeggen, de menselijke hou-

ding tegenover alles wat de mens in het leven te verduren heeft. Dus in de eerste plaats wordt ermee toegegeven, dat het leven altijd een zekere hoeveelheid lijden, een zekere hoeveelheid verdriet, een zekere hoeveelheid pijn met zich meebrengt, en er wordt een verhandeling gegeven hoe de mens daar tegenover moet staan. En dan zegt Job op een gegeven ogenblik – zeker omdat zijn gehoor niet voldoende bevattelijk is – vraag het de dieren, je kunt het aan de dieren zien. Maar het wil eigenlijk nog veel meer zeggen, want er staat niet alleen, de dieren kunnen het je leren begrijpen, maar de dieren kunnen het je geven, met andere woorden, er staat ook tegelijkertijd in, dat alles wat een mens weet en weten kan, in feite berust op iets, dat hij voelt, waar hij bewust van is. Het zijn niet de hersens, die de mens leren denken, die de mens wijsheid bijbrengen, die de mens bewust maken, die de mens wijsheid kunnen geven, het is het hart. Wat de hersens kunnen doen is classificeren, ordenen en daardoor gaat een zeker begrip over de wereld door de hersens, maar het diepste van wat de mens begrijpt en wat wijsheid is en wat zijn levenskijk is, gaat door zijn hart. En als er staat de dieren kunnen het ons geven, wil het zeggen, dat de dieren iets in hun hart hebben, dat wij niet hebben; met andere woorden, de mensheid, die niet tot wijsheid is gekomen, de mens, zoals hij is, die reilt en zeilt door het leven en die als een schobberdebonk door het leven gaat – hier is hij ruw en daar is hij grof en maakt hij ruzie en hier kan hij niet verdragen en daar kan hij niet vergeven – die mens staat lager dan een dier, die heeft in zijn hart niet dat, wat Job zegt dat de dieren in hun onschuld hebben, want als hij dat in zijn hart had, zou hij een ander mens zijn. En ik zal u laten zien, dat deze draad eigenlijk door de hele Bijbel en door alle Heilige Schriften heenloopt en dat alle mystici en alle Profeten het altijd gezegd hebben.

Wanneer we nu komen tot dat vers in de Bijbel, dat het hart der mensen het meeste sluit, dan zult u zien, dat dit een misvatting is, die hierop berust, dat het hart gesloten is (Genesis 9, v. 2, „En ulieder vrees en ulieder verschrikking zij over al het gedierte der aarde en over al het gevogelte des hemels, in al wat zich op den aardbodem roert en in alle visschen der zee: ze zijn in uwe hand overgegeven.”). Daar staat dan ten eerste, dat de mens de heerschappij over het dier is gegeven. En als Pietje Grof – ik zal hem nu maar zo noemen – dat leest, dan is hij morgen ruw tegen zijn beesten. Er staat toch in dat vers,

dat je heerschappij hebt over de dieren, je mag toch alles doen. Maar dat zit in zijn hart, er staat in de Bijbel niet, dat die heerschappij ruw moet zijn, er staat niet, dat die heerschappij onrechtvaardig moet zijn, dat het een heerschappij van geweld moet zijn, dat het een uiting van sadisme moet zijn, er staat toch niet geschreven, dat die heerschappij ruw en gemeen moet zijn. Een heerschappij over de dieren wil zeggen een geestelijke heerschappij; dat wil zeggen, dat de mens het leven in een orde moet omschepen, de chaos van het leven in een orde moet herscheppen, die de weergave is van de liefde, die in het hart van de mens mogelijk is, die ontbloeien kan, als de mens de weg vindt naar het geestelijk leven. Sommige mensen leven hun sadisme uit op de dieren en zeggen, „De dieren hebben geen ziel”, en dan wordt er verteld, dat de Bijbel dat zegt. Maar in het eerste hoofdstuk van Genesis wordt al gezegd, dat de dieren „ziel” hebben. Het staat voortdurend in de Bijbel, dat de dieren „ziel” hebben, in Genesis 1 (Genesis 1, v. 24, 30, „En God zeide: De aarde bringe *levende zielen* voort naar haren aard, vee, en kruipend en wild gedierte der aarde, naar zijnen aard: en het was alzoo. Maar aan alle gedierte der aarde en alle gevogelte des hemels en alle kruipend gedierte op de aarde, waarin *eene levende ziel* is, heb Ik al het groene kruid tot spijze gegeven. En het was alzoo.”), in Genesis 9 staat er voortdurend bij, dat het een verbond is met de mensen en met de dieren, met alles wat ziel heeft (Genesis 9, v. 8/10, „Voorts zeide God tot Noach, en tot zijne zonen met hem, zeggende: Maar Ik, zie, Ik richt *mijn verbond* op met u, en met uwen zaden na u, en *met alle levende ziel die met u is*, van het gevogelte, van het vee, en van alle gedierte der aarde met u, van allen die uit de ark gegaan zijn, tot al het gedierte der aarde toe.” Zie ook v. 12/17). En er is nog een andere plaats waar staat, dat de dieren ziel hebben (Genesis 2, v. 19, „Want als de Heere God uit de aarde al het gedierte des velds en al het gevogelte des hemels gemaakt had, zoo bracht Hij ze tot Adam, om te zien hoe hij ze noemen zoude: en *zoo als Adam alle levende ziel noemen zoude*, dat zoude haar naam zijn.”).

In de eerste tijd hadden de mensen een heerschappij over de dieren en dan komt er een tweede periode en dat is na de Zondvloed. Dus er was eerst een verband tussen mens en dier. God maakte een verbond met mensen en dieren (Genesis 1, v. 28/30). Er staat nergens in het Oude Testament, dat het alleen een

verbond is met mensen, het is altijd een verbond met mensen en dieren. Na de Zondvloed werd het verbond van God met mensen en dieren vernieuwd, en dan komt er na dat verbond iets nieuws en dat is, dat de mens het dier dan mag eten, maar hem wordt gezegd, dat hij erom moet denken, dat hij geen dier mag eten, of hij moet het geofferd hebben. Nu wil ik eerst wat ruimer praten over dat verbond met mensen en dieren. In Genesis 9 (v. 5/6) wordt het toegelicht op deze wijze, dat God het bloed van de mens zal vragen van mensen en dieren, dat wil zeggen, er is deze wet, dat doodslag en allerlei vormen van doodslag en de ruwheid van de mensen, die maar ruzie maken en vechten en strijden en elkaar doodslaan, een reactie heeft op de hele natuur, op alle geschapen wezens, en die reactie maakt, dat de mens zijn leven op dezelfde wijze verliezen zal, en het zal hem gevraagd worden door mensen en door dieren. Daar staat voor een denkend mens duidelijk, dat de vijandigheid en de wreedheid en de vechtlust en de lust om te doden in de dieren gekomen is als een weerslag van de mensen. De mensen zijn uit het Paradijs gekomen. Paradijs wil zeggen een andere fase van ontwikkeling, een fase van geestelijke ontwikkeling van harmonie tussen mensen en dieren, de mensen leefden daar harmonisch tussen de dieren. Maar wanneer de mens de stap doet, die de evolutie brengt in een lagere sfeer dan die van de Paradijsstoestand, dan verandert de mens en omdat de mens verandert, verandert het dier met hem. Met andere woorden, het dier heeft zijn woede en zijn vechtlust en zijn vijandigheid als een reactie op diezelfde karaktereigenschappen in de mens en hier hebben we een gedeelte van de grote dienst, die de dierenontwikkeling de ontwikkeling van de mensheid bewijst, dat het dier bestaat om al die kwade dingen, die in het hart van de mens geboren zijn, te helpen afreageren. Want alles wat kwaad is, heeft zijn weg, dat heeft zijn kracht, dat heeft zijn leven, dat heeft een ogenblik, dat het heerst; het zijn allemaal krachten. Er is gedachtekracht, er is iets, dat dieper is dan gedachtekracht, maar door gedachtekracht blijft iets bestaan. Iemand, die boos is, blijft een tijd boos, het is net of hij zich boos heeft gemaakt; maar hij blijft boos, omdat die kracht, die hij opgeroepen heeft, in hem aanwezig is, hem beheerst, hij is er een ogenblik de slaaf van. Al die krachten, die de mens oproept uit – wat we nu maar een ogenblik zullen noemen – zijn boze hart, zijn krachten, die een zeker leven hebben, een zekere kracht bezitten, een

zekere tijd van leven hebben, een zeker effect moeten bereiken, die tenslotte slijten moeten, ze moeten op één of andere manier weer opgelost worden, maar ze bestaan een tijd en al die dingen hebben hun invloed op het dierenrijk, het dierenrijk helpt ons daar een gedeelte van af te reageren. U zult zeggen, dat is heel iets anders, dat is heel iets nieuws, dat hebben we nog nooit in de Bijbel gelezen. Ik weet daar maar één antwoord op, het antwoord, dat ik altijd geef, de mensen begrijpen niet wat er in de Bijbel staat. Indien men de Bijbel leest als oppervlakkige, kinderachtige verhaaltjes, dan is dat niet, omdat de Bijbel kinderachtig is, maar omdat de mensheid in haar evolutie van eeuwen steeds kinderachtiger is geworden en steeds minder op de hoogte is van het feit, dat de Bijbel een boek is, dat wijze lessen over het geestelijk leven verhuult, verhuult op een wijze, dat ze zijn blijven bestaan. Indien het ronduit gezegd was, dan was het verloren gegaan, dan had het nooit de jaren 1900 bereikt, dan was het gegaan net als het voorbeeld, dat ik aangehaald heb, „Waarom zegt de Bijbel nooit hoe Christus over de dieren sprak?“, eenvoudig, omdat de mensheid, die de Bijbel opschreef, daar geen interesse in had. Het is niet door hun oren gegaan, het had hun belangstelling niet en zo hadden de echte, geestelijke dingen hun belangstelling niet. De mensen, die de Bijbel geschreven hebben, zijn de mensen, die de Christelijke kerk gevormd hebben – de Christelijke kerk, die een strijdkerk was en een staatskerk – die hebben er niets in geschreven dan wat zij konden begrijpen. Het diepere hebben de mystici erin gezet, verhuult in een symbool, gesloten, gezegd, om latere eeuwen te bereiken, als er eeuwen zouden komen, dat de mens tenslotte weer opkomt uit die nacht, waarin hij verkeerd heeft en het licht weer in zijn hart komt, dat hij vanzelf zal gaan begrijpen en dat hij de weg zal vinden door al die verhalen.

Dus de dienst, die de dierenwereld aan de mensenwereld geeft, is deze, dat het een gelegenheid is om de kwade dingen, die de mensen geschapen hebben, af te reageren. Het blijkt heel duidelijk uit die geschiedenis na de Zondvloed. De Zondvloed is een ondergang, een symbolisch verhaal van de ondergang van een beschaving. En na die ondergang komt er een nieuwe beschaving op en dan maakt God een nieuw verbond en het teken van het verbond is de regenboog. En dan zeggen de mensen, „Wat een onzin.“ Je kunt het ook zo lezen, zoals kinderen van zes en zeven jaar het op de zondagschool krijgen, dat God toen

de regenboog liet zien en dat was dan het verbond. Maar wat zit er nu voor geestelijke waarde in, dat de regenboog het verbond is? Omdat het er staat, moet het wel een betekenis hebben, maar de betekenis is gesloten geweest, zolang de harten gesloten waren. De betekenis van de regenboog is deze. De regenboog heeft zeven kleuren. Dat de mens neergeschreven heeft, dat het verbond met God in het teken stond van de regenboog, of dat de regenboog er het symbool van was, wil zeggen, dat in de tijd, die aanbrak, het licht van God – dat één licht was – als het ware door de mens gezien zou worden als zeven kleuren. En wat wil dat nu zeggen? Dat is een mysterie op zichzelf, maar het wil zeggen, dat van die dag af het kwaad en het goed, alle vibratie, die God over de wereld stuurt, over de mens zou stralen in zevenen. De mens zegt, dat de wereld in een fase is, in een conditie, en dat is een gedachte, die we kunnen begrijpen, wanneer we bedenken, dat de mensheid als geheel in een zekere eeuw een zeker beeld vertoont, dat de hele mensheid door een zeker sop overgoten is. Als u de mensheid van tegenwoordig zoudt willen vergelijken met, bijvoorbeeld, de mensheid van de middeleeuwen, of met de mensheid uit Egypte, of met de mensheid uit Griekenland, of met de oude Hebreeuwen, dan zoudt u eigenlijk een andere mensheid vinden, een ander soort van denken, een ander soort van aanvoelen, een andere hartstocht, een andere vorm van recht en een andere vorm van onrecht. U vindt andere mensen en die mensen vertonen bepaalde typen, die vertonen de typen van de zeven planeten. De mensen vertonen in verschillende eeuwen verschillende typen. En dat is eigenlijk, wat daar neergeschreven staat in dat symbool van de regenboog, dat voortaan het kwaad en het goed over de mensen zou zijn, dus dat de kracht van God over de mensen zou schijnen en hen zou brengen in nuanceringen van condities, die in eeuwen en in grote perioden verschillend zouden zijn. Het is dus heel iets anders dan wat de mens zich zo voorstelt. Ik haal het hier aan, omdat de dieren er ook weer bij vermeld worden, omdat het het verbond is met mensen en dieren.

Na die tijd moet de mens erom denken, dat, als hij het dier eet, hij het eerst offert aan God. Wat wil dat zeggen? Dat wil zeggen, dat de dienst van de dieren aan het mensenrijk nog niet uit is en nog niet voldoende begrepen is, als we alleen maar zouden zien, dat het dier er is om de boosheid van ons hart mee te helpen afreageren, maar bovendien, dat het dier ook tot

op zekere hoogte voor voedsel mag dienen. Alweer een offer van het dier. En wat wil dat zeggen? Dat wil zeggen, dat het leven gekomen is in een zodanige vorm van ruwheid en van grofheid, dat een mens, die gevoelig is, er niet goed tegen kan, en dat, om onder de mensheid van tegenwoordig in het leven te kunnen blijven staan in evenwicht – en evenwicht is een groot ding – en in kracht, daarvoor het dierlijke voedsel mede een hulp is, want de mens krijgt in het dierlijke voedsel een vibratie, die grover is dan de zijne en die hem helpt hier het leven te doorstaan. Hiermee is niets gezegd tegen het vegetarisme, het Soefisme keert zich tegen geen enkele beweging, maar het zegt van het vegetarisme dit, vegetarisme is goed als je er tegen kunt. Maar niet iedereen kan er tegen en juist diegenen, die in het leven staan en die onder de druk van de botsingen in het leven zijn, die hebben een zekere kracht nodig om het leven te kunnen verduren en om zichzelf te kunnen blijven. Wanneer ze tot vegetarisme over zouden gaan, dan zouden er – zoals de wereld en het leven hier in het Westen op dit ogenblik is – veel mensen zijn, die niet de kracht zouden hebben in het leven te blijven staan en die af zouden drijven, af zouden vloeien, die zwak zouden worden. Ik heb eens iemand gekend, die van sinaas-appels leefde en eindelijk had hij het zo ver gebracht, dat hij alleen maar sinaasappelsap gebruikte. Hij was er zo van overtuigd en iedereen sprak hij erover, dat hij leefde op sinaasappels. En op een goede dag nam hij zijn motorfiets en het duurde maar heel kort of hij zat ergens onder en verongelukte. Het was een vriend van me. Ik had het al lang zien aankomen, die man was zo slap geworden en zo onwezenlijk, dat ik dacht, „Nou, op een goede dag moet je wat overkomen”, maar voor rede was hij niet vatbaar. Er is een zeker offer, dat het dier de mens brengt, door hem dierlijk voedsel aan te bieden, want dierlijk voedsel helpt de mens in het Westen het leven te doorstaan, het leven aan te kunnen.

Maar wat staat er tegenover? Dat de mens, die dierlijk voedsel aanneemt, dat moet doen in het bewustzijn, dat het een offer van het dier is, en dat offer moet aannemen door het om te zetten in geestelijke vriendelijkheid, welwillendheid – een geestelijke instelling, een instelling van het hart tegenover de dierenwereld. En dat is, wat bedoeld is in de heel oude godsdiensten met „geen dier moet gegeten worden zonder dat het geofferd wordt”, zonder dat op de hersenen en op de harten van de ver-

stokte mensheid wordt afgedrukt: vrienden, denk erom, dat is een offer, dat je aanneemt en je mag en je kunt dat offer alleen aannemen en er welzijn voor jezelf van verwachten, als je het geestelijk begrijpt en opneemt en in je hart omzet in dankbaarheid en in iets, dat van het mensenhart weer naar de dieren uitgaat.

Toen kwam de tijd, dat de mensen dachten, dat zij God een genoeg deden met dieren te offeren. Wanneer we de evolutie nagaan, dan zien we, dat de mens in het grote geheel een wezen is, dat geneigd is tot verdwazing. Toen kwam de tijd, dat de mensen dachten, dat zij er God een genoeg mee deden en alle godsdiensten, die we kennen uit de latere tijd en alle Profeten hebben zich daartegen gekeerd en hebben gezegd toch uit te scheiden met die dierenoffers, want de mensen moeten niet denken, dat dit een genoeg is voor God. Mij is weleens verteld, dat het één van de grote ideeën is van het volk van Israëel, dat naar Palestina is teruggegaan, om daar de oude dienst en de dierenoffers weer in te stellen. Ik wil geen voorspelling doen, maar ik kan u toch zeggen, dat dit nooit lukken zal, omdat die tijd voorbij is. Een volk, dat een ideaal ophaalt, of als een ideaal iets ziet, dat helemaal geen ideaal is en dat behoort tot verval uit het verre verleden, dat volk brengt zichzelf om, dat volk valt zelf, dat volk heeft zijn tijd gehad in de evolutie van de wereld. Als een mens, of een volk zich één verklaart met iets, dat voorbij is en dat tegen het ideaal van het ogenblik ingaat, dan gaat het niet op.

Terugkomende op het dier, blijft er nog over ons af te vragen, „Is dat het enige, wat het dier ons geeft?” Het is reeds zeer veel, het is het offer van zijn lichaam, het is het offer van zijn reactie, van zijn karakter, dat met de mens meegaat; het is een offer. Maar het dier geeft ons nog veel meer. Alles in het leven heeft zijn schaduw- en zijn lichtzijde. Men zou kunnen zeggen, dat er tegenover al dit, wat het dier offert aan de mens, nog een lichtzijde moet zijn, iets veel groters, dat hij brengt. En inderdaad, het dier brengt de mens ook iets, dat geheel staat aan de kant van het licht. Maar dat kunnen alleen mensen begrijpen, wier harten open zijn; mensen, wier harten gesloten zijn, begrijpen dat niet. Een mens houdt van een dier en waarom houdt een mens van een dier? Houdt hij van een hondje, omdat het hondje zo prettig op schoot zit, of houdt hij van een poes, omdat hij een poes nodig heeft? Dat kan wel zijn, maar ook

dat is een verdwazing. Een mens moet niet op een dier menselijke gevoelens overplanten, daar is de mensheid voor. De wereld is toch vol met kinderen, die te kort komen, met wezen, met kinderen, die niet krijgen wat zij moeten hebben; de wereld is toch vol met mensen, die geholpen moeten worden, daar moeten we geen dieren voor nemen.

Wat het dier doet in de vriendschap van een mens is iets veel hogers. Waarom houden we van een dier? Omdat het dier ons de indruk geeft van iets, dat boven ons staat, van een vibratie. Een dier heeft een vibratie. Moershid Inayat Khan zegt, dat er geen dier in de wereld is, dat niet zijn gebed heeft; er is geen dier, dat niet zijn meditatie heeft; er is geen dier, dat niet zijn uur heeft van verwezenlijking – verwezenlijking is geestelijke verwezenlijking –, maar dat gaat in een dier veel meer permanent om dan in een mens. Er zijn vele vogels, die, wanneer een van hun soortgenoten door een mensenhand is aangeraakt, die soortgenoot doden, omdat de vibratie van de mens voor een vogel veel te laag is. Een dier brengt iets mee, een vibratie, een vibratie van de goddelijke kant van het leven. Dieren, een hond, of een poes, of een paard, of wat ook, hebben een zekere vorm van gelukkig te zijn. Zij vragen niets, zij zijn een zekere vorm van in zichzelf in evenwicht te zijn, een zekere vorm van blijheid – eigenlijk een zekere vorm van geestelijk leven. En waar hunkeren wij, mensen, naar, waar hunkeren wij naar in het leven? Naar geestelijk leven. Als de mens een bloem ziet, of als hij een boom ziet, wat is het in een boom, dat hem treft? Wat is het in een bloem? Alles van de schepping speelt zijn rol in het geestelijk leven. Alles is daar om de mens te helpen door zijn leven te komen. Van alle rijken is het leven van de mens het moeilijkst; de mens is het meest afgesloten, de mens gaat in zijn leven door de periode van afsluiting van de bewustwording van goddelijk bewustzijn en er is geen wezen op aarde, die er in die mate doorheen gaat als de mens. Bomen zijn altijd in God, een boom heeft zijn gebed, een boom verbreidt over het leven, over het leven der mensheid, voortdurend iets, dat wij nodig hebben, de Boodschap van God; een boom brengt een vibratie, die we nodig hebben. Stel u eens voor die rampzalige mens, die in een stad leeft en die niets dan stenen om zich heen ziet en dat die mens op een goede dag weer een groen wekje ziet of bomen, die in volle dos staan, maar vrienden, dat is iets voor het hart. Een boom zegt iets aan het hart, als je een mooie

boom ziet, ben je gelukkig. Je weet niet precies, hoe dat gaat en je weet niet precies, wat het is, maar je bent het. Bijna onbewust. Een bloem brengt het licht van God. Iedere bloem brengt iets van blijheid, iedere bloem brengt iets van een leven, dat wij vergeten zijn. En zo is het met een dier. Ieder dier, dat we daar zien in zijn evenwicht, in zijn gemak, waarmee het zich beweegt, in zijn tevredenheid, in de wijze, waarop het voelt en waarop het denkt, brengt iets, dat wij vergeten zijn. Als het hart van de mens niet dicht is, houdt hij van dieren. En waarom houdt hij zoveel van dieren? Omdat een dier hem iets zegt van een leven, waar hij naar hunkert, omdat ieder dier iets meebrengt van Gods leven. „Maar”, zegt een mens in zijn dwaasheid, „dat dier bijt en dat dier doet zus en dat dier doet zo.” Vrienden, we moeten met dieren leren omgaan, maar is dat zoiets buitengewoons? Kunnen we met mensen omgaan zonder het te leren? We moeten ook met mensen leren omgaan. Er is een wijsheid in het leven, die de mensheid niet kent; het is toch op zichzelf een kunst om met alle mensen om te gaan. Stel u voor, dat ik die kunst verstond om met u allen om te gaan, dan zoudt u allen spontaan mijn vrienden zijn. Maar het gaat niet om u of mij, het gaat om een eenling en de massa. Zet eens een eenling in de massa. A kijkt hij schuw aan en B kent hij niet, heeft hij nooit gezien, nooit gesproken, maar daar heeft hij het land aan en C, daar is hij bang voor, en dat gaat zo maar door. En wat brengt hij van het leven terecht? Hij kan niet met mensen omgaan. We moeten even goed met mensen leren omgaan, als met dieren leren omgaan. En met dieren leren omgaan is veel eenvoudiger, een dier geeft zich veel makkelijker en is veel gauwer tevreden.

Gevoeligheid in de omgang met het dier is een noodzaak voor het menselijk leven, is een noodzaak voor het harteleven van de mens. De mens, die verwacht de zegen van God te ontvangen, kan niets ontvangen, als hij gesloten is voor mens en dier. Het is door ons te ontsluiten in de omgang met dieren en mensen, dat God ons bereiken kan. De dieren hebben net als de planten en net als de bomen een vorm van geestelijk leven.

Ik wil eindigen met nog een andere kant van de dieren aan te halen en dat is tenslotte hun hoogste kant, dat de dieren werkelijk vatbaar zijn voor geestelijk leven. Er is een aardig verhaal van Roemi. Roemi is één van de grote mystici van de Islam, dat wil zeggen, niet van de officiële Islam, maar van

de ontwikkeling van de Islam in Perzië, en Roemi had het heel veel over de dieren. Roemi stond eens op een goede dag tegen mensen te praten, die tegen een muur geschaard stonden en terwijl hij daar tegen die mensen stond te praten, zag hij, dat alle dorpshonden in een kring om hem heen waren komen zitten en dat die dorpshonden hem begrepen (*Les Saints des Derviches Tourneurs*, Deel I, p. 123/124).* De mensen denken, dat een dier om een mens te begrijpen en een mens om een dier te begrijpen dezelfde taal moeten spreken, dat een dier, bijvoorbeeld, Hollands zou moeten spreken, of dat een dier gedachten zou moeten verstaan. Maar het is niet de taal. De taal, die de mensen gemeen hebben en de taal, die de mensen gemeen hebben met de dieren is niet de taal van het hoofd, het is de taal van het hart. En wat uit het hart stroomt, dat vangen de dieren op. Het is een eenvoudige waarheid, er zijn twee uitdrukkingen in het Hollands. Men zegt: zo baas, zo knecht, maar men zegt ook weleens: zo baas, zo hond. En het is waar, een nurkse baas heeft een nurkse hond, en een vriendelijk mens heeft een vriendelijke hond. Wat uit het hart stroomt, vangt het hart op, het dierenhart even goed als het mensenhart. De dieren hebben hun eigen vorm van omzetting, van begrijpen, van aanvoelen, maar de dieren zijn niet verder van God dan de mens. Ze hebben een andere taak in het leven. Wij, mensen, hebben de taak in het leven om ons van God bewust te worden, terwijl de dieren en de planten nog altijd leven in de onbewuste droom van God. En daarom zijn zij van grote waarde in het geheel, omdat het die onbewuste droom van God is, die wij van rechts en van links, van boven en van beneden en van overal kunnen ontvangen, die helpt ons en die inspireert ons en die helpt ons zoeken, want het menselijk leven heeft maar één doel en dat is „zoek God”.

En het dierenleven heeft maar één doel, en dat is ons daarbij te helpen. De hele schepping heeft één doel, de mens behulpzaam te zijn in het zoeken naar het geestelijk leven, naar God. Er valt natuurlijk veel meer over te zeggen, er zijn allerlei vormen, waar ik niet over gesproken heb. Ik wil eindigen met de woorden van Moershid Inayat Khan, de Brenger van de Soefi Boodschap, dat ongevoeligheid tegenover de dieren een inbreuk is op de geestelijke wet.

* *Les Saints des Derviches Tourneurs*, Récits traduits du Persan et annotés par Cl. Huart.
Paris, Éditions Ernest Leroux, 28, Rue Bonaparte (VIe)
2 delen, 1918 & 1922.

Vriendschap is een levenskunst; de basis ervan is, dat wij allen één zijn in God.

Sirdar van Tuyll.

5 Onze verhouding tot elkander

We hebben onlangs gesproken over de omgang met de dieren en toen hebben we erop gewezen, dat je vanzelfsprekend met een dier moet kunnen omgaan, maar dat dit niets vreemds is in het plan van het heelal, want je moet ook met mensen kunnen omgaan. Mensen zijn ook je vrienden, of horen je vrienden te zijn. Mensen zijn de wezens van God, waar we tussen staan; degenen, waartussen onze evolutie zich afspeelt. En desniettemin vereist het kennis en begrijpen om met mensen om te kunnen gaan. Men kan zeggen, dat omgang met mensen een levenskunst is. We hebben er toen nog even op gewezen, dat heel veel mensen, die we kennen en wijzelf inbegrepen, vol fouten en tekortkomingen zijn. Daarnaast hebben we natuurlijk ook onze deugden en onze goede eigenschappen, maar we zitten ook vol fouten en tekortkomingen en wat men tegenwoordig noemt „complexen”, die het karakter moeilijk maken; het moeilijk maken voor de mens om zich te kunnen uiten en het moeilijk voor hem maken om het innerlijk leven te kunnen leven. Een werkelijk normaal mens, die vriendelijk van instelling is tegenover iedereen, is een zegen om tegen te komen, maar ik geloof toch niet, dat 10 % van de mensheid daartoe behoort. We behoren allen tot het soort, dat zijn moeilijkheden heeft en dat op zijn tijd voor anderen onaangenaam is en onrechtvaardig.

Nu is de omgang met mensen een kunst en dit lijkt een mooi gezegde, maar het is tenslotte iets heel dieps; het is eigenlijk één van de diepste onderwerpen, die er zijn. De omgang met mensen is iets, dat in zich afspiegelt de omgang met God. Het zijn twee polen, die voortdurend met elkaar te maken hebben, die elkaar beïnvloeden en die in werkelijkheid één zijn; de wijze, waarop de mens God begrijpt en tegenover God is ingesteld en de wijze, waarop hij is ingesteld tot zijn medemensen.

Die levenskunst heeft dus twee kanten, twee polen en aan de éne pool zijn de mensen en de andere pool is God. Dat deze twee polen met elkaar te maken hebben is duidelijk, want

tenslotte is het in God, dat wij een eenheid vormen. Wij zijn niet zó maar een eenheid, wij zijn een eenheid in God.

Wanneer we het nu hebben over de moeilijkheden, die rijzen in de omgang tussen de mensen, dan hebben we dus in de eerste plaats de karaktertrekken en de eigenschappen en de beperkingen, de begrenzingen, de verdwaasdheden, ook iets, waar we allen ons deel van hebben, we kunnen dat dan noemen onze begrenzingen, onze complexen, de graad, waarin we tenslotte het leven niet zien, dat is het individuele aanzicht, van mens tot mens. Maar dan komt er nog iets, iets, dat tegenwoordig veel duidelijker te zien is dan misschien een paar honderd jaar geleden en dat is, dat we ook te maken hebben met het massale aanzicht van de mensen en dat uit zich dan in de levensstrijd, in de politieke strijd, in de politieke gedachte, in de vooruitgang in de richting van wat de mens noemt broederschap.

Wanneer we het nu hebben over broederschap, dan kan ik zeggen, dat de Boodschap van Moershid Inayat Khan een zekere gedachte van communisme ondersteunt. Hier behoeft u niet van te schrikken, want de broederschap, de geestelijke broederschap, die in haar vooruitgang wel degelijk aanleiding kan geven tot een ideaal-communisme, heeft geen enkele overeenkomst met het communisme van heden ten dage. De enige overeenkomst zit in de grond, in de oorzaak, in de wortels.

Wanneer Moershid Inayat Khan zijn Soefi Boodschap predikt, dan spreekt hij tegelijkertijd over een toekomst en die toekomst is een eenheid onder de mensen. Moershid predikt en voorspelt – het kan duizend jaar duren, het kan tweeduizend jaar duren, het kan honderd jaar duren, wie zal het zeggen – maar Moershid voorspelt, dat de mensheid in de fase van haar ontwikkeling is, dat zij een eenheid moet worden, een eenheid van stand, een eenheid van levenskansen, een eenheid van volk, van groep, van naties. Moershid bedoelt er niet mee het woord „stand” en het woord „klasse” geprojecteerd in dezelfde zin, waarin wij dat kennen. Moershid bedoelt, dat er een mensheid komen moet en komen zal en komende is, die een gelijkheid van levenskansen en levensmogelijkheden verdelen zal en dat er dus een gelijkheid van stand zal zijn en ook een gelijkheid van levenswerk. Moershid heeft duidelijk gezegd en gewaarschuwd, dat, wat tegenwoordig in de wereld gebeurt een eerste poging is om die eenheid te realiseren, maar dat die poging het tegen-

deel ervan in zich inhoudt, omdat, wanneer men zegt een eenheid van mens-zijn, daarmee bedoeld wordt een eenheid van mens-zijn, die geestelijk omhoog gebracht wordt. Maar het is niet een eenheid van mens-zijn, die een kudde wordt, aangewakkerd door heerszucht, een kudde, die aangewakkerd wordt om nu eens eindelijk een rol te gaan spelen, een kudde, die iedereen zoekt te brengen tot het peil, waarop de arbeider is. Het ideaal is precies omgekeerd – in een evolutie, die komen gaat, moet het peil van de arbeider omhoog gebracht worden, want het peil van de mensheid ligt veel hoger dan het peil van arbeider zijn. En wat we nu op het ogenblik zien, is iets, waarmee we wel vertrouwd zijn geworden in de laatste tien jaar, het is razzia's op mensen en het doden van een stand, waarvan men denkt – zoals nu bijvoorbeeld in Hongarije gebeurt – dat die de opkomst van het communisme in de weg staat. De intellectuelen, de doktoren worden veel vervolgd op het ogenblik, als ik de kranten geloven mag, dus ik spreek onder voorbehoud van de kranten. Nu, dat is precies het tegengestelde van wat gebeuren moet. Een dokter is een arbeider in de gunstige zin van het woord en wanneer we ons afvragen wie nuttiger is voor de gemeenschap een dokter of een arbeider, dan is het natuurlijk de dokter, want de dokter werkt met zijn hoofd, die kent wat, die doet wat, die presteert wat voor de mensheid, dus het aflachten van standen, die intellectueel iets presteren kan nooit liggen in de richting, waarin het communisme moet worden gezocht.

Communisme, zegt Moershid Inayat Khan, moet er komen door harmonie, door scheppen. Het is een weg, die veel moeilijker is. Vernietigen is een makkelijke weg, maar de weg van scheppen is een weg, die misschien langzaam moge zijn, maar het is een weg van harmonie. Scheppen wil zeggen, dat de krachten van God zich ontwikkelen in de samenleving, scheppen is het grootste mysterie, scheppen is een leven in harmonie, scheppen omvat tenslotte geestelijk leven, het andere omvat dierlijk leven. Dus, wanneer Moershid een toekomst van eenheid predikt, die je zou kunnen noemen „ideaal-communisme”, dan hoop ik, dat begrepen wordt wat Moershid ermee bedoeld heeft en op welke wijze dat tot stand zal moeten komen.

Achter alles wat we in de wereld zien, zit een drang van God. Mensen zijn zo kinderlijk om zich met schuldvraag bezig te houden en liefst als de mensen zich met schuldvraag bezig

houden, dan ligt altijd de schuld bij een ander. Maar als er een schuldvraag is, dan is er alleen de schuldvraag in het geestelijk leven, van de ziel tegenover God, in het gebedsleven, in het innerlijk leven, maar niet in het uiterlijk leven.

Het andere aanzicht van het leven van broederschap is de omgang met de mens als individu. „Hoe moet ik omgaan met mijn kennissen en mijn vrienden en mijn vijanden en de mensen, waarmee ik in mijn werk en in de wereld te maken heb?” Het is ook hierop, dat het woord „levenskunst” slaat. Want tenslotte, wat is een vriend? Is een vriend een waandenkbeeld? Of is een vriend een geestelijk ideaal? Een vriend is om in een mens een ideaal van geestelijk leven te zien. Dus om een vriend te hebben vereist een geestelijke instelling. U weet allen, dat in het leven de vriendschap wordt gesloten in de jeugd en dat dan, naarmate men ouder wordt, de mensen geen vrienden meer worden. Dat is, omdat de mens een tekort heeft aan geestelijk leven. Als de mens geestelijk leven had en in zijn leven weer werd tot een kind, tot een kind tegenover God, dan zou hij niet alleen open blijven, maar hij zou juist opengaan voor vriendschap. En daar hebben we eigenlijk de quintessence mee gezegd. Het hart van de mens gaat open voor vriendschap door geestelijk leven. En het sluiten van het leven van het hart is dat, wat het ons onmogelijk maakt om in onze medemensen vrienden te zien. Een vriend is dus niet een vaststaand begrip. Een vriend wil zeggen een wezen, waarin we een aanzicht, een straal van Gods leven, gereflecteerd zien. En een vriend is daarom iemand, waar we op ingesteld zijn op een hogere wijze, we verwachten en we geven, we moeten meer geven dan dat we verwachten. Een vriend is iemand, die ons begrijpt. Maar wie kan ons begrijpen, als het niet is in het geestelijk leven? Wie zal ons begrijpen, die de ruimte niet heeft, die het geestelijk leven hem geeft? Het is het geestelijk leven, dat de ruimte geeft en de verdraagzaamheid om een ander te gaan begrijpen. En het is naarmate de mens voortschrijdt in het geestelijk leven, dat hij opengaat, dat hij de gave krijgt om een ander te begrijpen, want tenslotte is het niet zo vreselijk moeilijk om een ander te begrijpen. Dat de maatschappij op een punt is gekomen, waarop de mensen elkaar niet begrijpen, is hetzelfde als te zeggen, we zijn geestelijk in verval. Alle mensen hebben dezelfde eigenschappen – noemt u maar de ergste fouten – stelen, moorden, we hebben het allen in ons. Er zijn voor ieder mens

omstandigheden denkbaar, dat hij stelen zou. Het is makkelijk te zeggen, „Ik steel niet en ik ben geen dief”, maar als de omstandigheden maar gelijk waren, dan zou het heel wat anders zijn. Iedere eigenschap – deugd en ondeugd – ligt gelijkelijk in het hart van de mensen sluimerend, en het is alleen het geestelijk leven, dat ieder van ons ontwikkelen moet, dat maken zal, dat de keuze tussen deugd en ondeugd deugd zal zijn. We hebben dezelfde zwakheden en we hebben allen dezelfde kant om eroverheen te komen, we zijn allen wezens van God in deze wereld geplaatst in dezelfde omstandigheden, onder dezelfde vibraties als het ware, onder dezelfde werkingen, onder dezelfde mogelijkheden en het hangt er maar vanaf of het leven van het hart ontwikkeld is om dat te boven te komen en natuurlijk ook van onze omstandigheden in het leven. De omstandigheden in het leven zijn in wezen al een reflectie van onze taak, van ons doel, van ons geestelijk leven.

Daarom wordt broederschap in zijn individuele aanzicht – in de zin van omgang met elkaar – mogelijk door de verwezenlijking van God in ons hart, want het is die verwezenlijking, die ons de mensen zal doen begrijpen en die maakt, dat we ons één zullen voelen met de mensen.

De mensheid scheidt zich, de éne staat aan die kant van een gestelde norm en de andere staat aan de andere kant, maar al die normen zijn maar onzin. We hebben allen alle eigenschappen in ons. Daarom moet het mogelijk zijn om even goed om te gaan met iemand, die we een dwaas noemen, of met een wijze – tussen haakjes dwazen zijn we natuurlijk allen, u en ik, we hebben allen een kant van dwaasheid in ons, maar we stoten ons aan de dwaasheid van een ander, we stoten ons aan een ander, wanneer hij niet in evenwicht is, maar we zien niet, dat we bijna geen van allen in evenwicht zijn en dat we allen de mogelijkheid om onevenwichtig te zijn – die onder zekere omstandigheden naar buiten zal kunnen komen – in ons verborgen hebben.

Omgaan met mensen is er de verwezenlijking van, dat we allen één zijn in God. Wanneer iemand zenuwachtig is of bedremmeld – timide –, hij zal, bijvoorbeeld, iets moeten zeggen of iets moeten doen in een gezelschap en hij durft niet – dat is allemaal diezelfde eigenschap –, dan is dat omdat hij meer aan zichzelf denkt dan aan de anderen. Als u er eens aandacht aan wilt geven, hoe de verwezenlijking van onze eenheid een

invloed in ons leven kan zijn, dan hebt u op een moment, dat u ergens tegen opziet, maar de gedachte aan te houden, dat we allen één zijn en dan zult u zien wat een hulp daarvan uitgaat. U ziet er, bijvoorbeeld, tegen op om een zeker mens te ontmoeten, of u ziet er tegen op om iets te zeggen. Wat u zeggen wilt kan onjuist zijn en daarom kan er iets in u zijn, dat maakt, dat u er tegen opziet, maar ik bedoel in een geval, dat u iets zeggen moet, dat goed zal zijn, dat gevraagd wordt, dat een goede invloed zal hebben, dat een ander helpen zal, dat iets op zal ruimen, maar u ziet er tegen op, want het is moeilijk voor u, u zit er misschien ook zelf in. Als u echter onder alle moeilijkheden in het leven van omgang tussen mensen die éne gedachte aanhoudt „we zijn allen één”, dan zult u zien, wat een hulp daarvan uitgaat. Tenslotte is zo iets een kleinigheid, ik haal het alleen maar aan om te laten zien hoe eenvoudig het is om te ervaren, dat onze eenheid werkelijk een rol in het leven speelt. Die eenheid, waarin we allen te kort komen, de één denkt, „Ik durf niet naar die te kijken”, en de ander wil die niet groeten en de één wil dit niet en de ander wil dat niet, en de één komt onder mensen en denkt, „Ik zal maar zorgen, dat ik daar niet bij kom, ik zal maar zuur zijn, of ik zal niets zeggen, of ik zal dit, of ik zal dat”, vrienden, het is alles een tekortkoming aan de eenheidsverwezenlijking in ons eigen hart. Al die fouten – en het zijn tenslotte maar heel kleine fouten – spelen in de wereld zo’n grote rol, omdat we zo afgezakt zijn; in wezen zijn het kleine fouten, het zijn fouten van verwezenlijking van ons aller eenheid. Als de verwezenlijking van onze eenheid de sleutel is op het omgaan met mensen, dan zien we daar vanzelf uit, dat het wezen, de wortel, de basis, de grond van onze eenheid God is. Dan zien we daar vanzelf uit, dat onze verwezenlijking van God de sleutel op ons leven is, dat dit de sleutel is, die ons het leven openen zal, die ons het leven makkelijk zal maken en die ons de deuren zal openen, die we overal in het leven gesloten vinden, omdat we die zelf met ons hart, met de houding, die we aannemen, sluiten.

Nu komen we aan het grote punt, dat de verwezenlijking van de broederschap der mensen een proces is, dat parallel loopt en dat hetzelfde proces is en dat zich tegelijkertijd afspeelt – het moge er een andere pool van zijn, het moge er soms een ander aanzicht van zijn – maar het is hetzelfde proces, als het proces van de verwezenlijking van onze eenheid met

God. Verwezenlijking van God is tenslotte het proces, waar het om gaat in het leven.

Wanneer een mens vriendschap voelt, vriendschap zoekt en vriendschap geeft, dan heeft hij desniettemin dikwijls zijn momenten van teleurstellingen. En dan zegt hij in zijn begrenzing, „Nu, maar dat doe ik nooit meer,” of „Dat zal me niet meer overkomen”, en dan sluit hij zijn hart. Maar als hij nu eens inzag, wat een kwaad hij er zichzelf mee deed, want als we ons hart sluiten, dan sluiten we de weg van ons eigen levensgeluk. U moet niet denken, dat onze houding tegenover anderen geen grote rol speelt in ons leven, het speelt de grootste rol. Wanneer we eens om ons heen kijken – op straat, in de massa, thuis, overal – gezichten staan altijd gespannen, gezichten staan altijd gesloten, gezichten staan altijd afwerend, gezichten staan tenslotte altijd in zichzelf gekeerd en in zekere mate verbitterd. Ziet u dikwijls iemand, die u met zijn ogen toelacht op een wijze, dat u denkt, „Hè, dat is een ogenblik van ontspanning.” Integendeel, iedereen, die je tegenkomt, is een moment van grotere spanning, want je moet erop verdacht zijn, dat hij een hatelijkheid zal zeggen, je moet erop verdacht zijn, dat hij iets vijandigs zal zeggen, of iets tegen je zal doen, of een plan tegen je zal maken, je moet altijd op je hoede zijn. En daarmee is de basis gelegd voor dat droeve gevoel, dat we allen in het leven hebben. Wie leeft er nu in werkelijke vreugde? Ja, er zijn wel mensen, die in plezier leven, maar ik heb het niet over plezier, ik heb het ook niet over lachen, ik heb het over in werkelijke vreugde te leven. Hoe kan de mens in vreugde leven, als hij gesloten is tegenover zijn medemensen, en hoe kan de mens in vreugde leven, als hij niet opengaat en ernstig zoekt naar God?

Vrienden, als een Soefi zegt, „God zoeken” of „In God geloven”, dan is daar niet mee bedoeld theologisch zoeken of theologisch geloven, daar is mee bedoeld het zoeken naar God als een Wezen, als een verwezenlijking, als een bewustwording, als een vriendschap, als een liefde in je eigen hart. Daar is een moment, als het hart opengaat – als het hart opengaat voor de medemensen – dat het ook opengaat voor God. Daar is een moment, dat de mens in zijn hart een vreugde kan ontvangen, die nergens anders te vinden is dan in het ontvangen van een straal van het leven van God. Het zijn maar woorden en zoals alle woorden vervelend, maar ik moet tenslotte iets aanduiden. Er is een mogelijkheid, het ware geluk is het opengaan van

het hart voor God als Levend Wezen.

We waren de mens aan het schetsen, die zijn gevoeligheden overal heeft uitstaan en die zich terugtrekt, en er komt een ogenblik, dat hij toch de drang naar vooruitgang, naar geestelijke verwezenlijking heeft en dat geeft hem diezelfde drang om vrienden te scheppen in het leven. Maar vrienden te scheppen in het leven wil zeggen, de vriendschap in het hart behouden. Hoe kan een mens nu die vriendschap in het hart behouden, terwijl het leven ons overal insluit en alle ervaringen in ons leven de neiging hebben om ons bitter te maken, om ons af te sluiten in onszelf. De mens, die op het Pad is en die die levenservaring heeft, moet niet gaan zeggen, „Och, de mensen zijn niet veel waard, ik zal me maar terugtrekken van de mensen en ik zal naar God zoeken.” Als het werkelijk waar is, als de mens werkelijk naar God zoekt, dan heeft hij een drang in zijn hart, die uitgaat naar mensen en het is op deze wijze, dat in de mens geboren wordt, dat, wat een overgangsfase is en wat we noemen de stille vriendschap. De mens, die in het leven staat temidden van andere mensen en die het religieuze, het innerlijk leven, het zoeken naar God, serieus opneemt, die komt op het punt, dat zijn gedachten en zijn gevoelens tegenover de medemensen altijd welwillend zijn ingesteld. En dat is de houding, die de mens tenslotte in staat stelt om broederschap te scheppen, die hem in staat stelt om in zijn eigen hart in evenwicht te blijven temidden van dit disharmonische leven.

Of er nu iemand naar je toekomt en je zegt, „Het is een dwaas”, en hij is zuur tegen je, of onaangenaam, of hij is vijandig tegen je, of hij doet lelijk tegen je, maar als je het nu eens niet voelde. De mens, die werkelijk God zoekt, voelt dat niet meer. God zoeken en God naderen op het pad naar God, is tegelijkertijd een onttrokken worden aan de kleinere invloeden van het aardse leven. En daarom is broederschap hetzelfde proces als God zoeken, daarmee bedoeld God zoeken in de ware zin. De mens vindt op deze weg een soort stille vriendschap. Bijvoorbeeld, hij gaat met iemand om en de omgang gaat niet, maar als hij werkelijk stille vriendschap in zijn hart had, dan zou hij vanzelf de dag voorbereiden, dat het wel zou gaan. Het helpt nooit om met een mens te kibbelen, het helpt nooit om uit te maken wie gelijk heeft, het gaat wel om het leven van het hart. Als het leven van het hart zijn stem vindt in God, als het leven in het hart in God is gevestigd,

als het leven in het hart helemaal in God berust, God zoekt, God ziet als het Éne Leven, wel vrienden, dan wordt de mens onttrokken aan de moeilijkheden van dit leven en hij kan schepend blijven, hij kan vriendelijk blijven, hij kan zonnig blijven, hij kan welwillend blijven onder alle omstandigheden. En alle omgang met onevenwichtige mensen en met wat hij vroeger noemde slechte mensen of geen aangename mensen of met dwazen, wordt doortrokken van die zon, die in zijn hart geboren wordt. Dat is de enige manier om de weg te vinden in het leven, om de weg te vinden temidden der mensen, om het pad op te gaan naar God.

In werkelijkheid is broederschap – het vestigen van broederschap, het zoeken naar broederschap – het enig werkelijke, de enige werkelijke godsdienst. Alle Profeten hebben het gezegd. Er is maar één godsdienst en die éne godsdienst omvat aan de éne kant God – er is maar één God, de Vader van ons allen – en aan de andere kant alle mensen, met al hun verschillen en al hun dwaasheden en al hun begrenzingsen. Er komt een dag, dat al die begrenzingsen moeten wegvallen tegenover de zon, die in het hart van de mens schijnen kan. En daarom is God zoeken en broederschap scheppen hetzelfde probleem.

Tenslotte, wanneer de mens op deze wijze broederschap in zijn hart voorbereidt en in zijn hart scheidt en geeft aan het leven, dan opent hij zich de deuren in het leven, dan opent hij zich de deuren, die anders gesloten waren, want alle deuren, die voor ons gesloten zijn, zijn gesloten door onze eigen levenshouding. U kunt zeggen, ze zijn gesloten door de anderen, maar waar het om gaat is, dat wij in het leven niet gevonden hebben, dat wij de eenheid van de éne met de andere kunnen verwezenlijken, want we hebben met ieder mens een eenheid. Alle mensen zijn onze broeders en tenslotte is het mogelijk om met alle mensen een omgang te vinden, die verlichtend zal zijn en die zonnig zal zijn voor alle mensen, waarmee we in aanraking komen.

Dat is het pad van het Soefisme. Soefisme is maar een naam, alles moet een naam hebben. Maar dat is het pad, dat Moershid Inayat Khan gepredikt heeft in de Soefi Boodschap. Als je met één woord zou willen zeggen wat de Soefi Boodschap is, dan zeg je, „Het is de broederschap der mensheid in het Vaderschap van God.” Maar het gaat ermee, zoals met alle leuzen, je hebt het tien keer gezegd en dan zegt het je niets meer, dat wil

zeggen, dan ga je het mechanisch zeggen. En iemand, die het hoort, denkt er de eerste keer even bij na en dan zegt hij, „Dat is wel mooi”, maar als hij het tien keer gehoord heeft, dan is het al een leuze voor hem geworden. Maar de Soefi Boodschap brengt en bedoelt God te zoeken als Wezen en tegelijkertijd de vriendschap, de broederschap, met alle mensen te verwezenlijken. Dat opent de deur in het leven, dat opent de deur naar God, dat opent de deur voor die eindoverwinning, die we eigenlijk allen in ons leven zoeken. Ieder leven is een vraagstuk, is een probleem, is een taak en een verantwoordelijkheid. We staan allen in het leven, dat we weten, dit kan niet en dat kan niet, en dit zou zus moeten, maar ik ben zeker niet goed genoeg of niet wijs genoeg, of ik ben maar een dom mens, ik kan het niet voor elkaar krijgen. Vrienden, we zoeken allen naar een zekere overwinning in het leven en die overwinning is tenslotte in zijn diepste aanzicht – een aanzicht, dat we niet weten – maar in zijn diepste aanzicht God te vinden als het Enige Levende Wezen in ons aller hart. En daarom is het, dat broederschap en de omgang met elkander afhankelijk is van onze geestelijke verwezenlijking. Het is afhankelijk van de wijze, waarop we verwezenlijken, dat we één zijn met alle mensen en dat die eenheid tenslotte het leven is van God.

Ik ben me bewust, dat, wanneer je over een onderwerp spreekt, dat zo ver van ons aflight en dat toch zo dicht bij ons hoorde te liggen, je dikwijls woorden en zinnen gebruikt, die een ander aandoen, alsof het maar woorden zijn. En toch is dit onderwerp – de verwezenlijking van broederschap – één van de diepste onderwerpen van het menselijk leven. Het menselijk leven heeft ermee te maken hoe we voortdurend broederschap scheppen kunnen en die broederschap kunnen we niet scheppen, tenzij we ons eigen hart geopend hebben voor zoveel dingen in het leven, die alle met elkaar het leven van God maken: wat God wenst, wat God van ons vraagt, hoe we God moeten zoeken, hoe we werkelijk in God moeten geloven, niet ook weer als formule of als woorden, maar het werkelijke geloof in ons hart.

Vrienden, het werkelijke geloof in God is het geloof in de mensheid. De mensheid staat voor een moeilijke taak, de mensheid staat voor eeuwen, die in een verkeerde richting zijn gegaan. Maar dat wil niet zeggen, dat de mensheid ten onder zal gaan, dat wil zeggen, dat de mensheid staat aan de vooravond van

de geboorte van een nieuwe beschaving. Als er werkelijk een nieuwe beschaving komt, dan zal het geen beschaving zijn, zoals wij die ons projecteren, maar dan zal het een beschaving zijn van eenheid – eenheid van klasse, van rassen, van volkeren, eenheid van wezen – en een verwezenlijking, dat de mensen in die eenheid allen de rust zullen hebben en de vrede en het geloof om God te zoeken. God is het Enige Leven in ons aller hart.

Geestelijkheid wordt bereikt door alle wezens – niet alleen door de mens, maar ook door de dieren en de vogels, want zij hebben allen hun godsdienst, hun beginselen, hun wetten en hun moraal.

Aphorisms, p. 35.

6 Onze vrienden de dieren

In het algemeen kan men zeggen, dat de verhouding van mens tot mens zijn afspiegeling vindt in de verhouding van mens tot dier. Over de verhouding van mens tot mens zal ik maar niet spreken, maar aan de verhouding van mens tot dier mankeert heel veel. Indien je nagaat hoe mensen soms met dieren omgaan, dan kom je tot de conclusie, dat de mens toch nog heel erg onbeschaafd en heel erg ongeestelijk is. U zult zich misschien afvragen, „Is dit nu een onderwerp voor een kerkdienst, of is het misschien meer een onderwerp, dat thuishoort in één of andere dierenvereniging?“, maar ik wil u aantonen, dat het een onderwerp is, dat ten zeerste in een kerkdienst thuishoort. Er is een afdeling van het Christendom, die al in de middeleeuwen de fout heeft begaan met te gaan verkondigen, dat dieren geen ziel hebben. Dat komt, omdat de mensen niet weten, wat er in de Heilige Schrift staat, zij kunnen niet lezen. Door hun hartsucht en door hun ambitie en door hun fouten lezen zij in de Bijbel, wat zij er graag in willen hebben staan. Zo is het ook hier. We hebben de Bijbel maar op te slaan en we zijn Genesis 1 nog niet uit of er staat al vier keer in, dat de dieren zielen hebben (Genesis 1, v. 20, 21, 24, 30). Maar er staat veel meer in.

Genesis 1 en Genesis 2 en het verhaal dan verder in Genesis 3, wanneer de menselijke ziel het Paradijs verlaat en naar de aarde gaat, is een verhaal, waarin heel veel gesproken wordt over de dieren en waarin heel veel gesproken wordt over het verband van de mens met de dieren en dat herhaalt zich later in het verhaal van het eeuwig verbond van God met de mensen, dat in Genesis 9 verteld wordt na de Zondvloed.

Om de verhouding te zien tussen het dierenrijk en het mensenrijk, moeten we begrijpen, dat in het scheppingsverhaal de verschillende dagen van de Schepping natuurlijk geen 24 uur zijn, maar miljoenen jaren. Zo zijn dan de verschillende rijken geschapen achter elkaar en een voorafgaand rijk dient een volgend, vindt in een volgend rijk een soort uitgroeiing en een

verdere stap naar dat éne doel, mens-wording. Alles op aarde is dienstig en alles op aarde ontwikkelt zich in de richting van dat éne doel, mens-worden. De mens is het doel van de aarde, de hele aarde is geschapen om de mens te scheppen, die God kan en moet verwezenlijken. En al die voorafgaande scheppingen zien we terug in de mens en we zien, dat zij de mens dienen als rijk en dat zij, als het ware, één zijn met het menselijk doel. Er is voor al die scheppingen maar één doel, en dat is zich God hier op de wereld bewust te maken, bewust te worden van God.

Van deze scheppingen hebben mensen en dieren erg veel met elkaar te maken. In de eerste plaats zijn ze al geschapen op dezelfde dag. De mens en het dier hebben eenzelfde lichaam. Het lichaam van mens en dier is helemaal op hetzelfde plan gebouwd, dezelfde organen, dezelfde zintuigen, van binnen en van buiten is het hetzelfde, het is gevarieerd, maar het is hetzelfde. Er is maar één verschil tussen mens en dier en dat is, dat de mens denkt en zich bewust kan worden. Ik zeg niet, dat het dier geen gedachten heeft, maar het dier denkt niet als de mens. Ik zeg ook niet, dat het dier zich niet bewust kan worden, maar het dier wordt bewust op een onbewuste manier. Dat wil zeggen, het dierenrijk is nog – zoals alle voorafgaande rijken – onbewust in God verbonden. Het dier heeft nog een onbewust contact met God en als zodanig dikwijls een groter contact dan de mens, want de mens is het wezen, dat geschapen is en dat volkomen is afgesneden. De mens komt hier afgesneden, blind en doof, hij ziet niet, ik bedoel, hij ziet het Goddelijke niet, hij hoort het Goddelijke niet; het is hier, dat de mens in het leven dat moet ontdekken en dat ontdekkende, moet hij dat, wat onbewust als het doel in ieder mens of dier geschapen is, bewust maken.

Wanneer dus de mens naar de aarde gaat en het Paradijs verlaat, dan verlaat met de mens het dier het Paradijs. En wanneer de mens dan op aarde in aanraking komt met de vibraties van de aarde en in aanraking komt met het aardse leven, dan begint in de mens zich te ontwikkelen en te groeien het verschil tussen goed en kwaad. En dan is het, dat in de mens zich vormt goed zijn en kwaad zijn. Het kwaad zijn openbaart zich in de mens als een hartstocht, u zoudt het kunnen noemen als een soort sadisme, hij is gemeen, hij is wreed, hij is hard, hij is ongevoelig. De dieren, die met de mens uit het Paradijs gekomen zijn, hebben niet die ontwikkeling van de mens, maar behorende bij de men-

selijke ontwikkeling, hebben zij dit, dat ze reageren op al de fouten van de mens, alles wat de mens fout doet – nu spreek ik over de fouten in het hart, over de gevoelens van wreedheid en van hardheid en van ongevoeligheid en van onvriendelijkheid – dat alles reflecteert zich op het dier. Dat is een feit, dat de meeste mensen wel weten, we kennen allen wel de uitdrukking: zo baas, zo hond; maar zo is het met ieder dier; in de omgang met ieder dier reflecteert zich het karakter van de mens. Het dier wordt, zoals de mens wordt. En ook in grote trekken krijgen de dieren de hartstocht en de wreedheid van de mensen.

Dit staat in de Bijbel. In het verhaal na de Zondvloed staat er in de Bijbel, dat de vrees en de verschrikking der mensen zij over de dieren (Genesis 9, v. 1/2, „God zegende Noach en zijne zonen, en Hij zeide tot hen: Zijt vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde; en ulieder vrees en ulieder verschrikking zij over al het gedierte der aarde en over al het gevogelte des hemels, in al wat zich op den aardbodem roert en in alle vischen der zee: zij zijn in uwe hand overgegeven.”). Dit is nu weer één van die teksten, die de mensen verkeerd lezen. Dan zeggen zij, „Ja, zie je wel, wij hebben het recht de dieren te beheersen door ze vrees aan te jagen en wreed voor ze te zijn”, maar dat staat er niet, dat is niet bedoeld. Er is alleen bedoeld, dat de vrees en de verschrikking, waar de menselijke harten in leven, zich reflecteren als gevoel, ze geven een impressie en ontwikkelen zich daardoor in de beesten.

Er is nog een andere tekst, waar we ook die reflectie zien, die door het menselijk denken verkeerd wordt opgevat. Daar staat, dat de mensen de heerschappij over de dieren krijgen (Genesis 1, v. 26, „En God zeide: Laat Ons menschen maken, naar ons beeld, naar onze gelijkenis; en dat zij heerschappij hebben over de visschen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over het vee, en over de geheele aarde, en over al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt.” Ook in v. 28). Dan denken de mensen, „Zie je wel, je kunt met de dieren doen wat je wilt. Het is je in de hand gegeven, je doet maar wat je wilt. Je geeft die maar een schop en die behandel je maar gemeen en die steek je met een mes – het zijn dingen, die bij de boeren nog wel voorkomen – maar je doet maar, zoals je wilt.” Neen vrienden, dat staat er helemaal niet. Wij vatten de Bijbel zo laag op, omdat we zo laag zijn. Er staat alleen, dat de heerschappij over de dieren moet uitgaan van de mens. Maar wat

is de heerschappij, die van de mens moet uitgaan? In de mens ontwikkelt zich en groeit de hartstocht en om mens te worden moet hij zijn hartstocht beheersen. Deze beheersing van de hartstocht is tegelijkertijd de beheersing van vrees en de beheersing van allerlei eigenschappen, die uit vrees voortkomen, als woede en wreedheid en kwaadheid; die moet de mens beheersen, dat is zijn heerschappij. En als de mens dat in zichzelf beheerst, dus als die eigenschappen in het hele mensenrijk beheerst worden door de mensen, dan zijn ze tegelijkertijd in de dieren beheerst, want het gaat van de mens op de dieren.

Er is nog een interessante tekst, die ditzelfde zegt: God zal het bloed der mensen eisen van de dieren en van de mensen (Genesis 9, v. 5, „Ik zal uw bloed, het bloed uwer zielen eischen, van de hand van alle gedierte zal Ik het eischen, ook van de hand des menschen, van de hand van eens iegelijks broeder zal Ik de ziel des menschen eischen.”). Dat wil dit zeggen, als gevolg van deze eigenschappen doodt de éne mens de andere en is de éne mens laaghartig en hard en gemeen tegen de andere, ook tegen de dieren, dat hebben we daarnet al gezien, maar als gevolg daarvan zal God dat terugeisen van de hand van de mensen en van de dieren. Dat wil zeggen, dat, wat je opwekt tegen de geestelijke wet of tegen de goddelijke wet, door te vallen beneden het peil, de norm van menselijkheid, als je dus zelf duikt in wreedheid en hardheid, dat krijg je terug. En van wie krijg je het terug? Van de mensen en van de dieren. Hier staat in de Bijbel, wat de Hindoe godsdiensten met een ander woord noemen Karma. Hier staat het heel eenvoudig en heel kinderlijk, er staat dat Karma krijg je terug van mensen en dieren, want mensen en dieren zijn samen één, ze staan samen onder die hartstocht, die de mens ontwikkelt. Door die hartstocht te ontwikkelen bewijst het dier de mensheid een dienst, door hierin mee te gaan helpt hij iedere gedachte en ieder gevoel – zowel van vriendelijkheid als van boosheid, maar wij hebben het nu over de boosheid – van de mensheid af te reageren. Ieder gevoel en iedere gedachte heeft een zekere gedachtekracht, een zekere levenskracht, en een gedachte door een mens geformeerd en uitgestuurd – evenzo een gevoel – heeft een zekere tijd van leven naar de mate van de kracht, waarmee zij is opgeroepen. Het kwaad heeft een zekere kracht, het kwaad duurt voort, het kwaad heeft zijn tijd, dat het geboren wordt; het kwaad heeft zijn duur; het kwaad heeft zijn

tijd, dat het sterft, dat het uitgeleden is. En in dat sterven, in dat uitlijden van het kwaad dragen de dieren het lot van de mensen mee en dit is één van de diensten, die de dierenwereld aan de mensenwereld volbrengt.

We zien dus, dat de verhouding tussen mens en dier een heel andere is en dat de verhouding tussen de mens en het dier de moeite waard is om goed te begrijpen. Het dierenrijk is hier voor het mensenrijk. Het dierenrijk helpt het mensenrijk in alles, met zijn arbeid, als voedsel – we mogen tot op zekere hoogte het dierenvoedsel nuttigen – in hetgeen het dier doet en verdraagt. Hij verdraagt de mens voortdurend, want de wreedheid en de hardheid van de mens reageren nog het meeste af op de dieren. De dieren hebben wat dat betreft dus een dienend lot, maar in wezen heeft alles een dienend lot op de wereld. Alles wat op de wereld geschapen is, dient de mens. Maar de mens heeft de taak God te dienen, en in het dienen van de mens dient het dier God. Het is de dienst, die het dierenrijk aan de wereld volbrengt.

Na de Zondvloed wordt het eeuwig verbond met God gesloten onder het teken van de regenboog, en er staat tweemaal duidelijk: het verbond is met mensen en dieren (Genesis 9, v. 9/10, „Zie, Ik richt mijn verbond op met u, en met uwen zaden na u, en met alle levende ziel die met u is, van het gevogelte, van het vee, en van alle gedierte der aarde met u, van allen, die uit de ark gegaan zijn, tot al het gedierte der aarde toe.” en v. 12: „En God zeide: Dit is het teeken des verbonds, dat Ik geve tusschen mij en tusschen ulieden en tusschen alle levende ziel, die met u is, tot eeuwige geslachten.”). Als we eenmaal weten, dat we de Bijbelverhalen symbolisch moeten begrijpen en dat we ze niet moeten lezen als kinderverhaaltjes, dan zien we dat de ark, waarin Noach een deel van de mensheid redde, de vormgeving van zijn Boodschap is onder de invloed waarvan de mensen gered werden, dus beschermd door Noach een hoger bewustzijn ontvingen en vasthielden. In de ark, in de Boodschap, die Noach kwam brengen, in de uitstorting van licht en van kracht en van liefde – die iedere Profeet tot de wereld brengt – in die Boodschap, in die uitstorting van Noach werden opgenomen mensen en dieren. De dieren zaten met de mensen in de ark en het verbond van God was met mensen en dieren. U kunt eroverheen lezen, het is wat het Christendom doet, en wat het makkelijkste is, er verhaaltjes van te maken,

zoals je ze aan kinderen vertelt. Is de Bijbel voor kinderen of voor mensen? De Bijbel is voor mensen, de Bijbel is een gesloten geschrift, een geschrift, waarin wijsheid is opgeschreven op een wijze, dat die wijsheid onaangetast wordt overgebracht van eeuwen ver in het verleden tot op heden, in de gesloten vorm van het symbool. Vrienden, de Bijbel is een boek vol wijsheid.

Wanneer nu dat eeuwig verbond met de dieren en de mensen gesloten wordt, dan komt als teken daarvan de regenboog (Genesis 9, v. 13). Dat wil dus zeggen, dat de tijd, die op aarde voorbij was, die aan Noach voorafging, en de tijd, die op Noach volgt, tegenover elkaar staan, als het ongebroken licht tegenover de regenboog. De regenboog is het gebroken licht, het is het in zeven kleuren gebroken licht. Van die dag af zijn er op aarde zeven invloeden, zeven planeten, die door de evolutie van de mens heenspelen en die in ieder vraagstuk van goed en kwaad hun rol spelen. Het zijn zeven deugden – als u wilt –, of zeven vibraties; de menselijke ontwikkeling wordt van die tijd af geleid langs zeven verschillende wegen. En de dieren eender.

Het is de tijd, waarop de mens voor zijn geestelijke ontwikkeling afhankelijk is en onder de bescherming staat van en geholpen wordt door het werk en de zending van de Profeten van God. Wie staan dus onder de Profeten van God? De mensen en de dieren.

Behalve in Genesis vinden we dit dikwijls in de Bijbel. In de Psalmen staat bijvoorbeeld: Uwe Gerechtigheid, Heer, is over mensen en beesten (Psalm 36, v. 7, „Uwe gerechtigheid is als de bergen Gods, uwe oordeelen zijn een groote afgrond; Heere, Gij behoudt menschen en beesten.”). Daar kunnen we nu wel overheen lezen, maar in feite staat er iets heel dieps. De Gerechtigheid van God heerst tussen mensen en beesten. Dat wil zeggen, dat wij even goed rekenschap zullen moeten afleggen over wat wij tegenover de beesten doen, als over wat wij doen tegenover de mensen.

Er staat in Spreuken 12 (v. 10): „de rechtvaardige kent het leven zijner beesten”. Dat moet u niet oppervlakkig opvatten, er staat niet, dat hij weet, wat ieder beest eten moet, maar hij kent het leven zijner beesten, hij weet dus wat die beesten innerlijk nodig hebben. Met andere woorden, hij weet of zijn beesten in hun binnenste, innerlijk, welvarend zijn, of ze vreugdevol zijn, of ze gelukkig zijn, of dat ze eigenlijk ongelukkig wegwijnen.

Dan staat er in Prediker, dat, wat de mens wedervaart, wedervaart ook de beesten. Wat hen wedervaart is voor beiden hetzelfde. En dan eindigt het: de uitnemendheid van de mensen boven de beesten is gene. Dat is niet alleen literatuur, dat is werkelijkheid (Prediker 3, v. 19).

Dan komt er bij Job dat mooie verhaal, dat Job, als de mensen hem niet meer begrijpen, op een ogenblik uitroept: vraag het de dieren, ze kunnen het u allemaal vertellen (Job 12, v. 7/10). Waar gaat het over? Wat is het, dat ze de dieren moeten vragen? Wat ze de dieren moeten vragen is, hoe ze verdragen kunnen, hoe ze verduren kunnen, hoe ze geloof houden, hoe ze vertrouwen hebben, hoe ze weten; dat is, wat uit het verhaal van Job blijkt. Het innerlijk leven van de dieren kan de mens ten voorbeeld strekken. Vraag het de dieren. De dieren zijn nooit zo ongelovig als de mensen.

Wat wil dit allemaal zeggen? Het wil zeggen – en dat staat in alle Heilige Schriften – dat de dieren „ziel” hebben, dat de dieren een soort droom hebben van God, dat ze een soort goddelijk bewustzijn hebben, dat ze hun momenten op aarde hebben, dat ze, als het ware, in gebed zijn. Ze hebben momenten, dat ze in stilte zijn, in meditatie; ze hebben een soort geestelijke verwezenlijking. Er is geen wezen op aarde, dat van geestelijke verwezenlijking verstoken is, noch mens, noch dier.

Wanneer we de Geschriften van de Islam doorgaan, dan vinden we daar ook heel veel mooie aanhalingen over dieren. Er is o.a. een verhaal, dat een kameel op een goede dag bij Mohammed kwam huilen, omdat hij zich beklaagde over de behandeling, die hij van de mensen ondervond. Er is een ander verhaal, dat Mohammed zegt, dat, als je een slang ziet, je hem eerst moet waarschuwen, je moet hem drie keer waarschuwen; je mag geen slang doden, voordat je hem gewaarschuwd hebt. En als je hem drie keer gewaarschuwd hebt en hij verdwijnt niet vanzelf, dan mag je hem doden. Zo ook eens op een goede dag verbrandde een van de gezellen van Mohammed een mierenest. En toen zei Mohammed: Wat heb je gedaan? Dat was een menigte wezens, die zich God herinnerde, die God herdacht. Er staat zelfs, die Gods naam aanriep.

Er zijn heel wat heiligen op Mohammed gevolgd en er zijn er heel wat, die over dieren spreken. Eén van de grootste heiligen van de Islam is wel Roemi. En Roemi zegt bij herhaling, dat, net zo goed als bij de mensen, er goede dieren zijn en kwade

dieren, er zijn ook leerlingen. Wat zijn leerlingen? Leerlingen van de Meester, leerlingen van God. Christenen zijn geen leerlingen, Moslems zijn geen leerlingen, je bent geen leerling door de godsdienst, je bent alleen leerling, als je in die godsdienst een zekere ontwikkeling, een zekere diepte, bereikt hebt, dat je leerling bent, dat je leert van God en van het leven. Het is een innerlijk begrip, leerling. Het wil zeggen van God lering krijgen, 's nachts, of hoe dan ook, door je intuïtie, of door wat je ziet. Een mens, die door zijn vertrouwen en door zijn geloof in God zó de omgang met God heeft, krijgt van God leiding en die mens kan zich noemen „leerling van God”. Zulke leerlingen zijn er ook onder de dieren.

Roemi vertelt, dat hij op zekere dag stond te prediken tegen een schare mensen, die tegen een muur stond en toen hij omkeek, zat achter hem een schare honden, en die honden zaten allemaal te luisteren.

Er zijn in de Islam veel verhalen over dieren, zelfs van mensen, die de verlichting van God ontvangen hebben door hun barmhartigheid tegenover het dier. Een mens, die leerling is van God, kan van God verlichting krijgen en die verlichting, is dat, wat een heilige uitmaakt. Een heilige heeft van God de verlichting gekregen. Maar er zijn ook dieren, die de verlichting krijgen en er zijn veel mensen, die de verlichting gekregen hebben door hun barmhartigheid tegenover het dier.

Er is een mooi verhaal in de Islam van een meisje, een dansmeisje – dat was een gedeeltelijk verachte stand – en zij was een heilige, maar zij hield het verborgen. Heiligen houden bijna altijd verborgen, dat ze heilig zijn. Het zijn alleen de heel weinige heiligen, die een Boodschap te brengen hebben, die als zodanig op de voorgrond komen. Maar het is de innerlijke drang van een heilige om zichzelf geheel verborgen te houden. Het is zo nuttig voor ons om dat te weten, dat al degenen, die zich als heilig aankondigen – daar kunnen we zeker van zijn – het niet zijn. Er was dan een dansmeisje en er was hongersnood en er kwam maar geen regen en de mensen liepen naar de priester en die bad om regen, maar er kwam geen regen. Ten einde raad zei de priester om het aan het dansmeisje te vragen. En zij was nog niet begonnen met te bidden of daar kwam de regen al aanzetten. Dat is weer een heel ander onderwerp, ook een interessant onderwerp, we vinden het ook in de Bijbel, dat het regenwater van God antwoordt op het bidden, op het echte

bidden – niet op het lippen-bidden – maar op het echte bidden van een menselijk hart. En toen vroegen ze dat meisje, hoe zij de verlichting gekregen had. Ze zeiden, „Ben jij een heilige, maar dat weet niemand.” En toen antwoordde zij, dat zij de verlichting gekregen had op het ogenblik, dat zij voor een hond, die gejongd had en die dorst had, uit een diepe put met haar slofje water had gehaald. Dat zal natuurlijk wel de druppel geweest zijn, die de emmer heeft doen overvloeien, maar in ieder geval het is een verhaal, dat toch laat zien, dat de barmhartigheid tegenover het dier een heel hoge plaats inneemt bij God.

Zoroaster zegt zo aardig, dat, als een hond ziek is, je hem moet verzorgen, alsof het een gelovige was. Onder de mensen heb je dus gelovigen en ongelovigen, maar je moet een zieke hond beschouwen als een gelovige, er net zo je best voor doen en er net zoveel zorg voor dragen als voor een gelovige.

En zo kan ik doorgaan, de éne godsdienst na de andere, de Hindoe godsdienst, die in sommige dieren zelfs heilige symbolen ziet; Boeddha, die niets is dan mededogen tegenover de mens en tegenover het dier. In iedere godsdienst vinden we dat.

Moershid Inayat Khan zegt, dat de dieren allemaal hun gebed hebben en hun meditatie en hun momenten van zegen ontvangen. Het gebed van een dier is zijn gezang, van een vogel bijvoorbeeld. Maar Moershid zegt, dat ieder dier zijn ogenblik van gebed heeft. Dat wil niet zeggen, dat hij, zoals de mens, God vraagt om dingen van het dagelijks leven, maar dat er in zijn hart een zeker loven van God is, een zekere vreugde om God, en dat hij dat uit.

Een heilige, waar velen hier in het Westen ook wel van gelezen hebben en heel veel van weten, die bijzonder met dieren omging, is natuurlijk de Heilige Franciscus. De Heilige Franciscus, die predikte tegen de vogels en die vrienden had in de dierenwereld. Hij had een haas, die hem erg bevriend was en een konijn, dat hem erg bevriend was, en een vis, die altijd naar hem toekwam; als hij in een bootje op het water was, dan kwam altijd dezelfde vis. En dan hebben we het beroemde verhaal van St. Franciscus en de wolf. Dat wordt natuurlijk door vele mensen als een aardig sprookjesverhaal, als een verhaal voor kinderen, gelezen, maar dat is het in wezen toch niet. We zien dikwijls die bronzen beeldjes van de Japanners en van de Chinezen, daar zit, bijvoorbeeld, een wijze op een hert en dat hert draait zijn kop om en spreekt tegen de wijze. Dat is hetzelfde,

dat is niet een aardig verhaaltje of een aardig verzinsel. Die mensen waren religieus, die oude volkeren waren veel dieper ontwikkeld en veel bewuster en hadden veel meer kennis dan wij. En zij wisten, dat er momenten waren, dat het dier sprak tegen de mens. Dat wil niet zeggen, dat het dier Japans spreekt, of dat het Grieks spreekt, of dat het Egyptisch spreekt, of dat het een menselijke taal spreekt, maar dat de kop omkeren van dat beeldje, van dat hert, is slechts een wijze om het uit te beelden. Er is een verhouding, er kan een verhouding tussen mens en dier zijn, dat een dier op een gegeven ogenblik iets zegt. Dat wil zeggen, iets aan de mens duidelijk maakt, hem, als het ware, een vibratie toestuurt, die een antwoord is op een vibratie, die de mens op een gegeven ogenblik heeft en die het als vraag ziet. Bijvoorbeeld, stel u voor, dat u met een dier in de wildernis bent en dat er op een gegeven ogenblik in de mens de gedachte van angst komt, en dat het dier antwoordt: je moet nergens bang voor zijn. Dat doet een dier niet met woorden, maar dat kan het doen met vibratie. Tenslotte spreken de mensen met woorden, omdat zij die andere gave, die er wel achter zal liggen om elkaar te begrijpen zonder woorden, niet meer hebben, maar in het dierenrijk wordt gesproken zonder woorden. Een vibratie wordt uitgezonden en een vibratie wordt begrepen.

Zo was het natuurlijk ook, toen Franciscus sprak met de wolf, Gubbio, die na het spreken met Franciscus een ander karakter en andere manieren kreeg. Franciscus sprak met de mussen, of met de leeuweriken, of met de vogels en dat zijn allemaal dingen, die in de natuur voorkomen. Een heilige wordt net zo goed door de dieren gezocht als door de mensen, want een heilige, die boosheid in zijn hart volkomen uitgewist heeft, en die een zegen is voor mensen, is ook een zegen voor dieren. Een mens, die goed is, wordt door de dieren eveneens gezocht.

Wanneer we dit alles willen samenvatten in de zin van: wat is nu de conclusie ervan voor het tegenwoordige leven en voor de tegenwoordige mens, dan is het dit, dat de mens wete, dat er van den beginne af een wet is geweest tussen mens en dier, die hij eigenlijk niet kent en die hij niet in acht neemt. En zoals de hele maatschappij te kort schiet in de verhouding van mens tot mens, zo schiet de hele maatschappij te kort in de verhouding van mens tot dier. De mens ontnemt een dier zijn vrijheid en dan moet dat dier nu maar leven, zoals de mens dat wil en dat moet het nog leuk vinden ook en dan moet het nog

gehoorzamen. We zien, bijvoorbeeld, tegenwoordig die ontwikkeling van gehoorzaamheid bij politiehonden, die berust hoofdzakelijk op hypnose van die beesten en door ze schrik aan te jagen, ze vreselijk aan te kijken en vreselijk op te spelen, en eigenlijk is het een rijk van verschrikking. En het is een bekend feit, dat, bijvoorbeeld, het ras van herdershonden – niet dat ze ooit met de politie in aanraking zijn geweest, of met mensen, die ze africhten – in het algemeen in vriendelijkheid erg achteruitgaat, de honden worden vals. Het zijn de mensen, die ze vals maken, en al dat gehoorzaamheid van een dier vragen door hem schrik aan te jagen is onmenselijk. Het is, zoals de mensen misschien vroeger ook weleens met elkaar omgingen, misschien nog weleens met elkaar omgaan, maar het is niet met elkaar omgaan van hart tot hart, maar het is van macht tot macht. Het is elkaar beheersen door schrik aan te jagen en door macht uit te oefenen, en dat is tegenover mensen al te veroordelen, maar het is veel meer te veroordelen tegenover de dieren, die hulpeloos zijn. Het is persé een verkeerde ontwikkeling. Zoals je zeggen kunt, dat wat van Hitler uitging een verkeerde ontwikkeling was, zo kun je zeggen, dat wat dikwijls van de mensen op de dieren overgaat, diezelfde ontwikkeling is. De mensen gaan dikwijls heel verkeerd met dieren om.

U zult zeggen, „Ja, maar je moet een beest toch gehoorzaamheid leren en hoe doe je dat anders dan door hem schrik aan te jagen?” Nu, maar dat is niet waar. Een dier is gehoorzaam uit vriendelijkheid. Als een dier volkomen vertrouwen in de mens heeft, dan is hij gehoorzaam. Waarom is een dier ongehoorzaam? Omdat hij de mens niet vertrouwt. En van wie gaat het uit? Van de mens. Dat gaat met de omgang met ieder dier op. Dat gaat zowel op met de grotere als met de kleinere dieren. Dat gaat op met de honden en de katten zowel als met de paarden, dat vriendelijkheid de hoofdtoon is, de hele omgang met het dier berust van A tot Z op vriendelijkheid en een dier reageert op vriendelijkheid heel sterk.

De omgang met de dieren is dus een punt, dat in de menselijke ontwikkeling veranderen moet en als de menselijke ontwikkeling op een hoger peil komt, veranderen zal.

Wat heeft de mens aan een dier? De mens heeft ten eerste de diensten van een dier. Maar een mens moet zich realiseren, dat een dier hem iets geeft. Waarom heeft hij een hond? Omdat die hond hem wat geeft. En wat geeft de hond aan de baas?

Als de mens goed is ingesteld tegenover het dier, dan ontvangt hij van het dier iets, dat hij ook wel van een mens kan ontvangen, maar dat toch dikwijls vanuit een dier gaver naar voren komt dan vanuit een mens, en dat is zijn vibratie. De vibratie wil zeggen, dat, wanneer je niet met de mensen kon spreken en je had geen enkele vorm om hen te kennen, dan zou je hen toch moeten kennen door hun vibratie. Het is omdat wij zelf zoveel fouten hebben, dat we die intuïtie verloren hebben, of dat we bezig zijn die intuïtie te verliezen. Maar de mens heeft de intuïtie om iemands vibratie op het eerste gezicht te vatten. En dan weten we niet, wat hij denkt en wat hij zeggen zal, maar we weten, dat zijn inhoud aangenaam is, dat hij een vibratie heeft van welwillendheid, dat we hem vertrouwen kunnen en dat er iets is in zijn leven, dat zijn gezelschap aangenaam maakt en dat is zijn vibratie. Het is niet wat hij zegt en het is niet wat hij doet, want de vriendelijkste mens kan onaangenaam zijn, maar het is wat hij is. En het is met de dieren precies hetzelfde, het is wat een dier is. Een dier is vriendelijk, een dier kan een vibratie hebben, die in een huis zo vriendelijk is en zo onschuldig en zo prettig om te zien, dat hij eigenlijk de mens opheft op een punt boven het mens-zijn, want hij brengt iets van een vibratie mee, die komt van de kant van het licht, van het Goddelijk Leven, en dat is, wat een mens in een dier het meest moet appreciëren. En als de mens dat in een dier apprecieert, dus het ook teruggeeft, dan is het dier van die mens vreugdevol, gelukkig. Je ziet weleens mensen met dieren lopen, dat je denkt, „Arm beest.” Al zie je de baas niets doen, je ziet het aan het dier, dat er geen verband is met de mens en dat er geen vreugde is in het dier en dat er geen vertrouwen is. Bij dieren, die op de mensen zijn ingesteld, zie je, dat het dier van de mens hetzelfde terugontvangt als wat hij aan de mens geeft. Het dier geeft vriendelijkheid, het geeft een zeker licht, een zekere zon brengt het in huis.

De huisdieren ontnemen we hun vrijheid, dat is niet erg. De dieren zijn er tenslotte voor om onze evolutie te helpen. De dierenevolutie is altijd een offer, maar we moeten ervoor teruggeven dat, wat wij van hen krijgen. Ontnemen we hun de vrijheid, we moeten hun een hogere vrijheid teruggeven en die hogere vrijheid is bijna te vergelijken met een leerling, die onder de vleugelen van een Leraar komt. Zoals een mens van een heilige altijd maar door ontvangt – hij ontvangt een zeker

geluk, een zeker iets, dat hem opheft – zo ontvangt het dier, wanneer de mens op het dier is ingesteld en vriendelijk tegenover het dier is, altijd van de mens, want de mens is een hogere vorm van evolutie. En het is daarom, dat hij in de mens terugvindt een vriendschap, een hogere vrijheid voor de vrijheid, die hij verliest.

Moershid Inayat Khan zegt, dat onvriendelijkheid tegenover het dier – onvriendelijkheid, dat is nog niet eens ruwheid – maar onvriendelijkheid tegenover het dier een fout is tegen de geestelijke wet en dat die geestelijke wet ons wel degelijk rekening zal vragen voor alles wat wij tegen de dieren doen en wat lelijk is, meer zelfs dan voor wat wij een mens aandoen, want een mens kan zich verdedigen en een dier kan het niet.

In de omgang met de dieren kun je de nobelheid van het karakter kennen. Een mens, die niet vriendelijk met dieren omgaat, is nooit een mens, die ver is op het pad van geestelijke verwezenlijking, van geestelijke adel. Mens en dieren horen bij elkaar. Hoe ver zijn we ervan af in de wereld? Hoe ver zijn we in de wereld af van het Koninkrijk Gods? We staan er even ver van af als in de dagen van de prediking van Jezus. Als het éne terugkomt, komt het andere terug. Er komt een tijd van geestelijke ontwikkeling. De mens zit weleens in de angst, „wat moet er terecht komen van deze tijd?” Er is geen enkele reden voor angst, daar is altijd God. En als het mis gaat, dan gaat het mis als een voorbereiding van iets, dat later opkomt. Er is daling, er is rijzing. De hele maatschappij ligt in puin, vrienden, er komt een andere. Maar als er een andere komt, dan komt zij niet vanuit diezelfde hoek, als vanwaar de destructie gekomen is, de nieuwe maatschappij zal komen vanuit de kant van geestelijke verwezenlijking. Geestelijke verwezenlijking van de wet, de innerlijke wet, die wij hebben tegenover de mensen en tegenover de dieren en het voortdurend ontvangen van liefde, van vrijheid, van ruimte en het vergeven worden door God. Een nieuwe maatschappij, een geestelijke maatschappij is iets, dat weinig mensen zich dromen, maar zij zal komen en daarbij zal tevens de verhouding van mens tot dier op een nieuw en een beter standpunt worden gezet, op het standpunt, dat van ouds is gepredikt en dat door alle Leraren is gepredikt, dat mensen en dieren vrienden moeten zijn.

Niet alleen de mens, maar al het geschapene, dieren, vogels, insekten, bomen, planten, hebben hun wijze van geestelijke verwezenlijking. Geen schepsel, ooit op aarde geweest, was van geestelijke zegening geheel verstoken.

Aphorisms, p. 25.

7 Mensen en dieren

Het is een gewoonte van de latere jaren, dat op de Dierendag gesproken wordt over de verhouding tussen mens en dier en gesproken wordt over het erkennen van de rechten van het dier en hoe een dier eigenlijk behandeld moet worden. Ik geloof niet, dat er enig onderwerp is, dat meer noodzakelijk is om te bespreken, want de mens schiet in alles te kort tegenover zijn medemens, maar tegenover het dier schiet hij nog veel meer te kort, daar laat hij zich pas echt gaan, zonder rem. Tegenover een medemens uit hij graag alles wat lelijk is, als hij denkt, dat de klap, die hij terugkrijgt niet harder zal zijn dan de klap, die hij zelf geeft, in ieder geval, dat hij aan de consequenties kan ontkomen. Maar tegenover een dier durft hij, daar is niemand, die het ziet en het dier kan het niet vertellen; in iedere mishandeling van het dier komt een zekere lafheid in het karakter van de mens naar buiten.

Nu zijn wij, mensen, behept met alle fouten, maar één van de grootste fouten is wel de fout van ongevoeligheid tegenover het dier. In het Zuiden van Europa heeft lang het geloof gegolden, dat het dier geen ziel heeft en omdat het dier geen ziel zou hebben, werd eraan verbonden, „Je mag met een dier doen wat je wilt”. Dit laat zien, dat er nog geen enkele gevoeligheid in het hart is ontwikkeld. Hoe de mensen ertoe komen is mij een raadsel. Misschien lezen ze de Bijbel niet, dat is heel goed mogelijk, want in de Bijbel staat het toch heel anders.

Nu hebben we de moeilijkheid, dat ieder punt, dat de Heilige Schriften aanraken – dus ook wat ze zeggen over de dieren – uiterlijk opgevat kan worden en dat is goed, en innerlijk opgevat kan worden en dat is beter. De waarheid kan zo gezegd worden en wordt door de Profeten zo gezegd, dat zij voedsel is voor ieder mens, dat voedsel, waar hij voor open staat en dat hij nodig heeft. Ieder mens heeft een andere eis. We hebben allen onze eigen gedachten, ons eigen hart, onze eigen begrippen,

en wat de één voelt, kan de ander niet voelen en wat de één begrijpt, begrijpt de ander niet; maar de Heilige Schrift geeft een antwoord voor ieder mens. Dat antwoord is door de mensen verdeeld in twee aanzichten, het éne het uiterlijke en het andere het innerlijke, maar in waarheid zijn ze niet gescheiden. Maar wanneer de mens de verleiding niet kan weerstaan om dogma's te maken en om macht te ontfemen aan het woord, dan komt tegelijkertijd de neiging in hem op om dat woord vast te leggen als iets uiterlijks, terwijl dat woord niet iets uiterlijks is; dat woord houdt in het antwoord voor ieder zoekend hart, op welk punt hij ook staat.

Wanneer we het beste uiterlijke standpunt nemen, dat, wat tot de mens predikt deugd, dan wordt van de dieren gezegd, dat wij de dieren met medegevoel, met vriendelijkheid, met zachtheid moeten behandelen. Nemen we het innerlijke standpunt, het esoterische standpunt, dan horen we eigenlijk nog heel iets anders, dan horen we de grond, waarom we dat doen moeten. In de uiterlijke leer luidt de grond: wees braaf, maar in de innerlijke leer luidt de grond niet: wees braaf. In de innerlijke leer is de grond aller dingen eenvoudig: wees. „Wees” wil zeggen: groei naar God.

Die innerlijke kant van het leven is buitengewoon interessant. Wanneer wij prediken deugd, dan is dat de uiterlijke leer. Wanneer wij prediken reïncarnatie, dan is dat de uiterlijke leer. Ieder ding, gepredikt in de uiterlijke leer, leert onderscheid en doordat het onderscheid leert, geeft het de mens een zeker soort gevoel van zichzelf te zijn. Maar dat „zichzelf”, dat hij daar vindt, is hij niet zelf. Ik geloof, dat we een heel duidelijk voorbeeld kunnen nemen aan reïncarnatie, de leer, dat de ziel meermalen op aarde komt in opeenvolgende persoonlijkheden. Dus, als wij een persoonlijkheid zijn, waar een ziel in zit, dan heeft die ziel vandaag deze persoonlijkheid en morgen komt zij terug met een persoonlijkheid, die iets verder is. Maar Moershid Inayat Khan zegt, dat reïncarnatie de uiterlijke leer is. Wat is de ziel? Is er een ziel? Hebben wij een ziel? Neen, wij hebben geen ziel, de ziel heeft ons, God is de ziel. God is de Al-Ziel. De ziel is de vonk van het Goddelijk Leven en wanneer de mens teruggaat, dan lost hij op in God, dan gaat hij terug in het Goddelijk Leven. De Christelijke leer doet de mensen denken, dat het „ik” altijd blijft en straks komt het „ik” bij God en dan is het enige verschil, dat het „ik” het hier

niet prettig heeft en daar bij God heeft hij het prettig. Neen vrienden, dat is de hele fout. Het „ik” lost op. De wederkeer tot God is een oplossing in God. God bezaait, be„menst” als het ware, deze wereld met allerlei soorten van persoonlijkheden om hier het leven aan de gang te houden en van het leven dat te verwachten, dat Zijn doel is. Stel u voor, dat die persoonlijkheden terugkomen, komt dan iedere persoonlijkheid terug met een nieuwe ziel? Even fout als met de oude ziel. Iedere persoonlijkheid komt terug met „ziel”, zonder lidwoord. En de ziel is het verband, de straal tussen mens en God. Wanneer u zich dat zo voorstelt, dan is tenslotte alles God. We zijn allen op dezelfde wijze God, of we zijn van God en hoewel de mensen het geen van allen verwezenlijken, bestaat er toch zo iets als het doel van het leven, de verwezenlijking van God. En als de mens eenmaal die verwezenlijking van God binnentreedt of intreedt, dan ziet hij niet meer de éne mens en de andere mens en hij ziet niet meer, dat hij goed moet zijn voor die mens, maar als hij die andere mens ziet als in God, dan voelt hij die andere mens aan als zichzelf en dan wordt het een natuurlijke uitstroming uit het hart. Daarin wordt geboren het innerlijk leven. Waar het innerlijk leven geboren is, daar bestaat niet meer, „Ik moet goed zijn”. Zolang de mens denkt, „Ik moet goed zijn, ik moet braaf zijn, ik moet die deugd hebben”, zegt hij „ik”. Maar de mens, die „God” zegt in zijn hart, die God aanroept, die God vereert, die naar God verlangt, die in zijn hart een plaats aan God geeft, een plaats, die voortdurend groeit en groter wordt, die mens denkt niet meer aan deugden, die hij beoefent, maar juist omdat hij daar niet meer over denkt, beoefent hij ze wel. En de ander, die er wel aan denkt, beoefent ze niet.

Zo aan het begin van deze eeuw deed de mensheid aan filantropie en zij dacht, dat de oplossing van het leven filantropie was. En dan krijg je die brave zielen, die filantropisch werden. Die mensen werden een last voor zichzelf en voor anderen. Daar is niets zo moeilijk voor een ander mens dan iets te ontvangen, dat van een mens komt, daar bedoel ik mee, dat niet van een hart komt. Als een hart het geeft, is het licht, als „ik” het geeft, is het moeilijk.

Dit verschil tussen het uiterlijk inzicht en het innerlijk inzicht, dat hier in reïncarnatie en in deugdsontwikkeling zo makkelijk aangetoond wordt, uit zich ook in de verhouding tussen mens

en dier. Hierbij wil ik in de eerste plaats gebruik maken van teksten uit de Bijbel. In Genesis wordt verkondigd, dat de dieren en de mensen op één dag zijn geschapen en dat wordt samengevat als alle levende ziel (Genesis 1, v. 20, 21, 24, 30). Nogmaals, ik begrijp niet, waar de mens ooit de theorie vandaan gehaald heeft, dat het dier geen ziel heeft. Dat is een theorie, die indertijd over de gehele Christenheid gelegen heeft en die nooit erkend is en gezien is als een vergissing en die zich dus heel lang onbewust over de mensheid is blijven uitstrekken.

Naderhand, in Genesis 9 (v. 9/17) komt het verhaal van het verbond tussen de mens en God, maar het wordt altijd genoemd het verbond tussen God en mens en dier. Hier wordt eenvoudig overheen gelezen. Er is niets, waar zo makkelijk overheen te lezen valt als de Heilige Schriften, want je ziet erin wat je graag wilt zien. Over dat verbond tussen God en mens en dier, tussen God aan de éne kant en mens en dier aan de andere kant, wordt nog meer gesproken en dat is heel eigenaardig. Als we het eenmaal begrijpen, is het heel verlichtend en het is heel noodzakelijk om de plaats te begrijpen, die de mens tegenover het dier inneemt.

God zal van de hand van de mensen en dieren eisen het bloed, dat wij storten (Genesis 9, v. 5/6). Met andere woorden, hierin staat, dat, toen de mens in zijn evolutie slechter werd, hij begonnen is met te doden en te pijnigen en te kwellen en dat zal God van de mens vragen. Nu moeten we weer niet denken aan helle-geschiedenissen, maar wanneer de mens dergelijke daden doet, dan sluit het zijn eigen hart en hij ziet het niet meer, dan kan hij de goddelijke kant van het leven niet zien. Je kunt de goddelijke, de zachte, de vriendelijke, de liefdevolle kant van het leven, dat verbond tussen mens en God, niet zien als je eigen hart ergens hard is, als het hard is tegenover mensen, of als het hard is tegenover dieren. En God zal ons dat vragen van de hand van mens en dier, dat wil dit zeggen, zoals wij zijn, zo is het leven tegen ons. Als wij ruw zijn, als wij hard zijn, dan zijn de mensen dat ook voor ons. Het leven, ons leven, is wat wijzelf aan het leven geven. Daarom de klacht: och, het leven geeft niets, en het leven dit en het leven dat, is een nutteloze klacht. Een mens klaagt over het leven, niet wetende, dat het zelfbeklag is, dat het een duidelijke fotografie is van de toestand, waarin zijn eigen hart verkeert.

Dat zijn dingen, die groot zijn. Maar wij hebben de grote

dingen juist uit het oog verloren. Dus als de mens wreed wordt, dan wordt het dier ook wreed. Het dier ontleent zijn wreedheid aan de mens. Het is in de mens, dat het op de wereld is gekomen en het dier gaat erin mee. U kunt er een heel eenvoudig voorbeeld van zien, u weet allen, men zegt: zo baas, zo hond. En dat kunt u voor ieder dier zo zeggen: zo baas, zo paard; zo baas, zo . . . , ieder dier kunt u daarvoor invullen. En dat is niets anders, dan dat het dier de eigenschap heeft om vanzelfsprekend de menselijke eigenschappen over te nemen. Een mens met een aanvallend, of met een zuur, of met een bitter, of met een sadistisch karakter, ontwikkelt datzelfde in de dieren, waarmee hij omgaat. In het algemeen kan men zeggen: de mens heeft het ontwikkeld en het dier krijgt het van hem over. U zult altijd zien, dat iemand, die vriendelijk is, een lieve hond heeft. Waarom is die hond lief? Die persoon houdt hem lief. Dat wil zeggen, het zit in het dier, het is zijn natuurlijke aard, en het wordt daarin niet door de mens bedorven.

Dit is een wet, die – als we die zien – ons eigenlijk de ogen voor het leven opent en voor de schoonheid en de ruimte ervan. Diezelfde wet gaat nog veel verder, diezelfde wet geldt voor alles wat leeft, voor bomen, voor planten. Een boom heeft, als alles in de natuur, een taak. Maar alles in de natuur heeft zijn taak tegenover de mens, tegenover het menselijk leven, want de mens is het uiteindelijke schepsel, dat God geschapen heeft, om God bewust te worden en om God te verheerlijken. En daarom werken alle natuurrijken mee voor de mens. Een boom, die daar staat in zijn schoonheid, geeft de mens wat. Moershid Inayat Khan gebruikt dikwijls dat mooie beeld, dat een dier zijn gebed heeft; een dier heeft zijn meditatie en een dier heeft zijn stilte, en een boom heeft dat ook. In het boekje de Vadan staat, dat de bomen, die in stilte staan, de mens zegenen. Dat wil dit zeggen, dat ze een vibratie van dieper, van innerlijker, van Goddelijk Leven op aarde meebrengen op hun wijze. Een dier verliest het contact met het Goddelijk Leven, een mens verliest het nog meer, maar zij, als zijnde planten, zonder ego, een stuk leven van God, zij houden nog een vibratie vast, die ons helpt, die ons ten goede komt, waar we niet buiten kunnen.

Als iemand in een stad leeft en niets dan stenen ziet, dan verlangt zijn hart naar buiten; hij wenst groen te zien, noemt hij dat. En waarom? Omdat hij zich tussen die stenen eigenlijk vervloekt voelt. De mens hoort te leven in de natuur, hij hoort

te leven op de aarde, met de aarde, met de grond, met de gewassen, met de planten, met de dieren.

Nu reageert een dier heel sterk op de mens. Dat wil zeggen, als een mens onaangenaam en wreed is voor het dier, trekt een dier zich terug. We zien dat ook wel in een plant. Bomen, die eeuwen lang ergens gestaan hebben, ongestoord hun vrede stralend over onschuldige mensen, kunnen soms ineens dood gaan, als er een geslacht mensen onder komt of erbij woont, dat een vibratie heeft van hebbigheid, of een vibratie, die die vrede verstoort. Er is in Engeland een boom, een heilige boom. Er zijn mensen, er zijn heilige mensen; er zijn dieren, er zijn heilige dieren; er zijn bomen, er zijn heilige bomen. En die heilige boom heeft er misschien al eeuwen, misschien tien, misschien twintig eeuwen zijn heilige vibratie uitgestort over het bos en de bomen in het bos, waar hij staat. En er kwamen eenvoudige mensen, die het aanvoelden en die zeiden, „Het is prettig bij die boom.” En ze liepen er langs en verstoorden niets. Maar het is langzamerhand ook een heel grote boom geworden. Hij staat in een heel bekend gedeelte van Engeland. En langzamerhand zijn er hoe langer hoe meer mensen naar toe gegaan, met bussen gaan ze ernaar toe, de hele dag stroomt het er maar van bussen, omdat de mensen naar die grote, oude boom willen kijken, maar ze hebben geen gevoeligheid voor de stilte en de heiligheid in de natuur. En sedert de mensen daar komen met al die bussen, begint die boom achteruit te gaan, hij begint grote takken te verliezen, hij is niet meer de helft van wat hij twintig jaar geleden was.

Er is een wisselwerking. Die wisselwerking zien we nog sterker in de dieren.

Er is een plaats in de Bijbel, waarin staat: de uitnemendheid van de mensen boven de dieren is geen; wat de mensen wedervaart, wedervart de dieren (Prediker 3, v. 19, „Wat den kinderen der menschen wedervart, dat wedervart ook den beesten, en éénerlei wedervart hun beiden; gelijk die sterft, alzóó sterft deze en zij allen hebben éénerlei adem, en de uitnemendheid der menschen boven de beesten is geene, want allen zijn ze ijdelheid.”). Dat is al heel bijzonder. Maar wat betekent het? Wat wedervart de mensen? Teleurstelling, liefde, vriendschap, moeilijkheid. Al die levenservaringen, die in wezen ons leven uitmaken, hebben de dieren ook. Het menselijk leven en het leven van het dier zijn op hetzelfde plan.

Zij leven beiden door de adem. Alles wat leeft, leeft door de adem. Het verschil tussen dood en leven is de adem. Een levenloos voorwerp heeft geen adem. Alles wat leeft, leeft door en op de adem, dus onttrekt aan de adem een levenskracht, die weliswaar aangevuld wordt door wat gegeten wordt om het stoffelijk lichaam op peil te houden, maar de levenskracht om de ziel in het leven te houden, komt van de adem. Het is ook met de adem, dat de ziel in het lichaam komt. God blies de ziel in de mens, in Adam.

Wat de één ervaart, ervaart de ander, en er is geen verschil. De Prediker eindigt met te zeggen: er is geen verschil tussen het leven van mens en dier. En dan krijg je dat merkwaardige: het is alles ijdelheid. Dat is die prachtige tekst, die hierop wijst, dat het leven op aarde het leven van God is. We denken „wij” en we denken „ik”, maar het is God. God is De Enige. Wanneer wij teruggaan, gaan we naar God. Dan worden we, op dat proces van de reis door het hiernamaals, weer God, dan verliezen we die gedachte, die van het denkvermogen is, dat we een „ik” zijn en we worden weer de vorm, een straal van Gods Leven. En het is daarom, dat geschreven is, dat alles is ijdelheid. Inderdaad is alles ijdelheid in het leven, vooral in die zin: het is maar leeg. Het heeft geen zin, het heeft geen waarde. Je doet je werk goed, je doet je werk slecht, je bent arm, je bent rijk, je bent ziek, je bent gezond, het heeft geen waarde. Vrienden, in werkelijkheid is er maar één ding, dat waarde heeft, en dat is God. De mens, die dat in zijn hart begint te verwezenlijken, is de mens, die de geestelijke reis aanvangt, dat is de mens, die daardoor een kracht bezit om boven alle tegenstellingen in het leven uit te rijzen. Hij is ziek, wat doet het ertoe? Zolang hij met zijn geloof in God leeft, zal die ziekte hem niet neerslaan. Er komt zelfs een tijd en er moet een tijd komen op de wereld, dat gezondheid voortkomt uit een kracht, die de geestelijke mens uit de adem kan halen.

Dit is de innerlijke leer. Maar laten we niet vergeten, dat de innerlijke leer door de hele Bijbel uitgestrooid is. En het is alleen, dat het menselijk geslacht zich eeuwen achter elkaar heeft laten wijs maken: dit staat er en dat moet je geloven, en daarmee is het afgelopen. Als je dat maar gelooft en als je maar ter kerke gaat en als je je hoofdje maar buigt, dan is alles goed met je. Dat heeft het menselijk geslacht dom gemaakt. Het is een voorrecht voor de mens om de leer van het Goddelijk

Leven te begrijpen. Het staat door de hele Bijbel heen, maar hij begrijpt het niet. Als het Soefisme ergens voor gekomen is, dan is het om dat weer op te wekken, ten leven te wekken, dat de mens – welke godsdienst hij moge aanhangen – weer gaat zien, dat iedere godsdienst een vorm is om de mens op te wekken het Goddelijk Leven op aarde te vinden.

Er zijn nog zoveel teksten in het Oude Testament, die zich zouden lenen om hier aangehaald te worden. Wanneer wij het hebben over de innerlijke omgang met dieren, dan zult u wel bevroeden, dat dit tenslotte toch nog iets anders is dan alleen een bloot goed te zijn en vriendelijk te zijn. Er is één tekst, die hiermee wel in verband staat en die is zo aardig. Er staat: de barmhartigheden der goddelozen zijn wreed (Spreuken 12, v. 10 „De rechtvaardige kent het leven zijner beesten; maar de barmhartigheden der goddelozen zijn wreed.”). Iemand, die goddeloos is, dat wil zeggen, dat God niet in zijn hart leeft – het heeft vooral niets te maken met wel of niet ter kerke te gaan, dat begrijpt u wel – maar iemand, die werkelijk goddeloos is en die op een goede dag barmhartigheden tegen de dieren doet, is toch wreed. Waarom? Omdat hij de barmhartigheid niet kent, niet kan kennen. Het is zo iemand, die, als hij een hond heeft, zegt, „Zoete, lieve hond, ga jij maar in een hok.” En als hij komt en het dier ziet, dan zegt hij, „Zoete, lieve hond”, en dan streelt hij hem en zet de hond maar weer vast in zijn hok. De barmhartigheden der goddelozen zijn wreed, want om werkelijk barmhartig te zijn, moet je het innerlijk leven gevonden hebben. Werkelijke barmhartigheid – iedere deugd – komt pas in het hart, als de mens God vindt, het leven van God in zijn eigen hart.

Wanneer we het hebben over de innerlijke omgang, de geestelijke omgang met dieren, dan moeten we natuurlijk aanhalen: Franciscus. Franciscus van Assisi, die als heilige een bijzondere aantrekkelijkheid had en een bijzondere vorm had van omgang met de dieren. Er zijn bepaalde heiligen, die zich meer voor de dierenwereld geven en er zijn bepaalde heiligen, die zich meer tot de mensenwereld richten en er zijn natuurlijk ook heel veel heiligen, die beide doen. Maar Franciscus is dan het grote Christelijke voorbeeld van een heilige, die met de dieren omging. We kennen allen het verhaal, dat er een boze wolf was, Gubbio, en dat Franciscus de wolf toesprak en van die dag af was het niet meer een boze wolf, maar was het een

gelovige wolf, een heilige wolf. Van deze geschiedenis is natuurlijk iets blijven hangen en het is in latere eeuwen in een geschiedenis omgezet. Er is een schilderij van, dat heel vermakelijk is, daar zie je de wolf, terwijl allerlei menselijke karkassen nog op de aarde liggen en met één mens is hij nog bezig, er ligt nog een been en een arm, die nog niet helemaal verslonden zijn. En dan komt Franciscus met allerlei kerkprelaten met mooie steken en mooie staven naar de wolf toe en spreekt de wolf aan en de wolf legt zijn poot in Franciscus' hand. Achter Franciscus staat iemand in een boek op te schrijven en St. Franciscus draait zich zo'n beetje om en dicteert. Het is net of hij zegt, „Hoor je wel wat die wolf zegt, schrijf òp wat die wolf zegt, want die wolf doet een gelofte, voortaan hoort hij tot de kerk.” Maar u begrijpt, dat dat mystiek heel iets anders is.

We kennen in de Japanse en de Chinese kunst en in de Indische kunst zo heel veel van die beeldjes van een heilige, die zit op een hert, of op een koe, of op een os, of op een of ander buffelachtig dier, soms op een paard, en dan draait zo'n dier zich half om, omdat de wijze tot hem spreekt en het dier spreekt terug. Wat is het leven van een dier? Het leven van een dier is zijn innerlijke vibratie. Het leven van een mens is zijn innerlijke vibratie. Het is niet wat hij zegt, het is niet wat hij doet, het is niet wat hij voorwendt, het is de vibratie, die van hem uitgaat. Zo is het met een dier ook. Je zult een hond hebben en het is niet, dat die hond met je praat als een mens, maar het is dat, wanneer die hond binnenkomt, dan krijg je ineens een andere vibratie van een leven, dat luchtiger is, zorgelozer, een leven, dat die zorgen en al die vraagstukken niet kent, dat eenvoudig komt met een vibratie, een zijsvibratie, een vibratie, die als alle vibraties van God komt, maar die niet verstoord is. Zo is het met bomen, zo is het met dieren, zo is het met mensen.

Wanneer nu zo'n wijze met een dier praat, dan wil dat zeggen, dat hij van dat dier antwoord krijgt. Hoe krijgt hij antwoord? Ik heb het zo juist beschreven, als u straks thuiskomt en het hondje komt binnen, dan krijgt u ineens een gevoel en u vergeet sommige dingen en u bent een ander mens en u neemt het leven lichter. Wat is er gebeurd? Er is niets gebeurd. Zo is het met die dieren ook. Die wijzen hadden problemen, die hadden gedachten en ineens kwam door het dier de vibratie, die hen eroverheen hielp. Hoe moeten ze dat nu voorstellen om deze

waarheid aan de mensen over te brengen? Dan krijgen we, „Ja, het beest sprak tot me.” Inderdaad sprak het ook tot hem, al was het niet met woorden. En zo is het natuurlijk ook met de dieren van de heilige Franciscus. Er zijn verhalen van Franciscus met konijnen, met mussen, met de wolf en er zijn nog meer dierenverhalen. Het wil eenvoudig zeggen, dat Franciscus in zo'n dier zijn eigen, diepste vibratie opwekte. Als een wolf een verslindende wolf wordt, dan komt dat, omdat hij zekere vibraties van het mensdom in zijn ras heeft aangetrokken en die werken in dat beest uit. Maar als dat beest Franciscus ontmoet, dan wordt hij daarvan verlost. Dus, als een beest een werkelijke heilige tegenkomt, dan is hij de volgende dag een ander beest. Hij wordt verlost van dat menselijke deel, dat wreedheid is.

Dierenverhalen komen in alle Heilige Schriften voor. In de traditie van de Profeet Mohammed wordt heel veel over dieren gesproken. Mohammed kent dieren van allerlei soort. Er zijn mieren, die heilig zijn, er zijn slangen, die heilig zijn. Mohammed zegt, dat je onderscheid moet maken tussen het dier, dat een gelovige is en een niet-gelovige. Zoroaster zegt, dat je een dier moet behandelen, alsof het een gelovige is. Maar de diepere behandeling en de diepere aanraking van mens en dier gaat dus om dat, wat het innerlijk leven van de mens uitmaakt. Het zit in het dier, het zit in de mens. En als twee, waarin het zit, elkaar ontmoeten, dan is dat voor beide een vreugde. Of het mens-mens is of mens-dier.

U zult zeggen, dat gaat alles wel heel ver en wat hebben we eraan. We hebben er toch heel veel aan, want het heeft zijn reflectie op de dagelijkse omgang met de dieren. Het is net als met het standpunt van het uiterlijke en het innerlijke leven. We kunnen geen van allen meer in onze eeuw het uiterlijke standpunt werkelijk innemen zonder enig verlangen naar verlichting van het innerlijke standpunt. Daar zijn althans vele mensen in deze wereld, die met de uiterlijke leer geen genoegen meer kunnen nemen en die enig contact met de innerlijke leer nodig hebben. Zo is het ook met de omgang met de dieren. Wat is het, waar het dier recht op heeft? Op onze vriendschap. En die vriendschap uit zich in een speelse omgang: het dier zijn vrijheid te laten, het dier te begrijpen, het dier te begrijpen als dier, het dier te begrijpen als vibratie en van die twee de eenheid te zien. De persoon, die met zijn hond uitgaat en die

tien minuten met zijn hond loopt en zo maar stijf doorloopt, zoals iemand, die het leven niet meer ziet en de hond maar zo voorttrekt aan een stijf lijntje, dat is niet tot vreugde van die hond. Die hond heeft een verschrikkelijk leven, ook al komt hij straks thuis en wordt lief hondje genoemd en krijgt lekker eten, waar hij te dik van wordt en last van krijgt. Vrienden, al die mensen, die dikke honden aan touwen voorttrekken, zijn kwellers van dieren, hoewel ze het zelf niet weten. Maar als er in het hart enig meer gevoel voor medegevoel komt, dan komt de dag, dat ze dat aanvoelen, dat ze dat weten.

Een dier moet een vibratieuitwisseling hebben met de mens. En die vibratieuitwisseling heeft hij alleen in een speelse omgang. Dat wil niet eens zeggen, dat je met je dier hoeft te spelen, maar het is iets, dat in de geest gebeurt. Laat ik het zo zeggen: je moet eerbied voor het dier hebben. U weet, dat de omgang met mensen moeilijk is, maar dat de grondslag van alle omgang met mensen is eerbied. Indien je eerbied voor iemand hebt, wil het zeggen, dat je iets in die mens aanvoelt van het Goddelijke. En dat kan een deugd zijn, dat is een licht in je eigen hart, dat je in ieder mens het Goddelijke aanvoelt. Maar als iemand vervelend is en hij denkt anders en hij wil je een andere kant uittrekken, ach, daar kom je allemaal wel overheen, als je maar één ding doet, als je maar eerbied voor hem houdt. Maar je moet niet gaan vechten en niet zeggen, „Ik wil dit niet en doe jij dat maar”, en dan met stijve gezichten uit elkaar gaan. Eerbied is de grondslag van de omgang tussen mens en mens. Eerbied is ook de grondslag van de omgang tussen mens en dier. Te begrijpen dat zo'n dier een gevoelsleven heeft en in dat gevoelsleven te geven.

Natuurlijk kunnen wij een dier niet onbeperkte vrijheid geven en dan komen we feitelijk onder het hoofd, het lijden der dieren. Het lijden der dieren is een heel moeilijk punt. Het is een punt, dat menig gevoelig mens heel naar vindt. Maar we moeten het lijden der dieren anders zien. Wij lijden ook in het leven. Er is geen mens, die niet zal zeggen, dat het leven niet bezaaid is met leed. Maar degene, die het leed ziet en zegt, „Och, het leven is maar onaangenaam”, heeft het leven niet gezien. Want wat is het leven? Het leven is dat, wat van God in het hart stroomt en uitbot, als het ware, en dat ons het leed doet verdragen. Het leed is een omstandigheid in het leven, die ons eraan herinnert, dat ons hart niet is opengegaan. Als het hart

opengegaan was, was er geen leed, dan kun je alle leed verdragen, want dan blijft er in het hart vreugde. Alle mensen, die klagen over het leven, klagen over zichzelf.

Dit heeft ook een parallel in het leven van het dier. Het dier is hier als dienst aan de mens, het dier offert voor de mens. Nu krijgen we het moeilijke punt: het dier verliest zijn vrijheid bij de mens, maar daar staat tegenover, dat de mens het dier een hogere vriendschap heeft te geven dan die van het dier. Een mens, die werkelijk vriendelijk is voor een dier, het dier moet hem zo ongeveer bekijken als een soort superwezen. Het is heel vreemd, maar zoals wij, moerieds* indertijd, die om Moershid Inayat Khan heenstonden, Moershid zagen als een superwezen, waarvan de omgang eigenlijk alleen was en beslist werd door dat, wat van Moershid uitging en wat we de hele dag door kregen, zo hoort ook de omgang van een mens tot een dier te zijn, dat een dier zich vreugdevol voelt en aange-trokken door wat hij uit het hart van de mens krijgt.

Vanzelfsprekend kennen de dieren in het leven veel leed. Maar er is één ding, dat daar tegenover staat, dat ieder dier zijn droom heeft. Met zijn droom bedoel ik zijn verwezenlijking van God, zijn droom, waar hij in leeft. Waardoor komen wij, mensen, boven het leed? Omdat wij, als we ontwaakt zijn, of wakker worden, een droom van God in ons hart hebben. Wij hebben een ander leven. We zien dit leven niet meer zo zeer en hoewel we scherper worden en dit leven beter kunnen lezen, als wij willen, is het allemaal, omdat er in het hart een droom van God ontwaakt. Diezelfde droom heeft een dier. Een dier gaat in een hoek staan en hij is getroost, hij heeft de mensen-wereld vergeten. Hoe meer het dier bevredigd is in dit leven, hoe meer hij in het leven zijn vrijheid terugvindt in die hogere vorm, die de vriendschap van de mens is, hoe meer die droom in het hart van een dier onverstoord is.

Nu staat er in de Bijbel, dat we de dieren mogen eten en dat is na de Zondvloed. Dat is gekomen in een tijd, dat de slechtheid van de mensen die graad had aangenomen, dat er vibraties op aarde waren, die het leven moeilijk maakten. Ik kom hier vooral toe door het voorbeeld van onze Moershid Inayat Khan, die in India altijd vegetarisch had geleefd en die in het Westen vlees ging eten, omdat hij anders zijn taak niet zou kunnen vol-

* moeried = leerling

brengen, dat wil zeggen, hij zou slap worden en uitgewist worden, hij zou teruggedrongen worden in een zekere vorm van leven, die meer ligt aan de kant van suf, uitgewist leven, dan aan de kant van sterk leven. Dus om dat sterke leven is hier in het Westen dierlijk voedsel nodig en misschien niet voor iedereen, toch nog voor velen. Toch blijft in ieder menselijk hart dikwijls de wens, die de mens uitspreekt, „Och, als we maar vegetarisch konden leven!” Moershid Inayat Khan zei weleens, dat het vegetarisch leven terug gaat keren, als er over de mens een grotere, algemene verwezenlijking komt, dus wanneer zekere vibraties van zwaarte en van slechtheid, die nu nog in het leven zitten, er niet meer zullen zijn, dan zal het mogelijk zijn voor de mens om algemeen terug te treden tot plantaardig voedsel.

In die tussentijd is het eten van dieren toegestaan op een voorwaarde, dat je het dier offert. Wat wil dat zeggen: het dier offeren? Het dier offeren is een ceremonie, waarbij de mens zich bewust maakt, dat het het offer van het dier is, dat hij het dier eet. Dus wanneer hij geen hardheid ontwikkelt, maar gevoeligheid voor het dier en weet, dat hij het dier eet en dat het dier geslacht wordt als een offer van het dier. Geestelijk gesproken is dat voor het dier al een verschil – u weet wel wat een grote invloed de gedachte heeft in het geestelijk leven – want het dier valt dan bewust ten offer. En door dat bewust ten offer vallen is eigenlijk het doel van het leven wèl gediend.

Daar is dan naderhand de tijd van gekomen, dat de mensen dachten, dat het Gode welbehagelijk was om dieren te offeren. Maar hoewel alle Profeten de mensheid zeggen, dat dit niet zo is, blijft de mensheid zo voortgaan. Het is slechts als een omkering, om de mensheid te brengen tot een beperking van dierlijk voedsel en in het nemen van dierlijk voedsel een moment van dankbaarheid te zien tegenover het dier, van geestelijke dankbaarheid tegenover het dier.

Menigeen vraagt naar vivisectie. Ik kan niet anders zeggen dan dat vivisectie iets afschuwelijks is. De mens wordt geleerd om, als hij een dier offert, dat te doen als godsdienst, God erbij aan te roepen met dankbaarheid in zijn hart, maar de mensen, die dieren kwellen, is iets zó verschrikkelijks. Men kan zeggen, dat het toch een zekere vorm van geneeskunde naar voren heeft gebracht. Ik geloof, dat, als we de geneeskunde zullen zien over honderd jaar, als de wereld weer gaat ver-

geestelijken, de geneeskunde een richting gaat nemen of zal gaan nemen, die met deze geneeskunde geen verband heeft. Het kwellen van dieren blijft één van de grootste vlekken op het menselijk hart. En of de mens zich wijsmaakt, dat het voor het welzijn der mensheid is, dat verandert de zaak niet.

Het is zo, zoals Moershid Inayat Khan weleens gezegd heeft, dat de ongevoeligheid tegenover het dier een fout is tegenover het geestelijk leven. En waar ongevoeligheid tegenover de mensen het hart al sluit voor de fijnere trillingen van het geestelijk leven, daar moet de ongevoeligheid tegenover het dier de mens nog veel meer sluiten. De ongevoeligheid tegenover het dier, die nog zo ruimschoots in de wereld voorkomt onder allerlei vormen en onder allerlei standen, die ongevoeligheid is een belediging, een fout, een misdaad tegen het geestelijk leven.

We hoeven er niet aan te denken, wat het leven van een dier ons geven kan, indien we het eenmaal geestelijk kunnen zien. Voorlopig is het genoeg, als we eraan denken, dat we tegenover dieren niet ongevoelig mogen zijn. Ik geloof, als we tegenover dieren niet ongevoelig waren, dat er ook geen oorlogen zouden zijn. Maar het heeft alles één oorzaak, het is de achteruitgang van het geestelijk leven. Als het geestelijk leven achteruitgaat en het wordt omgezet in materieel leven, in materiële gedachten en als de mens God niet meer ziet als de levensfactor en de levenskracht en de levenshoop in het leven, dan komen al die fouten over de wereld, die te maken hebben met een gesloten hart; en ongevoeligheid tegenover het dier is een gesloten hart. Iemand, die niet gevoelig is tegenover het dier, daar ontbreekt iets aan en dat iets is zo serieus. Hij moge het in het leven vergeten, maar het werkelijke leven met God, de omgang met God zal hij niet vinden. God vraagt, „Wat doe je met Mijn mensen, wat doe je met Mijn dieren?”

Om terug te gaan naar het Oud-Testamentische woord: het verbond, dat God met de mensen gesloten heeft, is het verbond met mensen en dieren.

Geluk alleen is natuurlijk en wordt bereikt door een natuurlijk leven.

Gayan, p. 32.

8 Een natuurlijk leven is een gelukkig leven

„Natuurlijk leven brengt geluk.” Dit is een gezegde, dat in het Soefisme veel voorkomt en het neemt een grote plaats in in de uiteenzetting van het Soefisme over het leven. En zo groot is die plaats, dat de erkenning van wat natuurlijk is en het leven van een natuurlijk leven tevens dat is, wat geluk brengt – een gelukkig leven –, terwijl het onnatuurlijke leven ons leven ongelukkig maakt. Het leven kan onnatuurlijk zijn, doordat de hele mensheid onnatuurlijke ideeën heeft of onnatuurlijke gewoonten, maar het onnatuurlijke in het gemeenschapsleven en in het persoonlijk leven is dat, wat ons leven ongelukkig maakt.

Nu is het niet eenvoudig om uiteen te zetten, wat hier bedoeld is met een natuurlijk leven. Natuurlijk is een leven in overeenstemming met de natuur. Maar daar zijn we er niet mee. Een natuurlijk leven is een leven, dat meebrengt, dat alle uitingen, waarnaar de mens zoekt, alle uitingen, die hem verwarmen, die hem gelukkig maken, tot op een zekere hoogte natuurlijk zijn. En het gaat erom te onderscheiden, wanneer die natuurlijk zijn en wanneer die niet natuurlijk zijn. Daarvoor heeft Moershid Inayat Khan een heel eenvoudig voorbeeld gegeven, dat heel makkelijk te begrijpen is en dat is, dat voor ieder van ons eten een natuurlijke behoefte is. Wij kunnen niet leven zonder te eten. Eten om te leven is natuurlijk, maar leven om te eten is onnatuurlijk. En in deze verdraaiing zit de overgang tussen natuurlijk en onnatuurlijk. Wanneer we deze verdraaiing nagaan en we houden ons bij dat eenvoudige voorbeeld – het geldt voor iedere honger en iedere passie en iedere behoefte en iedere uiting, maar het is het makkelijkst om als voorbeeld bij zo iets eenvoudigs te blijven – wanneer het eten is om te voorzien in de honger van het lichaam, dan is dat vanzelfsprekend natuurlijk. De omkering komt, wanneer de mens gaat eten, omdat hij zich aan het eten op zichzelf gaat verslaven en het niet meer gebruikt voor het doel, waarvoor het is. Dan komt erin, wat we noemen een begeerte; het wordt een begeerte. Een begeerte heeft haar oorsprong in een soort herinneringsvermogen

van het denkvermogen, dat zich de prettige dingen uit het verleden herinnert en die wil vasthouden. Wanneer de mens niet geestelijk leeft, wanneer hij niet heeft een waarde, die daar tegenover staat, brengt het leven vanzelf mee, dat hij zich de overgang tussen natuurlijk en onnatuurlijk niet bewust is.

Men kan het zich weer wel bewust worden, wanneer het enigszins te ver gaat, want de consequentie is, dat iedere begeerte de mens in moeilijkheden brengt. Maar dan is het meestal te laat en dan is de mens ook gewend om op een zeker punt toe te geven aan iets, dat niet natuurlijk meer is en dan is hij er in zekere mate al aan verslaafd. Dan is het moeilijk om het ogenblik terug te vinden, dat hij over de grens is gegaan.

Iemand, die leeft voor één of andere begeerte, gaat over de grens, wat die begeerte ook is, want die ziet niet meer de natuurlijke functie van datgene, wat hij najaagt. Hij ziet niet meer, dat het oorspronkelijk een natuurlijke functie is geweest en hij heeft het niet kunnen behouden in verhouding tot de natuurlijke functie, maar de begeerte heeft het overgebracht tot de onnatuurlijke functie.

We kunnen hetzelfde op een andere manier zeggen. De mens heeft een lichaam, hij heeft een denkvermogen, hij heeft een hart, hij heeft een ziel. Het lichaam brengt zekere werkingen, zekere behoeften mee en het denkvermogen brengt zekere behoeften mee. Het denkvermogen brengt de behoefte mee om te denken. En het hart brengt zekere behoeften mee, het hart brengt de behoefte mee om lief te hebben. Maar de ziel heeft ook zekere behoeften en de behoeften van de ziel liggen eigenlijk versluierd achter de behoeften van lichaam, denkvermogen en hart. Dat wil zeggen, in de eerste plaats ontmoeten we in het leven de behoefte van het lichaam, de behoefte van het denkvermogen en de behoefte van het hart, maar de behoefte van de ziel laat zich pas in latere instantie kennen. De ongeremde behoefte van het lichaam, zowel als van het denkvermogen, zowel als van het hart brengen de mens in die moeilijkheden, dat zijn behoefte onnatuurlijk wordt en dat het begeerte wordt. Neem de begeerte van het lichaam, denkt u maar weer aan die meneer, die te veel wil eten. De begeerte van het denkvermogen is moeilijker geschetst, de begeerte van het denkvermogen is dit, dat je de hele wereld wilt zien als afhankelijk te zijn van en in elkaar te sluiten door het denken. Degene, die zegt, „Er is in de wereld niets anders dan denken”, wordt beheerst door de

begeerte van het denkvermogen; het is een overmaat van werking, die het denkvermogen heeft aangenomen, daarbij de andere functies verduisterend. Daarmee is het denkvermogen niet op zijn plaats van een natuurlijke behoefte gebleven, maar is een begeerte geworden. Dat is de mens, die alles wil uitleggen met het denkvermogen en in wiens leven geen plaats is voor iets anders dan voor wat zogenaamd klopt door het denken, of in het denken. Natuurlijk heeft het denken zijn plaats.

Dat ditzelfde ook gebeuren kan met het leven van het hart, zien we, wanneer het leven van het hart zich te veel richt op een herhaling van de ervaring, want dat andere, de begeerte komt uit een zekere zin voor herhaling voort. Die meneer, die te veel eet, wil iedere dag veel eten. Het is het herhalen van iets, dat misschien eens op een zeker moment, in een zekere periode van zijn leven natuurlijk is geweest, maar hij gaat het herhalen lang en lang en lang, nadat het niet meer natuurlijk is. En zo is het ook met de behoefte van het hart.

We kunnen het om het duidelijk te maken weer over een andere boeg gooien en we kunnen zeggen: al de begeerten van lichaam, denkvermogen en hart kunnen we per slot van rekening – zo doen we dat tenminste in het dagelijks gebruik – liefde noemen. Liefde tot het één of het ander. Daar is liefde voor vrijheid, daar is liefde voor ruimte, daar is liefde om – als het ware – te leven in andere wezens, in andere mensen; maar de ziel is dat, wat er een halt aan toeroept. Alles wil zich in het leven verruimen; de mens, die leven wil, is de mens, die ervaringen wil, die zich verruimen wil, die zich wil uiten; dat is in zekere zin liefde. Wanneer we het zo stellen, dan zien we al gauw, dat er liefdes zijn van vele soorten. Er zijn allerlei soorten van liefde. Liefde is als een vuur. Een mens zonder vuur leeft niet. Een mens, waar geen vuur in zit, geen vuur om zich te uiten, of om te handelen, of om lief te hebben, of om iets te zoeken, waarin geen vuur is naar liefde, naar schoonheid, naar ruimte, naar levensruimte, leeft niet. Dus het leven begint, waar dat vuur aanwezig is. Dat vuur is in de mens geschapen. Dat vuur speelt zijn rol en dat vuur is heel essentieel. Het vuur in de mens is zo essentieel, dat door alle godsdiensten heen het leven van de mens op aarde en het leven in de toekomst is geschetst in de symboliek van vuur en licht. In de hemel, daar is licht en in de hel, daar is vuur. Dus het hele menselijk leven is geprojecteerd in die beelden van vuur en licht en het zijn

beelden, die heel veel met elkaar te maken hebben, want vuur en licht zijn hetzelfde. Licht is het, wanneer het licht geeft, en vuur is het, wanneer het verbrandt, en het is rook, wanneer het duisternis geeft. Het is die drang in de mens, die – door zijn hart gaande – hij liefde noemt; die drang in de mens zoekt op ieder gebied naar een uiting. Een mens zonder vuur, een mens, waarin het vuur niet doorbreekt, een mens, die niet komt tot uiting van vuur, tot een levensuiting, tot de wens om zich in het leven terug te vinden en zichzelf in het leven te doen kennen, een mens zonder vuur is zo dood als een pier. Het vuur is iets in een mens. Een mens, die aardig is, die prettig is, die vriendelijk is, die zich geeft, een mens, die vlot is, daar zit vuur in. Een mens, die ergens belangstelling voor heeft, heeft vuur. Maar een mens, die dat niet heeft, leeft niet. Dat vuur is heel essentieel in het leven. U zoudt het hele leven kunnen zien, als de leiding van het vuur door de menselijke evolutie, dat vuur, dat in de menselijke ziel zit, dat vuur, dat uit de menselijke ziel is voortgekomen. Het ontstaan van de mens is dusdanig, dat de ziel naar de aarde gaande, de verschillende gebieden geschapen heeft. De ziel is eerst gekomen in de engelenwereld, de wereld van het hart, is toen gekomen in de wereld van het denken en is toen gekomen in de wereld hier, in de stoffelijke wereld. En daarmee is dat licht gekleed in een vorm: in het licht van de hemel, in wat tussen vuur en licht is in de wereld van het denkvermogen en in het vuur van het stoffelijk lichaam. En het is het terugleiden van dat vuur, het leiding geven aan dat vuur, zodat dat vuur zich alleen gaat uiten en gaat vinden en wordt de vorm van het licht, dat is het menselijk leven; dat is de vergeestelijking van het menselijk leven.

Wanneer we zeggen, dat de mens dus een natuurlijk leven moet hebben, dan bedoelen we daarmee een leven, waarin alles wat in de mens leeft, alles wat in hem geschapen is als drang, in het leven zijn weg vindt en weet op te houden, waar zijn doel ophoudt, en niet een plaats inneemt, die te groot is; zodat een natuurlijk leven een leven is, waar iedere drang, die in het hart is geschapen, zijn natuurlijke ontplooiing vindt zonder al de andere drangen, die ook in het hart geschapen zijn, te verstoren. Dit geeft van de mens een veelzijdig beeld en inderdaad vormt de mens een veelzijdig beeld. Daar leeft in de mens heel veel en de mens heeft niet één vuur. Het vuur in de mens uit zich, of heeft een drang om te branden en zich te uiten op

verschillende wijzen: drang naar liefde, drang naar schoonheid, drang naar vrijheid, drang naar ruimte, drang naar een leven, dat boven het gewone leven uitsteekt.

Een natuurlijk leven brengt dus twee dingen tegelijkertijd mee, dat de mens ziet, dat er in het leven een drang is en dat er tegen die drang remmingen ontstaan en dat hij de natuur van de drang en van de remming kent en dat hij de drang van zijn remming weet te bevrijden. Nu is de regel: een remming in iedere drang is een andere drang, die te groot is geworden; het wordt verkeerdt, wanneer de plaats, aan die drang gegeven, zo groot wordt, dat het de andere levensbehoeften gaat verstoren. Iedere natuurlijke behoefte behoort in het leven van de mens zijn plaats te hebben en zo brengt een natuurlijk leven een vol leven mee.

Laten we nu eens schetsen, wat een vol leven is. Een vol leven is in de eerste plaats een leven, waarin een mens gelegenheid vindt om dat, wat in hem leeft – behoefte aan denkvermogen, behoefte aan hart, behoefte aan fysiek leven – te uiten. Dus een natuurlijk leven is een leven, waarin de remmingen weggenomen zijn, waarin een mens arbeid vindt en een veld vindt voor zijn gedachten en een veld vindt voor zijn liefde en voor zijn dieper bewustzijn, en hij daarbij het leven aanvaardt, dat groter is, het leven van de ziel. Daarom brengt het natuurlijk leven – en dat is de moeite van het te begrijpen waard – niet alleen mee een leven van het zoeken naar uiting, maar ook een leven, waarin uiting is. Alles wat in de mens geschapen is door God is natuurlijk en het is bedoeld om een uiting te vinden. Alles wat geremd wordt door ideeën van de maatschappij, door ideeën, die de mensheid opbouwt, zijn alle remmingen, die onnatuurlijk zijn. Een natuurlijk leven is dus een leven, waarin de mens uiting vindt voor alles wat in hem leeft zonder daarbij te verstoren en te verdringen dat, wat nog dieper in hem leeft. En zo brengt een natuurlijk leven mee uiting van wat we zoeken. Een natuurlijk leven brengt even goed mee arbeid, fysieke arbeid. Geen leven is natuurlijk, wanneer dat leven niet zijn bepaalde mate van fysieke arbeid heeft. Alle stadsmensen zijn tot op zekere hoogte onnatuurlijk, wanneer je hen vergelijkt met de mensen, die op het land leven. Er is in het leven zó veel, dat onnatuurlijk is. Ik kwam laatst in aanraking met een kind van een jaar of tien en dat had ineens behoefte gekregen om een bootje te nemen en ergens op het water te gaan zitten en dat

bleef daar de hele dag. Hij had een hengeltje in zijn hand, waar hij natuurlijk geen visje aan kreeg, maar het zitten op het water was een voldoening. Dat kind voelde aan, dat er van het water een zeker leven uitgaat, dat rust geeft en vrede en dat een droom brengt, die prettig is.

Zo heeft alles in de natuur een taak. De hele natuur. Omgang met de natuur behoort tot een natuurlijk leven. In die zin is een stadsmens al een mens, die een onnatuurlijk leven leidt.

Maar een natuurlijk leven brengt ook mee de diepere ervaring, dat wij niet krijgen, wat we zoeken en dat wordt hierdoor veroorzaakt, doordat alles wat wij te veel gaan zoeken, begeerte bij ons wordt. Dan krijgen we het niet. Natuurlijk leven brengt mee teleurstelling. Het brengt mee onthouding. Het brengt mee niet vinden wat men zoekt. Ook dat is natuurlijk en dat is in deze zin natuurlijk, omdat het wijst op dat diepere leven, het zieleleven. Het zieleleven is de omgang met God. Wanneer een mens komt in dat leven, waarin hij de omgang met God niet meer kent, dan is hij niet natuurlijk, dan ontbreekt dat aan het leven, wat de hoofdzaak is en wat het hele leven kan stijlen tot een natuurlijk leven. Een natuurlijk leven is een leven, waarin alles wat in de mens is geschapen tot uiting komt: zijn liefde voor arbeid, zijn liefde voor denken, zijn liefde voor rust, zijn liefde voor ontspanning, zijn liefde voor geestelijk leven, zijn liefde voor de verering van God, de plaats, die God in zijn leven inneemt. In ieder mens zijn dat factoren, die zich voortdurend onrustig door elkaar heen en weer blijven bewegen, totdat de mens in zichzelf gevonden heeft de stijl, het stijlen, het beheersen van de drangen, die zich in zijn leven voordoen, om daarvoor de natuurlijke uiting te vinden zonder dat het over de maat gaat.

Een natuurlijk leven is dus een vol leven en een vol leven is een leven, waarin de mens alles wat er in hem als drang leeft uit en daarbij al het andere, dat hij liever niet ziet, wèl ziet. Dus een vol leven is een leven van denkvermogen, van lichaam, van hart en van geest. Het geestesleven is een zeer belangrijke factor. Iemand, die het geestesleven niet heeft, kan al niet gezond zijn. Het geestesleven te vinden in ons leven, dat zoekt naar uiting en door het geestesleven het evenwicht te vinden, is het meest essentiële van een natuurlijk leven en dan wordt die liefde, die als een vuur in ieder mens geschapen is, langzamerhand geleid naar het hogere plan, zodat dat vuur licht

wordt. Het is de richting van de hele menselijke evolutie om dat vuur, dat in ons is geschapen – en dat is het licht, dat oorspronkelijk in ons geschapen is als ziel en dat hier in deze aardse vormen tot vuur is geworden – langzamerhand weer te stijlen, terug te brengen tot het licht van het Goddelijk Leven.

Daarom brengt het natuurlijk leven naast alle uitingen, die wij vanzelf vinden en die uiting geven aan de drang, die in ons leeft – wat we doen willen en hoe we ons ontspannen willen – ook mee de behoefte om het leven te begrijpen; om het leven te begrijpen als het spel van die twee waarden, die we nooit helemaal begrijpen kunnen, maar die we begrijpen kunnen onder de symbolische vorm van vuur en licht; om het leven te begrijpen als dat, wat de mens die uiting geeft, die wordt tot een groter vuur, dat veel rook geeft en dat hem zelf verbrandt – ik spreek symbolisch – en dan zit hij in de hel, of tot het vuur, dat het licht wordt en dan is hij in de hemel.

Om het leven hier op aarde psychologisch te kennen, te begrijpen wat de gevolgen zijn en wat de oorzaak is en wat de bron is van wat we denken en van wat we zeggen en van wat we doen en van wat we hopen en van wat we kunnen overgeven en van wat we niet kunnen overgeven, vrienden dat is een eerste vereiste. Een eerste vereiste voor een natuurlijk leven – naast het vinden van de weg door de drang, die ons tot het leven brengt, die ons in het leven bezielt – is om de psychologie van het leven te begrijpen, om ons zelf te begrijpen. Dat zijn de drie waarden, die het geestelijk leven uitmaken en die het innerlijk leven de psychologie brengen van het leven te begrijpen en de weg tot God te kennen. De weg tot God te kennen in zijn dubbele vorm van gebed en van meditatie. Het zijn deze dingen, die het innerlijk leven uitmaken. Zonder dat is de godsdienst niet anders dan de voorhof, het voorportaal in de tempel. Maar er is ook een innerlijk gedeelte – het innerlijkste gedeelte – en dat is het leven zien, God zoeken in dit leven, God kennen in dit leven, om iedere drang te zien, die in ons leeft, waar die toe leidt en wat zijn recht is en wat zijn recht niet is. Het natuurlijk leven is dus tevens het geestelijk leven. Het natuurlijk leven is een leven, dat dichter staat tot de natuur dan het leven van stadsmensen; het is een leven, dat meer openstaat tot de erkenning van de drang – het vuur – dat laait door een ziel, door een mens en tegelijkertijd weten, dat er een oplossing voor is en dat er een antwoord voor is en dat al dat vuur, dat laait in de

menselijke ziel, tenslotte niet anders is dan een zoeken van het licht. Als dus de mens in het leven op aarde de goede leiding vindt, vindt hij de weg door zijn eigen leven heen, vindt hij de weg tot vrede en vindt hij de weg tot God.

Dit brengt mee, dat de mens een zeker oog krijgt voor zijn eigen leven, dat hij, als het ware, zijn eigen leven duidelijk voor zich gaat zien, dat hij gaat zien wat hij kan in het leven en wat hij niet kan en wat hij mag en wat hij niet mag, waar hij behoefte aan heeft en wat in wezen niet werkelijk een behoefte van hem is, en dat hij zijn eigen leven gaat begrijpen, ook wat zijn eigen taak in het leven is. Als deze mens het geestelijk leven gevonden heeft, begint het makkelijker te worden. Maar tot die dag ligt de mens overhoop met zichzelf.

Het leiden van het vuur in het menselijk hart is het leiden van de drang van zijn leven. Daarbij is er iets, dat een grote plaats inneemt en dat is, dat de mens gaat vinden, wat zijn eigen leven is en wat zijn eigen plaats in het leven is en dat hij gaat zien, dat zijn plaats niet is de plaats van een ander, en dat de plaats van een ander niet zijn plaats is. Dus dat ieder mens het doel van zijn leven ziet in verband met zijn eigen wezen. Zoals het nu is, heeft de mens een zekere ambitie, een zekere levensambitie in het materiële leven en die levensambitie loopt hij na en dan denkt hij, dat dat het leven is. En dan denkt hij, „Vandaag ben ik dit en morgen moet ik dat zijn”, en daardoor krijgt men die ambitie in het leven, die eigenlijk iedereen zet naast zijn eigenlijke doel, die maakt, dat de mens niet meer ziet, dat er een doel in zijn eigen leven is, dat er iets in zijn hart is, dat hij uiten wil, dat er iets in zijn hart is, dat hij in het leven moet openbaren.

Dit is een heel diep punt. Moershid Inayat Khan heeft eens gezegd, dat de mens alles kan, wat hij werkelijk wil. Dat wil zeggen, wat werkelijk in hem geschapen is, wat werkelijk de drang van zijn hart is, want de drang van zijn hart is een liefde. Dit kunt u op ieder gebied nemen, als de mens zich gaat voorstellen, dat hij iets is of iets zijn wil, wat hij niet is, dan heeft hij er ook geen aanleg voor. En omgekeerd iedere drang scheidt de aanleg. Het is de drang van iedere werkelijke kunstenaar tot kunstenaarschap, zijn drang om zich te uiten, die de aanleg scheidt. Waar drang is, is altijd aanleg. Maar al die mensen, die op toneelscholen of kunstscholen vakken leren, die niet uit hun drang voortkomen, kunnen toch nooit die aanleg ontwikke-

len, die werkelijk is. En zo is het met alles in het leven. Ieder mens heeft een ingeboren aanleg, die beantwoordt aan zijn drang.

De psychologie van het leven is zo iets geweldig groots en zo iets prachtigs. Er is bijvoorbeeld een punt, waar ieder mens in zijn leven mee overhoop ligt en dat is, „Wat is de plaats van de wil in het leven. Hoe ver kom ik met mijn wil en hoe ver is het juist iets door mijn wil te verkrijgen?” De mens, die leert bidden – dat is het begin van het geestelijk leven – leert zijn wil overgeven. De mens, die leert mediteren, is één stap verder en die leert een les, die veel moeilijker is, die leert tegelijkertijd te willen en niet te willen en dat is de hele les van het leven. De les van het leven is de wil aansluiten aan de wil van God en niet aansluiten aan de wil van „ik”. Daarom, de mens kan de weg door het leven niet vinden, als hij niet zijn leven ontplooit tot een zodanig natuurlijk leven, dat hij behalve aan het voldoen aan alle drang en alle behoefte, die in hem geschapen zijn, ook zoekt het innerlijk leven. U zult zeggen, „Het innerlijk leven moet je niet zoeken, als de drang er niet is.” Neen, dat is waar. Maar er komt een tijd in het leven van ieder mens, als hij gezond blijft, dat wil zeggen, als hij zich niet verhardt en als hij zich niet verblindt en als hij zich niet gaat aanwennen om niet te luisteren en om niet te horen en om niet te zien, dus als hij zich niet afstompt in het leven, dan komt in ieder leven, vroeg of laat, die drang naar boven, want die drang is de drang naar God. Een leven, dat niet beantwoordt aan het zoeken, dat niet beantwoordt aan de drang om God te zoeken – de één vroeger, de ander later – is een leven, dat zijn doel niet gevonden heeft. Het is het doel van ieder leven om de drang, die in de mens is, te stijlen tot een uiting van geestelijk leven, van goddelijk leven en het is de drang in ieder menselijk leven om zijn wil te onderwerpen aan Gods wil. Maar Gods wil in een mens is een veel groter wil. De mens denkt, dat Gods wil een soort van berusting is. Maar ook dat is weer een gedachte uit een eeuw, dat de werkelijke, de innerlijke godsdienst vergeten was. Berusten, zich overgeven aan de wil van God, is niet een flauwe berusting. Het is niet een zich van het leven onthouden. Het is niet om geslagen te zijn, het is niet om passief te zijn. Het is iets, dat veel groter is. Als de wil van God in de mens begint te leven – dat is natuurlijk op voorwaarde dat de „ik”-wil ter ruste is gegaan – dan wordt die mens een mens met een veel groter wil, maar het is geen „ik”-wil meer. De hele wil heeft zich van karak-

ter veranderd. De wil in de mens is het grootste probleem en geeft aanleiding tot de grootste lelijkheid, als hij het niet begrijpt en tot de grootste schoonheid, als hij het gevonden heeft.

In het natuurlijke leven moet de mens openblijven voor iedere stem, die in het leven tot hem komt, om iedere stem te horen, die in het leven tot hem komt, of het de stem is van buiten, of een stem van binnen. Als we die stemmen gaan verdelen, dan is er de stem van de mens, de stem van het dier, de stem van een engel, de stem van God. Dit zijn alle mysteries. Laten we het eerst eens zien buiten ons, dat is makkelijker. Je hebt de stem van de mens en je hebt de stem van het dier. Maar het dier is in de mens en in het dier is ook iets van het Goddelijke. De stem van het dier is in de mens de stem van het ego, van het „ik”. Dus de mens moet in zichzelf gaan horen of zijn eigen stem – wat hij begeert, wat hij wenst – werkelijk de lagere of de hogere stem is.

Wanneer de stem van een mens tot ons komt, dan hebben we precies hetzelfde, dan is die buiten ons, maar we hebben die ook binnen ons. Alles wat we voor ons zelf wensen, daarvan moeten we weten of het werkelijk wensen is, of het onze innerlijke stem is, of dat het ons ego is, ons „ik”; of het onze natuurlijke drang is, of dat het onze begeerte is. We komen in het leven in aanraking met allerlei stemmen en ieder mens, waarmee we in aanraking komen, vraagt ons iets. Ieder mens hééft ons iets te vragen. We horen allen bij elkaar en we zijn hier allen voor één doel en we zijn allen één grote broederschap, ook wat het zieleleven betreft en ieder mens vraagt ons iets. Maar nu krijg je het verschil. Wanneer de mens zichzelf gestijld heeft, hoort hij en weet hij of zijn stem van het ego, van het „ik” is, of dat het van de ziel is. Onze stem kan zuiver zijn en onze stem kan onzuiver zijn en zo is het ook met de stem, die uit de wereld tot ons komt. Ieder mens, die we tegenkomen, vraagt ons iets. Maar ik behoef toch niet verder toe te lichten, dat op het ogenblik de mens in het algemeen – wat zijn innerlijk leven betreft – in dwaling is, vandaar het beeld van de hele wereld. Ieder mens, die op ons pad komt, vraagt ons iets en wij vragen hem iets. Maar ieder mens, die op ons pad komt, betreft in de vraag, die hij ons doet, de algemene dwaling van de wereld en de vraag, die hij doet, is meistens een vraag van het ego. Dus, wanneer je honderd mensen tegenkomt, dan zullen misschien op het ogenblik negentig van hen de vraag van het ego stellen. Maar dat is niet hun wezenlijke vraag,

hun wezenlijke vraag ligt dááronder en is de vraag van het hart.

En zoals we dat in onszelf moeten onderscheiden, zo moeten we dat in een ander onderscheiden. Dit is niet anders mogelijk dan door te reizen op de innerlijke weg naar bewustwording van God, door het innerlijk leven. Het innerlijk leven is het leven, waarin de mens zichzelf gaat kennen, waarin de mens de stem gaat horen, de stem kan schatten, de stem kan beluisteren, die uit het leven tot hem komt, dat hij in de ontmoeting met een mens hoort, wat zijn ego vraagt en wat zijn ziel vraagt. Vrienden, het leven is niet geleefd en het leven is niet vol als de mens niet komt tot innerlijk leven.

De mens, die tot innerlijk leven komt, moet alle stemmen van het leven horen in zijn eigen hart. Hij moet weten, waar zijn eigen ego spreekt en waar het een diepere stem is. Hij moet het horen in de wereld. En deze mens, die hoort en die kan horen – en nu gaan we misschien iets te ver in het mystieke leven – die moet horen, wanneer de stem komt van de aarde, waar de stem is uit de hemel en wat de stem is van God. Een mens, die in zijn hart alle stemmen hoort, die uit het leven tot hem komen – de stemmen uit zijn eigen zielsdrang geboren – die hoort en weet, waar hij zelf scheef gaat, waar hij de zuivere stem nog niet kan vertolken en uiten; hij moet het horen in zichzelf, hij moet het horen in zijn medemens en die mens komt vanzelf tot die mystieke diepte, die innerlijke diepte, dat hij de stem van God gaat horen.

Ik heb hier het woord mystiek gebruikt, het is geen woord om van te schrikken, het woord mystiek wil eenvoudig zeggen: innerlijk leven. Innerlijk leven is altijd de wortel geweest van alle godsdiensten. Het innerlijk leven is het mystieke leven, het omgaan met God, het betreden van Gods Koninkrijk. Vrienden, het mystieke leven, het verborgen leven is een wonderbaarlijk leven. Het is geen woord, dat schrikbaar behoeft te zijn.

Het mystieke leven is dat leven, dat het leven vol maakt, en de mens vindt het mystieke leven alleen op de voorwaarde, dat hij langzamerhand in zijn eigen leven al die stemmen, die in zijn eigen hart en in zijn eigen leven weerklinken, kan horen, kan schatten, kan waarderen, dat hij weet, waar zij vandaan komen, dat hij aanvoelt, dat hij de intuïtie heeft om te weten of het natuurlijk is, of niet natuurlijk. En het is dat, wat eigenlijk de mysticus noemt het natuurlijke leven. Het natuurlijke leven is een leven, dat alles wat van God is omvat, aanraking met de aarde, met de natuur, met arbeid, met denken, met het harte-

leven, het heeft alles zijn plaats, het heeft alles zijn recht, het is alles schoonheid tot de zekere grens, dat het geen begeerte wordt. Het wordt begeerte, als de mens erbij stil blijft staan en denkt, „Dit is het enige leven.” Die meneer, die denkt dat lekker eten het enige leven is, het is dáár, waar hij de fout begaat. Iedereen, die iets bepaalds aanziet als „Dit is het enige leven”, begaat die fout. Ieder natuurlijk ding is een moment in het leven. En dat moment is – zolang het natuurlijk is – prachtig, is levensuiting. Maar het hoogste is om te zien, dat alles wat als moment van het natuurlijk leven in ons geschapen is, voor een tijd is, dat het een ogenblik heeft en het is weer voorbij. En als het voorbij is, is er een diepere drang overgebleven. En zo is een natuurlijk leven een leven, dat het hele leven ziet als een zoeken naar God.

De mens, die naar God zoekt, zoekt niet God ver in de hemel, maar hij zoekt God hier, hier op aarde. Het is in de mens, dat God gezocht moet worden. Hij moet zich het leven van de mens in al zijn lagen – het leven van zijn denken, het leven van zijn hart, zijn dieper, zijn geestelijk en zijn zieleleven – bewust worden en stijlen tot het Goddelijk Leven. Het is daarin, dat de mens voldoet aan het doel, waarvoor hij op aarde is gekomen, om hier in dit leven God terug te vinden, God te zien, God te erkennen, God te dienen, God lief te hebben en de vereniging met God te vinden. Dat alleen is de natuurlijke mens en dat natuurlijke leven sluit zich aan bij het natuurlijke leven op ieder gebied, maar geen leven is natuurlijk, dat ergens een grens zet. En de mens, die de grens zet voor het Goddelijk Leven, is vanzelfsprekend de meest onnatuurlijke. Dit natuurlijke leven is het enige leven, dat de ziel geluk geeft, want het is daarvoor, dat de ziel op aarde is, om dát te volbrengen. En de mens, die dat volbrengt, krijgt dát contact met zijn eigen ziel of met het zieleleven, dat hij komt in een toestand van geluk.

Een mens kan het altijd weten of hij in die toestand van geluk is. Als iemand in de grootste moeilijkheden zit en toch gelukkig is, dan is hij goed. En als hij zit in de kleinste moeilijkheden, moeilijkheden, die niet meer waard zijn dan een knip van de vingers en hij vindt zichzelf zó ongelukkig en hij kan niet anders dan een gezicht trekken, dat zo miezerig is en hij vindt, dat hij in wezen zo verlaten is door het Goddelijk Leven, die is fout. Het is het natuurlijke leven en vooral de essentie van het natuurlijke leven, die de mens gelukkig maakt en de mens is geroepen om gelukkig te zijn, zoals hij geroepen is tot een natuurlijk leven.

Door de duisternis van de nacht zoekt mijn ziel
naar U, o God.

Nirtan, p. 8.

9 De luister van de nacht

Dit is geen makkelijk onderwerp en het is geen gewoon onderwerp. Het is een onderwerp, waarover men in het Oosten niet zou hoeven te spreken, want daar weet iedereen het, ik zou bijna zeggen: de Oosterling is ermee bekend als met brood, iedereen is daar bekend met het speciale wezen en de speciale invloed van de nacht en de dienst en de plaats, die de nacht vervult in het leven van de mens, die zoekt naar volmaaktheid. Maar hier in het Westen is dat anders.

Nu leidt dit onderwerp naar het gebruik van de nacht door de godzoekende mens en dat is meditatie. Meditatie is een godsdienstig gebruik in alle godsdiensten van de wereld en het is in alle godsdiensten van de wereld het diepste godsdienstig gebruik, hoewel het in het Christendom op de achtergrond is geraakt. Het is dieper, het reikt verder dan het gebed. Dit kan men zich zó voorstellen, dat in het gebed de mens tot God spreekt. Hij spreekt tot God over zijn leven, over zijn tekortkomingen, over zijn wensen, hij vraagt of hij kracht mag ontvangen, of hij steun mag ontvangen, of hij gezondheid mag ontvangen, of hij zegening mag ontvangen. Hij spreekt tot God over zijn leven. Maar deze verhouding tot God, die op geloof berust, verdiept zich, zelfs in het gebed. Een mens, die werkelijk vanuit zijn hart gewend is ernstig te bidden, zal opmerken en waarnemen, dat in het gebedsleven zijn ideeën over het gebed veranderen en zo ontstaat er ook bij hem al die verandering en die behoefte om te bidden in stilte, om God te vereren, om God te aanbidden in een gebed, dat niet meer spreekt over het eigen leven en over het „ik”, maar dat alleen spreekt tot God en dat de behoefte voelt om God te aanbidden. En het is dan, dat het gebed stiller wordt, soberder. Het is dan, dat de mens tenslotte helemaal stil wordt en dat hij leert, dat het diepere gebed is God in stilte te aanbidden.

Maar dan zijn we niet meer in het gebed, dan zijn we in de meditatie. Het is slechts een kwestie van woorden, men noemt dat meditatie. Bij ons in het Westen heerst heel veel een verkeerd denkbeeld over meditatie. Wat ik nu hier uitbeeld als het ver-

diepte gebed en dat in het Oosten meditatie genoemd wordt, is bij ons onbekend en we hebben aan het woord meditatie een heel andere betekenis gegeven. En zijn mensen, die denken, dat meditatie is peinzen, zo met je éne been over het andere gaan zitten en je hoofd met je hand ondersteunen en dan peinzen. Maar dat is meditatie helemaal niet. Werkelijke meditatie heeft niets te maken met een gedachte. Het gedachtenleven is in de meditatie achtergelaten, men is verder dan het gedachtenleven, dieper dan het gedachtenleven. En daarom gedachten als, „We zijn toch zo zondig en Onze Lieve Heer zal ons dat wel terecht kwalijk nemen, we hopen, dat Hij het ons niet kwalijk zal nemen en wat zal het gevolg zijn, zullen we eeuwig branden of zullen we niet eeuwig branden”, dat noemt men in het Westen mediteren. Maar dat noemen wij slechts arm, povertjes denken. Het mag de naam van denken nauwelijks hebben. Het is een zekere concentratie, die heel verkeerd werkt op de menselijke ontwikkeling, die heel verkeerd werkt op het geluk van de mens. Hij leert zich te zien als een verdoemd wezen. En dat is nu precies het tegengestelde van godsdienst, het is godsdienst vervallen in zijn tegenstelling. Wat is de tegenstelling van godsdienst? Wat is de tegenstelling van God? Het is godsdienst, die hopeloosheid predikt. Het is godsdienst, die straf predikt; het is godsdienst, die een God predikt, Die geen God is. God is liefde. En „God is Liefde” te doordenken is het enige doel van de godsdienst. De mens, die leert begrijpen, dat God liefde is, verandert, die mens komt vanzelf tot verdraagzaamheid, hij komt tot een ruimer begrip, hij komt tot het vergeven van anderen, hij komt tot een leven van geven en van liefde. Vrienden, dat is *godsdienst* en dat is wat mediteren doet. U moet aan mediteren niet verbinden enige gedachte en natuurlijk vanzelf niet enige noodlottige gedachte. Maar u moet aan mediteren verbinden het verzinken in dat Éne, in God. Als de gedachte stil wordt, dan begint het hart van de mens pas te ontwaken en dan ontstaat er, dan groeit er, dan ontwikkelt zich in de mens dat wonderlijke vermogen, dat voor de denkende Westering gesloten is, maar dat wonderlijke vermogen van zich met God in contact te stellen, dat men mediteren noemt.

Het diepere leven, het godsdienstige leven, het geestelijke leven brengt mee en vraagt de mens de gedachte te beleven – het is geen gedachte meer, maar het is een leven – „ik besta niet”. En dat is op zichzelf – als u het voor het eerst zo hoort uit-

gesproken – een heel moeilijke gedachte om eraan te wennen of om te begrijpen, dat alles wat wij in het leven zien, alle zintuigelijke waarneming, een onwerkelijkheid is, en dat God – de Enige Werkelijkheid – alleen te begrijpen en te zien is in Zijn toestand van Ongeopenbaardheid, in Zijn toestand van Vrede. En dat dus mediteren of de gave van het hart om zich op God te richten samengaat met het ontwikkelen in het leven van deze gedachte „ik besta niet”. Deze gedachte klinkt erg onmogelijk, als we die voor het eerst horen, want we zijn gewend de hele dag te denken „ik, ik”. Maar de gedachte „ik besta niet” wil niet zeggen, dat er niets bestaat. Er bestaat iets, maar niet „ik”. Het wil zeggen, dat die gedachte, die wij hebben, „ik doe en ik wil en ik zal en ik zal de zaak eens goed voor elkaar brengen en ik zal het eens doen, zoals ik zie, dat het zijn moet”, dat is de gedachte, die eindigt met ieder leven in een chaos te brengen, in een warboel. En er komt slechts oplossing in de chaos van een werkelijk leven – want ieder werkelijk leven, dat dieper zoekt, komt in een chaos – er komt slechts oplossing in die chaos, als de mens leert zien, dat de kracht van het leven en de hulp in het leven en de genade in het leven, dat alles van God komt. Dus te meer de mens zich instelt en ingesteld is op de hulp, die van God komt in zijn eigen leven, te meer groeit er in hem de eigenlijke mens, de diepere mens, de goddelijke mens en te meer sterft in hem de „ik”-mens. Het is een bekend woord, dat er iets sterven moet, omdat er iets anders leven moet; het is de „ik”-mens, die sterven moet, opdat de Godsmens, de mens, die de volmaaktheid kent, de mens, die het Koninkrijk ingaat, de weg zal vinden en leven zal.

Nu is „ik besta niet” een gedachte, waarmee de mysticus vertrouwd is. Het is een gedachte, die zó wonderlijk is. Ik weet niet zeker, of die gedachte niet slechts lukt aan degenen, die het mystieke leven leiden, dus aan degenen, die gewend zijn God in meditatie te zoeken, maar de gedachte „ik besta niet” is zo’n verruiming, dat als de mens in alle angsten en in alle tobberijen en in alle moeilijkheden zich een ogenblik verwezenlijken kan, dat hij niet bestaat, dan lacht hij erom. Want al dat leven, dat kleine leven, is geen werkelijkheid, en er bestaat in de mens ondanks alle moeilijkheden een bron van een oneindig geluk, een eeuwigheidsbron, een eeuwige zon in zijn hart. En het is slechts dat tobben en dat klein houden en dat „ik”-doen en dat „ik”-zijn en dat „ik zal het oplossen”, dat de mens gevestigd houdt op die

kleine kant, waardoor hij de grotere kant, de kant van het licht, niet zien kan. Meditatie en de verwezenlijking in het leven is om zo langzamerhand in het leven te gaan begrijpen, dat „ik het niet doe”, maar dat het God is, Die ons leidt en dat we verkeerd gaan, als we de leiding niet horen, en dat we om goed te gaan de leiding weer moeten leren beluisteren, dus dat meditatie een gave is voor de ziel of voor de mens, die dat diepere leven gevonden heeft en die dichter en dichter komt bij die gedachtengang en bij dat leven, dat het niet hij is, die bestaat, dat het niet het „ik” is, dat bestaat, maar dat er iets in de mens is, dat veel groter is dan het „ik” en dat is God.

Er zijn twee grote dingen in het leven, er is de dag en er is de nacht. En meditatie wordt altijd verbonden aan de gedachte van de nacht. U kent het woord uit het Oude Testament: te middernacht sta ik op om U te loven (Psalm 119, v. 62, „Te middernacht sta ik op, om U te loven voor de rechten uwer gerechtigheid.”). Het staat in alle Heilige Schriften, zij zeggen alle, dat de nacht het moment is voor meditatie.

Laten we de dag en de nacht eens bekijken. Overdag, in het sterke licht van de dag zien we niets dan gescheidenheid. We zien „ik” gescheiden van een ander, we zien ieder mens apart, ieder wezen apart, we zien niets dan verschillen en onderscheiden. De dag heeft een stroom, die ons meevoert om te geloven in die gescheidenheid, een stroom, die ons doet arbeiden, die ons „ik” versterkt, een stroom, die ons brengt in het dagelijks leven, een stroom, die ons brengt in onrust. Terwijl de stroom van de nacht in tegengestelde richting gaat. De dag en de nacht vertegenwoordigen ieder een magnetische stroom, die de mens meeneemt, voert naar een zeker doel, die zijn leven en zijn bewustzijn afstemt, die hem op zekere wijze doet leven. En zo doet de stroom, die door de dag gaat, hem het dagelijks leven leven en de stroom, die door de nacht gaat, doet hem een ander leven leven, het nachtelijk leven.

Wanneer wij nu zien, dat de dag ons niets dan verschillen en onderscheiden doet zien, dan staat daar tegenover, dat, wanneer het licht weggaat, de verschillen en de onderscheiden, die wij des daags zien, in de nacht vervloeien. Naarmate de nacht intreedt en het zonlicht wegtrekt, komen we in de duisternis en we horen in stilte te zitten. Het is het stadsleven, het onnatuurlijke leven, dat in de nacht het dagelijks leven voortzet of tracht voort te zetten en dat de nacht onrustig maakt, maar in de natuur is het

leven van de nacht duister en stil.

De nacht is een wezen en de dag is een wezen. Wij zijn zo gewend om in onze verstandelijke opvatting van het leven alleen de mens en de dieren en dat, wat leeft en beweegt te zien als een wezen van God. Maar alles in de schepping is een wezen van God. Alles in de schepping – het licht en het woord en de tijd en de ruimte – behoort tot het Wezen van God en heeft een invloed, heeft een bewustzijn. Het is daarom, dat de mens van nature in de nacht in een ander bewustzijn komt dan overdag. Bewustzijn is het wezen, is het leven in het hart. Het is niet het gevoel, maar het is het bewustzijn. Het is dieper. En dat bewustzijn verandert. Wanneer de mens begint op te merken, dat het bewustzijn verandert, dan zal hij opmerken, dat hij het éne ogenblik van zijn leven – en hij weet niet waarom – heel anders is ingesteld dan het andere ogenblik. Hij zal vandaag zonnig ingesteld zijn en gelukkig en zonder dat hij het weet en zonder dat hij vinden kan waarom, is het ineens weg, en is hij ingesteld op strijd en op hatelijkheid en op zichzelf verdedigen en op „ik”, op in zijn eigen schulp kruipen en op onaangenaam zijn tegenover al het andere leven. En morgen is alles weer zonnig en dan wil hij al maar geven. En hij ziet niet in en het is ook niet te volgen, waarom hij het éne ogenblik zus is en het andere ogenblik zo, maar zijn bewustzijn is in die momenten anders. Het éne ogenblik heeft hij een beter en een hoger en een geestelijker bewustzijn dan het andere ogenblik. Dus het innerlijke van de mens, wat zo van grote invloed is op het leven – het is de diepste invloed – verandert om redenen, die hij niet ziet en niet begrijpt.

De meest zichtbare schommeling in deze verandering voltrekt zich tussen de dag en de nacht. Wanneer de nacht komt, dan hoort de mens stil te worden, dan hoort hij de duisternis – om zo te zeggen – te aanvaarden en dan staat hij voor de geestelijke ervaring, dat duisternis in wezen licht is. Dat klinkt natuurlijk op zichzelf ook weer raadselachtig, maar de nacht is een wezen.

De mens, die 's nachts ontwaakt en die enigszins getraind is in meditatie of in geestelijke instelling, voelt, dat hij 's nachts dichter bij God is, dat hij 's nachts een ander mens is dan overdag. Het leven heeft de stroom om ons in het „ik”-leven, in het dagelijks leven, in het leven, waar alles gescheiden is, te brengen; in het nachtleven vervloeit alle gescheidenheid, alle verschillen vervloeien, verschillen tussen de één en de ander. In het nachtleven vervloeit dat verschil, waardoor het mogelijk wordt, dat de

mens begint aan te voelen de eenheid, die in ieder hart ligt, de eenheid met God. Het is de diepste gave, het diepste leven van het hart; het diepste geluk van het hart is de eenheid met God. Dat is een eenheid niet van twee, maar het wil zeggen, dat het leven van God zich in het hart reflecteert. Het leven van het hart is een mysterie en dat mysterie van het leven van het hart ontluikt, ontwikkelt zich en groeit in de nachtelijke meditatie.

De nacht is daarom een wezen. Een wezen, dat wij niet kennen, een wezen, dat wij in onze beschaving niet kennen. De nacht heeft een eigen schoonheid, de nacht heeft een eigen poëzie, de nacht heeft een eigen wezen, de nacht heeft een eigen doel, een geestelijk doel.

Om het te begrijpen moeten wij licht en duister begrijpen. Aan het hele leven ligt die afwisselende twee-eenheid van licht en duister ten grondslag. Goed en kwaad is niet anders dan een vorm van licht en duister.

Licht is God in het hart, duister is een hart zonder God. Het buitenlicht, dat afwisselt als het licht des daags en de duisternis des nachts, hoort bij ons leven, hoort in ons leven, is een waarschuwing, is een eb en vloed, waarin God ons geplaatst heeft om ons eraan te herinneren: er is een dagelijks bewustzijn en er is een dieper bewustzijn. Het is een schakering van twee wezens als het ware, de dag en de nacht, die ons voortdurend beschijnen en ons voortdurend aandoen om ons voortdurend in een ritme te houden, in een ritme om ons te doen gedenken, dat we niet zullen verstarren in het dagelijks leven. Het dagelijks leven is het leven van „ik”, van „ik doe, ik zal, ik vind”. Het nachtelijk leven is het leven van God. De luister van de nacht is de aanbidding van God.

Wanneer we de dag ervaren als schoonheid en wanneer de nacht komt en het licht wegtrekt en we de duisternis ingaan en de schoonheid niet meer zien – we zien de schoonheid niet meer van de natuur, we zien de schoonheid niet meer van kleur, van licht, van vorm – dan is dat voor een hart toch geen beklemming. En dat het geen beklemming is, is op zichzelf al een les, want, indien alleen maar het licht bestond, dan hoorde het een beklemming te zijn. Maar het is geen beklemming, het gaat zelfs de andere kant uit dan een beklemming, het is een verlichting. Wanneer de duisternis valt, dan zal een mens, wiens hart zoekt of ontwaakt of verlangt naar God, die duisternis aangenaam vinden, dan zal hij vinden, dat in de duisternis alles wat hem verstoort in

zijn leven, als het ware, verder van hem wegtrekt en dat in die duisternis vrede tot hem komt. Dat is de eerste ervaring van het mediterende leven, dat het hart, dat de duisternis aanvaardt – en nu heb ik het over de fysieke duisternis, dus het wegtrekken van het licht – daarvoor in de plaats een toestand van groter, innerlijker licht krijgt. Dan komt hij al ras voor de tweede ervaring en de tweede ervaring is, dat dit hetzelfde procédé is als wat wij in het leven duisternis noemen, dat alles om ons duister is, duisternis, chaos. Ieder levend mens komt vroeg of laat voor die ervaring te staan, dat God hem roept op de wijze, zoals Hij de mens roept, die niet luistert. God roept voortdurend, God roept de mens door hem geluk in zijn hart te geven en licht in zijn ziel. Maar daar zijn ó zo weinigen, die het horen en daar zijn ó zo weinigen, die ernaar luisteren. En dan is de andere wijze, waarop God de mens roept door dat licht weg te nemen en hem in duisternis te brengen. Daarom is alle duisternis – hoe ook die duisternis tot ons gekomen is – een waarschuwing voor ons, dat we het licht niet gezocht hebben, of dat we het licht niet gevonden hebben, of dat we niet gehoord hebben naar de stem van het licht. En zo komt ieder mens, die door God geroepen wordt, in duisternis. Dat zijn degenen, die geroepen worden om te ontwaken, want we zijn allen slapers in het leven, we slapen, we zijn niet wakker voor het werkelijke leven. We denken, dat het leven, dat we zien, van „ik” en „doen” het leven is. Maar dat is het leven niet. Het leven is elders. Maar als God de mensen roept om te ontwaken, dan roept Hij hen eerst door geluk en zij horen het niet, en dan roept Hij hen door verdriet. En dan zegt de mens, „God, ik ben zo verdrietig, wat is het leven?” Daar is maar één antwoord, het leven is juist dat, wat u niet hebt verstaan. Het leven is van God. Het leven is verrukking. Het leven is troost. Het leven is kracht. Het leven is zegen. Het leven is alles. Maar als wij ons inbijten in de materie met ons „ik”, ons er maar inbijten, dan zien we niet meer, dan zitten we in geestelijke duisternis. Dat is de geestelijke duisternis, die iedere ziel, die zoekt, vandaag of morgen tegenkomt – als hij die geestelijke duisternis kan aanvaarden. Die duisternis is zeer reëel, die is alsof alles in het leven hem ontvalt. Hij gelooft niet meer in zichzelf – en dat is de droevigste mens, het droevigste lot – hij gelooft niet meer in het leven, hij gelooft niet meer in God.

Het zijn ervaringen, waar ieder op zijn tijd en op zijn wijze voor komt te staan, vroeg of laat, of hij jong of oud wordt

geroepen door God. Wanneer hij geroepen wordt, dan staat hij meestal voor deze ervaring, dat alle steun in het leven hem ontzinkt, dat dit niet kan en dat niet kan en dat staat tegen hem en wáár moet hij het zoeken. De mens, die dat leven leert te aanvaarden zonder bang te zijn en zonder te tobben, is de mens in wie het licht al ontstaat, al groeiende is. Dan komt de geestelijke duisternis over hem en als hij die geestelijke duisternis aanvaardt, dan heeft hij precies dezelfde ervaring als de mens, die de gewone duisternis aanvaardt en die voelt, dat hij in de nacht rustig wordt, vredig, stil, getroost, gesterkt en er een licht – een vreugde en een licht – in zijn hart komt. Zo gaat het ook met de mens, die de duisternis in zijn leven ervaart en aanvaardt. Het is niet om te ontlopen, het is voor ons als een weg. Het is om daarin het diepere geloof, dat wij bezig waren los te laten, terug te vinden.

Deze ervaring van duisternis is dezelfde, die de ziel, die het mediterende leven leidt, in de duisternis van de nacht ervaart. De nacht daarom is voor de mens om de vrede en de stilte en het licht in zijn eigen hart te leren vinden. Dàt is mediteren.

Mediteren moet je leren. Er is geen boekje, waar het in staat. Dat, wat mediteren is, kan niet in woorden worden gezegd. Leren mediteren moet je van een ander. En dan krijgen we die gedachte, die menigeen het innerlijk leven zo onaangenaam maakt, dat je in het innerlijk leven leiding nodig hebt van een ander, want de mens is niet meer ingesteld op leiding. Maar in het innerlijk leven bestaat geen „ander”. Als de mens in het innerlijk leven raakt aan de grens van „ik besta niet”, dan vervloeit meteen de grens van de ander. Zolang hij het leven ziet als „ik” en een ander en „ik wil dat” en „ik wil niets hebben” en „ik wil geen leiding hebben”, dan is hij niet in dat leven van „ik besta niet”, dan is hij niet in de verdieping van het Godsleven. In het Godsleven, waar meditatie gegeven wordt, waar de kennis van meditatie, de rust, de vrede, de inhoud, de invloed van meditatie van de één op de ander wordt overgereikt, daar zijn geen twee mensen. Daar is er één. Ik geef nu een mystieke belichting, ik doe dat niet altijd. Er is een verschil tussen religieus leven en mystiek. De religieuze gedachte is de voorstelling van de waarheid, waarin de mens gezegd wordt: daar zijn er twee, God en de mens. En dat brengt mee de moraal en de zedeleer en de kwestie van goed en kwaad en dat brengt alles mee wat het leven op aarde goed maakt. Maar mystiek gesproken in de zin

van: er zijn er geen twee, wil zeggen, wij mensen bestaan niet. Wij bestaan eenvoudig niet. Het is maar dwaasheid, het is maar een gedachte, het is een projectie. God bestaat in ons en het leven is om open te gaan, om het hart te verruimen, om God de gelegenheid te geven in het hart te groeien. In het hart van een verlichte ziel leeft God op aarde.

Kijk, de mystieke gedachte van God is anders dan de religieuze gedachte. De religieuze gedachte van God is: de mens staat tegenover God. De mystieke gedachte is: de mens is in God of liever gezegd: God is in de mens. En wat dit tegenwerkt moet verdwijnen. Wat dit tegenwerkt is slechts materie, stof, ego, „ik”. Het geluk van het leven van ieder mens is om mee te werken aan die overwinning van God in zijn eigen hart en om God in zijn eigen hart toe te laten, om God de plaats te geven, die Hem toekomt. Het hart, dat opengaat, ontvangt God. Dat is het mystieke aanzicht, het andere is het religieuze aanzicht. Zij zijn beide wáár tot op zekere hoogte. Het éne is meer waar dan het andere.

De mens, die de dag ervaart als schoonheid, als schoonheid van licht en kleur en vorm, die ervaart, wanneer het licht wegvalt en de kleuren en de onderscheidingen wegvallen, een grotere schoonheid. Die schoonheid, de schoonheid in het hart, is groter, vrediger, echter; het is de enige ware schoonheid. De nacht is dus het moment, waarop de mens met het grootste succes leert mediteren, waarop hij de weg van meditatie volgt. De mens, die de duisternis aanvaardt, vindt in de duisternis niets anders dan licht.

Er is het aardige verhaal van Aladdin en de wonderlamp en dat is hetzelfde verhaal als van de Wijze en de Dwaze Maagden, die een lamp hadden en die alleen werden aangenomen als ze licht, olie, in hun lamp hadden. En dat is ook zo bij Aladdin. Aladdin heeft zijn eigen lamp en met die lamp daalt hij in de duisternis. Het is deze lamp, waardoor wij en waarmee wij moeten dalen in de duisternis van het leven, want het leven is de ware duisternis en de duisternis is het ware licht.

Er is een gezegde in de Koran, de Heilige Schrift, die in de meest duidelijke woorden over de innerlijke onderwerpen spreekt: wie zal u zeggen hoe groot de bezoeker is, die 's nachts komt. En dan wordt gezegd: de bezoeker, die komt in de duisternis van de nacht is de fonkelende ster van grote schoonheid. (Hoofdstuk 86, v. 1/3, „Beschouw den hemel en dengene die bij nacht

komt; En wat zal u doen weten hoe groot degene is, die bij nacht komt. Het is de ster van doordringende helderheid.”). Dat wil dit zeggen, als de mens in dat nachtelijk leven in zijn hart komt, verglijdt hij in dat leven, waar de onderscheiden vervloeien, waar het onderscheid vervloeit tussen hem en een ander, waar het onderscheid vervloeit tussen hem en de verlichte zielen, die op de wereld komen om de zoekende mens te helpen, waar zelfs het onderscheid vervloeit tussen hem en de Profeet, waar de mens aanraking heeft met de Profeet. Onder de Profeet verstaan wij de éne ziel, die als ziel komt in alle Profeten. U mag zeggen, „Jezus is mijn Profeet”, en u mag zeggen, „Mohammed is mijn Profeet”, en u mag zeggen, „Krishna is mijn Profeet”, en u mag zeggen, „Boeddha is mijn Profeet”, maar al die Profeten zijn bij elkaar het begrip de Profeet. Men kan zelfs aanraking hebben met de Profeet, men kan aanraking hebben met God. In het nachtelijk uur, als het hart door meditatie, door het leven van „ik besta niet”, door het mystieke leven des daags en het mystieke leven des nachts, langzamerhand gezuiverd, gereinigd is, schoongemaakt, waar het wordt een licht, waarbij de mens zien kan, dan gaat hij de eenheid zien van de mens met alle verlichte zielen, met alle Profeten, met God. En daarom is het harteleven, het nachtelijk harteleven, een leven van grote zegen. Het is het leven, waarin de mens opengaat voor die ervaring der werkelijkheid, die hij anders in het leven vergeefs zoekt en waarin hij leert zien, dat alles wat hij gezien heeft als buiten zich en als verschillen en als onderscheiden, in wezen één leven is en dat wij allen met elkaar het leven van God zijn. Als de mens werkelijk zegt, „Ik besta niet”, is dat niet een punt, een negatief moment, dat hij bereikt, maar het is een positief moment, want de mens leert niet eerder zien, dat hij niet bestaat, voordat het leven van God, het bestaan van God, in zijn hart doordringt.

Te zeggen, te weten, bewust te zijn „ik besta niet” is de luister van te weten „God bestaat”. En die luister van „God bestaat” vindt de mens het meest in de nacht. De luister van de nacht is de luister van de glorie van het Éne Bestaan, van het Enige Wezen, van God.

De reis, die wij op aarde doen, is om te ontdekken, om het leven te vinden, om God te zoeken en om vereniging met God te krijgen, om van God te ontvangen. Het leven, het God-zoekende leven, vindt zijn kroon in het nachtelijk zoeken. Het is niet een toevalligheid. Het is de nacht, die daarvoor aangewezen

is. Het is de nacht, die daarvoor het wezen is. Het is het wezen van de nacht om de mensen in die toestand te verzamelen en om de mens in die toestand te brengen, dat hij één wordt met zijn Geliefde, met God.

Vrienden, de godsdienst van „er is niet anders dan de liefde Gods” is zo diep en zo groot. Het is de godsdienst, die alle Profeten, van Adam af tot Mohammed toe, verkondigd hebben. Zij hebben nooit iets anders verkondigd dan de liefde Gods in de harten der mensen te brengen. De rest is op rekening van de mensen, die het niet verstaan hebben, die hun Bijbelwoord verkeerd hebben neergeschreven, die tweehonderd jaar na Christus de Bijbel zijn gaan neerschrijven en waar allemaal ideeën doorheen gekomen zijn, die des mensen zijn, maar die niet van God zijn. Er is maar één werkelijke godsdienst, dat God is liefde en dat die liefde hier op aarde te vinden is. Die liefde moeten wij hier op aarde vinden, daarvoor is het aardse leven om dat te vinden. Het aardse leven is heus niet om het doen van al onze daden, om vallen en opstaan. Vallen en opstaan is om ons te helpen om dat „ik” los te laten. Het hele aardse leven is bedoeld om hier op aarde de mens te doen zien het éne leven van God, God als het Enige Wezen, God als de Bron van Liefde in ieder hart. Ieder hart moet smelten, ieder hart moet omgezet worden, ieder hart moet verlicht worden, en het natuurlijke moment daarvoor is het wezen van de nacht en de luister van de nacht. Wat ik u hier gezegd heb is van een godsdienst van lang geleden, het is van alle godsdiensten, het is van de godsdienst der toekomst. Wie dat niet weet, wie dat niet aanvoelt, wie daar niet door geroepen is, wie niet geholpen wordt langs deze weg, verwezenlijkt zich niet, realiseert zich niet, wat er in dit leven te vinden is en waarvoor dit leven met al zijn moeilijkheden dient. Al die moeilijkheden, die niets zijn, die alleen maar aanmoedigingen zijn, om zo te zeggen wakkerschuddingen, aanmoedigingen om wakker te worden en om te ontwaken en om het doel van het leven te zien, om God te zoeken – niet God in de hemel –, maar om God in het hart te doen ontwaken.

De duisternis en de nacht zijn ons gegeven om ons daarbij te helpen.

In de helderheid van de dag en in de duisternis van de nacht – wat hebt Gij mij daar niet geleerd! Gij hebt me doen zien wat slecht wordt geheten en wat goed wordt genoemd. Gij hebt mij 's levens afzichtelijk aangezicht getoond en hebt mij ontsluitend 's levens wonderschoon geëerd. Gij hebt mij wijsheid geleerd door de diepste duisternis van onwetendheid. Gij hebt mij geleerd te denken na mijn gedachteloze ogenblikken. Gij verbergt U voor mij, Geliefde Heer en Meester en laat mij U vinden. Gij sluit mijn ogen en Gij opent ze.

Gayan, p. 69.

10 De dag en de nacht

Indien wij de dag beschouwen als de tijd, dat het licht is en wij moeten werken en de nacht als de tijd, dat het donker is en wij moeten slapen, zou daar onze mogelijke kennis van het verschil tussen dag en nacht mede zijn uitgeput. Denken we dan soms, dat we de dag en de nacht daarmee kennen? Zo ja, dan zou ik u daarin willen tegenspreken. Ik geloof, dat wij ze in werkelijkheid geen van beide kennen. We zijn geestelijk onontwaakte mensen. Andere godsdiensten hebben daar meer de nadruk op gelegd. Van de boeken, die ik ken, is het de Koran, welke het meest de nadruk legt op de inhoud en het wezen van de natuur. De Koran legt er de nadruk op hoe de hele natuur een levend wezen is en hoe dat levende wezen meedoet in het doel, waarvoor de mensen op aarde zijn. De Koran behandelt alle onderwerpen van de natuur op een zeer bijzondere wijze.

We vinden deze plaats van de natuur ook terug in de Boodschap van Moershid Inayat Khan, o.a. in het boekje de Vadan. Daar vinden we ook veel over de natuur en over de plaats, die de natuur inneemt in ons geestelijk leven en op onze reis naar God. Maar de Koran gaat eraan vooraf en zoals ik u zeg, van alle mij bekende boeken getuigt de Koran er het duidelijkst van. En zijn verschillende hoofdstukken van de Koran, die gewijd zijn aan de nacht en aan de dag. Zo vinden we bijvoorbeeld in de Koran, hoofdstuk 91, Zie de zon en haar licht en de maan, die haar licht ontleent, en de dag, die haar onthult en de nacht, die haar sluiert, en de hemel en zijn bouw en de aarde en haar uitbreiding, en de ziel en haar volmaking.* Deze korte aanhaling

* Zie pagina 131

laat zien, hoe dit alles, zon, maan, dag en nacht, hemel en aarde en de ziel met elkaar in mystiek verband staan; dat is één onderwerp, dat heeft met elkaar te maken. Je zou kunnen zeggen – het is één wezen. In hoofdstuk 86 van de Koran staat, En wat zal u doen weten hoe groot de nachtelijke bezoeker is, dan de ster van doordringende helderheid.* Daarbij gaan onze gedachten naar een nachtelijke bezoeker uit, die vergeleken wordt met een doordringende ster.

Dan is er nog een hoofdstuk in de Koran, waar gesproken wordt over de nacht van Majesteit. Dat is een heel bijzondere nacht, die komt eens voor op de honderd jaar, of eens om de zoveel tijden, het is een nacht, die zelden voorkomt en het is een nacht – en dit is de uitlegging – het is een nacht, waarin God op aarde komt. Dat wil zeggen, het Wezen van God komt op aarde in die nacht, het gevolg waarvan is, dat alle mensen dan vast slapen behalve de enkele mystici, de enige getuigen van dit grote gebeuren. Alle planten, alle bomen, alle wezens op aarde worden erdoor aangedaan. Dat is de nacht van Majesteit. Daarover staat in hoofdstuk 97 van de Koran, Wat zal u doen begrijpen hoe groot deze nacht is, de engelen en de inspiratie dalen daarin, met het verlov van hun Heer, over iedere zaak neder. Vrede duurt tot aan de morgenstond.*

Nu is er een ander punt, waar de Koran de nadruk op vestigt, n.l. dat zij, die God zoeken, die God in werkelijkheid zoeken, die verlichting zoeken, zielen zijn, die bewust zoeken, wat eigenlijk ieder menselijk hart onbewust zoekende is. In de toestand van diepe slaap, waarin de mensheid in haar geheel verkeert, ontwaakt het verlangen hiertoe slechts bij weinigen. De Koran vestigt er de nadruk op, dat zij, die God zoeken, dat bij voorkeur 's nachts doen; dat de nacht daar de aangewezen tijd voor is. Wanneer we daar zo over denken, dan is er een onderwerp, dat we zouden kunnen noemen een bij-onderwerp, dat in het oog springt en dan denken we vanzelf aan de klacht van de velen, die – wanneer zij ouder worden – zeggen, „Ik kan niet slapen.” En dan zijn zij uit hun humeur, of zij zijn bedroefd, of zij gaan tobben, sommigen steken een sigaret op, anderen gaan een boek lezen, een onzinnig boek; maar de hele mensheid vergeet, dat de nacht een doel heeft en dat de nacht een wezen is en dat de nacht niet de tijd is voor zulke triviale dingen, die

* Zie pagina 131

je overdag in je vrije tijd kunt doen. De dag heeft ook een doel en de dag is ook een wezen. Volgens de natuur is het wezen van de dag dit, dat iedereen gaat doen, gaat handelen, gaat werken; dat is een meesleurende stroom, die door de dag trekt en die de mensen meeneemt, hen dwingt om handelende, om doende, om werkende, om werkzaam te zijn. Maar in de nacht is er een tegengestelde stroom. Overdag is alles op aarde duidelijk te zien, de vormen, de kleuren, de lijnen, alles is duidelijk. Naarmate de nacht valt, vervaagt alles. En als dan eindelijk de nacht pikdonker is, dan zie je niets meer. Dat wil zeggen, de dag heeft als doel om dit leven te zien, om in dit leven te zijn, om werkende in dit leven te staan. De nacht heeft een ander doel, de nacht sluit het, legt er een gordijn over en het enige oog, dat 's nachts onderscheiden kan, is het innerlijk oog. De nacht heeft dus een heel ander doel. Met een paar woorden gezegd – het doel voor de nacht is meditatie, innerlijk leven. De mensen, die, als zij ouder worden, niet weten wat met hun nachturen te doen, zijn inderdaad te beklagen. Ik wil het onderwerp niet aanraken, dat er gezonde mensen zijn en minder gezonde mensen en dat er mensen zijn, die vanwege hun gezondheid veel slapen en mensen, die door hun ongezondheid slecht slapen, dat is een bijomstandigheid, die hier indirect verband mee houdt, al is het de vraag of degeen, die altijd veel slaapt, wel zo erg gezond is, want erg gezond zijn omvat geestelijke gezondheid, zowel als fysieke gezondheid. Dus dat in het midden latende, zijn de uren van de nacht voor hen, wier belangstelling, wier verlangen naar het innerlijk leven groot genoeg is, de aangewezen tijd om daarvoor te gebruiken. Dat velen, die oud worden, niet meer kunnen slapen, is hetzelfde verschijnsel, als dat velen oud worden zonder te vergeestelijken. De ouderdom, die niet de weg naar vergeestelijking vindt, is de ouderdom, die zijn kroon mist. Als een mens ouder wordt, ligt het in het doel van het leven, dat hij het pad, het geestelijke pad, vindt en opgaat en dat er een ander leven en daardoor ook een ander wezen – maar in ieder geval een ander leven – in hem doorbreekt.

Wanneer de nacht valt, dan verandert alles. Om een uitdrukking te gebruiken, die wel meer gebruikt wordt – in de nacht heerst een ander rijk. Er is 's nachts een andere toestand op aarde dan overdag. De nacht is niet de tegenstelling of de ontkenning van de dag, de nacht is een ander wezen. Moershid Inayat Khan wees er weleens op, dat 's nachts – u kunt het ook

vinden in de Vadan – dat 's nachts bijvoorbeeld de bomen in meditatie gaan en dat een gevoelig mens dat kan waarnemen. Ik wil in het midden laten of een ander denkt, dat hij het zich verbeeldt, maar een gevoelig mens kan dat aanvoelen. Wanneer de nacht valt, worden de bomen anders, in zekere zin ebt het leven dan terug, maar tevens komt er een ander leven in. Moershid Inayat Khan zegt, dat alle wezens in de natuur overdag hun ogenblikken van gebed hebben en in de nacht hun stadium van meditatie. Omdat de bomen groter zijn en een groter leven vertegenwoordigen dan, bijvoorbeeld, andere planten, kan men dat duidelijk aan hen zien en menigeen kent dan ook het gevoel, dat men 's nachts de bomen niet moet storen. U kent wel eenzijdig verstandelijke mensen, die door hun verstandsontwikkeling buiten de natuur zijn komen te staan. Daar bedoel ik niet mee, dat het verstand dat veroorzaakt, maar daar bedoel ik mee, dat het eenzijdig de wegen van het verstand bewandelen, terwijl de gevoelsontwikkeling braak ligt, deze toestand in het leven roept. Zij worden vreemd aan de natuur. En dan heb je heel dikwijls dat, als zij in de natuur zijn, zij niet weten hoe zij zich gedragen moeten. Dan is het, of hun eigen lichaam hun in de weg staat, zij gedragen zich bijzonder ongevoelig in de natuur en zij weten niet hoe zich in de natuur te voelen, zij kunnen niet op dat ogenblik zichzelf vergeten en opengaan en genieten. Zij zullen bijvoorbeeld – en dat doen zij gaarne – een stok nemen en tegen de bomen slaan en behalve dat het een onaangenaam geluid is, is het voor iemand, die de harmonie en de stilte van de natuur voelt, een storend gebaar, het verstoort de harmonie van de natuur. Maar dat is tenminste nog overdag. 's Nachts echter – zegt men – moet je het helemaal niet doen, je moet de bomen, die wezens zijn, niet in hun stilte storen. 's Nachts is de natuur in meditatie.

Wanneer de nacht komt, is er een ander rijk op aarde. De innerlijke mens ziet dan niet meer naar buiten, maar als hij leeft in en wakker is met de innerlijke drang om God te zoeken, dan ontwaakt vroeg of laat dat andere zien, dat naar binnen zien, het innerlijke zien. En – ik zeg het dikwijls – denk nu niet, dat het Soefisme verschijnselen predikt, want daar is niets, waar het zo tegen is als tegen het najagen van verschijnselen. En toch, op het pad van innerlijke ontwikkeling doen zich altijd verschijnselen voor; het is de innerlijke ontwikkeling, die de verschijnselen oproept. Dat is heel anders dan het pad van hen, die

naar verschijnselen zoeken en daarmee denken innerlijke ontwikkeling te bereiken. Want innerlijke ontwikkeling is het doen ontwaken in de mens van het diepere wezen en als dat diepere wezen ontwaakt, dan ontwaken ook zijn innerlijke vermogens. Maar als hij van buiten af door verkeerd gerichte concentratie, als bijvoorbeeld het kijken in een kristal en door occulte methodes, of door concentratie op of met zijn „ik” zogenaamde occulte verschijnselen tracht op te wekken, dan is dat niet de goede wereld, die hij ziet, niet de wereld van het licht. Niet alleen het occultisme, ook het spiritisme en het onder invloed staan van wat wij in oud-Bijbelse trant noemen bezetenheid, maakt dat de mens soms meer ziet dan zijn stoffelijke ogen zien kunnen, maar het is niet de goede manier. Daarom predikt het Soefisme te allen tijde tegen verschijnselen, toch wetende, dat hij, die het innerlijk leven zoekt, door de fase van verschijnselen heen zal gaan. Maar dan zijn zij op andere wijze verkregen, dan hebben zij een andere inhoud en hebben niet meer een primaire betekenis voor hem. De verschijnselen zijn pas echt, wanneer ze geen betekenis meer hebben en men er geen gebruik meer van maakt, als men het niet opvat als iets, waarmee men overwicht over een ander zal trachten te verkrijgen, niet iets, waardoor men tegen andere mensen zal zeggen, „Zie je wel, dat ik toch een belangrijk mens ben, want ik zie, ik zie een rode kleur, of ik zie een blauwe kleur, of ik zie een groene ster, of ik zie een dubbele persoon, of ik zie dit, of ik zie dat.” Al die verschijnselen op de verkeerde manier opgewekt, voordat de geestelijke ontwikkeling er gelijke tred mee houdt, leiden tot verdwazing en geestelijke achteruitgang. Als zij op de goede manier tot de mens komen in het gevolg van geestelijke verwezenlijking, dan komen zij met licht, met vreugde, met een sfeer en het is de sfeer, waarin zij meekomen, die van betekenis is. Het is de sfeer, die scheppend is en het leven brengt, die van betekenis voor ons is, van zo'n betekenis, dat de verschijnselen er niet meer toe doen, zij worden nauwelijks opgemerkt door de mysticus. Het zijn zeker geen dingen voor hem om over te spreken en zich op voor te laten staan. Integendeel hij verbergt ze. Voor hem is iets anders de hoofdzaak.

Daar staat in de Koran, „Wie zal u zeggen wie de nachtelijke bezoeker is?” Als de mens in de nacht God zoekt, in de nacht, waar al het aardse leven en die stroom van het werkende, aardse leven opgehouden heeft, dan ontwaakt in hem een ander leven,

een andere gemeenschap. Want de nacht is een wezen. Evenals de dag een wezen is, is de nacht een wezen. U kunt het misschien nog het beste begrijpen, wanneer ik zeg, dat alles wat de mens doet en handelt en spreekt en werkt en uitgeeft in wezen handeling is en beweging, handeling van zijn denken, van zijn lichaam. De mens in zijn dagelijks bewustzijn zoekt naar handeling en beweging en wanneer die mens nu hoort van die eerste regel van de mystici, dat men stil moet worden, dan zegt hij, „Stil, wat is nu stil, dat is niets.” Dan denken de mensen, als zij stil willen worden, „Ja, ik zal mijn lichaam stilhouden”, maar dan gaan zij denken, dan blijft dat denken doorgaan, soms zelfs als een hollend paard en dan zeggen zij, „Als ik niet denk dan verveel ik me.” Zij denken „Wat is dat leven van stilte, dat ons wordt aanbevolen, stomvervelend, het is een niemandsland, waar we ons vervelen.” Daar antwoordt de mysticus op, „Nee, zo is het niet, de stilte heeft een inhoud, stilte is een volheid, stilte is een wezen en de mens, die de werkelijke stilte vindt, is in werkelijkheid veel meer bezig en wordt veel meer beziggehouden door iets, dat hij van binnen ondergaat dan de dingen van het leven hem ooit zouden kunnen geven.” Alle dingen van het leven worden daar tegenover onbelangrijk. Zoals de mens geworden is in onze beschaving is het niet makkelijk om voor velen de stilte te beschrijven op een wijze, dat zij aanvoelen, dat de stilte heel iets anders is dan een leegte. De stilte is een volheid. Maar als we begrijpen, dat de stilte een volheid is, dan begrijpen we ook, dat de nacht een volheid is. En dat die twee veel met elkaar te maken hebben, want dat de volheid van de stilte makkelijker en dieper en voller tot de mens komt in de stilte van de nacht dan zulks overdag mogelijk is.

En wat komt nu tot de mensen in de nacht? Het innerlijk bewustzijn, dat we zoeken, is 's nachts dichterbij ons. In de nacht is het moment om te zoeken, om er zich aan over te geven. Het is daarom, dat de Soefi's – en trouwens ook de Yogi's en alle esoterische secten uit alle godsdiensten – God zoeken in de nacht. In Ajmer, bijvoorbeeld, zitten zij in de nacht om het graf van Moïnoeddin Chishti, de heilige van Ajmer en zitten daar in zijn sfeer, die daar levend is gebleven en in die sfeer geven zij zich over aan stilte, aan meditatie. Denk nu niet, dat meditatie is „niet meer denken”; meditatie is een functie van het hart. Als we niet meer denken, dan is alleen de voorwaarde vervuld, waarop die andere functie in kan treden, kan aanvan-

gen. Maar stilte is in wezen heel iets anders, is met iets anders bezig zijn dan alles wat de gedachte ons voor kan toveren.

De nacht beantwoordt aan mediteren en in de nacht ontwikkelt men innerlijk, in de nacht ontvangt men, in de nacht groeit men, in de nacht ondergaat men het wonder. Er zijn graven van heiligen – wij hebben het hier wel meer gezegd – waar mensen gebracht worden, die bezeten zijn. Nu is bezetenheid een Oud-Testamentische waarheid, waarvan het bijna onbegrijpelijk is, dat zij verdwenen is. De wetenschap ziet het niet. Bezetenheid is niet een weinig voorkomend verschijnsel. Allemaal worden we weleens door een tikje bezetenheid aangeraakt in ons leven, en allemaal hebben we er weleens mee te maken en de éne blijft er wat langer in en de andere wat korter en de éne wat dieper en de andere wat minder. Als het erg is, zó, dat het de mensen te pakken heeft en zij, als het ware, niet meer baas in hun eigen lichaam zijn en er een ander wezen, een andere geest, in hen zit, dan worden zij in die oosterse landen genezen door hen naar de graven van de heiligen te brengen en aan die graven worden zij geketend en alleen gelaten in de nacht. Geketend, omdat zij anders hard weg zouden lopen. En wanneer daar in de stilte van de nacht de sfeer van de heilige om dat graf heendaalt, dan wordt hun dat te machtig, dat kunnen zij niet verdragen. Dat wil zeggen, wie kan het niet verdragen? De geest, die bezit genomen heeft. Die gaat weg, terug naar zijn eigen sfeer. De bevrijde mensen vallen dan meestal flauw en als zij bijkomen, zijn zij bevrijd. Maar ook verlichting wordt bereikt in de nacht aan de graven der heiligen, door wie haar zoeken. In het algemeen wordt verlichting in de nacht bereikt.

En nu dat woord uit de Koran, Wie zal zeggen hoe groot de bezoeker is. Er is een vers in de Koran, dat hier het antwoord op geeft, Het is de ster van doordringende schittering. En een anders vers zegt, dat de engelen en de inspiratie neerdalen op aarde en dat tenslotte God de aarde bezoekt in die éne nacht. Wanneer de mens in een dieper bewustzijn komt, treedt hij in een contact met het wezen der dingen, met het grotere Wezen van het geheel. Tot dat Wezen behoren alle wezens. Wij allen behoren tot het Wezen. Wij denken, „Ik ben een wezen en die ander is een wezen en het zijn allemaal wezens en ik ben ook een wezen.” Dat is het gewone bewustzijn, waar de mens op aarde zijn aardse leven in doorbrengt. Maar wanneer verlichting tot hem komt, dan begint hij de eenheid van wezens te zien. En

hij begint te ontdekken, dat hij met vele wezens verbonden is.

In de nacht en in meditatie begint dat verband te leven, begint de mens andere wezens te zien, die hij nooit gezien heeft en waarvan hij weet, dat de band, die hen met hem verbindt, vriendschap is, of iets, dat groter is dan vriendschap, een geestelijke band is. Hij kent dan de verbondenheid en ziet het doel. Er is een uitwisseling van elkaar te begrijpen en van eenheid van doel, dat zonder woorden is, dieper en hoger is dan woorden, buiten woorden omgaat. Er is eenheid. En in die eenheid verschijnt God, het Éne Wezen.

Hier in de wereld begrijpen wij elkander niet, wij zien niet wat het doel en de inhoud van een ziel is; wij kijken tegen de persoonlijkheid aan. Wij zien niet het wezen van de mens. Daar, in andere sfeer, komen wij in aanraking met het wezen van de mensen, daar zien wij het wezen der wezens, het Éne Wezen tenslotte. Daar ziet de mens de verlichte zielen, die hij niet kent, of zij op aarde zijn, of niet op aarde zijn. Daar beginnen zij te komen binnen de gezichtskring van hem, die in de nacht zich over kan geven, door meditatie de ware overgave aan God geleerd heeft. Meditatie is de weg ter bewandeling om de ware overgave aan God te leren. Je kunt spreken van overgave aan God en je kunt begrijpen, dat overgave aan God een ideaal is. Maar als je zegt, „Ja, ik wil me aan God overgeven”, dan is dat zo nog maar niet zich werkelijk aan God overgeven. Overgeven aan God is een geestelijke ervaring, waar je in het geestelijk leven langzamerhand toe komt; die zich in het geestelijk leven ontwikkelt in het hart van de zoekende mens. Het is op het pad van de zoeker naar God, dat men de verbondenheid met andere geestelijke wezens en tenslotte met het Éne Wezen gaat ervaren. Wie zal zeggen hoe groot de nachtelijke bezoeker is, of dat het een vriend is, die is overgegaan, of een geestelijke band, of een verlichte ziel, of een heilige, of dat het een Profeet is, of dat het engelen zijn, of dat het God is.

Wie dat punt van geestelijke ontwikkeling bereikt, dat men in innerlijk contact komt en tenslotte vervloeit met de wezens op aarde, met alle wezens, met het Éne Wezen, die weet tenslotte wat overgave aan God is, die is verlicht en kan mediteren. Verlichting voert de mens langs de weg, waarop hij bewust wordt van alles wat hij op de weg naar God in God tegenkomt. Het is, alsof de blik steeds groter en ruimer wordt en hoe langer hoe

meer de eeuwigheid en het verre doel gaat zien en ermee vergroeit.

Zo wordt er in de mensen werkelijke omgang met het Goddelijke geboren. Zij, die vooruit zijn op het pad, verlichte zielen, profeten, de Profeet, scheppen in de mens met overgave de sfeer en de verlichting en de bewustwording, die voeren naar het doel. Zodat werkelijke verlichting te bereiken een geweldig interessant leven is, het enige leven waar het om gaat. En het behoeft niet te verwonderen, wat zonder dit te begrijpen wonderlijk klinkt, dat er mensen zijn, die zo verzonken zijn door hun innerlijke aandacht in het Wezen van God, dat zij alle banden met de wereld verloren hebben, dat het hele aardse leven als onbelangrijk en onwerkelijk aan hen voorbijgaat. Zij zitten in stilte, zij spreken niet meer en zij bewegen niet meer en je zou bijna zeggen, zij eten niet meer, want zij eten bijzonder weinig, alles gaat aan hen voorbij, zij zijn er niet meer bij, omdat hun hele aandacht zonder reserve in God verzonken is. Wij, gewone mensen, denken dan licht, „Wat moet dat een vervelend bestaan zijn.” Maar het is natuurlijk het mooiste bestaan, dat mogelijk is. Voortdurend verzonken zijn in de schoonheid van het leven, in die schoonheid van het leven, die alle wezens en alle toestanden ziet als met elkander verbonden en aangeschakeld in het Wezen van God. Het leven hier op aarde zien als een reflectie van het Goddelijk Leven en in de reflectie hier op aarde het spiegelbeeld van God zien. In die schoonheid ervaart de mens eenheid, verbondenheid, harmonie, volmaaktheid, vrede. Eenheid van verschillende tijden, verschillende beschavingen, eenheid van verleden en van toekomst.

Naarmate de ziel de werkelijke kant van het leven gaat zien en het Wezen van God gaat begrijpen, gaat ontvangen, erdoor aangetrokken wordt, en bij treden er bewust van wordt, naar die mate gaat zij de verbondenheid en de eenheid van alle leven zien. En dat is het, wat iedere dag verstoord wordt en wat iedere nacht wederkeert. Het leven is ritme. Omdat het oorspronkelijke ritme, dat aan alle leven ten grondslag ligt, zijn grond vindt in de tweevoudigheid van God en Zijn openbaring, God en Zijn spiegelbeeld. Die twee vormen de grondslag van de wet van ritme, die over alle openbaring uitgespreid ligt. In dag en in nacht. De dag verstoort het diepere bewustzijn en de nacht herstelt het. Daarom is de nacht in wezen een gezegend moment en zij, die God zoeken, zoeken God 's nachts. Daarom ook is het,

dat zij, die mediteren, dit bij voorkeur 's nachts doen.

Wanneer nu de Koran zegt – je moet de uren van de nacht gebruiken om God te zoeken – dan is er natuurlijk bij verondersteld, dat de drang om God te zoeken uit je zelf moet komen. De Koran zegt – je moet de uren van de nacht gebruiken, of enkele daarvan, of een weinig daarvan, zover als het je niet hindert. Waarmee bedoeld is, de mens moet er zijn gezondheid niet door schaden, het moet hem niet hinderen, het kan hem hinderen als hij overdag heel veel werk heeft, als hij op reis is, als er dit zich voordoet, als er dat zich voordoet, als het om één of andere reden niet is, wat hij werkelijk zelf zoekt. Maar de mens moet niet vergeten, en dat is een waarheid, die misschien in de komende tijden weer ontdekt zal worden, dat de uren van de nacht gegeven zijn voor iets diepers dan al het andere wat hij op aarde volbrengen kan.

Goed, u hoort dit en u zegt, „Nu, maar dat wil ik dan weleens proberen.” U zegt, „Nu ga ik vannacht eens proberen.” En na vijf minuten hebt u de sigaret, de slok water of het boek al weer genomen. Of in een ander geval, u wilt u beheersen en u zegt, „Ik wil me nu zelf dwingen”, maar u zit u een half uur zo verschrikkelijk te vervelen, dat u daar voor goed genoeg van hebt, de proef is mislukt. Dat komt, omdat het pad naar God een pad is van verbondenheid. Behalve de heel groten, de heiligen, die door God geroepen zijn, tot wie de verlichting, als het ware, in één moment gekomen is, moeten wij mensen ernaar zoeken. Het zoeken naar verlichting is een zoeken in verbondenheid, is dus een zoeken naar eenheid. Daarom hoort bij het meditatieve leven een verbondenheid, de bewustwording ener mystieke verbondenheid en in die verbondenheid een opgenomen worden, een initiatie. In de meditatie moet men niet alleen groeien, maar ook opgeleid worden, meditatie is een pad, dat de mens moet leren. Want kijk, een mens, die denkt, dat meditatie denken is, begint al verkeerd; denken is het tegenovergestelde. Is dan meditatie een soort niemandsland van verveling? Neen vrienden, meditatie is de weg te vinden, die het hart opent, die de weg opent naar het Wezen, naar het grotere leven. Het is een weg van zoeken. Dat kunnen we niet doen op een goede dag, omdat we zeggen, „Ik wil het, of ik zal het, of dat wil ik nu ook wel eens.” Neen, het is een weg van ootmoed, van nederigheid, een weg van innerlijke beschaving, het is een weg van gebed, het is een weg van geloof, het is een weg van hoop, het is een weg van initiatie, het is een

weg van te ontvangen wat de Profeet op aarde brengt, ontvangen bij kleine hoeveelheden, om telkens bij kleine hoeveelheden opgetrokken te worden en de weg op te gaan. De weg van meditatie en innerlijke verwezenlijking is een weg van verbondenheid, die men stap voor stap op moet klimmen, hij is uiteindelijk en tenslotte een weg van genade.

Ik hoop, dat ik hiermee duidelijk of tenminste plausibel heb gemaakt, dat de nacht iets anders is dan de dag en dat de nacht iets is, waarvan we gerust kunnen zeggen, dat we die nog niet ontdekt hebben en niet kennen. Om dat pad op te gaan hebben we een drang nodig, die uit onszelf komt. Of de buurman tegen ons zegt, „Dat moet je ook eens doen”, och vrienden, dat geeft niets. Dit is het enige pad, waarop alleen geldt, wat we werkelijk in onszelf zijn en wat we werkelijk in ons diepste wezen willen. Het is onbestaanbaar om op dit pad onszelf te misleiden, evenals het onmogelijk is God te misleiden. Op dit pad heeft niets onwaarachtigs enig effect, hier staat de mens tegenover de waarheid, tegenover God. Dit is het enige pad, dat werkelijk is.

De nacht is een zegen voor degenen, die weten hoe de nacht te gebruiken. De nacht is een volheid van leven, een ontplooiing van licht. Voor hen, die ernstig zoeken, leiden de ervaringen der nachtelijke wake en de beleving der nachtelijke stilte naar het doel van alle menselijk zoeken, naar de verwezenlijking van God, de Eeuwige Geliefde.

Koran, hoofdstuk 86, v. 1/3, „Beschouw den hemel en dengene die bij nacht komt; En wat zal u doen weten hoe groot degene is, die bij nacht komt. Het is de ster van doordringende helderheid.”

Koran, hoofdstuk 91, v. 1/7, „Beschouw de zon en haar licht, En de maan, wanneer zij licht aan haar ontleent, En den dag, wanneer hij haar onthult, En den nacht, wanneer hij een sluier daarover trekt, En den hemel en zijn bouw, En de aarde en haar uitstrekking, En de ziel en haar volmaking.”

Koran, hoofdstuk 97, v. 1/5, „Waarlijk, Wij hebben dien in den grootschen nacht geopenbaard. En wat zal u doen begrijpen, wat de grootsche nacht is? De grootsche nacht * is beter dan duizend maanden. De engelen en de inspiratie dalen daarin, met het verlot van hun Heer, voor iedere zaak neder, Vrede! die duurt tot het aanbreeken van den morgen.”

* grootsche nacht is letterlijk: nacht der majesteit.

Gij schenkt wijn in mijn ledige beker, waar ook wij elkander ontmoeten; op heuvelen en in dalen, op de toppen der hoge bergen, in de dichte wouden en in de dorre woestijnen, aan de kusten van de bulderende zee en aan de oevers van de liefelijke rivier, en dan stijgt in mijn hart de bovenaardse hartstocht en de hemelse vreugde.

Gayan, p. 68.

11 Levenshonger

De vraag is, „Wat is levenshonger?” De honger, die de mens heeft naar het leven. U zult zeggen, „Dat is geen begrip, dat ik alle dagen tegenkom.” Een vorige keer hebben we gesproken over de verwezenlijking in de nachtelijke wake en hebben we het over de nacht gehad. En wanneer we het nu hebben over levenshonger, dan hebben we het meer speciaal over de dag.

Zoals de nacht gekenmerkt is door de duisternis, waarin het licht van de maan schijnt, zo is de dag gekenmerkt door het licht van de zon, dat alles doet zien, alles in kleur brengt, alle lijnen doet zien en dat alles een zekere schittering geeft, de schittering van de zon. En nu vinden wij de levenshonger primitief aanwezig in ieder mens, die dat gevoel kent, dat hij bij het leven wil zijn, die het gevoel kent van door het leven te worden aangetrokken en daarin opgaat en het najaagt; die dus het leven ziet als het najagen van kleur en van schittering en van beweging en van handeling, die het leven ziet als het hebben van een gelegenheid en het zoeken van een gelegenheid om zich vrij te bewegen, die zoekt naar bewegingsvrijheid, die zoekt naar uiting van zichzelf. Hij zoekt naar gaven en vermogens en naar alles wat dit leven kleur en schittering geeft. Dat is een mooi beeld. Wanneer wij grootgebracht zijn in de godsdienstige opvattingen van de tijd, die nu achter ons ligt, in orthodox-kerkelijke gedachten, dan zullen we al heel gauw denken, dat dit is, wat men noemt het aardse of het wereldse leven en dan weten wij wel, dat dit als zodanig niet erg gezien is, dat het godsdienstig niet op een hoge plaats staat, het wordt meestal gezien als de antipode van godsdienstig- en geestelijk leven te zijn. Ik betwijfel echter, of dat zo is. Ieder leven moet met levenshonger beginnen. Ieder leven moet beginnen met door het leven bekoord te zijn. Ik wil niet zeggen ieder leven individueel, want ieder mens staat

op een andere trap van innerlijke ontwikkeling en naarmate de trap van innerlijke ontwikkeling, waarop hij staat, zal hij daarvoor aangetrokken worden of soms al heel vroeg er niet door aangetrokken worden. Maar nochtans voor de mensheid als geheel en ook voor het individu is de eerste bedoeling, dat hij bekoord worde door dit leven.

In zoveel Heilige Schriften komt het verhaal voor, dat de engelen niet verleid konden worden om, toen God hun vroeg in de lichamen der mensen in te gaan – dus te incarneren in de stof –, hieraan gehoor te geven. Oorspronkelijk weigerden de engelen, zij werden er niet door bekoord. En nu vertelt de Koran, dat God toen muziek liet spelen en bekoord door de muziek, hebben de aanvankelijk weigerende engelen de taak aanvaard naar de aarde te gaan en het aardse leven op te nemen. Dat is natuurlijk – zoals met alles wat in de oude Heilige Schriften staat en wat het geestelijk leven betreft – een symbolisch verhaal en dat symbool wil zeggen, dat het de bekoring was van het aardse leven, die de zielen hier op aarde bracht. Die bekoring van het aardse leven is om hier te leven, in het daagse leven van zonnelicht en onderscheiding en handeling. Hier zich te bedrinnen aan het gevoel van „ik ben een „ik”heid, die hier leeft en hier ziet en meedoet en zijn plaats heeft in de volle glans van het leven en die dat leven wil grijpen.” Dat leven wil hij hebben en dat is de eerste reactie van de ziel, die door het leven bekoord wordt. En welke ziel zou niet door dit leven bekoord worden? Want dit leven heeft in zijn kleuren, in zijn licht, in zijn beweging – u kunt het ook geestelijk nemen – zoveel schoonheid en zoveel bekoring, dat een ziel, die daar niet door aangetrokken wordt, een ziel is, die geen levenshonger heeft, die geen honger heeft. Het is een ziel, die niet helemaal leeft, het is een ziel, waar ergens iets niet in ten leven gekomen is en die verstoord is in zijn innerlijke, geestelijke gezondheid. Iedere ziel wordt erdoor bekoord en hoort erdoor bekoord te worden en iedere ziel grijpt naar het leven, wil het leven hebben en grijpt naar dat, wat hij daar vóór zich getoverd ziet, dat hij dan alleen in zijn macht heeft, wanneer hij het vasthoudt, dat is, wanneer het leven voor hem wordt „hebben”. En dan komt het moment – vroeg of laat komt het bij iedereen – dat men gaat zien, dat „hebben” niet het antwoord is op onze levenshonger en dat „hebben” ons nergens brengt. „Hebben”, daar is zo’n mooie vergelijking voor in één van de oosterse godsdiensten. Daarin wordt het leven verge-

leken met iemand, die een mooie vlinder najaagt, maar zolang hij de vlinder niet krijgt en deze voor hem uitfladdert, jaagt hij achter het ideaal en jaagt hij achter schoonheid. Maar op het ogenblik, dat hij de vlinder gepakt heeft en in zijn handen houdt, drukt hij hem dood, daar kan de vlinder niet tegen. Zo is het ook met het leven, als wij het in onze hand hebben, dan is het dood, dan is de ziel eruit ontvloeden en jagen wij het leven niet meer na. Met andere woorden, het werkelijke of geestelijke leven heeft niet te maken met „hebben”, wij kunnen het niet bezitten. Het werkelijke leven heeft alleen te maken met „zijn” of „worden”.

Het is natuurlijk, dat een mens, die het leven ziet met open ogen, erdoor bekoord wordt en dat hij erachteraan gaat. Hij wil meeleven, hij wil toch ook de vreugde van het leven kennen, of het plezier van het leven, of wat hij dan in het leven ziet. Maar hij kan deze vlinder niet vangen en hem tevens levend houden. Het werkelijke leven is in het uiterlijke leven niet te vinden. Dus komt er een tijd, dat hem gevraagd wordt om dat zoeken op te geven. In ieders leven is deze gang van zaken, dat proces, waar te nemen. Dit leven van „hebben” gaat niet op. Niemand wordt gelukkig door te hebben, integendeel, iets hebben maakt de mens niet gelukkiger. De kwestie zit zo, het probleem, het innerlijke probleem van te leven is niet om te „hebben”, maar om te „zijn”, om te „worden”. Om wat te worden? Om dat te worden, wat we in werkelijkheid zijn, om te „zijn” – „zijn” wil zeggen „zijn in God” – om een werkelijk levend wezen te worden, waarmee God in ons hart ontwaakt en door ons hart heen kan spelen het spel van dit leven. Wanneer de mens in God ontwaakt, ontwaakt in hem wat hij werkelijk is, het „zijn” ontwaakt in hem en hij wordt onafhankelijk van het grijpen naar „hebben”. Zodat het leven, dat van huis uit ieder mens begiftigt met een gezonde levenshonger, hem tegelijkertijd voor het probleem stelt dat, wat hij najaagt, op te geven naarmate de jaren van zijn leven voortschrijden. Het is de ervaring van – ik heb dit leven nagejaagd en ik heb dit meegemaakt en ik heb dat gehad en ik heb nog dit, maar wat heb ik eigenlijk, ik heb niets, ik sta met lege handen. Zodat het leven zelf de mens dwingt tot opgeven, verzaken, zich onthouden van, tot onthouding.

En hier komt de tweede fase van het leven. Wanneer we misschien zeggen kunnen, dat de eerste geestelijke waarheid voor het leven levenshonger is, dan is de tweede geestelijke waarheid

om die levenshonger te beheersen en op te geven. Onze honger te beantwoorden met het antwoord van onthouding. Dit nu is voor velen misschien, wanneer het vierkant gesteld wordt, een te groot probleem. Maar, wanneer de mens eenmaal ervaren heeft door het leven te worden betoverd en meegesleurd en dan ontdekt, dat het hem nergens brengt, dat het hem geen vrede geeft, geen satisfactie, dat het zijn hart niet milder maakt, hem niet die liefde geeft, die een weerspiegeling is van de liefde van God, zijn hart niet doet opengaan, integendeel, dat het zijn hart verhardt en sluit, dan komt de tijd, dat hij een andere weg gaat zoeken door zich om te draaien. Als het hart dicht is, heeft men geen contact, is men niet open, is er geen intuïtie en geen inspiratie en geen zegen – maar ook geen ootmoed en geen nederigheid en geen enkele, werkelijke deugd in God.

Wanneer we zien, dat het leven ons lokt, ons verleidt, ons vraagt om het te volgen als die vlinder, dan begrijpen we, dat aldus het natuurlijke begin van ieder leven is. Hierin ontwikkelt de mens een zekere hartstocht. Door het leven na te jagen kan het niet anders of er ontwikkelt zich de hartstocht voor het nagen van die dingen in het leven, die de mens als genoegens of als momenten van grootheid doormaakt. Hieruit volgt, dat, wanneer we het hebben over onthouding, over zich onthouden van, dan is deze onthouding meteen dat, wat de hartstocht remt.

Het leven heeft dus de neiging om de mens eerst mee te voeren en dan weer terug te voeren. Dat is een natuurlijk beeld en een begrijpbaar beeld. Wij komen van God en wij gaan terug naar God. Dus wij worden meegezogen in een richting en er is een keerpunt en dan worden wij teruggezogen. En dat keerpunt is het meest merkwaardige in het leven, dat keerpunt is dat, wat een ieder zoekt. Wanneer dat keerpunt daar is, dan verdwijnt de levenshonger en maakt plaats voor iets, dat veel dieper is en dat in de symboliek van de Bijbel dikwijls genoemd wordt „dorst”. Dit is nu een punt, dat te groot is om in deze toespraak van alle kanten te belichten. Maar de Profeten hebben in de Bijbel altijd gesproken van honger en dorst. Daar is het mooie verhaal van de Samaritaanse aan de put; de discipelen hebben het over eten halen en Christus heeft het over te drinken geven. Nu wil ik hier niet bij stilstaan, maar alle wonderbaarlijke spijzigingen zijn verhalen van geestelijk te worden gevoed, van geestelijke voeding aldus. Niet alleen in het Nieuwe Testament komen zij voor, ook in het Oude Testament, ja, in alle gods-

diensten. In alle Heilige Schriften komt dat symbool van wonderbaarlijke spijziging voor. Niet alleen in alle Heilige Schriften, we vinden het soms wel bij de verhalen der heiligen. We vinden ook bij de verhalen der heiligen, dat zij zichzelf kunnen voeden met niets of bijna niets. Dat zijn allemaal verhalen van dezelfde symboliek, die willen zeggen, dat, wanneer het proces intreedt van het ophouden van de levenshonger, de mens gevoed begint te worden vanuit een andere bron. Wanneer hij ophoudt te jagen naar bezit, ontwaakt in de mens een andere gave, een ander vermogen ontluikt in zijn hart, een andere bron ontspringt, waaruit hij zijn levensbevrediging, zijn voeding ontvangt. Dan is zijn leven niet meer de bevrediging van wat hij najaagt in het uiterlijke leven, maar dan is zijn bevrediging dat, wat hij ervaart in zijn hart. En dat is zo sterk en gaat zo ver, dat al die verhalen van wonderbaarlijke spijzigingen verhalen zijn, die ons komen vertellen, dat de Profeten zaaiden over de wereld en dat de mensen, die open waren en van hen ontvingen, geestelijk voedsel ontvingen. Een voedsel, dat zo bevredigde, dat zij inwendig tot andere mensen werden. Zodat de ook in hen levende, oorspronkelijke mens, die joeg naar bezit, uitgroeide en omgewend werd tot de mens, die het leven ontving vanuit een hogere bron. Al die geschiedenissen van wonderbaarlijke spijzigingen zijn geschiedenissen uit het geestelijk leven en schilderen het ontvangen van een dieper leven door de leerlingen en toegewijden van de Profeten van God.

Er is een Soefi gezegde, waarin Moershid Inayat Khan even refereert aan Omar Khāyyam, de laatste der grote mystieke schrijvers uit Perzië. Een jaar of dertig geleden las iedereen die kleine boekjes van Omar Khāyyam, och, dat is zo meer mode, want de mensen begrijpen het toch niet en wat zij ervan begrijpen is volkomen onjuist, zij denken, dat het gaat over alcoholische dronkenschap. Het gaat wel over dronkenschap, maar het gaat over geestelijke dronkenschap. Wanneer de geestelijke dronkenschap over een mens komt – extase is een soort dronkenschap, een dronkenschap van de ziel – dan is de mens dronken in God. Dronken is hier zaligheid, dan vergeet hij het aardse leven met al zijn bekommelingen, in al zijn begrenzingen, met al zijn menselijke tekortkomingen, al zijn moeilijkheden, met alle smart en verdriet en eenzaamheid; hij is er bovenuit.

Omar Khāyyam zegt in dat bekende beeld uit zijn boek de „Rubāiyāt”, „O Geliefde, vul de beker, die bevrijdt van het

het berouw om het verleden en van de vrees voor de toekomst.” „Och”, zegt hij, „kon de mens, die zijn leven slijt in de herberg des levens, maar één ogenblik ontwaken om een beker te nemen van de wijn” – van de werkelijke wijn, niet van de wijn, die in de herberg geschonken wordt. De herberg is de wereld met al haar aantrekking, haar aanvankelijke aantrekking op de menselijke ziel, maar de beker, die de Wijnschenker brengt – in die symboliek is de Wijnschenker de Profeet – is de beker met de wijn, die hij de mensen wil brengen om hen uit de zorgen van dit leven te verlossen.

Er is een gezegde van Moershid Inayat Khan, dat luidt, „Gij schenkt wijn in mijn ledige beker, waar ook wij elkander ontmoeten; op heuvelen en in dalen, op de toppen der hoge bergen, in de dichte wouden en in de dorre woestijnen, aan de kusten van de bulderende zee en aan de oevers van de liefelijke rivier”, wat allemaal weer beelden uit de natuur zijn, maar vanzelfsprekend ook beelden uit het geestelijk leven. Alles wat in de natuur is, is in wezen ook in het geestelijk leven, heeft zijn geestelijke tegenwaarde, vertegenwoordigt iets in het geestelijk leven van de mens. Vandaar, dat alles wat uit de natuur genomen is, als beeld zijn geestelijke tegenwaarde heeft, iets uit het geestelijk leven verbeeldt. De mens in de woestijn, de mens in het woud, de mens op de toppen van de bergen, de mens diep in de dalen, de mens aan de zachte rivier, de mens aan de woeste zee, het zijn allemaal beelden, die toestanden van het leven weergeven, waarin iemand zich kan bevinden. De mens, die zit aan een zacht kronkelende rivier, is de mens, die een beekje gevonden heeft, die een stukje waarheid gevonden heeft, waaraan hij zich laven kan en dat zijn leven mooi en vriendelijk en zacht kan maken. Maar de mens, die aan het beekje gezeten heeft, geestelijk een korte wijle en die naar meer verlangt, is de mens, die langs het beekje gaat meelopen en dan eindelijk aan de zee komt. De mens vangt aan te leven op een druppel geestelijk leven en dan langzamerhand gaat hij zoeken naar meer. Die eerst een beek gevonden heeft, die eindigt aan de zee, waar iedere beek zich in stort. Alle leven is bedoeld om zich terug te storten in God. Als wij heengaan, dan gaan wij terug naar God, wij beginnen de reis van de teruggang. Als Moershid dat beschreven heeft, dan zegt hij, „Gij schenkt wijn in mijn ledige beker en dan stijgt in mijn hart de bovenaardse hartstocht en de hemelse vreugde.” (Gayan, p. 68).

Dat is het punt, waarmee we zullen eindigen, dat de Profeet de omzetting in de mens bevordert en hem in zekere zin brengt van de hartstocht voor het aardse leven tot de hartstocht voor God. Wat is hartstocht? Hartstocht staat in een slechte reuk, omdat we maar één uiting van hartstocht kennen, die uiting van hartstocht, waarin alle onthouding en alle beheersing overboord zijn gegooid. Dat zien we in eeuwen, waarin eigenlijk geen godsdienst het tot werkelijk leven heeft gebracht, tot dat leven, dat zijn mensen kan ontvonken tot het vinden van de weg; eeuwen, waarin de mensheid in een dieptepunt is gebleven. Alles gaat met ritme, met eb en vloed, er zijn beschavingen van licht en er zijn beschavingen van half licht. In een beschaving van half licht – ik zou er onze beschaving toe willen rekenen en ik geloof, dat ik dan heel beleefd ben tegenover die beschaving – in zo'n beschaving zien we maar één vorm van hartstocht, die hartstocht, die ongecontroleerd is en die de mens in het verderf stort. Wil het daarom zeggen, dat de oorsprong van hartstocht, die in 's mensen hart gelegd is, niet de bedoeling heeft een rol in het leven te spelen, die bijzonder mooi is? Neen, het wil alleen zeggen, dat de mens de weg door de hartstocht niet gevonden heeft. Het oorspronkelijke woord hartstocht zegt al wat het is, het is het hart, dat getrokken wordt. Het hart wordt eerst getrokken door het leven en wanneer het hart teleurstelling in het leven gaat boeken en dat is de bedoeling, het leven zal – als wij ons niet bijtijds omkeren – ons allen een grote teleurstelling bereiden en die grote teleurstelling ligt in het natuurlijk verloop van het leven, want de hartstocht, die ons naar beneden getrokken heeft, diezelfde hartstocht is er om ons naar boven te trekken, de hartstocht voor God. We kunnen spreken van de liefde tot God en alles wat we op deze wijze zeggen, zijn maar woorden, omdat we woorden gebruiken, die we geen van allen kunnen peilen. Als we zeggen de liefde tot God, zitten we misschien allemaal in onze gedachte te knikken, maar kunnen we het peilen, kunnen we peilen wat het is? We kunnen peilen de liefde voor een ander, we kunnen peilen de liefde, die een moeder heeft voor haar kinderen, we kunnen peilen de liefde op aarde, maar diezelfde liefde gezuiverd, omgezet in een vlam, die de liefde is tot God, is voor ons het raadsel van ons geestelijk probleem. Het bereiken en bewust worden van de liefde tot God is hetzelfde en gaat parallel met het omzetten van de hartstocht in de hartstocht voor God. Hartstocht komt van God, hartstocht

is die stuwkracht, die God ons meegegeven heeft in het leven, om naar het leven te grijpen, dit leven te kennen en dan – teleurgesteld zijnde – de hartstocht te gebruiken om ons om te keren en het geestelijk leven in te gaan. Kijk, dan ontwaakt meteen dat andere vermogen, dat zo bij uitstek geestelijk vermogen, het vermogen van de wil. En zo ook alweer in een maatschappij, die ziek is als de onze, zijn wij gewoon te denken, dat onze wil dat is, waarmee wij een ander onze wil kunnen opleggen, of onze zin kunnen laten doen; maar dat is geen wil, dat is de ziekte van de wil, dat is de ziekte van deze tijd en deze eeuw en deze maatschappij. De eigenlijke wil, die we gekregen hebben, is om ons tot God te wenden.

Vrienden, we moeten niet denken, dat we in het jaar 1950 het leven kennen. Het leven, zoals het bedoeld is op aarde, het leven, dat bedoeld is als het doel van alle menselijke evolutie, och, we zijn er zo bitter ver vanaf. We zitten in een dal, we zitten in een golf, die beneden is, we zitten helemaal niet op een hoogte, op een golf, die boven komt. En als u één reden wilt hebben, die u kan doen zien het waarom van alles wat de mensheid doormaakt en wat de mensen nog zullen doormaken, dan is het deze, omdat wij beneden zitten in een dieptepunt en wij voorbereid worden weer naar boven te gaan, te rijzen als beschaving naar een nieuwe hoogte. Alles is de moeite waard om weer op te gaan, het geestelijk leven en de weg door het leven op aarde te vinden, want het echte leven op aarde is het geestelijk leven. Om hier op aarde zijnde de schoonheid van het Goddelijk Leven te zien en van die schoonheid te getuigen en die schoonheid door te laten voor en tot anderen, dat is het doel van het menselijk leven.

Er is dus een levenshonger en die moet er zijn; wie geen honger heeft is niet gezond, niet levend. Dat gaat fysiek op, het gaat ook geestelijk op. Wie geen honger heeft, wie niet het plezier in het leven kent, de vreugde in het leven, is niet gezond. Maar het is bedoeld om in de gang van dit leven die honger om te zetten tot honger naar het hogere, naar het geestelijk leven. En ervan afgezien, dat in de beeldspraak dan meestal voor deze hogere soort honger gebruikt wordt het begrip dorst, levenshonger is iets, dat u in alle mensen kunt appreciëren en moet appreciëren en dat zijn plaats heeft. Iemand met levenshonger is dikwijls verder dan iemand, die gelooft, dat hij een godsdienst heeft, welke hem geen vreugde en geen licht en geen blijmoedigheid brengt, hem niet de kracht geeft om te leven in hogere ver-

wezenlijking. Levenshonger is dikwijls een veel grotere gave, want hij, die honger heeft, die kan gevoed worden en die zal ook dorst krijgen. Hij, die dit leven aanvaardt en die de aantrekkelijke schoonheid ziet van wat hem voorgetoverd is, zal – als hij koel is van hoofd – heel gauw merken, dat hij, al najagende, iets verkeerd najaagt, dat hij zich heeft laten verleiden, dat er in dit leven een verleiding zit om de verkeerde richting uit te gaan. Maar die omwending moet in het hart komen en als die omwending in het hart is gekomen, dan is de honger er niet uit, maar dan is hij onmetelijk toegenomen, dan gaat hij uit naar zijn ware doel en oorsprong, naar God.

Nu denken we zo dikwijls, als we lezen over leerlingen van heiligen, als we lezen over geestelijk leven, „Misschien is het wel mooi, maar het is wel erg saai. Het is wel erg vervelend, dat heilige leven.” Vrienden, het komt, omdat de conceptie, die wij ervan hebben, er totaal naast is. Het heilige leven is zo vervuld met de schoonheid van het ervaren van God in het hart, dat dit leven, het aanvankelijke, aardse leven, waarmee ieder begint, alle bekoring verloren heeft. Vanzelfsprekend is deze ervaring niet in gelijke mate het doel en de taak voor iedereen. Maar wel voor iedereen is bedoeld om op deze wijze het evenwicht in zijn leven te vinden, het evenwicht tussen uiterlijk en innerlijk leven, overeenkomend met zijn inborst en met zijn hart en met zijn taak en overeenkomend met zijn gevoelens, waardoor hij de taak, hem in dit leven opgelegd, vervult – dus, wat hij eerst heeft nagejaagd, omzet in een vorm van hoger leven, die ook weer bij hem past. Alles in dit leven is betrekkelijk – wat we najagen, wat we vinden, wat we zoeken – en die betrekkelijkheid past bij de ziel. Iedere ziel heeft haar eigen religie, haar eigen geestelijk leven; iedere ziel heeft haar eigen norm van goed en kwaad. Maar dit leven is er voor ieder van ons om onze eigen weg door dit leven te vinden en ons eigen leven om te zetten tot innerlijke schoonheid. Innerlijke schoonheid, die in wezen is „vrede in God”.

En daar hebt u weer datzelfde beeld, de dag is voor de beweging, voor de handeling, voor de vreugde; de nacht is voor de vrede. Zij, die het licht vinden in een mate, dat wij, mensen, spreken van heiligen, zijn zij, die de vreugde in God zó gevonden hebben, dat hun vreugde in dit leven onaantastbaar is en er niets is, dat het gewone, menselijke leven eraan toe kan voegen of eraf kan doen. Zij zijn de bakens voor de mensheid om een ieder te helpen zijn eigen doel te vinden. Ieder vindt zijn eigen

doel, als hij het licht vindt, dat in de ziel is geschapen. Wij zijn allen mensen met een licht, dat gesluiert is. Dit leven sluiert het licht en wij staan allen voor de taak het licht te ontsluieren.

Levenshonger is daarom geen lelijke eigenschap, het is een prachtige eigenschap. Het is een eigenschap van natuurlijke gezondheid. Maar we moeten niet ons hele leven bij hetzelfde voedsel blijven. Onze levenshonger, die oorspronkelijk uitging naar het materiële leven, moet zich, naarmate we ouder worden, keren en de dag van omkering moet – vroeg of laat – eens komen. Dan zal de mens in zijn eigen hart ervaren, dat het werkelijke levensvoedsel de goddelijke ervaring is in zijn hart. Levenshonger derhalve is een prachtige eigenschap, maar er komt een dag, dat hij omgezet moet worden en dat we moeten zeggen tegen God, „Vul de beker”, en God vult de beker. Waar ook de mens is in het leven, of hij in een inzinking is, of dat hij denkt, dat hij rijdt op de toppen van het leven, of hij een ruim, of een begrensd leven heeft, wanneer hij zich tot God wendt, God vult zijn beker. Als de mens gaat begrijpen, is de eerste stap naar omkering gedaan. Dan volgt als tweede stap de overgave – en overgave kan niet nalaten te komen als wij de waarde van het leven en het doel van het leven begrijpen. Sommigen doen die beide stappen tegelijk, in wezen zijn zij dan ook verbonden. Het vullen van het hart gaat altijd samen met het gaan begrijpen van het leven. De één zal eerder begrijpen en zal zijn hart aanbieden en de ander zal eerder zijn hart aanbieden en dan begrijpen, maar het leven is tot God te zeggen, „Vul de beker”. Het is voor ons om dit te zoeken.

Het zoeken zou moeilijk zijn, indien we alleen moesten zoeken. Zoeken is niet zo moeilijk, indien we ervaren, dat de Profeten der wereld de grote voorlichters zijn, dat zij het zijn, die tot de wereld brengen die drank van extase, die het hart tegelijk vult en verlicht. Alle levensvreugde wordt dan tenslotte vreugde in het hart om God. Het klinkt soms zo ver in deze wereld en het is toch zo eenvoudig en het staat zo dicht bij ons. De stap, die we te doen hebben, is dikwijls ó zo gering en meestal is die stap deze: om af te leggen al die gedachten, die wij uit onze jeugd hebben meegekregen en alle slechte gewoonten, die daarop in dit leven zijn getierd. De stap is licht voor degene, die de stap gezien heeft.

Hij, wiens ogen voor de Natuur geopend zijn, die de natuur met belangstelling beschouwt, over haar nadenkt en haar schoonheid geniet, hij is de reis naar God begonnen.

Moershid Inayat Khan.

12 Geestelijk zwerven

Dit onderwerp zou men met vele andere namen kunnen aanduiden, men zou, bijvoorbeeld, ook kunnen spreken van „Geestelijke Aardrijkskunde”. De diepere zin van dit onderwerp is dit, dat er een eenheid is tussen het geestelijk gebeuren op aarde en de plaatsen, waar dat gebeuren plaats heeft en die de atmosfeer van dat gebeuren dikwijls voor eeuwen en eeuwen vasthouden. Zwerven is een beetje een vreemd woord, het heeft vele kanten. Wat wij in de dagelijkse taal meestal onder zwerven verstaan is bedelen. We spreken van een zwerver en bedoelen een zwervende bedelaar. Maar met zwerven is oorspronkelijk bedoeld degene, die te voet reist over de aarde, de heilige plaatsen bezoekende. Dat is dus in tegenstelling met het moderne reizen, het moderne reizen is natuurlijk heel goed en het behoort absoluut bij de fase van de niet zeer grote geestelijke ontwikkeling van het ogenblik; modern reizen geschiedt voor ontspanning. Dat is natuurlijk heel goed. Maar ontspanning is iets, dat in verschillende graden bestaat; daar is ontspanning voor de persoonlijkheid en daar is ontspanning voor de geest en ontspanning voor de ziel. De gewone mens ontspant als hij de zorgen vergeet van het dagelijks leven, maar de mens, die het leven van God zoekt of het geestesleven, ontspant, wanneer hij geestelijk leven ontvangt.

De mens wordt naar reizen en naar zwerven gedreven van binnen uit. Het is een vorm van zoeken. De mens gaat zwerven, gedreven door een innerlijke drang. God schiep de aarde en alles wat geschapen is, onderscheidt zich door vibratie, bestaat op de basis van vibratie. U vindt dat in de wetenschap en ook in het Soefisme terug. Alle stof is een vorm van vibratie. Alle vibratie is zodoende behulpzaam aan het doel van de ziel. Vibraties zijn van huis uit etherisch en worden in het verloop van de schepping stoffelijker en staan daardoor tegenover elkaar als geest en stof – in eindeloze variaties – als licht en duister, als goed en kwaad. Wat de mens zoekt is aan de materie te ontkomen en

de geest te vinden. Al de vibraties op aarde zijn behulpzaam en ondergeschikt aan de evolutie van de mens. Daarom zoekt de zoekende mens naar omvatting en vereniging met meerdere en hogere vibraties. De mens, die geboren is op een klein dorpje, daar leeft en zijn hele leven slijt, wat ziet hij van de wereld, wat ondergaat hij van de wereld, wat maakt hij mee? Iemand, die in Den Haag geboren en getogen is en die zijn leven lang niet uit Den Haag is gekomen – er zullen niet veel mensen zijn voor wie dat opgaat, maar stel u dat eens voor – wat heeft hij van het leven gezien? Den Haag. Heeft hij veel gezien? Hij heeft heel weinig gezien. De Nederlander, de mens – het gaat natuurlijk op voor iedere natie – die nooit buiten zijn eigen volk is geweest, buiten zijn eigen natie, wat heeft hij gezien? Hij blijft, als het ware, in zijn eigen sfeer, in zijn eigen begrenzing, zitten. Reizen is ingeboren in de ziel, het is zoeken naar een andere vibratie en de ziel, die naar ontwikkeling zoekt, zoekt naar verruiming, naar andere vibraties. Alle vibraties in de wereld zijn er om door ons gekend te worden, iedere vibratie, vreemd aan de onze en anders dan de onze, kan ons een verruiming worden. Iedere vibratie, die wij in de stof ontmoeten, is niet van de stof, maar is van de ziel in de stof; zodat de vibratie van een boom de vibratie is van de ziel van de boom in de stof. Ik spreek nu vanuit het standpunt, dat alles wat leeft ziel heeft, niet *een* ziel, maar ziel. Alles heeft een vibratie, die de mens helpt, zodra hij met die vibratie één kan worden. Dus, zodra er is samengaan van vibratie, is er verruiming van leven en verruiming van leven is groeien en verruiming van leven zal de mens vanzelf brengen naar dat, wat hij zoekt, naar het ruimste leven, naar God.

Het mag aanvankelijk nog lijken, dat het een wonderlijk idee is, dat de vibratie, overal op de aarde geschapen, mee behulpzaam is om de mens uit zichzelf te trekken en om hem dat te geven wat hij zoekt: vooruitgang, verandering, groei, stijgen. De mens is hier om het punt, waarop hij staat – zijn eigen begrenzing – te verlaten en zich te begeven naar een groter doel, naar een groter ideaal, naar een grotere toekomst; hij is hier om God te zoeken en te vinden.

Welnu, dat is een proces, dat op de wereld gaande geweest is van den beginne af en dat in tijden van werkelijke beschaving, in eeuwen van verlichting, veel meer aan het licht trad dan nu. Het is toch een bekend feit, dat wij op het ogenblik met onze beschaving in een dieptepunt zitten, dat wij met onze bescha-

ving niet op een hoogtepunt zijn. Er zijn tijden geweest, dat het geestelijk leven, dat nu de enkeling zoekt, bezit was van het geheel, dat er beschavingen geweest zijn, die geestelijk waren en die op de wereld hun stempel hebben achtergelaten. Een beschaving, die geestelijk is, bouwt zich altijd op om de mens, die bezig is te vergeestelijken. En de mens, die bezig is te vergeestelijken, schaart zich om het middelpunt van geestelijk leven, om een Profeet van God. De beschavingen worden gebracht door de Profeten, beschavingen zijn de momenten, dat, wat de Profeet brengt, door de wereld wordt verstaan. En waar een Profeet geweest is, blijft altijd zijn sfeer achter; waar een heilige geweest is, blijft zijn sfeer achter. Dat is niets bijzonders, waar een mens geweest is, blijft zijn sfeer achter. Een gevoelig mens kan, wanneer hij een kamer binnentreedt, aanvoelen wat er omgaat in het hart en in het denken van de bewoner van de kamer. Bij het binnenkomen van de kamer ontmoet hij, òf de zorgen van de bewoner, òf de gedachten, die minder goed zijn en minder fris, die niet welwillend zijn, òf hij ontmoet het goede, dat groeien kan tot aan het heilige toe. Iedere plaats in de wereld heeft een sfeer, iedere plaats in de wereld heeft iets te vertellen, iedere plaats in de wereld is levend, en dat leven is gebracht door een mens of mensen, die daar hebben vertoefd.

Wanneer we het dus hebben over heilige plaatsen, over plaatsen, die een sfeer van heilig leven vasthouden, dan zijn dat in eerste instantie de plaatsen, waar de Profeten gepredikt hebben, hun werk hebben volbracht. Het zijn in tweede instantie de plaatsen, waar de heiligen geleefd hebben. Het zijn de plaatsen, waar beschavingen geweest zijn, die in eenheid waren met, of waar uitgedragen werd, de Boodschap door een Profeet gebracht. Maar voordat het de plaatsen waren, waar de Profeten kwamen, waren er al heilige plaatsen op de wereld, want de wereld is „geschapen”. We moeten ons de wereld voorstellen geschapen te zijn vanuit een meer etherische toestand tot een meer verstoffelijkte toestand, zoals we enige tijd geleden gezien hebben in de preek over de Schepping*, dat die etherische toestand – de Paradijs-toestand – niet op aarde was en dat die langzamerhand zich verstoffelijkte en dat tegelijkertijd bij dat proces ook de aarde ontstond in haar stoffelijk aanzicht, dat wij kennen. Daardoor zijn er op de aarde plaatsen, die dichter liggen bij de Paradijs-

* Zie Groter Christendom, Deel I, hoofdstuk I, De geschiedenis der schepping.

toestand en die dichter liggen bij de primaire schepping en er zijn er, die later ontstaan zijn. Al zou er nooit een mens op aarde geleefd hebben en zou er nooit een mens de invloed gebracht hebben van God, dan nog zouden er op de wereld heilige plaatsen en minder heilige plaatsen zijn. Heilige plaatsen zijn te herkennen door de rust en vrede en door de vreugde en het welbehagen, die ervan uitgaan. Als een mens komt op een heilige plaats en hij is er gevoelig voor – ik voeg dit laatste eraan toe, omdat niet iedereen er gevoelig voor is, maar wel kan iedereen er gevoelig voor worden; naarmate de mens geestelijk ontwikkelt en zijn hart ruimer wordt, wordt hij er ook gevoeliger voor – dan ondergaat hij er direct de invloed van. Vele van zulke plaatsen zijn bekend. Van verscheidene dier plaatsen wordt gezegd, „Het is geen wonder, dat het hier zo vredig en mooi is, want hier is het Paradijs geweest.” Ik ken er verschillende. Niet dat ik er geweest ben, maar ik weet verschillende plaatsen, waar dat van gezegd wordt. Op één echter ben ik geweest en dat is Basra. Basra staat bekend als de meest ongezonde stad van de wereld, waar het altijd wemelt van besmettelijke ziekten. Dit zie je dikwijls, dat plaatsen, die een geweldige sfeer hebben, beschermd worden, zodat er niet de massa, de tourist, naar toe zal gaan. Als je in Basra landt en er een paar uur verblijft, dan voel je je opgenomen in een droom van zachtheid. Ik wil hiermee betogen en laten zien, dat er gebieden op aarde zijn, die een geestelijk gebeuren uit het verleden vasthouden en die, ook al kent men dat verleden niet, bevorderlijk zijn voor de geestelijke ontwikkeling van de mensheid.

Mekka en Medina, de twee heilige plaatsen van de Islam, zijn twee plaatsen, waarvan gerekend moet worden, dat zij buitengewoon heilig zijn en waarvan men wèl weet waarom. Mohammed is een Profeet, die ligt binnen de horizon van opgeschreven historie. Het woord van Mohammed is opgeschreven uit zijn mond. Daar is geen verdraaiing in, het is niet door de hand van de kerk gegaan, het is niet opgeschreven door monniken of door allerlei soorten half-geestelijke of niet-geestelijke mensen, die honderd en tweehonderd jaar na de Profeet op aarde waren en die het van overlevering hadden en die, tenslotte, het eigenlijk niet meer begrepen, dus die opschreven wat zij er nog van begrepen. Maar in de godsdienst van de Islam is dat het grote voordeel, dat het opgeschreven is uit de mond van de Profeet. De Islam is een godsdienst, die buitengewoon zuiver is gebleven. Ik

wil niet zeggen, dat er in de godsdienst geen fouten zijn, maar ik bedoel, dat er in de opschrijving van de prediking van de Profeet later niet enige fout is binnengeslopen. Even zuiver als de Koran zijn de twee heilige plaatsen uit Mohammed's leven gebleven: Mekka, de plaats, waar de godsdienst van de Islam gegrondvest is om de Ka'bah en Medina, de plaats, waar Mohammed in de latere jaren van zijn leven in grote vriendschap door de bevolking is opgenomen en eronder geleefd heeft. Ter bedevaart in Mekka staat het hele volk voor God en leeft in een toestand van onderlinge vrede en verkeert in die tijd in broederschap en in werkelijke aanbidding. Er zijn moskeeën in India, waar, als je binnenkomt, het is, alsof je zo naar boven gezogen wordt, het is, alsof je niet op de wereld bent, maar het is, alsof je voor God staat. Je hebt het gevoel, dat je alleen staat voor God. Ditzelfde in heilige, versterkte mate ondervinden allen, die naar Mekka ter bedevaart gaan. Zij ontmoeten er iets goddelijks en komen als andere mensen terug.

Gaat iedere Moslem graag naar Mekka, omdat hij daar de natrillende krachtuitstorting van de Boodschap van de Profeet Mohammed ontmoet, als hij naar Medina gaat, vindt hij daar zo'n zachtheid en liefde, dat – van wie je het ook hoort, die er geweest is – er in vriendelijkheid, in zachtheid, in liefde, niets boven Medina gaat.

Ook in India is een heilige plaats van de Islam en dat is Ajmer. In Ajmer is het graf van de grote heilige Moïnoeddin Chishti. Hij ligt daar begraven in een marmeren complex zo groot als een dorp. De hele dag zitten daar mensen. Door de ongelukkige toestand, die er tegenwoordig in India is, leven er bij dat graf van Moïnoeddin alleen al vierduizend bedelaars, die daar slapen, daar eten, daar leven, daar niet vandaan durven te gaan. Al die mensen leven in een droom. Daar is er niet één, die leeft in de werkelijkheid van het Westen. Zij leven in een soort werkelijkheid misschien, maar voor het grootste gedeelte in een droom. Velen onder hen zijn Derwischen. Een Derwish leeft in een vorm van zwerven, die in India en in het hele Oosten bestaat. Na alle zucht tot wereldlijk bezit te hebben opgegeven, gaat de Derwish zwerven; zwerfende zoekt hij naar de heilige plaatsen en naar de heiligen. Waar hij gevonden heeft wat hij zoekt, blijft hij hangen.

De grote heilige plaatsen vallen altijd terug op een Profeet of op een heilige, of op de voorgeschiedenis van de wereld, op

de tijd, dat de wereld nog was tussen de Paradijstoestand en deze wereldlijke toestand, en de plaatsen, waar toen, in tijden vóór de menselijke historie, de eerste rassen geleefd hebben in vrede, in halve en in hele Paradijstoestand, die plaatsen hebben nu nog een grote bekoring en een machtige sfeer.

U zult zeggen, „Moeten we dan naar India om dergelijke plaatsen te vinden?” En het antwoord daarop is, „Geenszins.” In India vinden we die plaatsen dikwijls bewoond door levende heiligen of door heiligen uit vervlogen, maar nabij gelegen tijden. Die plaatsen zijn levend gehouden, actief. Maar hier in Europa hebben we vanzelfsprekend ook veel heilige plaatsen, die sluimeren. Er zijn er in Nederland ook heus wel. Een rij van dergelijke centra ligt bijvoorbeeld aan beide kanten van de Noordzee, door de duinen, over België, Frankrijk en aan de andere kant, in Engeland. Een voorbeeld in Engeland is bijvoorbeeld Stonehenge. Daar staan stenen van Druïden, daar gaan de mensen heen en dan is er een vereniging, die de Druïden weer na wil doen, maar dat zijn kinderachtige, verdwaasde dingen om te doen, want hoe kunnen nu mensen, die niet verlicht zijn, dat terugvinden? Een Profeet brengt naar de vorm nooit wat vroeger gebracht is. Hoe zullen de mensen nu dus weten wat de Druïden deden? En ook is er later na de Druïdenbeschaving een tijd van Druïdenverval overheen gegaan. Maar als men in Stonehenge komt, is daar zo'n enorme, magnetische kracht te vinden. Komt men – om aan de overkant van de Noordzee te blijven – bijvoorbeeld in het New Forest, dat is een groot bos in Engeland, dat zo groot is als een derde van de provincie Utrecht, dan zijn daar plaatsen, die bijzonder zijn. Men vindt ze in Wales, och, men vindt ze over de hele wereld. En heus niet zo heel ver van Den Haag ook.

Er is een plaats, die Moershid Inayat Khan aangewezen heeft aan zijn leerlingen als bijzonder geschikt en behulpzaam om er tot God te bidden. Alles wat Protestant is, moet bij deze woorden wel geschokt zijn. Hoe is het mogelijk, dat de plaats, waar je bidt, te maken heeft met hoe je bidt? Is dan niet de enige plaats, waar je bidt, in je hart? Natuurlijk, zo is het. Het is waar, het Protestantse standpunt is waar. Maar niet voor ons. Niet voor mensen met gesloten harten. Wat hebben wij voor harten? Hebben wij verlichte harten of hebben wij stenen harten? Vrienden, een hart, als een heilige plaats, waar je God wilt ontmoeten, dat moet een verlicht hart zijn. En begrijpt de mens dan niet, dat,

voordat hij tot God komt met een verlicht hart, dat stenen hart moet ontdooien? En dat het het mededogen van God is, dat er over de hele wereld, waar Zijn heiligen en Zijn Profeten geweest zijn, plaatsen zijn, die een heilige sfeer vasthouden? Als de mens daar komt in deemoed, neemt zijn hart iets van dat grotere leven – die trilling van dat grotere leven – over, en daarom is hij op dat ogenblik en daar ter plaatse dichter bij God dan straks, wanneer hij weer thuis is en dat hart zich vermoedelijk weer gaat sluiten. Vrienden, daar is een eenheid over alle godsdiensten en er is niet één godsdienst, die de waarheid heeft, zij hebben alle maar een aanzicht van de waarheid. De waarheid omvat alle aanzichten en moet alle aanzichten omvatten, de waarheid is de samenvatting van alle aanzichten.

Ik was toevallig met Moershid in die dagen, dat hij die geestelijke plaats in de natuur aanwees en naar mijn mening is die plaats, waar Moershid naar toe is gegaan en een tijd is verbleven, een plaats uit een oude beschaving. Vermoedelijk een plaats, waar de Profeet al meer is geweest, waar Moershid iets gevonden heeft wat hij zocht, een verband misschien met vorige Profeten of een vorige Profeet. Het is een plaats, die eeuwen en eeuwen sluimerde, maar die wachtte om tot leven terug te komen. Werkelijk, langs de kust van de Atlantische Oceaan liggen hier en daar grote geestelijke centra in sluimerende toestand en langs de Noordzee in de duinenrij van Holland ook. Dergelijke centra liggen over de hele wereld.

Ik had het over Ajmer en over die heilige plaats te Ajmer, maar al was er nooit een heilige geweest, toch zou Ajmer een heilige plaats geweest zijn. Daar liggen vlak naast elkaar in de bergen de heilige stad van de Moslems en één van de heiligste, zo niet de heilige stad van de Hindoes, Ajmer en Poeshkara. De sfeer in die bergen is zo geweldig zuiver, zo buitengewoon vredig, zo ontzettend krachtig, zo buitengewoon lichtend, je bent daar in een andere wereld. Die plaatsen zijn al heilig geweest van den beginne af.

In Europa is Rome er een geweldig voorbeeld van. Ik heb het niet over het Rome van de Kerk, ik heb het niet over het Rome van de Keizers, want misschien wel van den beginne af moet er op die plaats, die thans Rome heet, een geweldige sfeer geweest zijn en die is er nog. Er zijn centra in deze wereld, waar heiligen leven en er zijn plaatsen, waar vroeger heiligen geleefd hebben, er zijn plaatsen waar de Profeet geleefd heeft, tussen nu en het

begin. En al die plaatsen leven, ze kunnen sluimeren, doordat er een mensheid woont, die er niet op reageert en er niet bewust van profiteert, maar wanneer de nieuwe Boodschap ze weer aanraakt, dan komen ze weer tot leven. Ze kunnen eeuwen sluimeren en toch, de mensheid, die er woont, of er dichtbij woont, profiteert er altijd van. In een goed centrum vindt men altijd een goede bevolking. En in een slecht centrum vindt men een slechte bevolking. En ik zou u hier ook wel voorbeelden van kunnen noemen. Wanneer u ergens bent en u zegt, „Wat is het hier onplezierig, ik houd het hier niet uit, laat me alsjeblieft de trein nemen en weggaan”, dan kunt u op uw vingers natellen, dat de sfeer op die plaats niet goed is.

Om nu terug te komen op het eigenlijke onderwerp, het zwerfen. De aarde kennen en het leven kennen wil zeggen, de aarde kennen als een levend wezen. Teruggaan naar God doen we allen, maar teruggaan naar God met de zegen, de diepte van het aardse leven te kennen, dat doen maar weinigen. En dat is toch het grotere doel van het aardse leven. De diepte van het aardse leven gekend te hebben is wat ons ontvankelijk maakt om de reis naar God bewust af te leggen, de schoonheid, waar we doorheen gaan, bewust te ondergaan.

Wanneer een mens ontwaakt in zijn hart, gaat hij zoeken en zwerfen. Maar kunnen we dat niet in ons zelf vinden? Kunnen we dat dan niet vinden stil in onze kamer? Wat willen we vinden? Het doel van het leven is om open te gaan voor het leven van God op aarde en hier bewust te worden, hier God te zien in hoogte, in diepte en in breedte – in de ruimte. Dit is misschien een moeilijk beeld. Moershid Inayat Khan zegt, dat wij naar God teruggaan met dichte, of met open ogen. Dit laatste houdt in de bevrediging en de volle zegen van dit aardse leven. Het is daarvoor, dat het leven op aarde geschapen is. Ware het dat niet, waarom zouden we dan God verlaten hebben? Want de ziel komt van God en de ziel komt hier in onwetendheid, in blindheid en moet hier God in deze blindheid en in deze onwetendheid terugvinden. Hier God terug te vinden geeft bevrediging aan God en geeft bevrediging aan de ziel in het menselijk hart. We behoeven er ons nooit ongerust over te maken, of we in de toekomst God zullen vinden, we gaan allen naar God terug, maar hier op aarde God te vinden is het doel en daarom de zegen van het aardse leven. De mens, die God zoekt, begint een drang in zich te voe-

len, die maakt, dat hij gaat zoeken en zwerven. God terug te vinden in de heiligen, de inspiratie daartoe terug te vinden op de plaatsen, die de sfeer van de heiligen vasthouden, dat is het, wat ons hart opent. Als ons hart eenmaal open is, dan is ons hart de wereld, waarin we alle reizen en alle zwerven kunnen volbrengen. Dan kunnen wij thuis blijven. Het hart is het grootste mysterie. Maar daar we allen van huis uit mensen met gesloten harten zijn, is het, dat open zijn voor wat anderen doen en denken en ook van hen te willen ontvangen, zwerven op aarde met zich meebrengt. Het zo even aangeduide, bij uitstek Protestantse standpunt, is een te ver standpunt, waar wij nog niet aan toe zijn, tenzij wij onder de begenadigden behoren. Maar een ver standpunt als dogma of geloofsvoorschrift maakt de mens bekrompen en sluit hem.

U zult zeggen, „Zwerven op aarde, wat moeten we hier in het klimaat van ons Westen zwerven? Geen klimaat om te zwerven, want zwerven brengt mee zoeken en je toevertrouwen aan de omstandigheden van de wereld en aan de mensen, die je tegenkomt.” We zijn in een dieptepunt van beschaving, van geen beschaving. Een hoogtepunt van beschaving, een beschaving, die beantwoordt aan een Profeet van God, heeft het karakter van antwoord geven, zodat de Boodschap van God omgebouwd wordt tot beschaving. Verinnerlijking en verlichting zijn daartoe nodig. De mens kan niet zwerven – zijn zwerven zou doeleloos zijn – zonder in zijn hart open te gaan voor de natuur en voor zijn medemensen. Er is een eenheid tussen de evolutie van de ziel in de mens en de ziel in de natuur. De ziel in de natuur komt de mens altijd ter hulpe. Het is een onderwerp, dat we dikwijls onder één of andere hoek behandelen, dat de bomen en de rivieren en de natuur iets toevoegen om ons in ons zoeken naar geestelijk leven te helpen. Zij geven ons een voedsel, dat we niet kunnen missen. Zo zal het ons toch niet verwonderen, dat er een samengaan is tussen geestelijke beschaving en de natuur. En het meest eigenaardige is, dat in een land, waar een geestelijke beschaving is, daar is de natuur zodanig, dat de mens zich aan die geestelijke beschaving kan overgeven, daar is de temperatuur zo, dat hij in de natuur kan leven.

Wij verwachten allen, dat er spoedig een nieuwe beschaving komen gaat. We weten allen, dat al de dingen, waar we nog door moeten van oorlogen en revoluties en misschien van atoombommen of wie weet wat voor heerlijkheden meer, dat we daar nu

niet zo kinderachtig tegenop moeten zien. We moeten niet zo bevreesd zijn voor dat eigen leventje. Als God het neemt, dan is het goed. En als God het ons laat, dan is het goed. De vrees om te sterven is tenslotte iets, waar de mens bovenuit moet rijzen. Maar we weten allen, dat al deze dingen – als ze komen – komen om af te breken wat als hinderpaal in de weg staat en de mens belemmert opnieuw geestelijk te gaan groeien. Een geestelijke beschaving is niet mogelijk in de toestand van de wereld, zoals zij thans is. Daar moet zo iets grondig veranderen in de mensheid en dat kan alleen als al het oude, de leuzen, de ideeën, de gedachten, de verhoudingen, tot aan de grond toe geschud worden en worden afgebroken. Ik sta niet te prediken voor oorlog, ik sta alleen te prediken, dat, wat komt, daar moet de mens – als het komt – vrede mee hebben, want werkelijk al wat komt, komt alleen ten goede om dat te veranderen, wat op het ogenblik zo grondig verkeerd is.

Wanneer dit alles voorbij is, zal de komende beschaving, die al gezaaid is, gaan ontluiken. Er is een oude voorspelling, dat, wanneer een nieuwe beschaving zal aanbreken, er over Europa een ander klimaat zal komen. En zijn er thans niet veel mensen, die spreken over de verschuiving van de aardas? We behoeven er niet aan te twifelen, dat, als er een nieuwe beschaving komt en een geestelijke zon opgaat over de wereld van het Westen, er tevens een andere natuur zal komen; dan komt Europa ook weer in een half-tropisch, in een warm klimaat, want voor geestelijke beschaving is een warm klimaat nodig. Een koud en ruw klimaat moeten we zien als een toestand, die nodig is voor de mens, die naar beneden gedaald is; zodat die afwisseling, die we gehad hebben in Europa van tropisch klimaat en ijstijd meteen een afwisseling is geweest tussen een hoogtepunt van beschaving en een laagtepunt. Daarom is de verwachting, dat, als de mensheid opnieuw voor het geestelijk leven open zal gaan, tegelijkertijd alles veranderen zal. De natuur zal veranderen, alles zal veranderen. De mens zal veranderen, de handel, de economie, de standen zullen veranderen; alle verhoudingen tussen mensen, tussen mensen en dieren, tussen mensen en de natuur zullen dan veranderen. Dan zal het oude ideaal van de zwervende mens weer boven komen, en dan zal de mens, die gevonden heeft, stil worden. Er is een tijd, dat we zoeken moeten en er is een tijd, dat we weer stil gaan worden, verstillen binnen in ons zelf. Als

we dat gevonden hebben, dan kunnen we overal gaan zitten op de wereld, dan hebben we in ons hart contact met alle plaatsen, waar we ooit zijn geweest, met alle geestelijke invloeden, met alle geestelijke wezens, met de eenheid van de Geest van Leiding.

Zwerven is dus een geestelijke uiting; een geestelijke uiting voor de mens, die zoekt, voor de mens, die vindt, voor de mens, die rijst naar omhoog. Vrienden, de hele aarde heeft altijd haar rol meegespeeld in de ontwikkeling der mensen. Het is niet, dat de aarde dood is en onbezield en de natuur ruw en onherbergzaam, het is niet, dat de dierenwereld wild is en vijandig, alles wat is, is zulks in antwoord op de evolutie van de mens. De aarde speelt haar rol mee met deze levende wereld en de aarde is vanzelfsprekend een wonderlijke planeet, hoe kan het anders, zij is toch geschapen door God? Al het leven is er om God te dienen, al het leven is er voor de mens om hem te helpen God te vinden. Al het leven werkt mee in die zegen, die God over de wereld uit wil storten, dat de mens hier op aarde Hem vinde.

Is er nog enig ander verband met dit onderwerp en met de mensheid van nu? Niet anders dan dat wij allen in ons hart de hoop mogen uitspreken, dat de wereld die kant uit moge gaan en de hoop, dat wij zelf het licht mogen ontvangen, dat thans weer over de aarde gezaaid is en ontkiemen gaat. U kunt het zoeken, waar u wilt, het is misschien overal. Er is een groepje mensen, dat het de Soefi Boodschap noemt. Het is niet nodig het de Soefi Boodschap te noemen. Met grote dingen kan geen onwaarheid bestaan. Wanneer een Profeet ter wereld komt en Gods Boodschap over de wereld uitstort, op de wereld de zegen van God brengt, dan gaat het overal op de wereld groeien en komt het op. Wat een Profeet op de wereld brengt, is bestemd om zijn doel te bereiken. Het is een zegen voor de mens, als hij het ziet, als hij een kanaal, een stroompje, ziet, waarmee hij bereiken kan. Uiteindelijk wordt het door allen bereikt. En om een woord van Moershid Inayat Khan te gebruiken, toen hij het had over de Soefi Boodschap, „De Boodschap van God is als een beek, die hier onderduikt en ginds weer opkomt. Je ziet haar vandaag en morgen duikt zij onder en heel ergens anders komt zij overmorgen weer boven.” Wat zeggen wil, dat, waar de mensen denken, dat zij de Boodschap vast kunnen houden en tegenhouden en vervormen, daar ontglipt zij hun handen en bloeit zij elders. Maar altijd komt die stroom weer op en stroomt verder. Het is een beeld, dat zeggen wil: Zoekt ieder op uw eigen wijze, zoekt

in de godsdienst, die u wilt, zoekt in de vereniging, die u wilt, zoekt, maar weest u bewust, dat u zoekt naar de zegen en het contact met God – dan zult u vanzelf geleid worden het te gaan zoeken, waar u het vinden kunt. De mens, die gaat reizen, die gaat zoeken, die gaat zwerven, die vindt het altijd.

Ik zocht, maar ik kon U niet vinden; ik riep luide tot U, staande op de minaret; ik luidde de tempelklok bij het opgaan en ondergaan der zon; ik baadde tevergeefs in de Ganges; ik kwam teleurgesteld terug van de Ka'bah; ik zag naar U uit op aarde; ik speurde naar U in de hemel, mijn Geliefde, maar tenslotte vond ik U verborgen als een parel in de schelp van mijn hart.

Gayan, p. 72.

13 Heilige plaatsen en centra

Dit is geen onderwerp, dat erg westers aandoet; het is geen onderwerp, dat een bepaalde plaats inneemt in ons westerse denken. Wat is nu het westerse denken? Wanneer men de godsdienst beschouwt, dan kan men de wereld verdelen in het Oosten en het Westen. Het Oosten is het centrum van godsdienst; alle godsdienst is ook uit het Oosten gekomen. Het Westen is dat niet. Wanneer men het verschil tussen Oost en West zou willen aanduiden, dan geloof ik, dat de makkelijkste manier om het verschil tussen Oost en West te schetsen is, zoals Moershid Inayat Khan het weleens zei, dat de oosterse wereld en de westerse wereld van God een verschillende taak hebben gekregen en dat de taak van de oosterse wereld in het verleden geestelijk leven, godsdienst, is geweest en het dat nòg is en dat de taak van het Westen broederschap is geweest. Over het Westen waait het ideaal van broederschap, een broederschap, die niet bereikt is, maar toch een broederschap, die in het zoeken van de gedachten van iedere Westering ligt. In India het ideaal van geestelijk leven, dat wel bereikt is en dat altijd een grote rol in India heeft gespeeld. Deze twee moeten, volgens Moershid Inayat Khan, tot elkander komen, dat wil zeggen in datzelfde beeld sprekende, dat het Oosten en het Westen een taak hadden, die verschillend was, is nu de tijd gekomen, dat het de taak van beide is naar elkander toe te gaan, want geen van beide zal zijn ideaal volkomen bereiken, voordat zij het samen bereiken en samen vervloeid zijn. Om het ideaal van geestelijk leven en godsdienst te bereiken moet er broederschap zijn, om het ideaal van broederschap te bereiken moet er geestelijk leven zijn. Wij in het Westen denken, dat broederschap het enige is, dat is natuurlijk een fase, waar we doorheen gaan, een fase, die zijn waarde heeft en goed is op het moment,

maar het is absoluut gezien niet waar, dat broederschap ooit op aarde kan heersen, als er niet een machtig geestelijk ideaal van een eenheid in God achter ligt en een bepaalde wijze om dat tot verwezenlijking te brengen. Is dat niet zo, dan zal broederschap ondergaan in elkaar bestrijden, van elkaar nemen en elkaar niet gunnen, enz.; dan krijg je de broederschap van het ego, dat nooit en te nimmer broederschap zal worden.

We zullen nu beginnen de ontwikkeling van India in het geestelijk leven te volgen. Die verschillen, die ik aangeduid heb, kan men zien in iedere Oosterling en in iedere Westerling. Iedere Westerling is anders ingesteld dan iedere Oosterling. Je ontmoet natuurlijk op het ogenblik in het Oosten velen, die onder de bekoring van het Westen raken, omdat ze zien, dat ze het zonder het Westen niet kunnen. Maar dat neemt niet weg, dat het typische van een Oosterling een zekere vriendelijkheid is. Een vriendelijkheid, die je hier niet vindt; een zekere verdraagzaamheid, die je hier niet vindt; een zeker niet ingesteld zijn op onderscheiden en verschillen. Wij zijn hier in het Westen heel sterk ingesteld op onderscheiden en verschillen, wij weten het allemaal precies en onze godsdienst, of onze secte, of ons kleine groepje is jè van het en de anderen zijn niets. Dat is in het algemeen van groot tot klein de westerse conceptie. Een grote kerk of een kleine gemeente, ze zijn beide door datzelfde hondje gebeten.

Ook in het Oosten zie je datzelfde, daar is één grote godsdienst over het hele Oosten, verdeeld in een onnoemelijk aantal secten. Maar die secten gaan naar elkanders tempel, ze gaan naar elkanders feesten, ze gaan naar elkanders diensten. Als er in India een godsdienstig feest is, dat oorspronkelijk van de Hindoes is, dan gaan de Moslems ook naar die tempel. Omgekeerd, als er een feest is van de Moslems, dan gaan de Hindoes ernaar toe. In de feesten en gebruiken voelen ze, dat de mens gelijkelijk tegenover God staat. Ze hebben zo hun eigen manier van denken, hun eigen manier van het te zoeken, máár, ze weten, dat ze allen één zijn. En die eenheid uit zich in een vriendelijkheid en het geestelijk leven, dat daardoor makkelijker tot hen komt dan tot de Westerling, uit zich in een zekere begaafdheid, of een zekere droom om het innerlijk leven makkelijk te aanvaarden en in te gaan. Wanneer wij, Westerlingen, tot het innerlijk leven komen, dan leren we, dat de Oosterling in zijn innerlijk leven meditatie kent en wanneer wij ook gaan mediteren, nu, dat is iets, dat ons niet zo gauw lukt. En waarom lukt het ons

niet? Omdat wij, als we gaan mediteren, ons „ik” meebrengen. „Ik” wil mediteren, maar „ik” kan niet mediteren. Mediteren is een functie, die het „ik” terzijde schuift, terzijde stelt. In het mediteren is het „ik” verondersteld niet de hoofdplaats te bezetten, maar het mediteren is een opengaan, het is een aanschouwen van het Goddelijk Leven. De Oosterling kent in het geestelijk leven het gebed, hij kent de meditatie, maar hij kent nog iets, dat hier in het Westen ook niet meer bekend is en dat is een Meester. Wanneer ze het geestelijk leven zoeken, hebben ze allen òf een Goeroe, òf een Moershid. En ze weten allen hoe ze tegenover hem gesteld zijn. Iemand, die in het Oosten het innerlijk pad, of het geestelijk leven zoekt langs deze weg, langs gebed en meditatie en die zijn Goeroe of zijn Moershid volgt, zal weten – en niemand zal zich daarin vergissen –, dat dat, wat hij zoekt, een ander bewustzijn is, een hoger bewustzijn. Een hoger bewustzijn is niet een andere manier van denken, het is een andere manier van „innerlijk zijn”. Wanneer we de reis naar God terugmaken, dan worden we op die reis voortdurend anders ingesteld. En op die reis verliezen we onze positieve manier van „ik”-denken, onze positieve instelling van „ik” en „wat ik denk is zo bijzonder beslissend voor mijzelf en zo bijzonder goed, zo bijzonder juist”, dat verliezen we en we gaan open voor iets groters. Dat is de grote wet voor al die mensen, die het geestelijk leven leiden en zoeken en die weten, dat die verhoging van bewustzijn de reis is naar God en dat die komt in het hart en als die in het hart komt, dan komen wij anders te staan tegenover onze gedachten. Die gedachten, die vroeger zoveel betekenden en die ons zo vasthielden, vervagen en er komt een ander leven, een licht ontvonkt en dat licht doet de macht van de gedachten over onze eigen begrenzing terugtreden en oplossen.

Nu weet men in het Oosten, dat men het innerlijk leven krijgt van zijn Goeroe of van zijn Moershid. Men kan spreken van inwijding, inwijding is de eerste stap, maar – inwijding of geen inwijding – op het hele pad door ontvangt men het geestelijk leven van hen, die het hebben. Zij, die het geestelijk leven hebben, geven het altijd. Geestelijke leven is iets, dat je niet in kunt houden. Als er geestelijk leven is, dan geef je het vanzelf. Een Goeroe, een Moershid, een heilige, een wijze, een meester geeft het voortdurend. Maar niet iedereen kan het opvatten, niet iedereen kan het ontvangen. Men weet in het Oosten, dat men het innerlijk leven krijgt van een Moershid of van een Goeroe. En

wat is de Goeroe, wat is de Moershid? Het is een mens, die zo verzonken is in God, dat men kan zeggen, dat God in hem leeft. Het is niet meer „ik”, het is niet meer het ego, maar God leeft in hem. Dat is natuurlijk iets, dat zijn hoogtepunten heeft, het heeft zijn momenten, het heeft zijn ogenblikken van extase. Op een ogenblik, dat een hoogtepunt beleefd wordt en dat God, als het ware, leeft in de Moershid en in de Goeroe, op zo'n ogenblik weerschijnt het vanzelf over de leerling, die bij hem komt met een open vraag en een open hart. Die krijgt het vanzelf. Het geestelijk leven is iets, dat gaat van de éne mens naar de andere. De groten komen op aarde, de groten brengen het, de groten geven het, het gaat van groot op minder groot, op minder groot, op minder, maar het verspreidt zich van mens tot mens, van hart tot hart. Dat is iets, dat in India altijd begrepen is en dat in India altijd plaats vindt. Daarom is India een geestelijk land. Er is in India een andere atmosfeer, er zijn andere mogelijkheden. De mens in India is anders dan de mens in het Westen. Dit is eigenlijk een hoogtepunt in de beschouwing om te benaderen wat heilige plaatsen zijn.

Ditzelfde kenmerkt de hele natuur. De hele natuur is bezig met dat éne werk, het vergeestelijken, het dromen van God, of het leven in God. De bomen doen het, de planten doen het, de rivieren doen het, de bergen doen het, de elementen doen het. Alles wat geschapen is, heeft in zich, draagt in zich iets van God en brengt dat mee op de wereld, om het te geven. Alles wat van God is en wat leeft in de natuur en in de wereld, zoekt zich te geven. Het zoekt zich aan te kondigen, het zoekt zich te geven. De mens is van alle wezens degeen, die het meest afgesloten is, omdat hij de taak en de mogelijkheid heeft om het te zoeken. Dus het menselijk leven kenmerkt zich door twee eigenschappen, dat de mens in eerste instantie meer is afgesloten dan enig ander levend, geschapen iets op de wereld, maar dat daarnaast de mens de mogelijkheid heeft om dat, wat hij mist, bewust terug te vinden. Dat, wat de hele natuur en de hele wereld onbewust verspreiden, kan een mens bewust zoeken en dat is bedoeld en bestemd om bewust tot de mens te komen.

Wanneer we het nu hebben over heilige plaatsen, dan is dat een begrip, dat in de oude godsdienst altijd bekend is geweest. Wanneer we het Mahabharata opslaan, dat enorm grote boek van de Hindoes, dan wordt daar altijd gesproken over tirta's. Een tirta is een heilige plaats. Een heilige plaats is een plaats,

die de atmosfeer van een heilige, of van een wijze aanhoudt. Wanneer er een heilige, of een wijze op aarde is en hij zit, bijvoorbeeld, onder een boom – altijd onder dezelfde boom – dan houdt die boom die atmosfeer vast. Die plaats houdt die atmosfeer vast. De aarde kan dat, het water kan dat, alles wat geschapen is, kan een geestelijke atmosfeer, die daar gebracht wordt, vasthouden. Zo zijn er in India heel veel heilige plaatsen, noemloos vele. En dat zijn in eerste instantie natuur-plekken, een rivier, of de plaats, waar twee rivieren samenstromen, of een berg, of een boom. En zo'n plaats ontleent die atmosfeer aan twee gebeurlijkheden, of aan een geestelijk gebeuren, of aan een geestelijk wezen. De natuur heeft de neiging om een vibratie, een atmosfeer aan te nemen, er is in de natuur een antwoord op het Goddelijke geschapen. Zodat, wanneer de Boeddha bij een boom zit, die boom die trilling gaat overnemen. De boom heeft die mogelijkheid. Een rivier gaat die trilling overnemen, een stuk grond gaat die trilling overnemen. „Ja”, zult u zeggen, „dat is wel vreemd.” Maar is dat nu zo vreemd? Kunt u niet, als u een huis binnenkomt, aan de voordeur al voelen wie erin woont? Of wie er gewoond heeft? Is het éne huis niet prettig en het andere huis niet vreselijk onaangenaam? Is de éne straat niet prettig en de andere straat onaangenaam? Is de éne wijk niet prettig en de andere wijk onplezierig? Is het éne dorp niet prettig en het andere dorp verfoeilijk? En zo is het met landen, zo is het met alles. Een plaats neemt de atmosfeer aan, de meest geestelijke atmosfeer, die daar ooit van het begin van de wereld af geweest is. Dit nu zijn de tirta's, of heilige plaatsen. Heilige plaatsen zijn plaatsen, die die gevoeligheid van de natuur meebrengen om te reageren op een geestelijk gebeuren, of op een geestelijk wezen, dat daar op die plaats is geweest.

Nu zullen er mensen zijn, die zeggen, „Dan moet Jeruzalem het ook zijn.” Natuurlijk is Jeruzalem het ook, maar een tirta, een heilige plaats neemt aan dat, wat de mensen er brengen. Jeruzalem is de plaats, waar de Profeet vervolgd is en waar de Profeet gehaat is. En dat is ook in Jeruzalem blijven hangen, dat is een bedekking eroverheen. Men vindt dikwijls in de wereld, dat een heilige plaats prachtig is en goed begint, maar dat de mensen het als het ware bedekken met hun slechte gedachten; het wordt bedekt, het wordt afgesloten. En zo vinden we heel veel heilige plaatsen, die weer wachten op het moment, dat ze ontdolven zullen worden. Heilige plaatsen wachten op het ogen-

blik, dat die bedekking, die de mensen erover gelegd hebben, afgenomen zal worden. Dat doet, bijvoorbeeld, een watersnood. Wanneer er over een land een zee komt, of een groot water, dan wordt het gereinigd. Natuurrampen komen dikwijls ter reiniging van de aarde, van de wereld; wanneer door de eeuwenlang geabsorbeerde gedachten van de mensen er een begrenzing, een benauwdheid, een dichtheid, een lichteloosheid over een land is gekomen, dan komt er dikwijls de dag, dat God het opbreekt. Nu moeten wij niet de menselijke gedachte hebben, „Dan zijn dat slechte mensen”, want wanneer er een gedachte is, die voor verbetering vatbaar is en die verbeterd moet worden, dan brengt de evolutie daar slechte en goede mensen tegelijk. Zij brengt daar slechte, die het slechte vasthouden, zij brengt daar goede, die meehelpen om het goede naar boven te brengen. Menselijk oordeel is altijd scheef.

Er zijn dus tirta's, die ontstaan in de natuur. Bijvoorbeeld in India zijn er onmetelijk veel riviertjes, rivieren en meren, die als heilig worden beschouwd. Neem de Ganges. Het water heeft vanzelf al een vibratie, die hoger is dan die der aarde. Dus water is altijd iets, dat de mens helpt. In aanraking komen met water is altijd behulpzaam. Te meer, wanneer dat water zelf is geladen met geestelijk magnetisme. De Ganges komt van de Himalaya. De Himalaya is een keten van heilige bergen en daar leven altijd heiligen, God weet hoelang, misschien van het begin der wereld af. Die hebben daar een zekere atmosfeer gebracht, een zekere atmosfeer, die zo sterk is, dat, als het iemand lukt om er te komen en hij er blijven mag, dat in zijn leven een grote betekenis gaat krijgen en de vibratie, die daar is, zal het hem vergemakkelijken het geestelijk leven te vinden. Er zijn in de Himalaya altijd heiligen; die heiligen zitten bij de bronnen van de Ganges en het water, dat daar uit de grond komt – dat pure water – neemt hun vibratie mee en doet die vibratie stromen over heel India. Daarom gaan de heiligen en degenen, die in het geestelijk leven zoeken, aan de Ganges zitten. De hele Ganges wordt als heilig beschouwd. India heeft heel veel van die plaatsen, meren, rivieren, bergen en vlakten, die om één of andere reden een heilige invloed op de mens hebben. In de loop van de historie worden die heilige plaatsen bezocht door de groten, door de wijzen, door de heiligen; zij gaan daar zitten en mediteren en zij bereiken daar. En als zij daar bereiken, dan wordt zo'n plaats, die al heilig was, levendiger, die komt tot leven. Een heilige

plaats slaapt, sluimert, of wordt tot leven gewekt, komt tot leven. En zo zien we, dat in de heilige plaatsen ook de heiligen geweest zijn, dus daar zijn twee dingen, die samenwerken om een heilige plaats actief te maken, dat is de natuur en in de tweede plaats de heiligen, die haar bezocht hebben.

India is overdekt met heilige plaatsen. Wanneer je op de plaats komt, waar Boeddha gepredikt heeft, hangt daar een atmosfeer, alsof je in een soort hemel komt. Maar je vindt dat in India overal, de samenwerking tussen de heiligen van vroeger en de natuur. Dat is in India een klein beetje tot staan gekomen, omdat tegenwoordig haast iedereen verbrand wordt, maar waar een heilige begraven wordt, daar blijft dat natuurlijk nog veel sterker.

Men kent hetzelfde in de godsdienst van Israël – ook uit het Oosten komend –, in het Christendom en in de Islam. Dat zijn drie godsdiensten, die alle drie afkomstig zijn van Abraham. Ook deze godsdiensten zijn oosters. Wij maken godsdienst westers, maar in het verwesteren van een godsdienst doen we zoveel water bij de wijn, dat de wijn bijna niet meer te proeven is. Maar oorspronkelijk zijn het ook oosterse godsdiensten. Abraham liep over de aarde en hij maakte op bepaalde plaatsen altaren. Dat is hetzelfde, dat zijn plaatsen, waar Abraham geweest is en die hij kenmerkte als de plaats van zijn heiligheid, zijn bereiken, de merktekenen, de plaatsen, die de voetsporen droegen van zijn geestelijke reis. We vinden die vrij veel. Bekend is Mekka. Mekka is de plaats, die gebouwd is door Abraham met zijn zoon Ismaël. Uit Abraham zijn twee godsdiensttakken voortgesproten, die van Ismaël en die van Israël. Die van Israël is de harde tak, de tak, waarin de Profeten een moeilijk leven zouden krijgen, waarin ze belaagd zouden worden en weerstand zouden ontmoeten. Die van Ismaël is de makkelijke tak, de zachte tak – het is mannelijk-vrouwelijk, ze zijn er altijd tegelijk – de vrouwelijke tak, waarin de Profeet gehoor zou vinden onder zijn menigte en wanneer wij de Boodschap van Christus en de Boodschap van Mohammed vergelijken, dan zien we, dat de één geweigerd is en de ander is door het hele volk ontvangen. Op één punt zijn zij natuurlijk niet te vergelijken, want zij zijn hetzelfde. De Boodschap van iedere Profeet is hetzelfde, iedere Profeet komt tot de mensheid om God op aarde te brengen. Er is maar één God. Maar wanneer deze twee in hun evolutie een ander beeld zijn gaan vertonen, is dat wel zeer zeker hierdoor, omdat Jezus in zijn tijd vervolgd is en er niet naar hem geluisterd is en er niet

opgenomen is, wat hij kwam om te brengen. Heeft Jezus niet gezegd, „Ik heb op de fluit gespeeld en gij hebt niet willen dansen, ik heb klaagliederen gezongen en gij hebt niet gewee-
klaagd?” (Mattheüs 11, v. 7, ook in Lucas 7, v. 32). Dat wil zeggen: gij, mensheid van mijn tijd, mijn toehoorders, hebt niet die respons gegeven, dat gij mijn innerlijke lering kondt opvatten. Zijn tijdgenoten hebben het niet gezien, ze hebben het niet begrepen, het juweel hebben ze niet ontvangen.

Mohammed daarentegen is door het hele volk ontvangen. Toen hij stierf, was er een volk om hem heen, dat in enthousiasme open was voor de prediking van Mohammed en dat de zegen, die hij bracht – de onzichtbare zegen – ontving met open harten. Deze Boodschap is gebracht in Mekka, Mekka is de stad, waar Abraham en Ismaël samen een altaar hebben opgericht. Dat zijn heilige plaatsen. Mekka is een heilige plaats van de oudheid af.

Een traditie uit de Islam vermeldt, dat, toen Adam en Eva uit het Paradijs vielen – het is natuurlijk een allegorisch verhaal, dat zijn betekenis heeft – toen kwam Adam neer in Ceylon en Eva kwam neer in Mekka. Dat wil zeggen, dat Mekka het centrum zou zijn van de vrouwelijke kant van de Boodschap. De Boodschap van iedere Profeet heeft twee kanten, een mannelijke of strijderskant en een vrouwelijke of de kant van liefdevol ontvangen. De strijderskant is er, omdat iedere man in het geestelijk leven een strijder moet zijn. Een strijder tegen wie? Tegen een andere gelovige? Och neen, vrienden, dat is heidendom. Hij moet de strijder zijn tegen zichzelf. Om God te vinden moeten we onszelf kunnen bestrijden. We kunnen God alleen vinden op voorwaarde, dat we liefde en kracht ontwikkelen. Uit liefde kracht putten om dat, wat ongewenst is, te overmeesteren. En daarom is het, dat de Boodschap altijd komt, òf in het éne, òf in het andere aanzicht, het wil zeggen één karakter overheerst in een zekere tijd.

Mekka is het centrum gebleven voor massa's en massa's en massa's gelovigen en wij hebben er geen idee van – maar dan ook niet het minste idee – wat zo'n centrum betekent. We denken, daar gaan de godsdienstigen naar toe en ze worden een beetje fanatischer en zo ziet dat er in ons westerse denken uit. Maar de menigte, die naar Mekka gaat, gaat, omdat zij daar hetzelfde ontvangt, wat een leerling van zijn Moershid of van zijn Goeroe krijgt. Die mensen ontvangen daar op grote schaal een hartver-

ruiming en wanneer ze daar met miljoenen zijn, dan komt daar een geestelijke sfeer en een geestelijk enthousiasme, waarin de Profeet – Mohammed – zich volkomen kan uiten, waarin hij kan zegenen en geven.

Het is om dezelfde reden, dat de mensen in India gaan naar de graven van de heiligen. Nu zijn de graven van de heiligen altijd graven van Moslems, want de andere godsdiensten begraven hun doden niet, die verbranden. Maar de Moslems hebben in hun verblijf in India heel veel heiligen gekend. Heiligen, die een enorme rol in het land gespeeld hebben. En nu moet u niet denken, dat dit alleen voor de Moslems is. Het is zó, dat naar de graven van de Moslem heiligen zowel Hindoes als Moslems gaan om er leven te ontvangen, om er genezing te ontvangen, om er zegening te ontvangen, om er dát te ontvangen, wat woorden te buiten gaat en wat is de opening, de verlichting van het hart. Ze gaan daar met massa's naar toe en die graven van de heiligen spreken in India een taal. Als je het éne graf bezoekt na het andere, dan heeft ieder graf zijn eigen sfeer. Er zijn graven, waar je een gevoel van vreugde krijgt, er zijn graven, waar je het gevoel krijgt – niet van vreugde – maar van zo'n grote oneindigheid, alsof er niets op de wereld bestond. Er zijn graven, waar je zegen voelt in het menselijk leven, bemoeienis van de heilige met het menselijk leven.

Eén van die graven is in Ajmer. Ajmer is een plaats, waar de heilige Moïnoeddin Chishti – een groot heilige van de Moslems – geleefd heeft. Het is een graf van tien bunders groot, tien bunders geplaveid met marmer. Er zijn tempels, er zijn gebouwen, het is volgebouwd. Er leven bij dat graf ongeveer vierduizend bedelaars en derwischen. Er is geen politie, er mag geen stads-, geen gemeentepolitie komen, maar er is een eigen politie van de Moslems, achttienhonderd man. En wanneer daar de Oers is, de week, dat het feest van de heilige gevierd wordt, zijn die allen in functie. Dan wordt dat graf bezocht door duizenden mensen. Vroeger waren het er veel meer, toen India en Pakistan nog niet verdeeld waren, maar nu nog komen er aan dat graf twee miljoen mensen in een week en die blijven er de hele week en die staan daar mannetje aan mannetje. Ze staan daar allen in gebed, of in geestelijke vervoering. Bij dat graf komen Moslem en Hindoe heiligen van heel India. Moïnoeddin Chishti wordt de ongekroonde keizer van India genoemd, dat wil zeggen, geestelijk is hij degeen, die India – ik wil niet zeggen – regeert, maar die

de grootste invloed over de heiligen van India heeft.

Aan zo'n graf komen allerlei soorten heiligen. India is het land van de heiligen. India is het land van het geestelijk leven, India is het land, waar nog altijd een groot aantal der mensheid het geestelijk pad zoekt en het vindt. Je vindt in India heiligen van allerlei soorten. Er zijn zoveel namen en zoveel soorten. Je vindt er de Moershids, de Goeroes, de Meesters, de wijzen, de heiligen en je vindt er, wat ze in India noemen, Majzubs *, dat is een heel sterk soort, dat zijn mensen, die volslagen in God zijn, die zó in God zijn, dat ze dit leven helemaal de rug toegekeerd hebben. En die zie je anders niet in India. Een heleboel mensen zijn er ook bang van. Maar op zo'n feest komen ze uit heel India. Ze maken zich niet bekend, er is niemand, die hen kent, men weet niet wie het zijn, ze zien er heel gewoon uit, gewoner dan gewoon. De echte heiligen zien er gewoner uit dan gewoon, het zijn de halven, die er echt uitzien, de niet-echten. Ze zien er heel gewoon uit, je kunt ze niet herkennen. Maar als van zo'n heilige, die daar tegenwoordig is, de blik op iemand valt, een welwillende blik – anders hebben ze niet de gewoonte om de mensen aan te kijken – maar als hun welwillende blik op iemand valt, dan ontvangt diegene op datzelfde ogenblik in zijn hart dat verruimde leven. Hij ontvangt een gift, die leidt naar het heilige leven toe.

Dat feest, de Oers, is daar ieder jaar, maar het hele jaar door komen de toegewijden aan de graftombe van de heilige. De toewijding van een Indiër tot zijn heilige is ook alweer iets, dat wij ons in het Westen niet voor kunnen stellen. We kunnen ons in het Westen niet voorstellen, dat die toewijding de toewijding van het hart is. Het is niet het geloof, „Ik heb wat aan je, of ik krijg wat van je, of help me een beetje”, maar het is een liefde. En dat geeft zo'n graf een atmosfeer, die zo sterk is, dat de mensen, die daar komen, iets ontvangen. Je komt er niet of je krijgt wat. Je gaat anders naar huis dan je geweest bent. En dat nu is het geestelijk leven. Het geestelijk leven is een samenhang van mensen. Er bestaat geen geestelijk leven voor de afgescheiden mens. Maar de mens vergeestelijkt naarmate hij oplost, opgezogen, opgenomen wordt in dat éne algemeen menselijke, in het mens-zijn, in het mens-zijn voor God. Daarom vervallen bij de heiligen alle verschillen en onderscheiden en het is naarmate wij open

* Uitspraak is: Madzoebs.

zijn en wij geneigd zijn dat „ik” te laten vallen – dat hatelijke „ik” – dat wij die verruiming van bewustzijn krijgen. Geestelijk leven krijgen we. Dat is iets, dat we ons nooit genoeg kunnen voorstellen. Wanneer we ons afvragen, „Wat is godsdienst?”, dan is het antwoord van een Soefi niet anders dan, „Godsdienst is het ontvangen van de zegen van God, die door de Profeten van God tot de aarde is gebracht.” Het is ontvangen. Het werkelijk geestelijk leven, de verhouding van de mens tot God, is niet anders dan ontvangen. Hoe hatelijk moet de gedachte van het Westen zijn: „ik doe het” en „ik verdien het” en „ik heb er recht op” en „ik heb het verdiend, want ik heb dit gedacht en ik heb dat gedaan”. Och vrienden, dat is geen liefde. Liefde tegenover God is het verdwijnen van het „ik” tegenover God, is te worden dat éne, algemeen menselijk leven, de mens. Wanneer de mens het geestelijk leven bereikt, wordt hij mens. Vóór die tijd is het menselijke in hem, het echt-menselijke in hem, niet ontwaakt.

Nu kunt u vragen, „Zijn we er hier in het Westen van verstockt?” In zekere zin wel en in zekere zin niet. De aarde heeft hier, evenals in het Oosten, plaatsen, die slecht zijn en plaatsen, die goed zijn. Maar de volkeren, die op goede plaatsen leven, die misschien al twee- of drieduizend jaar daarmee onbekend hun leven geleefd hebben, zijn het vergeten om in aanraking te leven met de natuur en zijn vergeten welke plaatsen het zijn en waarom ze een bijzondere, geestelijke vibratie hebben; maar ze zijn er wèl. En het zou me niet verwonderen, als die plaatsen in de toekomst opkomen. Als het leven in het algemeen weer vergeestelijkt – ik zeg niet vergodsdienstigt, maar vergeestelijkt – dan zal de mens in het algemeen weer die plaatsen gaan zien en ze gaan begrijpen.

Het is daarom, dat in het Oosten het ideaal bestaat om, naarmate iemand ouder wordt en hij zijn graf nadert, de heilige plaatsen te bezoeken. Er bestaat ook geen angst om deze woorden te gebruiken. In het Westen krijgt iedereen een angsttrek over het gezicht, wanneer je over het graf of over het heengaan spreekt, maar wanneer je dat in het Oosten doet, dan krijgen ze een vreugde in hun gezicht. Ze weten, dat het leven hier op aarde is en dat ze hier moeten leven, maar ze weten, dat de dag, dat ze geroepen worden, een vreugde is. En ze leven in dat leven, dat langzamerhand de grens overschrijdt. Het geestelijk leven is het leven, dat de grens overschrijdt tussen dit leven en het leven in

het hiernamaals. Dus in het Oosten is iedereen erop voorbereid en er zó op voorbereid, dat er een tijd in zijn leven komt, dat hij met het vergeestelijken begint en dat hij het geestelijk leven gaat zoeken. De één zal het al doen als hij vijftig is, de ander misschien als hij zestig is, een ander als hij veertig is, daar zijn er ook, die het doen van hun twintigste jaar af, daar zijn er ook, die het doen van het begin af, het hangt af van de roep, het verlangen in het hart.

In het Oosten, waar dit algemeen bekend is, gaan de zoekende mensen zwerven. Zij weten, „Hier is de plaats, waar Shiva gezeten heeft”, en ze voelen het. Ze voelen niet, dat Shiva daar gezeten heeft, maar ze voelen er iets bijzonders, ze voelen er iets, dat hen trekt en dat hen gelukkig maakt. En zo vindt ieder op de duur, trekkende over India, of zijn Goeroe, of zijn Moershid, en tevens de plaats, waar hij zitten wil, waar hij kan mediteren, waar hij vergeestelijken kan. Daarom is het, dat in India, wanneer men ouder wordt, het ideaal komt – dat ook jongeren al hebben – om te gaan trekken, om te gaan reizen. Het is om heel India door te trekken en de heilige plaatsen aan te voelen en te bezoeken. Het is de zegen te ontvangen van hen allen, die op de wereld geweest zijn om namens God de mensheid te zegenen. En dat geeft vanzelf een prachtig leven, waarin ze zo'n verrukking in hun hart krijgen, dat hun hart zich opent en gaat ontwikkelen en dat het geestelijk leven in hen gestalte neemt. Dat zijn Derwishen, dat zijn Fakirs, dat zijn Sanyasi's, dat zijn Sadoes, ze hebben vele namen, maar het zijn zoekers in God.

Wij, in het Westen, kennen dat ideaal niet, omdat wij ergens vastzitten, ik denk, dat het komt door dat ongelukkige zondvraagstuk. Ergens zitten we vast en we durven niet. In het hart van een normale Westerling zit niet de vreugde van tot God te behoren en tot het licht te gaan. En niet het vreugdevolle weten, dat de reis hier begint en dat het hier, in dit leven te vinden is en dat hier in dit leven de vervoering en de vreugde in God, de expansie, waarin alle harten één hart worden, de vrede, de diepe vrede van God te vinden zijn. Het gaat tot het Westen terugkomen, want de wereld is bestemd om te evolueren. Het Oosten en het Westen komen tot elkander, het geestelijk ideaal en de broederschap-idee. Er zal in het Westen dat verlangen om te reizen terugkomen. Natuurlijk kent het Westen ook het verlangen om te reizen, maar het is in de regel helaas pretreizen. En pretreizen is wel mooi, zolang men jong is, zodat men geniet van de zon

en het leven zien wil. Het is goed om het leven te zien, hoe meer een mens ziet, hoe ruimer hij wordt. Maar later, wanneer hij over de grens komt, dat er in zijn hart dat andere verlangen ontwaakt, dan ontwaakt het verlangen om te reizen door de heilige landen. Dus ik zie aankomen, dat in de toekomst er ook uit het Westen velen naar het Oosten zullen gaan om te zoeken. Om wat te zoeken? Om God te zoeken, om God te zoeken als werkelijkheid, om het geestelijk leven te zoeken en het uit te dragen over hen allen, die het hebben willen. Dat is het kenmerk van het geestelijk leven.

U moet me niet zeggen, dat het Westen deze dingen heeft. Het Westen heeft deze dingen niet. Een enkele keer heeft het Westen namaak. Maar over namaak moeten we niet spreken. Dit is een idee, die alleen is voor de enkeling. Het is geen massa-psychose, het is niet geleide massa-psychose, allerminst dat. Het is in het hart van de enkeling, dat het verlangen moet ontwaken om te zoeken.

Wanneer dat eenmaal ontwaken zal, dan is dat hetzelfde als het ontwaken van een geestelijk verlangen. En dat geestelijk verlangen wordt gevoed, het ontvangt, het krijgt leven, het krijgt liefde, het krijgt voedsel dáár, waar de heiligen geweest zijn, ook dáár, waar nog echte heiligen zijn. Wat dat betreft is voor ons India het land van de toekomst. Het is mogelijk – sommigen verwachten het – dat ook Europa een warmer klimaat zal krijgen en dat het geestelijk leven tot Europa terug zal komen. Vermoedelijk zal het dat, maar dat is nog te ver weg om over te spreken, dat maken wij niet meer mee. Maar het geestelijk leven is het zoeken en het zwerven en het open zijn, het open zijn voor alle mensen. Het niet in zich hebben dat onderscheid, dat onderscheid van „ik”, „ik ben uitverkoren”. Niemand is uitverkoren, als we niet allen zijn uitverkoren. We behoren allen aan God. En al wat heilig is, met zijn vibratie, met zijn macht, met zijn invloed – die blijft door de eeuwen heen, die vèr grijpt over de eeuwen – die invloed is een hulp voor hen, die de liefde van God zoeken.

Het leven is heel iets anders dan wij in het Westen denken. Het leven in het Westen is van dit standpunt uit gezien zo verschrikkelijk arm. Het is zo bezorgd, zo samengeknepen, er is zo'n schuldbesef. Het leven in God is onbezorgd, het leven in God is een gave, het leven in God is een vreugde, het leven in God is de tegenstelling van het beeld, dat wij, Westerlingen, vertonen in al onze toestand van dichtgeknepen te zijn, van te

zijn dichtgegaan. Het Westen zit vol problemen en complexen. De Oosterling, die de weg gevonden heeft, heeft in zijn hart een vriendelijkheid, een zon, die door heel zijn wezen schijnt – over al zijn complexen, die hij anders misschien ook zou hebben, heen – hij heeft ze niet, want hij heeft de weg gevonden naar God.

Zo is dus dit onderwerp een onderwerp van heiligheid. Het is de steun en de basis, die heiligheid vindt als een antwoord van de aarde. De aarde, alles op aarde verlangt ernaar, naar die dag van verlossing, van in God verlost te worden en alles op aarde doet mee om de mensen daarin te steunen. Gelukkig hij, die het ziet en wiens ogen opengaan.

Leven is dat, waar het op aan komt en het ware leven is het innerlijk leven, het zich bewustworden van God.

Gayan, p. 41.

14 Waar leven wij op?

U zult wel begrepen hebben, dat het antwoord op deze vraag niet wijst in één of andere stoffelijke richting, het antwoord is niet: wij leven op brood, melk, eieren, vlees, groente; daar leven wij niet op. Dus er is iets – behalve het stoffelijk voedsel – waar de mens op leeft. Laten wij een ogenblik aannemen, dat er een levenskracht is, waar wij op leven. Dus een levenskracht, waar ons lichaam op leeft en door in stand wordt gehouden, behalve het voedsel. En het is deze zelfde levenskracht, die ons denkvermogen in orde houdt, in evenwicht houdt, gezond houdt, krachtig houdt, die ons hart levend houdt, die tenslotte nog meer doet en nog verder gaat dan alleen het hart levend te houden, die maakt, dat de mens in contact komt met het zieleleven en tenslotte het uiteindelijke bereikt, waar alles om begonnen is, die maakt, dat de mens hier vereniging bereikt met God, dus dat hij hier het Goddelijk Leven ontvangt, ontwikkelt, vindt.

Laten we ons een ogenblik voorstellen, dat dit één stroom is, dat dit één kracht is en dat deze levenskracht van God komt. Deze levenskracht verzekert onze gezondheid, dus wanneer onze gezondheid achteruitgaat, vindt dat zijn oorzaak in het feit, dat de stroom niet vloeit, dus de kanalen, waardoor die levenskracht ons bereiken kan, verstopt zijn of niet functioneren. Het is een levenskracht, die tegelijkertijd ons succes in het leven uitmaakt, succes in zaken, succes in het leven. Waarom gaat het de één goed en de ander niet? Waarom vindt de één zijn weg open en makkelijk en staat de ander voor een dichte deur? En degeen, die de weg in zijn leven open en makkelijk vindt, doet er niets voor. Omdat het een levensstroom is, die in die mens natuurlijk is, een levensstroom, die ieder mens behoort te hebben, die in die mens goed functioneert en die in degene, die de tegengestelde richting uitgaat, niet goed functioneert. Ik zeg nog altijd, „Stelt u zich dat eens voor,” ik behandel het nog altijd als een hypothese, dat die levenskracht zou bestaan, een levenskracht, die zou beslissen en die van invloed zou zijn op onze omgeving, op onze betrekking met onze omgeving, die zou maken, dat wij in onze omgeving een

plaats innemen, die is als een gevende zon, dus dat de verhouding tot de mensen aangenaam is. Men zegt wel van de éne mens, „Hij is vervelend,” of, „Daar is niets in hem, dat aantrekkelijk is.” En naar een ander mens gaan we graag toe en daar spreken we graag mee en we zeggen precies hetzelfde. Het gesprek is precies hetzelfde als met die ander, die we in datzelfde gesprek of door datzelfde gesprek heen toch vervelend vinden. Een levenskracht, die maakt, dat de mensen ervan houden en het prettig vinden om ons tegen te komen, dus die eigenlijk beslist in alle vraagstukken van dit leven. Het is nog altijd een hypothese, denkt u erom.

Als die levenskracht bestaat, dan is misschien wel de eerste bedenking, die u zoudt kunnen opperen deze, „Ja, dat zit heel anders, want kijk eens, waarom is die persoon niet zo geliefd?” Omdat zijn hart niet open is, hij geeft niet in het leven, daar gaat geen vriendelijkheid van hem uit, daar gaat geen licht van hem uit, hij is niet behulpzaam, hij draagt onze last niet, als wij hem tegenkomen, in plaats dat hij onze last eventjes opheft, verzwaart hij onze last, doordat hij zelf geen levenskracht heeft. Hij gaat zitten klagen, hij gaat zitten zeuren, hij gaat dingen zitten vertellen, die we al honderd keer gehoord hebben en waarvan hij eigenlijk behoort te weten, waar het antwoord ligt en dat het antwoord heel anders is dan maar dóór te gaan op dat pad.

Het zijn dus zijn eigenschappen. Die persoon heeft een helder verstand, hij heeft gaven van vriendelijkheid, van hulpvaardigheid, maar het is nog niet voor hem geworden een levensstroom. Waar haalt de mens die eigenschappen vandaan, die hij in het leven ontplooit? Wanneer iemand, bijvoorbeeld, vergevingsgezind is, makkelijk vergeeft en makkelijk verdraagt en geduldig is en vlot en vriendelijk en niet stilstaat bij de gedachte: ja, maar „ik”. Ja, maar „ik” word niet erkend, of: ja, maar „ik” dit, of: ja, maar „ik” dat. Dat kunnen we zien als een hoedanigheid, als eigenschappen. Maar die eigenschappen sluimeren in iedere ziel en iedere menselijke ziel wacht in zijn leven – dat is zijn evolutie – op de ogenblikken, of op hèt ogenblik, dat die diepere eigenschappen zullen ontwaken. En wanneer die diepere eigenschappen gaan ontwaken is dat tegelijkertijd zijn geestelijk leven.

In de Bijbel staat het bekende vers: vergeeft opdat ge vergeven zult worden, en dan rijst de vraag, „Waar is dan het verband tussen het ontvangen en het geven?” (Marcus 11, v. 25, „En

wanneer gij staat om te bidden, vergeeft indien gij iets hebt tegen iemand; opdat ook uw Vader die in de hemelen is, ulieden úwe misdaden vergeve." Zie ook Mattheüs 6, v. 14). Het is een heel duidelijk voorbeeld hoe er een verband bestaat tussen geven en ontvangen. Wanneer een eigenschap in ons ontwaakt, dan ontwaakt hij in de tweeledige zin van ontvangen en geven. Een mens, die vergeeft, ontvangt tegelijkertijd, in die daad ontvangt hij zèlf het door God vergeven te worden. Zodat vergeven te worden een eigenschap is van het zieleleven, van het Goddelijk Leven. Alle honderd eigenschappen van het geestelijk leven, zoals vriendelijkheid, liefde, mededogen, verdraagzaamheid, zijn tegelijkertijd eigenschappen van ontvangen en van geven. Het is dus een kwestie van doorgeven. De menselijke deugden vragen om doorgegeven te worden en in dat doorgeven komen ze tot ontwikkeling. Het is tegelijkertijd ontvangen van God en geven aan de mensen. De mens is dus volgens deze opvatting een doorzendingstation. Het leven van de mens is om zich open te maken naar de kant van het licht en dat licht door te geven. Om open te gaan voor God, voor de invloed van God, en daardoor ontwaakt tegelijkertijd in hem de liefde tot de mens. Het is dus een straling. Deze straling, deze doorstraling, waar het in het leven om gaat, heet magnetisme, maar dit magnetisme is niet volkomen gelijk met het begrip, dat de wereld eronder verstaat.

„O”, zult u zeggen, „daar weet ik van. Ik had een dikke knie en toen ben ik naar een magnetiseur gegaan, enz., enz.” Maar dat wordt niet onder magnetisme verstaan. Dat is heel iets anders.

Wanneer dus door de mens een stroom van Goddelijk Leven vloeit, dan doet die zijn geest aan, die doet zijn hart aan, die doet zijn denkvermogen aan en die doet zijn lichaam aan. En parallel met het ontstaan van de wereld, waarin het éne gebied na het andere geschapen werd en waarin de mens van het éne gebied op het andere geboren werd, daar is deze stroom een eenheid, die zich uit als een goddelijke stroom, als een geestelijke stroom, als een stroom voor het hart, als een stroom voor het denkvermogen, als een stroom voor het lichaam. Het laagste is natuurlijk het lichaam.

Is dit nu zo'n vreemd idee? Ik zou bijna willen zeggen, „Is dit nu zo'n vreemd idee voor een Christen?” Wanneer ik die stroom een naam zou willen geven, zou dan niet de naam „de adem van God” er een goede naam voor zijn? En wat is de adem van God? Wel, de adem van God is de adem, die God de mens in-

blies. Doordat God in de mens de adem blies, kwam de mens tot leven en alles wat leeft is met adem verbonden. Wat leeft ademt en wat ademt leeft. Dat wil zeggen, wanneer er staat: de mens zal bij brood alleen niet leven, dan is dat, wat er nog bijkomt, de adem. Maar dat is natuurlijk nog niet voldoende gezegd, want het is nog niet voldoende duidelijk wat die adem dan eigenlijk doet, dat de mens in de ademhaling voedsel ontvangt, voedsel voor zijn denkvermogen, voedsel voor zijn lichaam, voedsel voor zijn hart, voedsel voor zijn geestelijke ontwikkeling. Ik zou bijna willen zeggen, dit is de leer, die de mystiek onderscheidt van het gewone geloof. Het gewone geloof, dat God tegenover de mens stelt en dat tussen de mens en God een zeker voorschrift van moraal ligt, door God aan de mensen gegeven. Wanneer dat zo is, dan is dat voorschrift van moraal alleen gegeven voor die mens en zolang die mens niet open is voor het innerlijke standpunt. Het innerlijke standpunt, dat er een contact is tussen God en ieder mens en dat de mens hier op aarde is om dat contact te ontdekken en te cultiveren, te ontwikkelen.

Wanneer we het nu hebben over het magnetisme van het lichaam, dan vragen we ons af, „Hoe ontvangt het lichaam dat en hoe behoudt het lichaam dat?” Van huis uit ontvangt ieder lichaam dat door de adem. Maar om het te behouden moet hij die adem, onbewust natuurlijk, evenwichtig in zijn leven aanwenden en gebruiken. Hij moet matig eten. Eten is alleen een ondersteuning. Maar de mens leeft meer op de adem dan op zijn voedsel. Daarom is het iets, dat je dikwijls ziet, dat, wanneer mensen – hoe zal ik dat nu netjes zeggen? – onverwacht te dik worden, dan is dat niet goed, want een mens moet niet overmatig leven op voedsel. Ik heb iemand gekend – laat ik maar eens een voorbeeld nemen, dat ik volslagen uit mijn fantasie haal – ik heb iemand gekend en dat was een pienter, aardig ventje, open, begripelijk, vriendelijk. Hij is in drie jaren vet geworden en het magnetisme, dat hij vroeger had, heeft hij niet meer. Dat wil ook zeggen, dat hij zijn begrip verloren heeft, dat hij de plaats verloren heeft, waar hij stond in het geestelijk leven.

Het lichaam moet gevoed worden tot een zekere mate door voedsel, er is een zeker evenwicht. Maar het andere moet geschieden door de adem. En nu komen we vanzelf op de vraag, „Hoe werkt de adem, hoe doet de adem dat? Doet de adem dat bewust, of doet de adem dat onbewust?” De adem doet dat onbewust, maar kan het ook bewust gaan doen. Het bewust

maken van de adem is het innerlijk leven. Daarom is het zo zot om boekjes te nemen van zogenaamde Oosterlingen, die voor de Westerse wereld schrijven en die daar een groot succes van willen maken. Ik denk vooral aan de boekjes van Hindoe kant, die vertellen, dat je in een boekje kunt vinden hoe je mediteren moet. Het heeft er niet mee te maken, of je in twee rukken je adem inhaalt en in drie rukken uitblaast. Het is de vergeestelijking van de adem en het is een proces, dat totaal anders is en heel ergens anders ligt en niets te maken heeft met, bijvoorbeeld, boekjes als van Vivekananda.

Het lichaam behoudt zijn magnetisme door hier in de wereld mate te beoefenen en die mate brengt dus ook weer een zekere hoeveelheid van arbeid, van fysieke arbeid mee, oefening, dat de spieren, het bloed, de zenuwen, alles, in zekere mate hun werk doen, waarvoor ze geschapen zijn en dat dit werk niet stil wordt gelegd en overgedragen wordt op iets anders. Ieder onderdeel van het menselijk leven heeft een zekere arbeid te doen om zijn magnetisme, dat het van nature opneemt, te behouden, te verspreiden in het lichaam, goed te verdelen. Zo zien wij, bijvoorbeeld, dat — wat vooral in vroegere generaties zoveel voorkwam — er zoveel mensen waren, die in hun leven geloofden aan intellectuele arbeid en die zeiden, „Ik doe intellectuele arbeid en dat andere is maar dat vervelende lichaam, maar ik ben intellectueel.” Het is een zekere intellectuele verwaandheid, die gemaakt heeft, dat de mens zo weinig thuis is in zijn eigen lichaam, dat hij het maar liever niet meer gaat gebruiken. En het is daarom, dat het opkomen van de sport voor de wereld van zo'n grote betekenis is. Een fysiek lichaam moet op de wereld een fysiek leven hebben, een fysiek leven, dat leidt tot vreugde in het lichaam.

De tweede vorm van magnetisme is het magnetisme van het denkvermogen. We weten allen, dat, als we iemand tegenkomen, die gezond is en sportief, daar iets van uitgaat, dat vanzelf al prettig is. We praten er graag mee, of we nu hetzelfde zeggen als we tegen een ander zeggen, het praten alleen al is prettig, omdat er een waarheid in hem aanwezig is, een waarheid, die uitvloeit, daar is een magnetisme. Een mens, die magnetisme heeft, straalt magnetisme uit en dat magnetisme is dienstig aan ieder ander mens.

Het is buitengewoon prettig iemand tegen te komen, die een goed denkvermogen heeft. Hij ziet alles in evenwicht, daar is

een zekere balans, een zeker rustig door de dingen heendringen, een rustige beschouwing, een rustige, diepe beschouwing. Iemand, die niet mentaal in evenwicht is, heeft altijd hobbies en die draaft door en die kan de wereld alleen maar zien vanuit zijn door-draaverijen. Maar iemand, die werkelijk intelligent is en die de dingen breed en rustig kan bekijken, het is altijd een genoegen om met hem te praten, om zijn oordeel te horen, en dat zijn eigenlijk de geboren leiders. Het magnetisme van het denkvermogen is vanzelfsprekend altijd groter dan het magnetisme van het lichaam.

Daarna komt het magnetisme van het hart. Het magnetisme van het hart wordt ontwikkeld door het hart, dat geeft, dus dat in het leven geen begrensd en geen benauwd standpunt inneemt, dat geven kan, dat verdragen kan, dat de medemens kan begrijpen, dat zich in kan stellen op de medemens; dat zijn natuurlijk degenen, die het meest gezocht worden. Indien zo iets van iemand uitgaat, dan hoeft hij geen moeite te doen – je moet trouwens nooit moeite doen – maar dan hoeft hij geen moeite te doen om vrienden te vinden. Hij vindt in de wereld overal vrienden.

Dan komt het magnetisme van het zieleleven en dat zieleleven wordt verdeeld in twee aanzichten, het zieleleven en het geestelijk leven. Ik gebruik deze woorden maar voor een ogenblik, het is slechts om iets duidelijk te maken, wij hechten in het Soefisme helemaal niet aan het gebruik van woorden, omdat het gebruik van woorden leidt tot definities en zodra er een definitie staat, is het al niet meer begrepen, want het is altijd veel dieper en veel omvattender dan iedere verstandsdefinitie. Maar we verstaan onder het zieleleven dat leven, waarbij de mens in contact komt met zijn eigen ziel, dus dat de mens hier op aarde niet meer een openbaring wordt van het „ik”, maar dat de ziel in de mens komt. Als het zieleleven in de mens komt, dan komt er eigenlijk dat in de mens, waar het in het leven om te doen is, dat, wat hem zelfrust geeft en wat hem vrede geeft en wat hem vreugde geeft en wat hem geluk geeft.

Dan is er nog één stap verder en dat is het totaal verzinken in God en het is die fase, die we voor het ogenblik geestelijk noemen om dat verschil te maken. We zouden net zo goed het eerste geestelijk kunnen noemen en dan zouden we het tweede goddelijk kunnen noemen, het gaat slechts om woorden. Maar dat geestelijk leven – dat zieleleven – brengt in de mens een eigenschap naar voren, een eigenschap van onschuld. Onschuld is een eigen-

schap, die in de mens komt, als hij niet aan zichzelf denkt. Zodra er een „ik”-gedachte is, is de onschuld verbroken. De onschuld is dat, wat open staat voor ieder. De onschuld is een eigenschap van mensen, die op het pad van vergeestelijking zijn.

Behalve de onschuld komen het geloof en de hoop daaruit voort. Geloof is, wanneer de mens niet meer steunt op bewijs, maar dat het een zekerheid in hem is. Dat komt pas in de mens, wanneer het zieleleven in hem ontwaakt. En dan komt er ook hoop in de mens. Een mens, in wie het zieleleven ontwaakt, leeft altijd in hoop. Hij mag vandaag in de moeilijkste omstandigheden zitten, maar daar is geen ogenblik, dat het hem naar beneden duwt, want zijn wezen is hoop. Hij weet, dat er iets is, dat altijd in hem omgaat, of hij nu dit doet of dat doet, daar is iets, dat altijd wakker in hem is en waar hij in leeft, en dat is geloof en hoop. En het is niet eens als gedachte, het vervult hem. Het trekt hem een beetje boven de aarde uit, natuurlijk doet het dat, het trekt hem ook uit boven de aardse zorgen. Geloof en hoop en onschuld zijn de kenmerken van het zieleleven. Het geloof, waarover ik spreek, is niet het geloof in een dogma. Zodra het verstand wil gaan formuleren, maakt het ergens een grens omheen, een beperking, en de Almacht en de Alomvattendheid zijn verloren. Wat doet het ertoe wat we denken? We hebben allen een andere hoeveelheid en een andere hoedanigheid van hersenen tot onze beschikking. Maar het geloof heeft niet met onze hersencellen te maken. Het geloof is een eigenschap van het hart.

Over het geestelijk leven kunnen we eigenlijk helemaal niet spreken. Het geestelijk leven zien we alleen bij de heiligen. Ik bedoel het leven in vereniging met God, dat zien we bij de heiligen en bij de Profeten, en alleen de grote heiligen en de Profeten hebben geestelijk magnetisme.

Nu zult u vragen, „Is dat nu werkelijk één stroom?” Het is in de wereld één stroom, het is die stroom, die eigenlijk de hele wereld verbindt met God, die de hele kosmos, alles wat er is, met God verbindt. Alles is uit God voortgekomen, alles is – wanneer het leeft – met dat leven van God verbonden. Wanneer er dus een stroom bestaat, dan ontwaakt in de zoekende mens het één na het ander en het zal in zijn lichaam de juiste functie doen ontwaken, het zal in zijn denkvermogen ontwaken, het zal in zijn hart ontwaken, het zal in het geestelijk leven ontwaken. Alles op de wereld heeft daarmee te maken. Wat is het

in de wereld en in het leven, dat hier tegenin gaat en een mens hiervan afhoudt? Je zou even goed kunnen zeggen, „Wat is hier op de wereld het teken, dat dit contact in de mens niet voldoende ontwaakt is?” Dat is, dat hij tobt, dat hij zorgen heeft en dat hij niet gelooft. Tobben is niet geloven. Zorgen hebben is niet geloven. Wanneer er in de mens dat contact ontwaakt, dan is het gevolg daarvan, dat de mens zelfs tot het lichaam toe gezond blijft. En daarom heeft iedere ziekte ermee te maken, dat op die lange lijn van de levensstroom van God, die naar de wereld gaat en die de ziel van de mens aandoet en die zijn hart aandoet en die zijn denkvermogen aandoet en die zijn lichaam aandoet er ergens een verstopping is, waar die levensstroom niet meer doorheen stroomt en dan wordt er hier op aarde één of ander deel in het lichaam niet gevoed, niet onderhouden, zoals het gevoed behoort te worden en dan komt er ziekte. Geestelijk gesproken is alle ziekte een tekort aan het doorstromen van de levenskracht.

Een punt, dat er wel even mee te maken heeft is het zogenaamde magnetisme, het magnetisme van de magnetiseur. Iemand, die op één of andere manier goed leeft, heeft magnetisme; als iemand gezond is, een gezond lichaam heeft, dan heeft hij magnetisme, heeft hij een gezond denkvermogen, dan heeft hij een hoger magnetisme, heeft hij een gezond hart, dan heeft hij een nog hoger magnetisme, heeft hij zieleverwezenlijking, dan heeft hij een nog hoger magnetisme. En dat magnetisme is er om een ander te helpen, want alles wat we krijgen is voor een ander. In het geestelijk leven bestaat het „ik” in werkelijkheid niet, wat voor ons is, is voor een ander. Dus het is wáár, er is dóórgeven, maar waar een mens op letten moet, is, dat hij niet met een klacht, die komt uit een tekort in zijn gedachte naar een magnetiseur moet gaan, dus waar hij lijdt aan een gedachteleven, dat scheef zit, daar kan een magnetiseur fysiek niets aan doen, want die mens is slechts met gedachte-magnetisme te helpen. Is er een klacht in het harteleven, is het, dat in het hart verbittering is, dat er in het hart een vergif zit en dat dit vergif tenslotte in het lichaam gaat uitwerken – want alle tekorten gaan op de lange duur op het lichaam uitwerken – dan wordt dat niet genezen door het lichaam lichamelijk magnetisme toe te voeren, maar dat kan alleen genezen worden door magnetisme van het hart. Daarom is er één ding, waar de mens bij magnetiseurs altijd op moet letten, in de eerste plaats, dat het hoogstaande mensen zijn en dat zij niet mensen zijn van een ideaal en

van een geestelijk ideaal, dat lager is dan het onze, want dan worden we niet geholpen, integendeel, we worden naar omlaag getrokken. Ook het fysieke magnetisme heeft zijn wetten, zo iemand moet dóór en dóór gezond zijn.

Dit magnetisme beslist niet alleen in de zaken van het leven, maar ook in de ontmoeting met andere mensen. Het beslist ook in de kwestie of we geapprecieerd worden, of we ontvangen worden, of we op de gezichten van de anderen vreugde tevoorschijn kunnen brengen, of de mensen ons graag zien; hoe de verhouding is tussen ons en onze naastbestaanden en onze vrienden en de hele omgeving hangt van dit magnetisme af. Alles hangt af van het magnetisme van het hart, van het magnetisme van het denkvermogen, zelfs van het fysieke magnetisme, want als het fysieke magnetisme terugloopt en er komt een dag – er komt altijd een dag – dat het terug gaat lopen, dan is dat het teken van ouder worden en ouder worden is teruglopen van de magnetische stroom. Wanneer de mens ouder wordt, beschikt hij niet over die fysieke levenskracht, waarover hij beschikt als hij jong is. Hij beschikt niet over die fysieke levenskracht, die altijd leuk is, want waarom is de jongere generatie – kinderen, jonge mensen – altijd leuk? Zij mogen op een heel ander gebied liggen, zij mogen onzin zeggen, maar, zij brengen altijd iets mee van de jeugd. Waarom is dat altijd prettig? Het is, omdat zij iets hebben van dat, waarin wij, oudere mensen, teruggaande zijn. Nu, dat zou dan toch wel een bijzonder dramatische levenskijk zijn, als we zeiden, „Mensen, jullie gaan terug in het leven.” Wij gaan nu eenmaal terug in het leven, maar juist deze leer van dat stralende magnetisme brengt hier de oplossing. Als een mens ouder wordt en hij gaat terug in fysieke levenskracht, het kan ook wel zijn, dat hij teruggaat in mentale levenskracht en dan sluit hij zich en dan krijgt hij zo'n beetje het leven van een plant en dan is hij niet meer onderhoudend, hij is niet meer gezellig, hij is niet meer de persoon, die hij vroeger was, maar aan wie ligt dat? Ligt dat aan het leven, ligt dat aan God, is dat de bedoeling, of ligt het aan de mens? Het ligt aan de mens. Het ligt daarom aan de mens, omdat het tegen de mens zegt, „Je hebt niet gevonden, waar het leven voor is.” Want als de mens vindt, waar het leven voor is en hij vindt het zielecontact, hij vindt het zieleleven en dat openbaart zich dan in zijn harteleven en weer in zijn lichaam, dan snijdt hij een nieuwe bron en een grotere bron van levenskracht aan van diezelfde levensstroom, die hij in zijn

jeugd heeft gehad. En dus daarom is het ouder worden een proces van veranderen, van minder te leven aan de uiterlijke kant en meer over te gaan naar de innerlijke kant. Iemand, die vergeestelijkt oud wordt, die krijgt een magnetisme, waardoor – al is het oudje gebrekkig, al zit het oudje voor je misschien zielig te kijken – er toch een vibratie van uitgaat, die zo levengevend is. Ik heb pas iemand ontmoet, die 88 jaar is en fysiek is het heel weinig, maar daar ging zo'n enorme levenskracht van uit, zo veel vibratie, zo veel gevende levenskracht. Dat wij ouder worden zonder gevonden te hebben is de oorzaak, dat wij ouder worden en zo sterk achteruitgaan. Naarmate de mens ouder wordt, moet hij langzamerhand in de vergeestelijking ingetreden zijn en moet hij die andere bron gevonden hebben, die bron, die de jeugd in zijn fysieke levenskracht niet gezien heeft, ook niet nodig heeft gehad. Het doel van het leven is om die bron te gaan vinden.

Alle ziekte heeft hiermee te maken, met verstopping in de stroom van Gods levenskracht. Daarom heeft iedere ziekte ook een doel. De mens denkt „Ik moet niet ziek zijn”, en hij begint te zeggen, „Ik ben niet ziek, ik ben niet ziek, ik ben niet ziek.” Dat is allemaal heel goed en wel, als hij maar niet „ik” zei, want het is juist „ik”, dat de ziekte brengt. Als de mens opengaat voor God en er dat leven in hem komt, dan komt de genezing, die dat, wat langs de natuurlijke weg achteruitgaat, ondersteunt en vergoedt.

Wij zijn uitgegaan van een hypothese en nu is de vraag, of wij in deze beschouwing gezien hebben, dat die hypothese juist moet zijn, dat het zo is, dat wij in alles leven op Gods levenskracht. En dat die levenskracht voor ons bedoeld is en dat die levenskracht wacht om in ons tot uiting te komen en dat de betekenis van het menselijk leven is om open te gaan voor Gods levenskracht, om hier op aarde iets op te bouwen, dat hier op aarde een nieuw leven zal brengen. We hebben het daarnet genoemd de adem Gods en in werkelijkheid is het Gods adem. Adem is een geweldig groot mysterie.

Hoe kan de mens dit praktisch opbouwen, in het leven? We hebben al gezien, dat het fysieke magnetisme, het mentale magnetisme, het magnetisme van het hart, het magnetisme van de ziel en het geestelijk magnetisme in de mens eigenschappen schept en dat die eigenschappen opengaan en gaan leven, gaan stralen, gaan schitteren. En zo is het, dat we kunnen zeggen,

dat de mens leeft op Gods levenskracht, maar we kunnen het ook beschouwen van deze kant en dan zeggen we hetzelfde, alleen één plan lager, dat de mens leeft op zijn idealen, want, naarmate die levenskracht van God, het zieleaanzicht in de mens ontwaakt, ontwaakt in de mens het leven en het dienen van het ideaal in die mate, dat hij niets anders meer ziet op de wereld dan dat ideaal, dat hij in dat ideaal zijn eigen bestaan, zijn „ik”-bestaan verliest. Dat hij het ideaal ziet, maar dat hij zijn eigen leven, zijn eigen plaats, zijn eigen „ik” niet meer ziet. En volgens die zin kan men zeggen, dat, wat de mens levend houdt en waar de mens op leeft, zijn ideaal is. Het is erg beroerd voor al degenen, die geen ideaal hebben, maar dat is nu juist wat zo nuttig is en wat in deze tijd gezegd moet worden en wat de Soefi Boodschap komt om te zeggen: mensen, wij leven voor een werkelijk ideaal. Hebben wij het niet, dan leven wij niet. Hebben wij het niet – bewust of onbewust, dat daargelaten – dan komt de tijd, dat we langzamerhand dicht beginnen te gaan en dan komt er een dag, dat het leven dicht is en dan worden we – hoewel we vroeger intelligent waren – door de familie aan de kant geschoven, zodat ze zeggen, „Opa zit daarboven op zijn kamer-tje”, en dat is eigenlijk het enige, dat Opa nog doen kan. Maar Opa is niet vergeestelijkt, dus er is niemand, die er plezier in heeft om naar Opa toe te gaan. Maar stel nu eens voor, dat Opa wèl vergeestelijkt was, de hele wereld zou komen. Zijn kennissen komen, zijn vrienden komen, zijn burens komen, het is voor allen een vreugde om met Opa te praten, of even bij hem te zijn.

Wij zijn er om het geestelijk leven te zoeken. We kunnen dat door het rijzen naar onze idealen toe, door langs een ideaal te ontwikkelen, en ieder ideaal, dat we werkelijk ontwikkelen, is al een vorm van geloof en van hoop. Het ideaal voert ons verder, steeds verder, want de mens, die een ideaal zoekt, eindigt met Hèt Ideaal te zoeken, en Hèt Ideaal is God.

Wanneer de mens eenmaal bewust of onbewust – maar het gaat erom om het bewust te worden – het Gods-Ideaal zoekt, dan beginnen in zijn wezen die innerlijke vermogens, die verborgen zijn, te ontwaken. We weten, dat er een denkvermogen is en we weten, dat er een hart is, maar er zijn ook organen, vermogens, die reageren op het vinden van het licht van God, en dan ontwaakt in de mens het vermogen om de adem te appreciëren als dat, wat de adem werkelijk is – een geestelijke

inhoud en een geestelijk verband. Deze woorden zijn nonsens voor een ieder, die niet het geestelijk leven kent, maar ieder, die, langs welke weg ook, tot het geestelijk leven is gekomen, zal weten, dat hij met zijn adem alles kan herstellen en dat de gedachte aan God iets met de adem te maken heeft. De gedachte aan God heeft òf te maken met ons verstand, dan zijn we op het uiterlijke pad, òf het heeft iets te maken met de adem, want de mens weet, dat God de mens geschapen heeft door adem in zijn neusgaten te blazen, en dat diezelfde adem een verband blijft tussen God en de mens. Het is een moeilijk punt, maar het is hèt punt van de mystiek.

We zijn er dus aan toe, dat wij als Soefi's voor de wereld twee dingen prediken, voor de uiterlijke mens: zoek een ideaal. De uiterlijke mens, die niet een ideaal gevonden heeft, is potdicht en dood, die zit hier als een dode. U weet wel, dat, als Christus de mensen aanspreekt als doden, hij eigenlijk de mensheid bedoelt, die niet verlicht is, dus ik en u. De mens, die niet door het zoeken van een ideaal – wat de eerste stap is – Het Ideaal gaat vinden, die mens heeft de weg naar verlichting niet gevonden en die weg naar verlichting, naar de levenskracht van God, is de weg voor iedereen.

Waar leven wij op? Op God. Het begint in de mens, dat hij tot God bidt, dat hij zijn moeilijkheden aan God overdraagt, dat hij in God begint te geloven en op God begint te hopen en tenslotte, dat hij begint te weten, te merken, aan te voelen, te verwezenlijken, dat het leven van God in hem is en dat dit leven van God in de mens de weg door het leven opent.

Het is geen makkelijk onderwerp, maar wij Soefi's zijn er niet voor om makkelijke onderwerpen te brengen, want het is niet onze taak om tot de mensheid te spreken met de taal van de laatste tien of vijftien eeuwen, het is onze taak om te spreken vanuit het licht, dat wij gezien hebben en dat wij ontvangen hebben. Dus het Soefisme brengt een Boodschap, die, als iedere werkelijke, geestelijke Boodschap, van God is. En dit is alleen te zien in de Boodschap zelve. Moershid Inayat Khan, de Brenger van de Soefi Boodschap, zei altijd, dat we één ding moesten vermijden, het debat, de strijd, „Wie is onze Moershid?” Het is toch voldoende, dat we weten, dat hij ons geestelijk vooruit is, het is toch voldoende, dat we weten, dat de Boodschap, die hij gebracht heeft, een licht is over deze aarde? Het is toch voldoende te weten, we mogen zijn, wie we zijn, we mogen zitten,

waar we zitten, maar dat we allen een licht nodig hebben. Is dit dan niet voldoende om te weten, dat wij in de wereld met al haar verenigingen en al haar bewegingen hopeloos potdicht zitten. En waarom? Omdat het hele leven in al zijn organen, in zijn geheel, gekomen is tot een diepte van materialisme, waar we bovenuit moeten komen. En nu predikt het Soefisme niet anders dan het zoeken van idealisme, van het Godsideaal, om uit ons materialisme te komen. We mogen denken, wat we willen, we mogen doen, wat we willen en we mogen blijven in de vereniging, die we verkiezen, zolang we er rust mee hebben, vrienden, als we maar één ding inzien, dat, waar we ook in zitten en wat we ook aanraken, we dat gaan zien op een hoger standpunt en dat we gaan zien, dat de tijd voor vergeestelijking op de wereld wederom is aangebroken.

Het Soefisme brengt een nieuw licht, in de hoop en met het doel, dat ieder mens er gebruik van kan en zal maken; het doet er niet toe, waartoe de mens behoort, van welk ras hij is, van welke godsdienst hij is, van welke soort hij is, van welke klasse hij is, als hij maar gaat zien, dat hij ontwaken moet en dat hij een ideaal moet zoeken en dat ideaal dan moet brengen naar het Godsideaal.

Wanneer een glimp van Ons beeld in de mens wordt opgevangen, wanneer hemel en aarde in de mens te vinden zijn – wat is er dan in de wereld, dat niet in de mens is? Wanneer men maar diep in hem doordringt is er zó veel in de mens.

Gayan, p. 8.

15 Onze eigen wereld

Wij zijn allen in hetzelfde leven en wij doen allen hetzelfde en wij leven bijna op dezelfde manier, – wij dragen dezelfde kleren, wij lachen op dezelfde manier, alles doen wij bijna op soortgelijke manier. Het lijkt wel, alsof we allen met één sopje overgoten zijn. Maar als we het goed konden zien, dan heeft ieder van ons een eigen wereld. Wij denken op een eigen manier, wij voelen op een eigen manier, wij reageren op een eigen manier. En die wereld doorbreek je nooit, je blijft altijd in je eigen wereld zitten, wat er ook gebeurt. Zo zal vele mensen hetzelfde overkomen, maar zij nemen het op, zij ontvangen het in hun eigen wereld, zodat wat twee mensen overkomt altijd verschillend is.

In die eigen wereld hebben we allen kennissen en vrienden en familie en verwanten en we hebben er ook vijanden in, we hebben er verder de natuur in en de dieren en de planten, maar wat die eigen wereld het meest tot een eigen wereld maakt zijn de omstandigheden. We leven allen onder een andere conditie, onder een andere omstandigheid, en we zijn er niet voldoende open voor, dat die zo sterk verschillen. Mensen komen in moeilijkheden en als zij dan een zekere aanleg hebben om zich te bezinnen, om na te denken, om te zoeken, dan zullen zij dikwijls die moeilijke omstandigheden, waaronder zij zijn terechtgekomen, kunnen afleiden van één of andere reactie, die zij hebben, of één of andere wijze, waarop zij denken. Laat ik maar om duidelijk te zijn een kinderachtig voorbeeld nemen: de één is te bruusk en neemt zijn beslissing te gauw en doordat hij zijn beslissing te gauw neemt, neemt hij de verkeerde beslissing. Waar komt die bruuskheid vandaan? Die bruuskheid komt voort uit zijn karakter, omdat hij iets vasthoudt of iets wenst, of dat hij iets zoekt, waar je in de regel niet van kunt zeggen, dat het verkeerd is; wat alleen verkeerd is, is de bruuskheid, waarmee hij het doet, dus de weinige bezinning, die erin aanwezig is. Dus de

weinige reële bezinning, die er in een leven is, is heel dikwijls het meest verkeerde ervan.

Dan krijgen de mensen het gevoel en dat is iets, dat je veel hoort en dat is iets, dat heel natuurlijk is en ik geloof, dat is iets, waar we allen vandaag of morgen weleens aan sukkelen, dan krijgen we het gevoel, dat het leven ons erin heeft laten tippelen, dat het leven ons eigenlijk een kool gestoofd heeft, want de gevoelens, waar we in het leven mee begonnen of waar ons leven vanuit ging – de diepere, de kerngevoelens – die waren toch niet verkeerd. Ja, maar het leidt tot verkeerde dingen. Een kind kan – en ieder kind gaat door die fase heen – zo vervuld zijn van het gevoel, dat het leven hem behoort, dus dat hij recht heeft op het leven – op een kinderlijke manier – dat hij alles kan zien als van hem zijnde. En wanneer die gedachte niet afgeremd wordt in realiteit, wat eigenlijk een punt van de opvoeding is, dan blijft iemand weleens zitten met de eigenschap, dat hij heel makkelijk zijn handen uitsteekt en iets neemt, dat niet van hem is, of dat hij leeft in een zeker soort gedachten, waarin hij in zijn zoeken eigenlijk het scherpe onderscheid tussen mijn en dijn niet ziet. Dan, als hij werkelijk de gave heeft zichzelf na te gaan, zal hij moeten zeggen, „Ik ben er langs natuurlijke wijze toe gekomen.” En dan zegt zo iemand, zoals ik het uitdrukte, „Eigenlijk loop je in het leven in een val.” Ik had het laatst met iemand over fouten, of eigenlijk meer over tekortkomingen, of eigenschappen en toen zei ik, „Ja, maar het leven waarschuwt.” Ja, het leven waarschuwt, als je er al tot een zekere hoogte ingevlogen bent, als je er al in zekere mate aan toegegeven hebt. En daar kwam een zeer verontwaardigde reactie op, dat tenslotte die persoon zelf min of meer zonder het te weten en zonder het te zien door een bepaalde gedachtengang in een omstandigheid was terechtgekomen, die meebracht, dat de ontwikkeling van zijn leven – beïnvloed door die gedachtengang – niet tot een gelukkig leven geleid had. Ik kan natuurlijk geen concrete voorbeelden geven, maar ik zou bijna zeggen, dat in het diepste binnenste van iedereen – zelfs van degenen, die verkeerd doet – een zekere onschuld ligt, de gedachte, „Ja, maar zo ben ik vanzelf geworden, ik kòn toch niet anders.” Het antwoord, dat daar tegenover staat, is, dat ieder mens geboren is met een intuïtie en dat de intuïtie de mens moet waarschuwen. Zoals iedereen leeft in een gedachtengang, die misschien de neiging heeft om in het leven een richting uit te gaan, die niet tot succes leidt, zo heeft toch

iedereen daarnaast ook een intuïtie. En het is die intuïtie, die ons moet waarschuwen. Wat doodt de intuïtie? Wat de intuïtie doodt is de eenvormigheid in de opvoeding, dat men door de maatschappij gemaakt wordt, gestempeld wordt tot een éénvormig mens, die wordt en die denkt en die doet en die gelooft, zoals hem dat voorgeschreven is en zoals hij dat geleerd heeft. Dat maakt de intuïtie – de mooiste innerlijke gave van de mens – tot een dood orgaan. Maar de mens is bestemd om te leven met een levende intuïtie, die hem het leven doet waarnemen, die hem doet reageren, die hem doet opmerken en als hij die intuïtie heeft, dan zal hij wel degelijk moeten zeggen of zien, „Ja, eigenlijk heb ik het wel geweten, dat ik verkeerd deed en dat mijn gedachte verkeerd was, maar het leven ging te gauw en dat ogenblik van waarschuwen was te gauw voorbij en zonder dat ik het wist, zat ik er vast in.”

Nu heeft ieder levend mens in zijn leven wel een wens of een verlangen en ook dat is iets, dat helaas niet iedereen meer heeft, maar dat behoort tot de levende mens. Je komt mensen tegen, die niets wensen en niets verlangen en die eigenlijk – wat geestkracht betreft – geknakt zijn. Ze durven niet, ze willen niet, wat ze van het leven vragen is om met rust gelaten te worden en in een hoekje te zitten. Die zijn er veel meer, dan u denkt, het is een fase, die wij allen wel in ons hebben en het is een fase, die in het tegenwoordige leven, in de tegenwoordige maatschappij heel veel voorkomt, dat een mens niet heeft innerlijke durf, innerlijke frisheid, innerlijke jeugd, dat hij niet is als een veer, die opspringt en niet iemand, die plezier heeft in het leven en die het leven ingaat. Maar die daar zit – laten we zeggen, bij zijn ouders, of thuis – en waar geen nieuwe idealen in opspringen, die niet het gevoel heeft, „Het leven is van mij. Heel het leven, dat voor me ligt, daar kan ik in, daar heb ik een plaats in, het is al vreugde om te leven.” Maar neen, ze doen niets. Ze doen niet aan sport, ze hebben geen vrienden, ze zijn niet leuk. Dit is ook weer zo'n voorbeeld, dat ze zullen zeggen, „Ja, maar ik heb er niet om gevraagd, dat zijn mijn omstandigheden in het leven geweest.” Maar dat zijn nu die omstandigheden, waarvoor ieder mens in wezen zijn intuïtie heeft, die hem waarschuwt, als hij maar luistert. Het feit, dat de mens moet luisteren naar de innerlijke stem is eigenlijk iets, dat iedere godsdienst – welke godsdienst ook – moet prediken. Het is de godsdienst, die de mens levend moet houden, die de mens erop attent moet maken, die

een opvoeding moet zijn om levend te worden, levend te zijn, om het leven te zien. Maar in deze tijd zijn er helaas zovelen, die opgevoed zijn zonder godsdienst en die hebben de neiging om met veel sneller vaart en veel onbeschermdere in de vallen en klemmen, die er in het leven zijn, te lopen dan de anderen.

Daar is de grote vraag, die toch in ieder leven aanwezig is en in ieder leven voorkomt en die bijna niemand weet, „Tot hoe ver gaat in het leven het verlangen en het doel om te bereiken?” We hebben zo juist gezien, dat niet eens iedereen dat gevoel heeft. Maar dat gevoel, dat iedereen hoort te hebben, moet in evenwicht gehouden worden door dat andere gevoel „tot hoe ver gaat dat?” Waar geldt in mijn eigen leven de eis van „ik leef om iets te bereiken” en waar treedt de andere kant in van „ik leef niet om te bereiken, maar ik leef, omdat ik leef”, dat wil zeggen, „omdat ik in God leef”. Waar er in het leven een zekere heerlijkheid zijn intrede doet in het menselijk hart, zodat hij zich bewust wordt, dat er een Goddelijk Leven in hem is, dan – als dat Goddelijk Leven erg duidelijk en erg sterk gaat spreken – wordt dat de mens, die zegt, „Ik lap dit leven aan mijn laars.” Nu zeg ik het wel een beetje sterk, maar er komt in ieder leven een grens, waar aan de éne kant de mens het leven ziet als dat, waar hij zich voor moet inspannen en aan de andere kant van de grens is het ogenblik, dat hij ziet, dat er alleen het leven van God is. Als hij bereikt, dat God in zijn hart leeft, of als hij het werkelijke geloof in God of de hoop in God bereikt, wel, dan is het vanzelfsprekend, dat iets van die felheid om te werken voor succes in het leven terugvalt. Zo heeft het leven dus een bezinning nodig, een bezinning, die ons een grens leert. Maar die grens moeten we voortdurend zien, die kunnen we niet oppervlakkig zien, die grens is de diepste grens. Het is ook dit: waar is de verhouding en waar ligt de grens tussen de vriendschap voor alle mensen en het dienen van alle mensen en dat hogere, dat de godsdiensten prediken – dat de mensen maar heel weinig begrijpen in de tegenwoordige tijd – dat de mens leeft om God lief te hebben? Waar ligt die grens? Dat is dezelfde grens. Door al die feiten, die we genoemd hebben, loopt diezelfde scheidingslijn, alleen op het éne ogenblik meer aan de oppervlakte, op het andere ogenblik meer gaande tot de diepte.

Om nu die grens goed te schetsen, wil ik een voorbeeld aanhalen, een voorbeeld fantaseren, dat ik wel meer verteld heb en dan voer ik een boer ten tonele, die zijn vee heeft en zijn gewas-

sen, koeien, paarden, biggen, schapen, kippen, alles, die zijn vrouw heeft en zijn kinderen en die zijn werkvolk heeft. En deze boer is in zijn hart een goede man en zonder dat hij het weet, voelt hij voor zijn dieren en voor zijn volk en hij is goed voor zijn kinderen en voor zijn vrouw en hij is daar voortdurend met zijn gedachten bij. Hij is er met zijn gedachten bij: dat schaap is ziek, of het gaat niet goed met mijn jongen, of hoe zijn de omstandigheden van de man, die daar werkt, is zijn huisje wel goed? Dus die man is voortdurend met zijn gedachten bezig met het leven, waarmee hij in al zijn vormen te maken heeft. Bovendien is het een godsdienstig man, daar bedoel ik niet mee een kerkelijk man. Ik spreek weinig over kerkelijke mensen, ik geef niet om kerkelijke mensen, ik geef om godsdienstige mensen. Een mens moet godsdienstig zijn in zijn hart. En dat kan hij in iedere kerk zijn en hij kan het buiten iedere kerk om zijn. Maar bovendien is deze man een godsdienstig man, dat wil zeggen, iemand die aan God denkt en die in al de problemen, die vóór hem komen, ziet, wanneer hij er niets aan doen kan en wanneer dat een punt bereikt, dat het hem eigenlijk gaat hinderen, dan gaat hij erover bidden. Zodat die man in zijn leven die twee polen verbindt, zijn belangstelling, dat, wat hij geeft aan vriendschap aan de wereld, en de hulp, die hij zelf van God ontvangt. Hij verenigt die twee polen – God en de mensheid – in zichzelf. En dit is nu het type van iemand, die leeft, zoals hij leven moet, zoals hij behoort te leven.

Dit type mens heeft een zekere gerichtheid, een zekere concentratie op zijn doel, een zekere concentratie op het goede. Daar is hij altijd met zijn gedachten mee bezig. En met die concentratie op het goede zoekt hij God, dat is één faculteit, één werking. Dat is de grondslag of het begin van, wat men noemt, het innerlijk leven. Men vraagt, „Wat is het innerlijk leven?” Het innerlijk leven is dat leven in onszelf, waarin we alles wat we in deze wereld niet kunnen en wat we zo graag zouden willen, verbinden met het leven van God. Dit is dus het leven, waarin we de aanbidding van God verbinden met de dienst en de broederschap en de liefde voor de mensen. Dat brengt altijd een zekere gerichtheid, een zekere concentratie mee. De eerste vorm of de oudste vorm van meditatie ons bekend is een meditatievorm uit Tibet. Als iemand in Tibet ernstig wil gaan leren mediteren, dan zoekt hij – zoals dat behoort – een Meester en

als hij een zeker stuk op zijn weg gevorderd is, dan komt het ogenblik, dat hij gaat leren om werkelijk te mediteren en dan wordt hij in een torentje gemetseld en daar zit hij zes maanden, of een jaar, of twee jaar, of langer in. In dat torentje heeft hij op de grond voor zich òf een tekening, òf hij maakt in klei een wereldje. En dat wereldje stelt zijn eigen wereld voor. Alles wat in zijn eigen wereld voorkomt, dat beeldt hij daar uit, dat bevindt zich dus in dat wereldje daar voor hem, zodat hij voortdurend geconcentreerd is op dat wereldje. Hij heeft er zijn vader, zijn moeder, zijn vrouw, zijn kinderen, zijn vrienden, dat zijn allemaal poppetjes. Hij heeft zijn omstandigheden en hij heeft zijn Goeroe, hij heeft zijn vijanden, alles zit in die wereld en wordt door een poppetje afgebeeld. Maar behalve dat, wordt er een altaartje in gemaakt en voor op dat altaartje wordt een klein Boeddhabeeeldje gezet. Boeddha is de Leraar, de Boeddhisten beschouwen Boeddha zoals de Christenen Christus beschouwen, zoals de Hindoes Krishna beschouwen, zoals de Moslems Mohammed beschouwen, het is hun Leraar, hun Profeet. En de Profeet staat altijd als een zekere middelaar tussen de mens en God, dat wil zeggen, de Profeet is degene, die op de wereld de verening met God ten volle bereikt heeft en die uit dien hoofde – je zou bijna kunnen zeggen – door zijn ambt, in het hiernamaals met deze wereld verbonden kan blijven en die verbonden blijft met al degenen, die het leven, dat in Hem vertegenwoordigd was, zoeken. Dus daar wordt een beeldje van Boeddha gemaakt in de wetenschap, dat Boeddha de vertegenwoordiger is van God. Dus daar zitten op dat bord, dat hij maakt – ze noemen het bij een eigenaardige naam, een Kyilkhors – zijn vrienden en zijn vijanden, zijn verwanten, de mensen, waarmee hij te maken heeft, daar wordt zijn godsdienst in vertegenwoordigd, de Boeddha en God. Die wereld heeft hij voor zich en zolang hij daar zit, die maanden, dat hij daar zit opgesloten, ziet hij alleen die wereld. En daarin, door dat beeldje van Boeddha aanbidt hij Boeddha en via Boeddha zijn zijn gedachten op het Goddelijke gevestigd. Dus in die wereld verbindt hij God met zijn eigen wereld. Nu zult u zeggen, „Is dat dan geen straf voor die man om daar zes maanden, of een jaar, of twee jaar, of langer zo te zitten?” Neen, inderdaad niet, als het een straf was, zou hij het niet doen. Als hij het niet prettig vond, zou hij het niet doen. Die man blijft daar zo lang eenvoudig omdat hij het heerlijk vindt, eenvoudig omdat hij, levende in zijn eigen wereld, daar ook leeft in

God en er gaat iets in hem open en dat, wat opengaat, is een heerlijkheid.

Er zijn wel mensen, die zeggen, „Godsdienst is dit en innerlijk leven is dat”, maar dat zeggen ze alleen, omdat ze er totaal buiten staan. Er is pas innerlijk leven, indien er een zekere vreugde is, een zekere heerlijkheid, die boven alles uitgaat, die niet meer te maken heeft met de omstandigheden en dan wordt het leven van zo iemand anders en dan stort hij die heerlijkheid, die vreugde, die geestelijke kracht uit over alles, waarmee hij in zijn leven te maken heeft, over zijn vrienden en over zijn vijanden. Zijn vrienden verbindt hij ermee, zij worden meer zijn vrienden, zijn vrienden dient hij, zijn vijanden beïnvloedt hij ermee ten goede. En alles wat in het leven van zo iemand voorkomt, verkeert in deze concentratie ten goede.

Nu zal de eerste opmerking, die u maakt zijn, „Dat moet wel vervelend zijn”, maar de tweede opmerking is, „Ja, wat heeft zo'n man eraan, want tenslotte is het toch niet het leven?” En het antwoord is, dat het natuurlijk niet bedoeld is voor altijd. Die mensen gaan er ook uit, als ze een zekere grens bereikt hebben, gaan ze er ook vanzelf uit. Maar het leven daar leert hun of geeft hun een heel andere gedachtekracht en het geeft hun een heel andere liefde. Ze leren daar een gedachtekracht, die veel verder reikt dan die ze in het gewone leven hadden. Ze leren daar, dat alles in het leven met elkaar verbonden is, ze leren daar de eenheid tussen zichzelf en alle wezens. En ze leren daar dat geestelijk weten, dat tenslotte ieder innerlijk mens behoort te weten, dat we allen verbonden zijn en dat gedachten ten goede anderen bereiken. We kunnen voor andere mensen de weg verlichten, we kunnen hun leven makkelijk maken, we kunnen genezen en we kunnen alles door die kracht van God, die we vinden en verwezenlijken, als we er ons voldoende op geconcentreerd hebben. Wanneer die mensen dat eenmaal gevonden hebben, gaan ze weer het leven in, want wat je eenmaal gevonden hebt, dat wordt je nooit meer afgenomen, dat heb je. Zodat zij daar een heel gelukkig leven hebben en ook een heel nuttig leven, niet alleen, omdat ze straks weer als herboren mensen in de maatschappij terugtreden, maar ook omdat, terwijl ze daar zitten, ze dingen leren zo groot en zo machtig en zo heerlijk en ze zó het vertrouwen in God leren en de liefde in God en de vriendschap in God, dat ze daar werkelijk een ander leven vinden, ze worden daar gevuld met een licht, dat ze vroeger niet

kenden. En terwijl ze daar in dat licht zijn, doet het al hun vrienden aan en allen, aan wie ze denken.

Je kunt in het leven eigenlijk veel beter één heilige tot vriend hebben dan duizend vrienden, want, als je een heilige tot vriend hebt, is God je Vriend. Nu klinkt het in het Westen gauw een beetje onzinnig als je spreekt over heiligen, omdat wij in het Westen òf zeggen, ze bestaan niet, òf we zeggen, ze bestaan niet meer, òf we zeggen, „Kom, geloof jij dat nu?” Het antwoord hierop is, dat er in het leven natuurlijk veel is, dat vals is en het feit is bekend, dat, zoals er heiligen zijn, er ook altijd imitatie-heiligen zijn. En het zijn altijd de imitaties, die door organisaties gedragen worden. Hoe die organisatie ook heet. Of zij heet Soefi Beweging of zij heet iets anders, wat aan de bovenkant drijft en wat zich een innerlijke graad toeschrijft, die een organisatie geeft en die men van buiten gekregen heeft, dat is altijd onwaar. Het kan niet anders, het is een goddelijke wet, want het is God, Die het geeft.

Maar er zijn natuurlijk wel heiligen, ook wel in Europa, maar die zijn verborgen. Waarom verborgen? Omdat tenslotte een heilige niets liever doet dan zich verborgen te houden en omdat hij alleen voor de buitenwereld optreedt, als de buitenwereld zó is, dat er een zekere respons is. Het is daarom, dat in het moederland van het geestelijk leven, in India, in het Oosten, de heiligen in de godsdienst gebleven zijn en dat men daar kent de Goeroes, de Moershids en de heiligen. Maar als er hier in Europa een heilige was, een echte heilige, dan geloof ik, dat de meest geschikte plaats, waar hij zitten kon, het gekkenhuis zou zijn. En misschien zat hij er nog wèl zo goed, want daar kan hij niet door de mensheid verveeld worden.

Nu heb ik deze kyilkhors aangehaald als die vorm van concentratie, waarin het zoekende leven vanzelf komt, wanneer het een zekere diepte heeft bereikt. Die boer had er al het begin van en ieder goed mens heeft er het begin van. Het begin ervan is natuurlijk in ieder mens.

We kunnen de verschillende godsdiensten nagaan en laten zien, dat zij het alle gekend hebben en zij het alle in de één of andere vorm hebben. Zelfs een bepaalde gewoonte – en nu ga ik iets zeggen, dat eigenlijk ingaat tegen wat ik daarnet gezegd heb – de gewoonte om naar de kerk te gaan kan al in sommige mensen werken als zo'n afsluiting, zo'n kyilkhors. Alles waar een mens zich in die zin voor afsluit, wat hem afsluit voor de

vragen van het leven en wat hem richt in vertrouwen op God, is het begin van zo'n afgesloten concentratie-toestand, van zo'n kyilkhors. Als iemand nu in het innerlijk leven komt – zogenaamd op het pad – en hij vindt een Meester, een Goeroe of een Moershid, dan komt hij ook in zo'n kyilkhors, dan komt de tijd, dat hij uit zichzelf, als het ware, daarin komt. En dan zit hij daar ook met zijn concentratie en met zijn toenemend licht en zijn toenemend enthousiasme en zijn toenemende liefde en zijn toenemende gedachtekracht, zijn vermogens.

Het is te vinden in de godsdienst, het is natuurlijk veel meer te vinden in het innerlijk leven, het innerlijk leven, dat gezocht wordt bij Moershids en Goeroes. Het is in Rusland ook heel lang gebleven. Ik weet niet of het nog in Rusland is, maar vijftig jaar geleden bestond het nog in Rusland en waren er nog Christelijke heiligen, die de mensheid dienden en die het licht, om zo te zeggen, ronddroegen.

Wanneer de mens nu in zo'n toestand geraakt, dan is dat de natuurlijke toestand. Het is het natuurlijke doel van het leven. Om even groen en even onhandig en even onwetend je leven te eindigen, als je het begonnen bent, is niet het doel van het leven. Het doel van het leven is om door je levensdagen heen God te zoeken en God te vinden. Zo iemand vindt daar dit grote, nl. de vereniging en het tot één worden van die twee eigenschappen: God liefhebben en de mensheid liefhebben, en die zal vinden dat de mensheid liefhebben hetzelfde is als God liefhebben en dat je niet de mensheid kunt liefhebben, als je God niet liefhebt. U zult zeggen, „Er zijn velen in deze wereld, die de mensen liefhebben, die voor broederschap werken”, – niet, dat voor broederschap werken ermee gelijk staat, maar die toch uit hun hart voor broederschap werken en die het doen uit mensenliefde. Daar zegt de Soefi op, „Ja zeker, er zijn er velen, die dat doen en die velen hebben ook al onbewust het ontwaken van God in zich.” Dat zijn onbewuste God-zoekers. Maar de vrucht van het leven is, als dit proces bewust wordt. Een mens zoekt harmonie in het leven. Wat zoeken we, om rust te hebben, om vrede te hebben? Harmonie. Harmonie met wie? Met onze omgeving. Wat is de moeite van die harmonie? De moeite van die harmonie is om harmonie te houden met de één en met de ander. De één wil wat anders dan de ander. Maar de grootste moeite is om tegelijkertijd, in harmonie met iedereen, harmonie met onszelf te houden, dat wil zeggen, onze eigen weg te gaan, onze eigen

zielsweg te gaan. Dus om God te dienen, zoals het ons is ingegeven en dan in harmonie met de anderen te blijven, want wat de mens altijd in een ander verstoren wil, is, dat hij zijn eigen weg gaat. Ze zeggen allen, „Je moet mijn weg gaan, mijn weg is de goede.” Maar we moeten het leven verdiepen op deze wijze, dat we het evenwicht en het zwaartepunt van het leven verleggen naar het leven in de geest, naar wat ons in de geest overkomt, wat we in de geest doen, wat we in de geest leven, dat daar het zwaartepunt ligt en niet in wat onze mond zegt.

Maar al te weinig is het ons bekend, dat we iemand kunnen helpen zonder dat we met hem spreken, dat we zelfs beter kunnen helpen zonder te spreken. Een ouder zal zitten met het probleem, „Hoe moet ik die jongen toch op het rechte pad krijgen?” Wel, vrienden, dat is ook het vraagstuk van twee getrouwde mensen, het is altijd het vraagstuk, „Hoe moeten we harmonie met elkander vinden?” En het antwoord is, „Door in ons eigen wezen het diepere leven te zoeken.” Je kunt ieder ding in je eigen hart aan God overdragen, je kunt bidden voor een mens, maar niet alleen kun je voor een mens bidden, je kunt in je eigen hart zijn leven beïnvloeden ten goede. Je kunt voor een mens bidden, je kunt voor een mens mediteren en je kunt alles voor een mens doen in stilte. Vrienden, het leven is niet het leven van woorden, het leven is het stille leven van het hart.

Er is nog een ander ding, waar de mens, die dit leven leidt, vanzelf overheen komt, overheen glijdt, zonder dat hij het weet. In dit leven is de grote moeilijkheid niet te oordelen. Alle godsdiensten zeggen, „Oordeel niet”, en de hele maatschappij is gebaseerd op oordelen. Maar „oordeel niet” is inderdaad ook wel heel moeilijk. Hoe kom je daar vanzelf overheen? Als je dit diepere leven vindt, want dan ga je het leven aanvoelen, dat anderen in de diepte hebben en dan ga je voelen, dat iedere eigenschap afkomstig is van een abstracte eigenschap, die, indien zij anders uitgegroeid was, anders geworden was. Ieder mens is het kind van God. In ieder mens is hetzelfde leven. Al die ruzie en al dat oordelen komt alleen, omdat men dat niet ziet. Dat we de mens, zoals we hem voor ons zien, gaan houden voor een bundel eigenschappen, is in wezen niet juist. In ieder mens is God sluimerend aanwezig. En het doel van het leven brengt mee, dat in ieder mens naar voren te brengen. Daarom kunnen we iemand ook op de goede, of op de verkeerde manier benaderen. We benaderen hem op de verkeerde manier, als

we hem aanspreken als mens met zijn verkeerde eigenschappen en we op die verkeerde eigenschappen gaan hameren. We spreken hem aan op de goede manier, als we dat aanspreken wat in zijn hart zit, zodat hij zelf ziet, dat eigenlijk het leven heel anders is.

Het is door het innerlijk leven, dat de mens vanzelf van de ondeugden van het uiterlijk leven in de deugden van het geestelijk leven glijdt. Als hij dat niet op de innerlijke manier doet, dan kan hij het beter maar niet doen, want dan komt hij er niet. Als de mens tegen zichzelf zegt, „Ik wil goed zijn”, en hij zegt met kracht, „Ik wil goed zijn, en straks komt er dit en dan ben ik goed en straks doet zich iets anders voor en dan doe ik weer goed en ik ben de persoon, die goed doet”, nu, dat is de ongelukkigste persoon ter wereld, want die doet nergens goed, want alles wat hij doet, is fout tegenover God, want het is niet „ik”, die goed is. Het is nooit „ik” die goed is. Wat goed is in de mens, is de uitstraling, de openbaring van God door hem heen. Als iemand werkelijk goed is en we konden in zijn diepste binnenste zien, dan zouden we zien, dat die mens niet denkt, dat hij goed is, maar dat hij alleen denkt aan God. Hij hoeft niet eens te denken, Gods Vriendschap en Gods Liefde weerspiegelen zich in die mens. Het werkelijk goede, het godsdienstige, het geestelijk leven is van God te ontvangen, is zó ingesteld te zijn, dat we van God ontvangen en dat we niet rondlopen met dat voortdurende „ik”, dat een plaats wil hebben in het uiterlijk leven.

De mens is gewend het in de kerk te horen en hij weet, dat God goed is en dat God liefde is en vriendschap en dat God meedogend is, maar deze mens leert er iets bij en dat iets is dat, waar het op aankomt. Wat wij niet weten is, dat God dit leven is. Dit leven behoort aan God. Dit leven moet zó geleefd worden, dat het God is. Als God in het hart van de mensen leeft, dan is dat, wat er van die mens uitgaat in zijn gedachten, in zijn woorden, in zijn daden: „God”. Als God in een mens leeft, lost God al zijn moeilijkheden en zijn problemen op. Vrienden, moeilijkheden en problemen hebben we allen, we hebben allen tekortkomingen, we blijven er allen mee zitten, zolang we ook met „ik” zitten. Zolang „ik” denkt, dat hij de moeilijkheden kan oplossen, zolang blijven we ermee zitten. Maar de mens, die overgave aan God leert, werkelijk geloof in God, hoop in God, die met God spreekt over zijn moeilijkheden, zó, dat hij zijn moeilijkheden overlegt en zo in zijn bewustzijn teruggaat tot God, de

mens, die geleid wordt langs het innerlijk pad, de mens, die van bidden overgaat tot mediteren, die in mediteren de momenten leert kennen van vereniging met God, mijn vrienden, die mens vindt de weg door het leven. Voor die mens is alles hetzelfde. Hij heeft geen moeilijkheden meer. God lost ze op.

Het klinkt in de tegenwoordige wereld bijna blasphemisch om dergelijke dingen te zeggen en toch is het de kern van de godsdienst. Het is, omdat we allemaal opgeleid zijn in die verstandelijke lesjes. Maar het is de kern van de godsdienst – en iedere godsdienst zegt het – dat er een vertrouwen in God is, dat de mogelijkheid geeft God zó te zoeken, dat God in het hart spreekt, dat God in het hart leeft, dat er vereniging met God komt, dat er in dat hart een voortdurende extase komt, die meer tot de hemelwereld behoort dan tot de aarde en dat een dergelijk hart voortdurend gelukkig is. En een mens, die gelukkig is, kan alles. Waarom wordt de mens door moeilijkheden gekweld? Niet, omdat er moeilijkheden zijn, maar omdat hij het antwoord niet weet te vinden. Moeilijkheden zijn er en moeilijkheden zullen er altijd blijven, het gaat er maar om, of wij het antwoord weten. Het is God, Die in het hart het antwoord uitspreekt.

Onze eigen wereld is dus helaas een afgesloten wereld, maar het behoeft het niet te blijven. Onze eigen wereld kan groeien en zich uitbreiden, het kan de wereld worden. Het kan de wereld worden, waar aan de éne kant God staat en aan de andere kant alles wat geschapen is. Het is dan, dat in het hart van de mens een droom van schoonheid ontwaakt. Het is dan, dat in zijn hart een voortdurend moment van geluk ontwaakt; het komt als een moment en het blijft voortduren. Het is dan, dat in zijn hart een weten ontwaakt, een weten, dat boven het geloof gaat. Het is dan, dat in zijn hart mededogen ontwaakt en in het gevolg van mededogen alle menselijke, goede eigenschappen. Het is dan, dat zo'n mens op aarde het leven van God openbaart. Een echt geestelijk mens heb ik hier in het Westen slechts eens in mijn leven gezien, dat is onze Moershid Inayat Khan. Misschien zijn er wel meer in India. Maar een echt geestelijk mens is een uitstraling van God. Je voelt je er ieder ogenblik door opgeheven. Je voelt, dat je vergeven bent, je voelt, dat er geen moeilijkheden meer zijn in het leven, je voelt dat het mogelijk is, neen, dat het menselijk is om op God te vertrouwen.

Dus die eigen wereld, die zo klein is, die behoeft niet klein te blijven. Die eigen wereld blijft klein, omdat wij de weg niet

vinden. We zitten allemaal met ongelukkige gezichten, iedere Westerling heeft een ongelukkig gezicht. Ik ben nog nooit van mijn leven een Westerling tegengekomen, die niet een dichtgeknepen gezicht had. Ik heb zo juist gezegd, dat in de Russische godsdienst het innerlijk deel van de godsdienst wel is blijven bestaan. Ik ben eens kort na de eerste wereldoorlog een Rus tegengekomen in Parijs. Het was een Wit-Rus, een uitgeweken Rus en die zei, „Och, de mensen worden slecht, je komt nooit meer eens iemand tegen op straat, die in je ogen lacht.” Dat wil zeggen, wiens gezicht en wiens ogen een ontspanning waren voor degenen, die hij aankeek. Vrienden, dat is het innerlijk leven, het innerlijk leven is iets van God in ons, en het innerlijk leven verbreekt de gevangenis van onze eigen wereld. Het is daarop, dat wij allen wachten, als mens en als mensheid.

In het aanvoelen van harmonie ligt het geheim tot het vinden van God's wil, want harmonie is schoonheid en schoonheid is harmonie. Hij, die schoonheid mint, wordt vanzelf de minnaar van harmonie. En door harmonie tot stand te brengen, stemt de mens zijn hart af op het verstaan van de wil van God.

Aphorisms, p. 18.

16 In harmonie leven

In harmonie leven is een behoefte, die we allen hebben. We weten allen, dat ons leven in disharmonie is en in moeilijkheden, die ons verbitteren en die een onaangename indruk op ons nalaten en we wensen toch allen iets anders. We zoeken iets anders. Maar de wereld blijft, zoals zij is, de wereld zal altijd eender blijven. Mensen zullen altijd verkeerd begrepen worden, ze zullen altijd verkeerd geoordeeld worden. De mens blijft in zijn uitingen altijd onbegrepen door een ander mens, juist, omdat alle mensen zo verschillend zijn en op verschillend gebied van het geestelijk leven liggen; ze hebben een verschillende toon, een verschillend karakter, ze zijn afgestemd op een andere waarheid, misschien zoeken ze iets anders. En dat alles gaat door elkaar, op en neer, op en neer. De één verlangt dit van ons en we denken, dat we goed doen en we doen niet goed, en een ander vindt het weer wel goed; daar blijven altijd wrijvingen en die wrijvingen zullen altijd een zekere heftigheid aannemen en zekere wonden teweegbrengen, want die wrijvingen hebben een bedoeling en die wrijvingen hebben een uitwerking.

Men zegt weleens: het leven is als de zee met al haar golven, die op- en neergaan, haar stormen, haar stromingen. Een mens is verloren in de oneindigheid van het leven en de ziel is in de levenszee als een stukje drijfhout, dat meegaat – op en neer – met de golven, dan duikt het onder en dan eens komt het boven en zo is het leven. Het leven zal nooit anders zijn. Het leven kan nooit anders zijn, want het leven is hier op aarde niet het leven van de geest, maar hier op aarde is het leven het leven van de geest in de materie, in zijn tegendeel. De geest is heel anders en heeft heel andere eigenschappen dan de materie en wij zijn hier – om zo te zeggen – geplaatst om te leven in ons tegendeel, in de stof; en dat brengt in ieder wezen mee de strijd van de geest

– de geest, waardoor hij bewogen wordt en die achter hem is – om de stof te overwinnen; de stof, die zijn uiterlijk deel is, zijn lichaam, zijn uiterlijke vorm. Dat gaat met horten en stoten gepaard, dat gaat gepaard met zoeken en met tasten, met de nederlaag lijden en met overwinnen en dat alles doet ieder mens op zichzelf, zodat de wereld altijd zal blijven een zee met een geweldige op- en neergaande deining, waarin de mensen zich voortdurend verwond zullen voelen, beledigd, onrecht aangedaan, enz., enz. Het kan niet anders, want ieder wezen, ieder ding, waar geest in zit – en in alles wat verschijnt is geest – heeft diezelfde drang om te zoeken om dat terug te vinden, waaruit het oorspronkelijk gekomen is, uit de geest. En dat maakt, dat iedereen zoekt en zich rekt en naar boven wil komen en dat doen we allen in ons lichaam van vergissingen, in de stof, waarin we zitten en dat geeft die kermis van het leven weer, waarin we allen ons deel hebben, klappen krijgen, verwond worden, enz. En toch heeft ieder mens in zich het zoeken naar harmonie en dat op zichzelf wijst weer op datzelfde, op dat tegendeel van de geest, die hier gevangen zit in de stof. De harmonie komt voort uit een herinnering, uit een gevoel van de geest.

Wanneer we nu spreken over harmonie, dan heeft natuurlijk iedereen daar zo zijn eigen voorstelling van en misschien hebben velen er geen voorstelling van. Sommigen zeggen, „Er bestaat geen harmonie”, anderen „Er kan geen harmonie zijn”, en een derde zal misschien zeggen, „Ik leef even gelukkig in disharmonie, want ik heb er nu eenmaal plezier in gekregen. Ik krijg wel klappen, maar ik geef ook klappen.” En toch is de mens niet gelukkig, voordat hij werkelijk harmonie in zijn hart vindt.

Nu is er ons één beeld gegeven over harmonie, – misschien lijkt het aanvankelijk wel, dat het erbij gesleept is, maar toch is dat een beeld, dat ons vrij veel zegt – en dat is, dat de engelen in de hemel in harmonie leven. En wat doen die engelen? Die engelen spelen en zingen – ik geloof, ze spelen op de harp en ze zingen erbij, en ze maken muziek – en dat alles is om God te loven. Nu, zoals alles in de Heilige Schriften beeldspraak is, is natuurlijk ook dit beeldspraak. Wie denkt, dat het werkelijk wáár is, denkt als een klein kind. Die harpen, waar de engelen op spelen, dat zijn ze zelf, en die muziek zijn ze ook zelf. Het wil zeggen, hun ziel is in een jubeltoestand. En waar jubelen ze over? Ze verheerlijken God. Ze zijn nog zó dicht bij het gebied van de geest, dat ze de geest nog zien en nog voelen. De geest is nog

in hen kenbaar en daarom is hun leven een leven van gejubel. Het is niet, zoals in deze wereld, waar iedereen een toon op zichzelf is. In deze wereld wil iedereen de boventoon zijn. Daar zijn geen boventonen, het zijn daar allemaal tonen in één boventoon. Ze verstaan elkaar, ze begrijpen elkaar, ze doen hetzelfde, ze zeggen hetzelfde, ze zijn misschien wel in de wijze, waarop ze het uiten, een verschillend instrument, maar iedere toon is het bejubelen van God, het jubelen om het Goddelijk Leven. Iedere toon is dus zaligheid.

We zien meteen in dit beeld, dat harmonie onder de mensen inhoudt, dat de mensen op één doel gericht zijn en dat ze leven uit één geest. Dus het wil zeggen, dat harmonie onder de mensen een heel ver verwijderd ideaal is, omdat het inhoudt leven uit één geest en op één doel gericht en werkelijk op het doel gericht – niet voor de vorm, omdat je het gelooft, of omdat het je wijs gemaakt wordt – maar werkelijk allen op hetzelfde doel gericht zijn, op God; dus ook hier op aarde gericht te zijn op een zeker Goddelijk Leven, waarin we allen gelijk zijn, dus, dat we allen onze ogen open hebben voor de verwezenlijking van God. Dat is niet een wereld, waarin men strijdt om godsdienst, of waarin men strijdt om politiek; het is een wereld, waarin de mens dat standpunt van innerlijke ontwikkeling heeft bereikt, dat ieder mens leeft van binnen uit en dat ieder mens weet en ziet, dat ieder mens dat doet. En dan is het, dat de mensen – als ik hetzelfde beeld van de hemelenwereld mag gebruiken – samen een symfonie spelen en dat alle mensen, als het ware, samen één geluid geven. Dat is het beeld van harmonie.

Zijn er nog andere beelden, die we over harmonie kunnen aanhalen, om ons het begrip makkelijker te maken? Wel, ik geloof, dat de kunst, de goede kunst dan – ik wil er hier niet over spreken wat goede en niet goede kunst is, maar de echte kunst – haar bestaansreden hierin vindt, dat zij de mens een afspiegeling geeft van de hemelwereld. Ook al schildert iemand geen engeltjes, ook al schildert hij een paar schoenen, al schildert hij wat ook uit het leven, dat hij de mensen een afspiegeling geeft van de hemelwereld met de taal van de schilder. De taal van de schilder is harmonie van kleur, samengevat in één licht, zodat de kleuren versmelten in één en hetzelfde licht. Licht en duisternis versmelten in een groter licht, misschien een geestelijker licht. Zo is het in de muziek met de klanken, zo is het in de dichtkunst met de beelden. Kunst is het samenklinken en ver-

klinken, het zich al-samenklinkende oplossen in een groter licht, in een licht, dat niet van deze wereld is; en dat is schoonheid. Wanneer iemand daar een voordracht over zou willen houden, dan zou dat zo in iedere kunst met talloze voorbeelden te onderstrepen zijn en laten zien, hoe in de kunst tijd en eeuwigheid verglijden, goed en kwaad, duisternis en schaduw, hoe dat alles wordt één hoger leven.

We hebben een ander voorbeeld in het geestelijk leven. Het geestelijk leven is het leven, waarin ook tijd en eeuwigheid verglijden, waarin ook goed en kwaad verglijden, waarin niet blijft „dit is goed” en „dat is kwaad”, waarin ook licht en duisternis in elkaar overgaan in de adem van God. In het geestelijk leven komt de mens over al die begrenzingen en al die grenzen van zijn „ik” heen om te zien het groter leven van God en van Gods bedoeling. In het geestelijk leven liggen de heilige en de zondaar niet onmetelijk ver van elkaar af, maar heel dicht bij elkaar. Moershid Inayat Khan zegt ergens, dat sedert hij het licht gezien heeft, hij niet meer het onderscheid tussen een heilige en een zondaar ziet. Het zijn allemaal onderscheiden van deze wereld. Maar in het geestelijk leven lopen alle onderscheiden naar elkaar toe en worden verenigd in een hoger licht. Wat het leven van de heiligen op aarde kenmerkt, is, dat ze ook de verschillen niet zien en dat ze, wat ze hebben, geven aan een ieder. Als een booswicht bij hen komt voor genezing, krijgt hij genezing. Als een goed mens komt, die erg van zichzelf vervuld is, dan krijgt hij ook wel de bedoeling van genezing, maar hij kan het niet aannemen, want hij is zelf de afstoting ervan. In het geestelijk leven, in het godsdienstig leven is alles bedoeld voor iedereen. Wanneer de Hindoes kasten gemaakt hebben, waarin de éne kaste meer geestelijk bevoordeeld is dan de andere kaste, dan is dat mensenwerk. Alle vroege, bekende Profeten spreken er tegen, we vinden het al bij Krishna; maar de Hindoes hebben dat vastgehouden en ze hebben er vandaag nog moeite mee. Maar al dat maken van onderscheiden in priesterkasten, of het nu in het Oosten of in het Westen gebeurt, is niet godsdienstig en het is niet geestelijk. Geestelijk is dat, wat voor ieder mens is. Natuurlijk komt er een beperking van zijn kant, dat hij het maar begrijpen kan naar de mate, dat hij het werkelijk zoekt, dat er verlangen naar is. Maar wat een heilige aan de wereld brengt, dat geeft hij aan een ieder.

We vinden dus het Goddelijk Leven in dat beeld van de enge-

lenwereld, de kunst spreekt ervan, het geestelijk leven houdt het in, maar tenslotte de vraag, waar het het meest op aankomt is deze, hoe vinden wij het in dit, ons gewone leven? En dan is het antwoord, door het hier te zoeken. Hier is het ook te vinden, het is voor ons allen bedoeld. Het is niet bedoeld, dat de mens zal blijven als een kind, dat eenmaal knikt en zegt, „Ja, zo is het”, en dan weet hij het en als hij tachtig is, dan is hij nog geen stap verder. Dit leven is bedoeld als een reis naar God. Dit leven is bedoeld om hier God te vinden, te zoeken en te vinden. En dat houdt in het leven in, dat, naarmate de mens God in zichzelf zoekt en in zichzelf de vrede vindt, die van God komt, hij in de eerste plaats de harmonie vindt met zichzelf, want dat is het meest essentiële, waar alles van uitgaat. Als hij de harmonie met zichzelf vindt, dan vindt hij de harmonie met alle mensen. Als hij de harmonie met zichzelf vindt, dan vindt hij in zichzelf de harmonie met zijn eigen levensdoel en zijn levenstaak en hij vindt de harmonie met God. Een mens, die de harmonie met God vindt, die vindt alles op aarde. Ieder mens is geboren met een doel en met een taak. Met het doel wordt bedoeld zijn verre doel, zijn bestemming, het licht, dat hij bedoeld is om te vinden; en de taak is de weg waarlangs. We gaan allen op hetzelfde doel af en we hebben allen een eigen taak in het leven en onze eigen taak is altijd ons eigen pad. Als de mens zijn eigen taak vervult, dan is het goed. En die taken kunnen zo verschillend zijn. De taak voor de één is om groot te zijn in alle beperking, want iedere mysticus lacht om het woord groot, maar dan toch om in het leven groot te zijn. De taak van de ander is om in het leven klein te zijn. En wie is de grootste, de kleine of de grote? Meestal is de grootste de kleinste.

We hebben dus ieder een eigen taak. De één om dit te doen en de ander om dat te doen. De één heeft alleen tot taak om in zijn omgeving, daar waar hij geplaatst is, vriendelijkheid te brengen; dat is een levenstaak. De ander heeft tot taak om te zorgen voor zijn omgeving, om verantwoordelijk te zijn voor zijn omgeving. We hebben ieder een eigen taak en ieder doet zijn eigen taak op zijn eigen manier. Daar zijn geen twee mensen gelijk. Ieder mens is een eigen schepping van God. We zijn – ieder van ons – een unicum. En daarom moet een ieder van ons de eigen weg vinden in zijn eigen hart, langs de weg, die zijn eigen hart hem aangeeft. In een innerlijk leven bestaat niet zo iets als: u moet allen dit opzeggen, of u moet allen dat doen, of u moet allen

zó denken. In het innerlijk leven denkt ieder mens, zoals hij wil en daar is niemand, die daar enig belang in stelt, of die dat aangaat. Ieder mens is met zijn gedachten, met zijn innerlijke gedachten alleen verantwoordelijk tegenover zichzelf en tegenover God.

Wanneer de mens op deze wijze het innerlijk leven vindt, dus, dat hij bedachtzaam wordt, dat hij zijn leven begint te doorzien als een geheel, leidende in zekere richting, dat hij gaat zien het antwoord van alle waaroms, die in zijn leven opkomen, dan gaat hij zien, dat ieder ding, dat zich in zijn leven heeft afgespeeld, hem een zekere hulp heeft kunnen zijn. Het is hem een zekere hulp, òf het is hem een zekere verbittering. Maar in wezen is de mens, die het geestelijk leven leidt, de mens, die de hulp ziet, die door zijn eigen leven heen kijkt, door het leven der mensen, door het doel van het leven in het groot, door de betrekking van God en de mens: het is het innerlijk leven. Met het innerlijk leven komt heel wat meer kijken dan met een eenvoudig geloof. Wel is geloof in God – niet geloof in een dogma, maar geloof in God – de kracht van het leven, maar het is nodig, dat die kracht met de liefde samen moet worden tot wijsheid in het leven, om zich in wijsheid tegenover de medemensen te uiten. Het is dus het leven, waarin het eigen hart vervuld wordt van liefde tot God, het is dat leven, waarin de mens tevreden is met zichzelf, waarin hij tevreden is met het leven. Het is dat leven, waarin de mens eigenlijk een factor wordt, een element van harmonie in de wereld tegenover ieder, die hij tegenkomt.

Het is niet nodig, dat iedere ruzie een blijvende ruzie zij. Iedere ruzie is een vergissing, is een oordeel. Iedere ruzie komt voort uit een hart, dat de weg niet gevonden heeft. U begrijpt toch, dat ruzie er moet zijn in een wereld, waar geen hart de weg gevonden heeft. We zijn niet op het hoogtepunt van een geestelijke beschaving. We zijn veel eerder in het laagtepunt. Dit is een punt van grote betekenis, dat, om harmonie te kunnen scheppen met onze omgeving, we eerst de harmonie in onszelf moeten hebben gevonden. En die harmonie met onszelf houdt in de harmonie met onze eigen taak, ons eigen doel, ons eigen leven en de harmonie met God, of liever gezegd, het is de harmonie met God. Het houdt in, dat ieder mens een eigen standpunt heeft op de grote ontwikkelingsweg, dat ieder mens de reis, zijn eigen reis, moet doen naar God, en het hangt daarvan af, of de mens harmonisch is. Het hangt er niet vanaf, of hij het eind-

punt bereikt heeft, want als hij het eindpunt bereikt heeft, dan is hij een ander mens dan hij nu is. Maar het hangt ervan af, of hij reist, of hij in zijn vraagstuk, in zijn probleem – als hij zichzelf als een probleem beschouwt – langzamerhand de weg kan vinden en het licht kan scheppen naar de mate, naar de hoeveelheid, naar de tijd, die God voor hem bedoeld heeft. Dus, zoals ieder mens een eigen leven heeft, heeft ook ieder mens een eigen innerlijke reis, die zijn eigen tijd heeft en zijn eigen plaats en zijn eigen haltepunten, maar, als de ziel reist naar God, dan is die ziel tevreden en gelukkig. Wanneer dus, omgekeerd – het één gaat net zo goed op als het ander en het gaat voor een ieder op – iemand onvriendelijk is, dan wil dat zeggen, dat hij het niet gevonden heeft, dan wil dat zeggen, dat hij geen gelijk heeft, dat hij de weg niet gevonden heeft. Het wil zeggen, dat hij, omdat hij de weg niet gevonden heeft, van binnen bitter is en het is die bitterheid en die wrangheid, die maken, dat de mens het leven niet verdragen kan en dat hij andere mensen niet verdragen kan en dat hij niet het éne woord vindt om iedereen te helpen, om op ieders pad een beetje licht te brengen. Ieder mens, die onvriendelijk is, kregelig, constant of periodiek uit zijn humeur, toont ons, dat hij niet gevonden heeft, dat hij het niet gezocht heeft. Ah, misschien heeft hij wel gezocht, maar wat heeft hij gezocht? Hij heeft zichzelf gezocht. Hoe velen zoeken in het geestelijk leven zichzelf? Maar in het echte geestelijk leven kan dat niet, want het echte geestelijk leven geeft geen antwoord op het zelf. Hoe velen zoeken in godsdienst, in politiek, in de halve godsdienst–halve politiek, bevrediging en denken, dat ze zoeken. Maar het is geen zoeken naar God. Het is geen zoeken in overgave, het is geen zoeken naar het grotere leven. Ze zoeken naar zichzelf. Allen, die naar zichzelf zoeken en die in zichzelf daarvoor niet langzamerhand – zoals ieder mens hoort te doen naarmate hij ouder wordt – langzamerhand een gevoel van tevredenheid en geluk krijgen, dat is het ware zoeken niet. Ieder mens heeft de harmonie in zijn hart op zich wachtende. Wanneer hij die harmonie vindt, dan wil zeggen, wanneer hij de weg vindt en die weg opgaat – en het gaat niet over het einde bereiken, het gaat over de weg opgaan – dan vindt hij dat, waardoor hij het leven begrijpen kan, waardoor hij een mens wordt met vreugde en blijmoedigheid in zijn hart, een mens, die wilskracht heeft, die het goede doen kan, die wil heeft. Want ook de wil, die eigenschap, die wij in ons leven zo nodig hebben, hangt ervan

af, of wij onze eigen weg zuiver gaan, of wij de weg vinden naar God, zoals voor ons bedoeld was. Slap van wil is een geestelijk gebrek, slap van wil komt door het geestelijk leven niet te zien en er niet aan te gehoorzamen.

Blijft de vraag, „Hoe zoeken wij harmonie, hoe zoeken wij de weg?” Het is door te denken, door gevoelig te zijn, door te doen, door te bidden en door verder te zoeken. Steeds verder te zoeken. U kent allen de woorden: bidt, zoekt en klopt. Dat wil zeggen, het doel ligt verder, al maar verder. Daar is het moment, dat het geestelijk leven in iemand geboren wordt en dat de behoefte in hem geboren wordt om te bidden en dat brengt in het hart een rust en een licht, maar desniettemin blijft het woord: zoekt verder. Klopt, ge moet kloppen aan de poort van God. Het doel ligt verder.

Een mens, die in harmonie is, is een mens, die het leven ernstig opneemt – niet ernstig in de vervelende zin, maar ernstig in de diepere zin. Ernstig wil niet zeggen een lang gezicht trekken. Een ernstig mens is niet een mens op wiens gezicht te zien is, dat er een geestelijk leven is; indien je dat op zijn gezicht zien kunt, dan is het een leugen. Ik heb eens een schilder horen zeggen, dat, indien je een schilder tegenkomt met een mooie, lange baard, een prachtig versierd hoofd en een mooi fluwelen jasje, dan schildert hij aan zijn persoonlijkheid, omdat hij het met de verf niet kan. En zo is het. Zo is het met het geestelijk leven ook. Wie het geestelijk leven ronddraagt, zodat iedereen het zien kan, zodat, als het ware, de gedachte op je gegooid wordt, die meneer, die daar loopt is geestelijk, vrienden, dat is het geestelijk leven niet; dat is doen alsof.

Een harmonisch leven, het zoeken naar harmonie, is een zoeken in ons zelf, en alle harmonie in de uiterlijke wereld hangt daarvan af. De mens denkt, „Het zijn de omstandigheden, die het zo moeilijk maken.” Maar het zijn niet de omstandigheden, de wereld wordt moeilijk en het probleem wordt moeilijk, omdat we de kracht gemist hebben en het inzicht en het licht om de omstandigheden tegemoet te treden. Het zijn de omstandigheden niet, we zijn het zelf.

De mens denkt zo gauw, „Waarom is het leven zo moeilijk?” Wel, het is duidelijk, dat we hier niet in de hemel zijn, we zijn op aarde. Het is hier niet de hemelwereld, het is de aarde. De geest is hier in de stof en de geest is hier om een strijd te strijden, om een probleem op te lossen, om een weg te vinden, een weg

door moeilijkheden heen, welke moeilijkheden in de mens zelf geschapen zijn. Er is geen mens, die niet begint met, naarmate hij voortschrijdt in het leven, in moeilijkheden te komen. En hoe dikwijls overvalt het hem. En dan zegt hij, „Ja, als het me nu maar niet overvallen was. Als ik nu vandaag had gekregen, wat ik dertig jaar geleden gekregen heb, dan had ik, met wat ik vandaag weet, mijn moeilijkheid kunnen oplossen.” Maar waar komt die moeilijkheid vandaan? En waarvoor dient die moeilijkheid? Die moeilijkheid komt uit een tweestrijd in ons eigen wezen, die er is en waar we niet van weten en die we niet kennen. Misschien zullen de mensen in een toekomstige, geestelijke maatschappij, wanneer we van ieder mens om ons heen een zekere geestelijke hulp zullen krijgen, dat veel gauwer inzien en veel gauwer begrijpen. Maar nu is de wereld op het ogenblik zó. En alle moeilijkheden zijn er om in ons dat verborgen leven op te wekken, om onze intuïtie op te wekken, om in ons op te wekken het geestelijk oog, geestelijk inzicht, geestelijke wijsheid. Het is niet, dat het ons zó gegeven wordt, zoals de engelen in de hemel. Hier zijn we in het leven, verduisterd door de stof, met een bedoeling, Gods bedoeling. We kunnen Gods bedoeling niet begrijpen. We zijn hier met de bedoeling, dat we het hier zullen vinden en hier de weg zullen vinden.

Men zegt wel, „Kracht naar kruis.” En in wezen is dat zo, want het is het licht, dat in een mens zoekt, het is het licht, dat al dat misgrijpen maakt in eerste instantie. Het is pas, als de mens zich het licht bewust wordt en dat hij zichzelf instelt om op het licht te leven, dat hij de weg gaat zien. Er is dus in het leven een taak en er is een reis. En die taak en die reis hebben beide tot doel om hier op aarde het leven te gaan begrijpen, te gaan doorzien en om hier harmonie in het leven te scheppen. En wanneer de mens eenmaal gaat zien, hoe het komt, dat hij het kan en waar het vandaan komt, dat hij het kan en dat hij harmonie kan scheppen, dan gaat hij zien, dat het komt uit de kracht van zijn eigen ziel. En dan gaat hij zien, dat het licht van God in ieder mens aanwezig is en dat het de ziel zelf is, die de moeilijkheden opzoekt. Dat vindt ik een van de mooiste uitleggingen, die Moershid Inayat Khan eens gegeven heeft. Iemand, waarin de ziel levend is, die zoekt de moeilijkheden op. En als hij het niet doet, dan doet zijn ziel het voor hem en dan komt hij vanzelf in de moeilijkheden, omdat het de weg is, die de ziel op aarde wil afleggen om de vrede te vinden in de materie. Er zijn

problemen, ieder leven heeft in zich problemen geschapen en het is de ziel, die daarmee één is, die het weet, die het opzoekt. Dat wil niet zeggen, dat wij elkaar niet moeten helpen, we zijn in elkaars omgeving gezet om elkaar te helpen. Maar tenslotte moeten we niet vergeten, dat iedere ziel of ieder zieltje, dat in moeilijkheden zit, de kracht in zich heeft om erdoorheen te komen. Hij is erin geschapen.

Dus de harmonie, die we in het leven kunnen vinden en waar we het leven mee kunnen zegenen, die harmonie vinden we in onszelf. En dan wordt het hele leven een leven van vrede, een leven van licht. En buitendien is er nog iets, en dat is veel groter. Het is zo groot, dat het misschien moeilijk is om te zien en dat is: we moeten niet vergeten, dat alles wat er zich hier afspeelt – de mensen in hun begrenzing, de mensen, die zoeken, de mensen, die vinden, door teleurstellingen, door alles heen, heel dat leven hier op aarde – dat er nog iets anders is ook en dat andere is, dat het niet om ons gaat. Het gaat om ons in hogere instantie, maar het gaat niet om ons. Het is een doel van God, het hele leven is een doel van God. En er komen wolken en de zon breekt door en er komen momenten en dingen, die zo zijn, alleen, omdat God het wil. De zielen – alle zielen – zijn van God en God plaatst Zijn zielen daar en geeft hun die moeilijkheden in het leven, waar God hen naartoe stuurt, om door een moeilijkheid heen te gaan, om in de richting te gaan van een licht. Tenslotte het doel van het leven ligt niet in ons. Wij gaan mee met het doel van het leven en ons deel van het doel van het leven is om God te vinden. Maar het leven zelf is van God, en het is daarom, dat de mens, die denkt, dat hij zoekt naar zijn leven – „Wat is nu mijn leven?” – zich vergist. De grote hulp zit hem hierin om te begrijpen, dat we moeten zoeken, niet naar ons leven, maar naar het leven. Het leven van God, het leven, dat door de hele wereld heengaat. We moeten zoeken naar een groter leven, en in het grotere leven ligt Gods doel. En dat is zo groot en zo ruim en zo'n heerlijkheid, dat wij mensen dat niet kunnen beseffen.

Er zijn mensen, die telkens blij geven – en misschien zijn we dat allemaal – van het leven niet te vertrouwen. Er is een kleinigheid en we beginnen te zeggen, „God is toch een beetje onrechtvaardig, niet?” Vrienden, al dat wantrouwen tegen het leven, dat te kort van vertrouwen in het leven, dat is – als we het duidelijk beschouwen, als we ons buiten onszelf stellen en we willen door het leven heen kijken – een nijldige eigenschap. Als we het

leven vertrouwen, als we God vertrouwen, vertrouwen we àlles. We vertrouwen in de moeilijkheden, we zien, dat iedere moeilijkheid zijn doel heeft, zijn bestemming, zijn oplossing, dat iedere moeilijkheid een zekere weg gaat naar een zeker licht. En wij zelf, we kunnen niet beter en niet meer doen dan in het leven te vertrouwen, in dat leven, dat het leven van God is.

Er is een gezegde in de Bijbel, dat Jezus zegt in Gethsemané: kunt gij niet enige stonden met mij waken? (Mattheüs 26, v. 40, „Kondet gijlieden dan niet één uur met mij waken?“). Wel, dat slaat hierop. Die enige stonden is dit leven. Kunt gij niet enige stonden blijven vertrouwen? Er gebeurt zoveel; er gebeurt zoveel, waar ge zelf in groeit, waar ge uzelf in ontwikkelt; er gebeurt zoveel, dat ge niet zien kunt. Kunt ge niet éne stonde uzelf in evenwicht houden, en zoeken naar God, en het leven leiden, zoals een mens het hoort te leiden?

Het leven is bedoeld, niet om van huis uit harmonisch te zijn, want het leven is bedoeld om juist die moeilijkheid te zijn, die weerstand, waartegenin wij de harmonie moeten vinden. Maar het leven is altijd bedoeld om in ons hart de harmonie te gaan zoeken. Zoeken is het geestelijk leven, het innerlijk leven. Er is het godsdienstig leven en er is het innerlijk leven. Het godsdienstig leven is A, is de eerste stap, het innerlijk leven is de tweede stap. Het godsdienstig leven is voor allen, voor alle mensen, grote en kleine, voor alle kinderen; het innerlijk leven is voor hen, die in zich de drang gevoeld hebben om God te gaan zoeken, om het woord van God, de openbaring van God, de vriendschap van God, de liefde van God in hun hart te ontvangen. Dàt is het leven.

Misschien is de beste gedachte om mee naar huis te nemen, dat die harmonie, die wij zoeken, door onszelf gemaakt moet worden. We moeten die harmonie scheppen, die harmonie, die in ons hart is verborgen, we moeten haar van binnen naar buiten brengen, en dan is iedereen, de hele wereld, wie we ook tegenkomen, ermee gediend en vervullen wij de plicht op aarde, die we moeten vervullen.

Laat mij stil groeien in Uw tuin, zwijgend als een plant, opdat eenmaal mijn bloemen en vruchten de legende mogen zingen van mijn zwijgend verleden.

Gayan, p. 73.

17 Betrachten van stilte en zwijgzaamheid

Wat is het verband tussen stilte en zwijgzaamheid, wat hebben die eigenlijk met elkaar te maken? Stilte is toch iets anders dan zwijgen, al duidt het taalgebruik al aan, dat er wel degelijk een verband moet zijn, want als we iemand het zwijgen willen opleggen, dan zeggen we heel dikwijls, „Wees toch stil.” Wel, stilte is het innerlijk aanzicht en zwijgen is het uiterlijk aanzicht van dezelfde gave, of dezelfde deugd, hoe we het noemen willen. Nu zeggen wij zo dikwijls, dat godsdienst bestaat uit gebed, het bidden tot God, het al sprekende omgaan met God, en dat het gebed – wanneer de mens zich verdiept – begint te verstillen, dus dat hij eigenlijk minder te zeggen heeft tot God en toch een veel groter behoefte krijgt tot vereniging met God. En dan stelt hij terug de wensen en de gedachten, die met dit leven verbonden zijn en komt de gedachte boven om het Wezen van God te kennen, of te ontvangen, of er aanraking mee te hebben, er vereniging mee te hebben, ernaar uit te gaan, en dan komt de mens zo langzamerhand tot het gebed, dat stil is, het stille gebed, de stilte.

Van het gebed over te gaan naar die vorm van aanbidding van God, die in stilte geschiedt, is een evolutie; die twee worden gescheiden door een evolutie. Een hele evolutie voert de mens van het sprekende naar het stille gebed en die evolutie is het innerlijk leven of het geestelijk leven. Die evolutie brengt mee een ontwikkeling, die langzaam gaat en die diep is, en het is door deze evolutie, dat de mens die uiting van de menselijke geest krijgt, die het midden houdt tussen het gebed en de stilte – de absolute stilte – en dat is de meditatie. Je kunt ook zeggen, de meditatie is de overgang van gebed naar stilte. Je kunt zeggen, het eindresultaat, de top van de meditatie is de stilte. „Oh,” zegt men, „als dat zo eenvoudig is, dan kan ik het ook. Als de hoogste aanbidding van God stilte is, wel, dan ga ik maar in stilte zitten.” Ik wil erop wijzen, dat dit helemaal niet opgaat en dat dit helemaal niet juist is, want een werkelijke stilte te kunnen

houden en in stilte zich tot God te kunnen wenden en in stilte God te kunnen aanbidden is de hoogste geestelijke spanning, het is de hoogste geestelijke uiting, een geestelijke uiting, die we pas vinden als we erg begenadigd zijn, of als we in aanraking komen met Moershids, of met Goeroes, met Leraren in God. Het is, zoals met alles, de mens is een jaloers en een ambitieus wezen, maar er is niets, dat de mens zo dwars zit, als wanneer hij jaloers wordt op geestelijk gebied en gaat zeggen, „Ik kan het ook, ik ga stilte houden en ik zoek het op in een boekje.” Het is niet aldus. Het werkelijk beoefenen van stilte en het werkelijk geestelijk pad is het in aanraking komen met geestelijke wezens. Het is ontvangen. De mens, die niet klein genoeg kan zijn om te ontvangen, die te veel vervuld is van zijn „ik” en die geestelijk ontvangen omzet in de gedachte van „dat kan ik ook”, die mens komt vanzelf terecht in – wat je noemt – geestelijke jaloezie of occultisme. Het is dus niet zo eenvoudig en het is nooit ongevaarlijk. Wanneer de mens eenmaal op het pad is, dan leert hij de stilte in tegenwoordigheid van zijn Leraar of zijn Meester. Kan hij dan nooit stilte houden zonder zijn Meester? Ja en neen, wèl zonder de fysieke tegenwoordigheid van zijn Meester, maar niet zonder de tegenwoordigheid van zijn Meester in zijn hart. Dus dat stilte houden met de Meester, wat het begin is van de ontwikkeling van stilte, komt dan pas, wanneer de mens in zijn hart voortdurend de aanwezigheid van zijn Meester heeft.

Stilte is dus een uiting van de mens, een innerlijke uiting van de mens, en de mens vraagt zich af wat die stilte wel is. Wij kennen natuurlijk allen – als we een beetje gevoelig zijn –, dat we weleens in de natuur tot stilte komen en dat we dan de vrede van die stilte voelen. Stilte is verbonden met vrede. De mens, die stil wordt in zijn hart, ontvangt in zijn hart een diepe vrede. Maar wie wordt stil in zijn hart? Wie stil wordt in zijn hart, is degene, die in het leven zó leeft, dat zijn hart in het leven ook tot stilte komt en het is hier, dat sprake is van wat wij noemen „zwijgen”. Dus we hebben twee dingen, die naast elkaar staan in het innerlijk leven en in het uiterlijk leven. In het innerlijk leven is het het betrachten van stilte en in het uiterlijk leven is het je mond houden, zwijgen. Dat zijn twee dingen, die naast elkaar staan, het is uiting van één en hetzelfde. Misschien dat u denkt, „Dat is toch wel vreemd, want het innerlijk leven en het uiterlijk leven liggen wel heel ver uit elkaar.” Het is eigenlijk de leer van het Soefisme, want wat we hier misschien het meest op

de voorgrond zien treden, is, dat innerlijk en uiterlijk zó met elkaar verbonden zijn, dat ze, als het ware, één leven vormen. Alles wat de mens innerlijk wil veroveren, moet hij ook uiterlijk veroveren. Het uiterlijk leven is de toetssteen van het innerlijk leven. Het innerlijk leven is het vasthouden in het hart van stilte, de vrede van God, en die stilte in je hart vast te houden gaat samen met in het uiterlijk leven te leren zwijgen.

We zullen het eerst hebben over die innerlijke stilte. Wanneer een mens denkt, dat het wel makkelijk is om stilte te houden, dan ziet hij voorbij, dat stilte houden in het geheel niet is een leegte. De mens kan niet stil zijn, als hij denkt, dat hij leeg kan zijn. Probeer u het dan maar eens, dan zult u zien, dat, wat u voor stilte houdt, niets is dan een doordraaien van de gedachten, die in uw leven predomineren. Wensen, ambities, gedachten, alle indrukken van het leven draaien zo door u heen, dat u geen ogenblik stil kunt worden. Bovendien, stilte is een wezen op zichzelf. Stilte is het vermogen, of volgt op het vermogen om ons in een ogenblik aan het leven te kunnen onttrekken. Indien we ons aan het leven zouden kunnen onttrekken en er ware geen God als het Alomvattende, Aldoordringende, Alomtegenwoordige Leven, dan zou de stilte ook werkelijk een leegte zijn. Maar, omdat er een God is, Die alles omvat en alles doordringt en overal in aanwezig is, is Hij het meest aanwezig dáár, waar het „ik” van de mens niet spreekt, is Hij het meest aanwezig in het hart van de mens, dáár, waar die mens tot stilte komt. Stilte is dus een ervaring, die helemaal niet lijkt op een leegte, maar stilte is een volheid tot in oneindige graad. In de stilte krijgt de mens aanraking met en ervaart hij de volheid van het Goddelijk Leven. Daarom is het, dat stilte iedereen, die zijn weg vindt, of gevonden heeft naar de stilte, een diepe bevrediging en een diepe vrede geeft, want in de stilte komt de mens in aanraking met het Wezen van alle wezens, met de grond van alle Zijn. Daardoor komt de mens in de eerste plaats en tegelijkertijd in aanraking met zijn eigen wezen, dat hij hier in het leven vergeefs zoekt. Er is geen enkele uiting, er is geen enkele gedachte, er is geen enkele vorm van leven, die de mens hier eigenlijk zijn eigen wezen komt brengen; het eigen wezen, het innerlijk wezen, is niet te uiten in de dingen der afgescheidenheid, in het uit elkander gevallen leven. Het is alleen te uiten en kan alleen tot de mens komen in de volheid van de stilte en in die stilte vindt hij, zowel de vereniging met zijn eigenlijke zelf, als een vereniging

met God – bovendien zijn die twee inwezenlijk één. Stilte is dus een ontvangen, een ontvangen van iets, dat eigenlijk het enige is, waar het om gaat.

Mensen, die gewend zijn stilte te beoefenen, komen altijd tot deze ervaring, dat, als zij duizend stiltes of tienduizend stiltes vergelijken, de éne stilte nooit gelijk is aan de andere. En dat is zó iets merkwaardigs, de stilte is een voeding voor het hart, een voedsel, een balsem, een genezing, en de stilte kan zijn ó zo zacht, of ó zo sterk. Zij kan alle vormen van ontroering, van zachtheid hebben, van gevend leven; zij kan alle vormen van kracht hebben; zij kan daartussen liggen. Zoals geen twee blaadjes van een boom aan elkaar gelijk zijn, zo zijn geen twee stiltes aan elkaar gelijk. Stilte is daarom een ervaring van het leven van God. In de stilte vindt het hart alles, waar het om vraagt. Stilte is aanbidding, stilte is de hoogste vorm van aanbidding, stilte is de hoogste vorm van ontvangen van het geestelijk leven, stilte is de hoogste bevrediging, stilte is de hoogste vrede. Het is die stilte, die de mens leert op het geestelijk pad, omgekeerd kun je ook weer net zo goed zeggen: als de mens die stilte ervaart of verkrijgt, dan is hij op het geestelijk pad.

Wat de mens ervaart in deze stilte – ja deze stilte zelf – moet hij gedurende het dagelijks leven, als hij temidden van mensen en omstandigheden in de strijd van het leven staat, in zich vasthouden. En nu komen we op deze wijze vanzelf op de deugd van zwijgen, want wat is het, dat die stilte verbreekt? Dat is, wat de mens doet en wat hij zegt. Als we het nu hebben over zwijgen, wil dat natuurlijk zeggen, dat we moeten zwijgen, zowel in doen, als in spreken, we moeten ons onthouden van doen en van spreken. En waarom is het, dat het zwijgen in het leven verbonden is met de stilte in het hart en waarom niet-zwijgen in het leven dat is, wat de stilte verbreekt en waarom omgekeerd de stilte uitstraalt in een leven, dat zwijgt? Wanneer u hoort zeggen, dat het Soefisme een culte is van stilte en van zwijgen, dan is dat juist. Maar dan moet u weer begrijpen, dat die stilte niet is eenvoudig maar stil te zijn en leeg te zitten, dan kun je net zo goed gaan suffen – je kunt beter gaan suffen – maar dat die stilte een hoogste geestelijke spanning is, die de mens op zijn geestelijke reis één of andere dag tegenkomt, ontvangt. En u moet begrijpen, dat dit zwijgen niet wil zeggen, dat je een nummer moet worden in het leven, maar het wil zeggen, dat je dáár moet zwijgen, waar je de stilte verbreekt. En waar is het, dat je

de stilte verbreekt? Als je dingen denkt en zegt en doet, die tegen de stilte ingaan – de stilte is de vrede van God – dus die tegen de stilte met andere menselijke wezens ingaan. En het is daarom, dat de mens, die stilte betracht, die twee vormen heeft, waarin hij dat zoekt en zoeken moet: de absolute stilte in zijn hart en de stilte in het leven, die stilte in het leven, die maakt, dat hij zijn lippen, zijn mond, gesloten moet houden. En u kunt vanzelf zien, dat de geheimhouding en het zwijgen een grote deugd is, want wat is het, dat die stilte verbreekt? Dat zijn de gewone, de menselijke emoties. Goed.

De mens staat in het leven en wat is hij gewoon in het leven te doen? Te praten; hij heeft dit van die gehoord en die vindt hij zo en over die ander heeft hij dat te vertellen. Soms heeft hij gelijk en soms heeft hij geen gelijk, maar of hij gelijk heeft of ongelijk, hij heeft nooit gelijk, want hij oordeelt en wij kunnen niet oordelen, het is niet de bedoeling, dat wij oordelen, God is de Enige, Die oordeelt, God is de Enige, Die oordelen kan. Zo, wat doen we? We brengen agitatie in ons hart, hartstocht, tegen die en vóór die, we verstoren het leven der stilte en we verstoren het leven der stilte op een wanhopige manier. Er is geen stilte, tenzij de mens tevens in het uiterlijk leven zwijgen betracht, zwijgen, waar hij moet zwijgen. En waar moet de mens zwijgen? Hij moet eigenlijk overal zwijgen, waar hij bezig is met het vernietigende leven. Zwijgen daar, waar, wat hij uit, niet is het scheppende leven. Alleen dan spreken, als hij opbouwt, maar alles wat vernietigt moest hij inhouden. Als hij een vernietigende invloed over zijn omgeving, over het leven heeft, dan heeft hij diezelfde vernietigende invloed in zijn eigen hart en hij betaalt er veel meer voor in zijn eigen hart dan in zijn omgeving, hij verstoort veel meer in zijn eigen hart dan dat hij in de wereld verstoren kan. O, dat luistert zo nauwgezet. Als iemand een vriend heeft en hij gaat over hem kletsen met een ander, bijvoorbeeld, dat die vriend hem niet begrijpt en dat die vriend hem niet begrijpen kan en dat hij zoveel beter is dan zijn vriend en dat zijn vriend te kort schiet, enz., enz., hij gaat over hem klagen, of hij gaat hem betichten, of hij gaat het eenvoudig vertellen, dan breekt hij de wet van vriendschap en dan breekt hij in zijn eigen hart die welwillendheid, die ontstaat door de stilte.

Maar het zwijgen is nog veel groter. Het leren betrachten van zwijgzaamheid heeft zo'n grote invloed in het leven. Er is een plan, waar iemand mee rondloopt en nu bedoel ik niet iets

kleins, maar iets, dat hij geestelijk zoekt of zou willen of mee bezig is, bijvoorbeeld een dichter, of een musicus, of een schilder, of een idealist, die heeft in zijn leven iets, waar hij toe gedrongen wordt. Laat ik eens een schilder nemen als voorbeeld. De hele wereld zit vol schilders, zij hebben allen wat te vertellen en er is in de wereld zo een gemeenschappelijk idee van mode en van ideeën over schilderen. Maar laten we ons nu eens een echte schilder voorstellen, die niet schildert, omdat hij een zeker gemak van schilderen heeft, of omdat hij aangesloten is bij de algemene gedachtengang, maar die in zijn wezen een eigen idee heeft, een eigen kleurgevoel, een eigen lijngevoel, een eigen iets, dat hij zeggen wil. Hij kan niet beter doen dan zijn mond te houden. Als hij erover gaat praten, dan praat hij het weg. Alles wat in ons eigen wezen een geheim is, een geheim tussen onze Schepper en onszelf, dat verkwisten we, wanneer we erover gaan praten. De mening van geen enkel ander mens heeft waarde tegenover wat we zelf moeten doen en wat we in onszelf beleven en wat in onszelf omgaat. Praten dient de zwakken, praten dient om door praten iets aan te vullen, wat er aan innerlijk leven ontbreekt. Het zal wel altijd zo zijn, ik spreek ook niet van tegenwoordig, maar in mijn jeugd is er een periode in mijn leven geweest, dat ik omgang had met een groep schilders. Je kon ze zo uit elkaar halen, je had de schilder, die schilderde en de schilder, die praatte. Je had de schilder, die praatte en de schilder, die zich als een schilder kleedde. Dat zijn allemaal maar plaatsvervangende middelen. Wat er in een wezen omgaat, daar spreekt hij niet over, dat is tegenover zijn Schepper, dat is de enige manier om in het leven te scheppen.

Laten we een zakenman nemen. Hij heeft een plan, hij heeft een goed plan, hij zegt, „Dat moet lukken, het is een prachtig plan en wat een mooi idee.” Nu gaat hij praten met A – ik spreek niet over mensen, die hij voor zijn plan nodig heeft – maar hij gaat erover praten met A en met B en met C en met D en de energieën, die hij voor zijn plan nodig heeft, zijn uitgegeven. Er zijn mensen, wier idealisme niet met het plan samengaat. Ieder ding, dat groeit, moet je beschermen. Een roos beschermt haar knop toch ook, iedere bloem beschermt zich in haar groei, ieder ding, dat groeit – te meer nog in een menselijk wezen, te meer nog in de geest – ieder ding, dat groeit, moet beschermd worden, moet dicht zijn, moet zich niet uiten; de tijd van het uiten komt, als het rijp is en niet voordien.

Zwijgen in het leven is een zeer grote factor. Natuurlijk, er zijn wel dingen, waarover we praten moeten en er zijn dingen, die we doen moeten, maar we moeten er niet over praten op het ogenblik, dat we het niet actief doen kunnen. Er is een vóórperiode, dat we onze mond moeten houden. En zo is het met alles, met klein en met groot, met alles. Zwijgen is de grootste kracht in het uiterlijk leven.

Nu zullen we weer komen tot die eenheid van de stilte en het zwijgen. De mens, die in stilte en in zwijgzaamheid leeft, is niet de mens, die door het leven gaat zonder te leven; dus u moet niet denken, dat het een mens is, die niets te zeggen heeft. Het is ook niet de mens, die geen belangstelling heeft voor het leven. Maar het is de mens, die van alles wat er in zijn hart omgaat, weet, dat er een tijd is om erover te zwijgen, en afwacht, tot er een tijd komt om erover te spreken. Bijvoorbeeld, de gewone omgang met mensen. Als u de omgang met mensen in onze maatschappij ziet, wat ziet u anders dan mensen, die elkaar irriteren, prikkelen, die op elkaar een invloed hebben, die elkaar en henzelf verstoort. Iemand, die zwijgt, houdt zijn mond liever dan dat hij een ander verstoort. Iemand, die zwijgt, is iemand, die het innerlijk leven, het stille leven heeft en dat stille leven is het leven van God. Wat de mens in stilte ervaart, gaat woorden te buiten. In stilte ervaart de mens een volheid van leven, die maakt, dat hij tegenover de mensen in het algemeen staat als welwillend, als behulpzaam, als liefhebbend. Het maakt het hart tot een zon. Het zijn twee dingen, twee stel lichamen, die elkaar aanvullen, het leven van stilte en het leven van zwijgen, het éne is de ziel en het andere is de uiting. De mens, die de stilte betracht, is de mens, die in het leven zwijgt. Hij hoort dingen, die niet met hem samengaan, hij wordt verstoord, maar hij zwijgt, liever dan een ander te verstoren; alles wat een ander verstoort, dat zegt hij niet, hij zwijgt. Hij zoekt naar de weg en hij hoeft eigenlijk niet meer te zoeken, het is niet meer zijn verstand, dat het doet, het is niet de buitenkant, maar het is het innerlijk leven, dat hij in de stilte ontvangt, dat zijn weg zoekt om alle mensen op te nemen in dezelfde mate om hen te helpen en vriendelijk voor hen te zijn. Het doet hem zien, het leert hem, dat hij het meest gediend is met zijn mond te houden, of dat hij nooit iets zeggen moet, dat verstoort, of dat onaangenaam is, of dat disharmonie verwekt, maar dat hij de mensen moet helpen. En dat doet hij vanzelf, het is het leven van het hart. Het is daarom, dat de hoogste

omgang met de mensen is, wat men noemt, de stille omgang. Die stille omgang wil niet zeggen, dat de mens niet levendig kan zijn en zich niet voor alles interesseren kan, voor mensen en voor problemen, maar het wil alleen zeggen, dat hij hen slechts bekijkt op een scheppende wijze, dat hij hen niet bekijkt en dat hij niet reageert op de wijze, waarin hij zijn eigen „ik” op de voorgrond zet, op de wijze van een ander niet te helpen. De meeste mensen hebben een wond in hun hart en alles wat de mensen doen is in die wond maar zout inwrijven, irriteren. Iemand is geprikkeld, goed, we prikkelen hem terug; iemand heeft iets, dat hem hindert, goed, we hinderen hem ook; iemand is onaangenaam, wij kunnen toch twee maal zo onaangenaam zijn als hij. Zo is de wereld. Maar dat is wat van begin tot einde ingaat tegen de wet van zwijgen; de wet van zwijgen, die in acht moet worden genomen door degenen, die het innerlijk leven zoeken, die het zoeken in stilte. Het gaat nog veel verder, het is daarom, dat de mensen, die het innerlijk leven zoeken of leiden, komen tot een stille omgang met elkaar. Die stille omgang wil niet zeggen, dat men niet levendig is, maar een stille omgang wil zeggen: één woord is genoeg om onze welwillendheid te uiten, om de maat van gevend leven, die in ons is, te uiten. Zo vele mensen zijn bezig om zich te uiten op een hatelijke manier, op de manier van dieren, die uit angst bijten, op de manier van harten, die verwond zijn, en zo wordt het leven één grote chaos. Maar de innerlijke mens houdt op met op die wijze te reageren. Er is iemand, die hem hindert, laat die hem hinderen, hij blijft er vrolijk en welgemoed tegenover. En waarom kan hij er vrolijk en welgemoed tegenover staan, en waarom kan de ander er niet vrolijk en welgemoed tegenover staan? Juist daarom, omdat hij het leven in stilte gevonden heeft. Wie het leven in stilte gevonden heeft, kan het innerlijk leven ook uiterlijk leven, kan het leven van zwijgzaamheid leven. En die het niet gevonden heeft, kan het niet. Ergens moet de mens de kracht vandaan hebben, ergens moet hij het innerlijk leven vandaan hebben, ergens moet hij van ontvangen, wat hij uitgeeft. Het is de mens, die vindt in de stilte van zijn hart, dát is de mens, die het leven aankan, dat is de mens, die zwijgen kan. De ander kan het niet, men kan het niet, als er niet in gebracht is het leven van stilte.

Wanneer de mens op het innerlijk pad is en hij het leven van stilte leert, dan is de eerste, grote, geestelijke deugd, die hij leert, met zijn Moershid in stilte om te gaan. Het is daarom, dat een

echte Moershid zijn leerlingen voortdurend toetst, omdat de voortdurende toets is om in de moeried – in de leerling – teweeg te brengen, te doen ontstaan, te doen groeien het hart, dat met zijn Moershid omgaat in stilte; het hart, dat vraagt in stilte en in stilte antwoord krijgt. Het is op deze manier en het is langs deze training, dat de mens het geestelijk vermogen ontwikkelt om met God om te gaan, het geestelijk vermogen, dat maakt, dat hij bij alles wat hij doet en vóórdat hij het doet al weet of het God welgevallig is. Vrienden, de omgang met God is een omgang in stilte. Als de mens eenmaal die weg – die innerlijke evolutie van de stilte, de stilte, die alles omvat en alles omspant en waarin alles zich uit – opgaat, dan heeft hij verband met alles wat er op de wereld is, ook met alles wat er op de wereld geweest is. Er zijn zoveel mensen, die een dode betreuren en die dan geleid door de gedachte, „Kon ik maar weten hoe het met die dode gaat, of kon ik nog iets zeggen, of kon ik nog enige uitwisseling hebben”, zich wenden tot het spiritisme. Alle godsdiensten en alle Profeten hebben hiervoor gewaarschuwd, en ook wij, van het Soefi standpunt, moeten er ons absoluut tegen keren, want het is maar trance en het is bedrog, en als het trance is dan wordt het een ontwikkeling, die absoluut ligt naast de innerlijke ontwikkeling. Trance is een uiterlijke ontwikkeling, waarin men vraagt bezeten te worden, het is bezetenheid. Daarom komt men er nooit door in aanraking met ware dingen. Maar iemand, die werkelijk het innerlijk leven gevonden heeft, heeft er ook geen behoefte aan, want in zijn hart ontvangt hij de berichten, met zijn hart stuurt hij de berichten uit; zijn hart spreekt, zijn hart krijgt antwoord. Als het hart eenmaal gekomen is tot die ontwikkeling, dat de mens de stille omgang heeft met zijn Leraar, de stille omgang met God, dan heeft hij de stille omgang met alle wezens. Als die stille omgang met alle wezens de basis wordt van het menselijk leven, dan wordt ieder ding, dat met het uiterlijk leven te maken heeft, vanzelf beheerst door de wet van te zwijgen, want het hart zegt ons en het hart voelt de intuïtie, wat we zeggen moeten en wat niet, waar we spreken moeten en waar we niet moeten spreken. Er is maar één geestelijke ontwikkeling, dat is de ontwikkeling van het hart.

Iedere godsdienst leidt daartoe, iedere godsdienst heeft verband met een innerlijke school. Wat begint met gebed, eindigt in stilte; dat is de natuurlijke ontwikkeling van de zoekende mens, dat hij zich tot God in stilte gaat wenden. Het hart is het grootste

wonder, het hart is de eenheid met God, het hart is de eenheid met alles, het hart is de bevrediging; iedere vraag wordt in het hart beantwoord. Wanneer de antwoorden, die de mens zoekt, in het hart weerklinken, dan krijgt hij tevredenheid, bevrediging, geluk, geestelijke ontwikkeling, reserve in dit leven. Dan heeft hij de kracht om in het leven zich te onthouden van te spreken dáár, waar hij niet moet spreken en hij krijgt de gave van zich tot God te wenden.

Als we het zo bekijken, dan is godsdienst een wonder. Maar godsdienst is altijd bedoeld om een wonder te zijn. Is de godsdienst, die Christus gepredikt heeft, iets anders dan een wonder, dan het Koninkrijk van God te zoeken en de volkomenheid van de Vader te zoeken? Iedere godsdienst is een wonder, iedere godsdienst heeft zijn methode en zijn hulp. De methode en de hulp, die iedere godsdienst heeft en die het echte erin zijn – al het andere is onecht – is God te zien in de harten der mensen, God te volgen, God te aanbidden op het altaar in de harten der heiligen. Het is daarom, dat de hoogste godsdienstvorm is het zoeken van een Leraar en het zoeken naar innerlijk leven en dat de aanvankelijke godsdienstvorm is het begrijpen van de prediking en van de woorden van de Profeten en het zoeken langs de weg van gebed. Het heeft niet enige zin, dat iemand iets zoekt, dat niet voor hem bestemd is, de één zoekt en vindt volkomen bevrediging in het gebed en de ander zoekt verder, totdat hij vindt de stilte, totdat hij vindt de deur om bij God aan te kloppen. Staat er niet: Zoekt en gij zult vinden, klopt en u zal worden opengedaan? (Mattheüs 7, v. 7: „Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden.”). Waarom zijn die woorden toegevoegd door Christus, als ze niet zeggen willen: denk erom, werkelijke godsdienst is eeuwig en altijd dezelfde. Er is niets, dat de mensheid zoveel kwaad gedaan heeft in haar geestelijke evolutie als de gedachte, dat, wanneer hij ergens lid van wordt en doet wat hem gevraagd wordt, hij er dan is. Dat is het vermoorden van de enige, werkelijke, geestelijke deugd, die er is: God zoeken. God is te vinden, God is, God is dichterbij ons dan wij denken, God is in ons eigen hart. De diepste godsdienst is God zoeken in het hart.

Mijn intuïtie, hebt gij mij ooit bedrogen? Neen, nooit. Het is mijn rede, die mij zo dikwijls heeft misleid, want die komt van buiten en gij wortelt in mijn hart.

Vadan, p. 19.

18 Het intuïtieve leven

Wat is intuïtie en waar dient intuïtie voor? Intuïtie staat tegenover kennis en vele mensen – we kunnen wel zeggen de hele beschaving is gewend om te denken, dat zij leeft op kennis; zij stelt kennis boven alles. Nu heeft het woord kennis ook al weer verschillende betekenissen, in de eerste plaats is er de wetenschap, dus de kennis, die van het denken komt en in de tweede plaats is er de kennis, die intuïtief is, dus die van binnen komt. En deze twee lijken weleens door een kloof gescheiden te zijn en inderdaad zijn ze ook wel een beetje ver van elkaar verwijderd.

De ernstigen onder de mensen zullen al heel gauw tot de conclusie komen, dat men niet kan leven op kennis, op denken, op wetenschap alleen. Hoewel natuurlijk de wetenschap de mens grote diensten bewijst, is zij niet in staat om de meer belangrijke kwesties van het leven – de geestelijke kwesties – te benaderen en op te lossen en menigeen zal de ervaring opdoen, dat hij met kennis, met wetenschap en met denken daar niet nader toe komt, maar dat hij iets anders nodig heeft, dat hij uitkijkt naar iets anders. En dat andere, dat de mens nodig heeft en waar hij naar uitkijkt is intuïtie.

Nu komt het zelfs voor, dat, als je met mensen praat, zij zeggen, „Ja, maar wat is intuïtie?” Het wordt zelfs wel korzelig gezegd van , „Wat is dat nu voor een onmogelijk iets, waar heb je het nu over, wat is intuïtie?” Intuïtie is een gave of een vermogen van de geest en ik zal enige voorbeelden noemen hoe intuïtie werkt. Als je, bijvoorbeeld, voor het eerst mensen tegenkomt, vreemden, dan zul je misschien ineens weten, of dat een vriend van je gaat worden of niet. Nu kunt u zeggen, „Ja, maar dat kan ik ook wel zien zonder dat het intuïtie behoeft te zijn”, maar in wezen ligt er toch intuïtie aan ten grondslag om ineens te zien of te voelen: dat is een vriend van me, of dat is iemand, waar ik veel mee te maken zal hebben, of dat is iemand, die ik vertrouwen kan, of dat is iemand, waarmee ik voorzichtig moet zijn, waarmee ik moet oppassen. U weet, hoe dikwijls dat in het

leven gebeurt, je komt elkaar tegen en je denkt, „Wat een vriendelijke mensen”; zij doen heel vriendelijk, maar op een goede dag merk je, dat zij toch niet zo vriendelijk zijn en dat zij een bedoeling hebben. Nu, dat had je moeten weten, dat had je moeten voelen, dat kun je voelen, dat kun je weten van de eerste oogopslag af, en dat is intuïtie. Intuïtie zal je zeggen of je zaken goed gaan en of dit je lukken zal, of dat het je niet zal lukken; je verstand zegt het je niet, want in je verstand is datgene, wat niet lukken zal en wat wel lukken zal, even mooi. Dikwijls is datgene, wat niet lukken zal, het mooiste. Onze intuïtie is een stem van binnen, die ons laat zien, dat iets niet levenskrachtig is. Precies als met vriendschap, dat de vriendschap niet levenskrachtig is of dat er geen leven in zit.

Wanneer we ons willen afvragen van welke bron de intuïtie komt, laten we dan weer even teruggaan naar dat denkbeeld, dat de wereld te kennen is door de gedachte, dus dat het denken voldoende zou zijn om de wereld te kennen. Maar daar is toch niemand, die dat bevredigen kan, daar is toch niemand, die werkelijk geloven kan, dat achter zijn gedachte niets ligt, dat er niet iets van een andere intensiteit, van een ander wezen, van een andere realiteit achter ligt. In wezen ligt er een wereld achter. Het denken speelt zich slechts af in onze hersens, het denken is slechts om de dingen, die we zien, te volgen en te begrijpen. Maar het denken helpt ons in werkelijkheid niet de dingen te begrijpen. Het denken helpt ons wèl de dingen te classificeren en te onderscheiden, maar niet om dat te zien, waar het het meest om gaat, om de eenheid ervan te zien. Dat is trouwens een heel bekende stelling – het denken helpt niet om het wezen der dingen te ontdekken en dat wezen der dingen ontsnapt aan het denken. Dus, daar moet toch iets zijn en er is iets en hoe benaderen we dat, hoe krijgen we er voeling mee, hoe komen we erin, hoe krijgen we het te zien? Wel, als er iets ligt achter de gedachte, dan is dat het zieleleven. Dus wat erachter ligt en waar we naar zoeken kunnen, is de taal van het zieleleven. De taal van het zieleleven waarschuwt de mens in het duizendste deel van een seconde.

Nu is er iets van dat zieleleven en van die intuïtie, dat we – willen we het begrijpen – niet vergeten moeten, en dat is iets, dat ons misschien eerst bevreedt. Intuïtie is niet alleen de gedachte, dat iets zo is, het is niet alleen het zien van iets, dat zich nog ontwikkelen gaat en iets, dat voor ons staat, maar een intuïtie

geeft een verruiming. Zodat iemand, die intuïtie heeft, wat gelijk staat met iemand, die intuïtie volgt – want als iemand zijn intuïtie niet volgt, dan kwijnt de intuïtie weg en wordt een element in zijn leven, dat braak blijft liggen – en wanneer iemand gewend is te leven op zijn intuïtie, dan zal hij opmerken, dat die intuïtie niet alleen hem iets zegt, maar dat die intuïtie hem ook iets geeft. Behalve dat de intuïtie iets van een persoon of een zaak laat zien, of laat zien, dat iets zal gaan en iets uit de toekomst laat zien, brengt intuïtie hem iets spontaan, zij brengt hem ergens mee in aanraking; met andere woorden, die intuïtie geeft vreugde.

Dus waar de mens, die intuïtief is, enigszins op af kan gaan, is een innerlijk gevoel, dat werkelijke intuïtie tegelijkertijd iets van de ziel meebrengt, iets van vreugde, iets van licht, iets van blijheid. De mens, die gewoon is intuïtief te leven, leeft veel lichter en dat is niet alleen, omdat hij oppervlakkig leeft, zoals zijn tegenstander misschien zou zeggen of zou denken, maar het is, omdat de intuïtie zelf iets geeft en het leven van het hart voedt.

Intuïtie komt neer op het geheim: wat is de ziel en wat ligt er achter het leven en wat is het zieleleven? Dat geheim, dat er tussen de mens en de mensen – alle mensen bij elkaar – en God een band bestaat. En wanneer we die band willen vertalen of vertolken als een begrip, dan gebruiken we het woord „ziel”. We hebben een ziel. Een ziel is een straal van God. Dat wil zeggen, we zijn door het zieleleven met God verbonden. Die verbondenheid met God is verbondenheid met alle wezens, is verbondenheid met het licht, is verbondenheid met het Goddelijk Bewustzijn.

Wanneer we het hebben over psychologie en daarin aan de ziel alles toeschrijven, wat niet van de ziel is, maar van de zinnen, dan wordt het woord „ziel” verkeerd gebruikt, dan wordt het verkeerd gedacht – de ziel is heel iets anders. De ziel is een straal van Goddelijk Leven, de ziel is een mysterie. Maar in dat mysterie ligt eenheid en eenheid in zijn diepere aanzicht – als bewustzijn, als Goddelijk Bewustzijn – ligt ten grondslag aan intuïtie. Dus de mens, gevoelig voor intuïtie, is de mens, die open is voor iets, dat dieper is, iets, dat anders door zijn gedachte wordt afgesloten. Door het leven op de gedachte en het trainen van de gedachte en het alleen erkennen van de gedachte wordt dikwijls het intuïtieve leven opzij geschoven en afgesloten.

De eerste vraag, die opkomt, is natuurlijk, „Wat is intuïtie?” Maar de tweede vraag is, „Waar komt intuïtie vandaan, hoe

krijg je het?" Er zijn zoveel mensen, die geen intuïtie hebben, dus die leven zonder intuïtie. Nu is dat eigenlijk niet waar. Als iemand zonder intuïtie leeft, dan heeft hij die intuïtie in slaap gemaakt, dan sluimert de intuïtie. Maar intuïtie is iets goddelijks. Zoals we allen een ziel hebben, zo staan we allen open voor intuïtie. Het is iets, dat een weg is, het is een verband, dat in ons allen geschapen ligt, in de éne verder weg ligt en bij de andere meer aan de oppervlakte komt, maar intuïtie hebben we in feite allen. Maar soms leven we zonder die intuïtie zijn plaats te geven, bijvoorbeeld, wanneer de stem der intuïtie iets tot ons zegt en we keren ons af. We keren ons meestal af, omdat het niet met ons belang overeenkomt, of omdat we ervan terugdeinzen om een fout van onszelf onder ogen te zien, of omdat we ervan terugdeinzen om iets aan te nemen, waarvan we voelen en weten, dat het beter is, maar we hebben toch eigenlijk nog zo'n pret, of liever gezegd ons ego heeft nog zo'n plezier om het verkeerd te doen. In de strijd tussen de ziel en het ego is het ego datgene, wat de intuïtie lam legt. En het niet-luisteren naar de intuïtie, wat tegelijkertijd is het niet-strijden tegen het ego, is dat, wat ons de intuïtie doet vergeten.

Wanneer de mens nu ernstig vraagt en dat is een vraag, die zich voordoet bij alle levensvragen – in alle levensvragen komt dat een ogenblik voor –, „Hoe vind ik het andere? Hoe vind ik het andere leven? Daar is toch iets anders, daar moet iets anders zijn, maar waar vind ik het?“, vrienden, dan is het eerste antwoord: de intuïtie. Het is de intuïtie, die ons moet zeggen, dat het andere er is. Het is de intuïtie, die ons moet zeggen wat het is. Het is de intuïtie, die moet zeggen, waar we ernaar zoeken moeten, waar we het vinden kunnen – hoe we moeten leven op aarde en wat we zoeken moeten.

Nu zegt iemand, die niet gewend is naar de intuïtie te luisteren, „Ik heb geen intuïtie.“ En de vraag is, „Waar krijgen we de intuïtie vandaan?“ Daar zijn vele antwoorden op, maar in ieder antwoord zit dezelfde moeilijkheid. En die moeilijkheid is, dat, om te begrijpen en te zien waar de intuïtie vandaan komt, we eigenlijk, als het ware, een sprong moeten doen boven onszelf uit. We moeten beseffen, dat we moeten komen in een ander bewustzijn en dat andere bewustzijn – de één doet het makkelijk, de ander doet het niet zo makkelijk – vraagt ons een inspanning, een sprong – laten we de bekende uitdrukking gebruiken: een sprong in de duisternis, misschien is het dat wel – maar een

sprong, we moeten hoger komen en dat moeten we doen. Dat is iets, dat in onszelf moet liggen en dat is al de eerste werking van de intuïtie. De eerste werking van de intuïtie is, „Ik moet hieruit weg, ik moet weg van die gedachte, ik moet eindigen met dat stomme leven, ik moet eindigen met mezelf een geslagene te voelen, een slaaf van het leven, een mens zonder heerlijkheid, zonder vreugde, ik zit altijd in dat leven van denken en tobben, tobben en denken. Dat leven, dat geen vreugde heeft, dat niet licht is, ik wil eruit weg.” En als in de ziel dat verlangen ontstaat om daaruit weg te komen, dan is dat de eerste stap, en tegelijkertijd wordt de intuïtie wakker.

Moershid Inayat Khan beantwoordde deze vraag, zoals iedere vraag, die voor ons belangrijk is – iedere levensvraag – op zoveel verschillende manieren. En dat is zo vreselijk aardig. Moershid beantwoordde die op alle gebieden, in alle fasen. Als we bijvoorbeeld een gewone vraag deden, als we vroegen aan Moershid, „Wat is het doel van het leven?“, dan placht Moershid die vraag te beantwoorden vanuit verschillende stadia. En zo is het met ieder antwoord en iedere raad en ieder inzicht, dat Moershid geeft over een levensvraag, het antwoord wordt gegeven op aarde, het wordt gegeven tot het denkvermogen, het wordt gegeven in de sfeer van de djinns en in de sfeer van de engelen. Het wordt gegeven op alle gebieden en nu noem ik er vier, maar er zijn er duizenden. We liggen – zoals we reilen en zeilen – ergens en overal in het grote heelal, tussen de materie, tussen duisternis en licht, en we liggen ieder op een ander punt en we hebben ieder ons eigen standpunt en we zijn ieder een eigen wezen en we hebben ieder ons eigen antwoord. Het is daarom zo nodig om intuïtie te vinden, want intuïtie is het geestelijk leven. Intuïtie is ook de toekomstige beschaving. Wat heeft de intuïtie van de mensheid lam gelegd? Dat zij de intuïtie niet gebruikt heeft. En wanneer is de mensheid begonnen haar intuïtie niet meer te gebruiken? Toen haar werd gezegd, „Komt allemaal in deze kerk, deze staatskerk – ik spreek nu niet over kerken van deze tijd, maar ik spreek over het ontstaan van de Christelijke kerk – en deze staatskerk maakt dogma's en geeft leringen en daar heb je je aan te houden. Vraag je verder maar niets af, alles gaat goed, hou je daar maar aan. Denken? Neen, denken hoeft je helemaal niet te doen. Zó is het. Je hebt je intuïtie niet nodig, je moet een nummer zijn. Wat wil je meer in het leven, wat is groter geluk in het leven dan een nummer te zijn?”

Vrienden, zo is het begonnen en zo is het leven begonnen, zoals het vandaag is. We zijn allen nummers. De mensen van heden ten dage – iedereen inbegrepen, wij zelf in de eerste plaats – zijn overdekt met één saus, mens van negentienhonderd zoveel. Daar is geen vrijheid, daar is geen schoonheid, daar is geen mens, die zijn eigen leven leeft. Hij gaat naar zijn bureau, hij gaat naar zijn werk, hij trekt zijn pak aan, iedereen heeft hetzelfde pak en hetzelfde hoedje, dezelfde groet, dezelfde manier van lopen, dezelfde manier van denken, dezelfde manier van zich te ontspannen, hetzelfde borreltje drinkt hij, hij gaat naar dezelfde bars, dezelfde dansgelegenheden, hij doet alles hetzelfde, het is één leven en de mensen denken, dat ze vrij zijn. De mensen zijn niets, ze zijn nummers. Nummers waarvan? Van wezens zonder intuïtie. Het eigen leven begint pas dáár, waar intuïtie begint, waar een mens voelt en weet, „Ik ben gelukkig.” Bijvoorbeeld: ik ben gelukkig als ik ga vissen, of ik ben gelukkig, als ik me er niet mee bemoei en als ik maar voor me uit ga zitten staren in de ogenblikken, dat mijn werk afgelopen is. Of ik ben gelukkig, als ik dit doe en ik ben gelukkig, als ik dat doe. De één is gelukkig zus, de ander is gelukkig zó. Maar de mensen zijn zo verschillend en als ze dat verschil – dat ze werkelijk hebben – konden vertonen in het leven, dan zou het leven duizendvoudig maal interessanter zijn, want dan zou ieder mens een wezen zijn, dat de moeite waard was. Het is nu dikwijls bijna niet de moeite waard om een mens te ontmoeten, want je weet van te voren wat er zich af zal spelen. Je weet precies wat hij zeggen zal, je weet precies wat hij denken zal, je weet precies wat hij doen zal, je weet precies wat hij je vragen zal. Vrienden, zo kom je in het leven tot de gedachte, dat het niet zo prettig is om mensen te ontmoeten, want ze geven je geen frisheid, ze brengen je niets. Maar als de mensen leven in God en het intuïtieve leven in God terugvinden en ieder volgt zijn eigen weg naar het geluk en zijn eigen weg naar deugd en zijn eigen weg naar God, dan brengt ieder mens iets met zich mee, dat belangrijk is, dat de moeite waard is, dat heerlijk is om tegen te komen en heerlijk is om te zien. Vrienden, dan zijn de mensen weer mensen en dan is er weer op aarde een geestelijke beschaving. In een geestelijke beschaving is de erkenning van de intuïtie numero één.

Wanneer we ons nu afvragen, „Hoe moet ik intuïtie krijgen?” wel, dan zegt Moershid, dat het heel eenvoudig is, als je maar durft. Daar heb je het weer. We durven niet. Als je maar durft

is het heel eenvoudig, want de intuïtie spreekt in je. Maar wat er zich afspeelt is, dat direct daarop de rede toespringt en die gaat praten en je gaat praten met jezelf, de rede praat in je, je eigen rede verduistert je intuïtie. Dus, wanneer de mens die eerste intuïtie opvat en daarnaar luistert, dan gaat die weg weer open. Het is net als de rails van een trein, die jarenlang ongebruikt hebben gelegen en verroest zijn. Wanneer we de intuïtie weer gaan gebruiken, dan gaat de roest er weer af en wordt het een systeem, komt weer in werking, en begint de intuïtie weer in de menselijke geest te werken.

Maar die mens zal de ervaring opdoen – niet éénmaal, maar vele malen –, „Ja, nu heb ik naar die intuïtie geluisterd, maar wat ben ik nu verkeerd uitgekomen! Nu zit ik pas echt in de moeilijkheden. Waarom? Omdat ik naar die intuïtie heb geluisterd.” Moershid zegt, dat wij de moed moeten hebben om daar doorheen te komen, want waarom komt het niet uit? Omdat we denken, dat we naar de intuïtie luisteren, maar het is de intuïtie niet. De intuïtie is zo overwoekerd door het onkruid van de rede, dat onkruid van de verstandelijke motieven, dat wij niet meer weten, en door al dat onkruid niet meer kunnen komen bij die plant van de intuïtie. Maar als we er maar geloof in hebben en we volgen haar op, dan wordt die intuïtie sterker. En wat hindert het of de zaak mislukt of niet lukt? Wat hindert het in het leven? We zijn niet in het leven om te lukken, zoals wij mensen ons dat voorstellen. We zijn in het leven om God te vinden en het leven is voor diegene een bron van geluk, die op God vertrouwt en die het leven van God gevonden heeft. Voor hem is het leven een bron van geluk en hij ontvangt in het leven, die weet, dat er in het leven een wijze is om met God om te gaan, om tot God te spreken en dat God de Vriend is en de Gever aan alle mensen en dat er geen groter basis, geen mooier basis is om het leven op te vestigen dan op het geloof en het vertrouwen in God.

Vrienden, zo kan het voorkomen, dat de mens, die in zich intuïtief de behoefte voelt om intuïtie te gaan volgen, misschien in de eerste tijd in moeilijkheden zal komen. Maar iedere moeilijkheid, die op het pad van de mens komt, is een moeilijkheid, die voor hem bedoeld is. Het leven is rijzen en dalen. Het leven is vallen en opstaan en als zodanig is het leven bedoeld. Het leven is niet bedoeld om zo star te worden, dat we zullen zeggen, „Nu zijn we beschermd tegen de gebeurlijkheden, die zouden kunnen

gebeuren." Ten eerste, het gebeurt toch niet, want het is toch altijd God, Die de leiding heeft en het leven van een mens is bestemd om door ups en downs te gaan.

Maar intuïtie is veel meer waard. Dus in het leven zelf kunnen we al de weg vinden om de intuïtie terug te vinden. Moershid vertelt, dat intuïtie makkelijker komt tot iemand, die vriendelijk is en die stil is en die kalm is dan tot iemand, die vanuit zijn verstand – ik weet niet of de uitdrukking juist is – een druktemaker is. Of die vreselijk begaan is met zichzelf, of die in het leven erg leeft grijpende en zoekende en zich een weg makende en die niet omkijkt naar de consequenties van zijn daden, die – zoals men dat noemt – over lijken gaat. Dat is een lelijke uitdrukking, maar meer of min doen we het allen. Nu, dat is de instelling, die intuïtie niet wakker roept. Intuïtie wordt bevorderd door een vriendelijkheid, een welwillendheid van inborst, en door een mens, die altijd kalm is en rustig. Je kunt niet kalm en rustig zijn dan in vertrouwen op God.

Dus het eerste antwoord, dat men maar gewoonweg in intuïtie moet gaan geloven en de moed moet hebben om dat dóór te zetten, wordt hier omgezet in een hoger beeld, of gebracht op een hoger niveau, en wel, dat intuïtie bevorderd wordt door het vriendelijke, het welwillende, het kalme, rustige leven.

Maar zelfs daar is een hoger antwoord voor, want, wanneer de mens, zich onttrekkende aan het gewone leven, komt tot een innerlijke bezinning van waaruit hij gaat leven, dan heeft zijn intuïtie al lang tegen hem gezegd, „Ja, maar daar is een ander leven. Daar is een leven van rust, daar is een leven van bezinning. Om antwoord te vinden op de levensvragen moet je komen tot een innerlijke bezinning.” En dat is de mens, die al lang gestaan heeft voor de vraag, „Waar komt die bezinning vandaan?” en die over het leven is gaan nadenken en die de weg gevonden heeft om het leven te zoeken in stilte. Dus die intuïtief heeft aangevoeld, dat, wanneer het leven van het hart tot stilte is herleid, dat dan de intuïtie meer werkt en dat dan voor de mens het antwoord doorbreekt op allerlei levensvraagstukken, die hij zich gesteld heeft en dat hij voordien zo wanhopig heeft gezocht. En dan komt hij voor het feit te staan, dat hij het leven der stilte zoekt. Het leven der stilte vraagt van de mens concentratie – stilte – en het vraagt van de mens, dat hij afgestemd zij op zijn eigen wezen. Dat wil zeggen, afgestemd zijn op de ziel. Wanneer wij afgestemd zijn op het dagelijks leven, op het leven

van de wereld, dan zijn wij niet afgestemd op ons eigen zieleleven en dan zijn we niet gelukkig, we kunnen niet gelukkig zijn. Dat is iets heel merkwaardigs, dat door afgestemd te zijn op de ziel, op het innerlijke, de mens dan komt in rust en in vrede, en wat nog veel meer waard is, in dankbaarheid.

Zodra de mens het chapter van rust en tot rust komen aanroert, komt hij in verband met alle aanzichten van het geestelijk leven. Al die aanzichten van geestelijk leven hebben even veel met elkaar te maken, maar één aanzicht van het geestelijk leven is, dat hij leeft in dankbaarheid. Nu, welke mens, die behept is, die bezielt is – als ik de uitdrukking gebruiken mag – die krankzinnig is van de wereld, die zó door de wereld bezeten wordt, misschien is dat de beste uitdrukking, die bezeten is van de wereld – wie, die bezeten is van de wereld, is in rust? Wie, die bezeten is van de wereld, is dankbaar? Dat is tenslotte een eigenschap, die sluimert. Dankbaarheid tegenover God, dat is een begineigenschap van het geestelijk leven. De mens, die afgestemd is op het zieleleven, hij is in de eerste plaats blijmoedig. Hij heeft een open blik. De intuïtie begint te werken, èn hij is gezond. Dat is één van de dingen, die Moershid Inayat Khan zo dikwijls gezegd heeft, dat al de ziektes van de mensheid van tegenwoordig uit niets anders voortkomen dan uit de krankzinnige bezetenheid van de wereld. Dat de mens het contact verliest met zijn eigen zieleleven en dat contact met het zieleleven verliezende, moet hij zijn gezondheid verliezen. Want, waar komt gezondheid vandaan? Waar komt vreugde vandaan? Waar komen alle gaven vandaan? Ze worden gevoed door, ze zijn een stroom van het zieleleven.

Stilte, stilte is zo'n ander begrip, is weer zo'n begrip, dat in de oren van de wereld zo heel iets anders is dan in de oren van de geestelijke mens, van de mens, die stilte beoefent. De wereldse mens denkt, „Stilte is stilte, dus geen geluid, dat is stilte.” Stilzitten, kan hij erbij zeggen en geen geluid maken en geen geluid horen. Maar dan heeft hij zijn gedachten, die door hem heenrollen als wilde paarden. Waar vindt hij stilte? En wat is stilte? Dat is een andere tip van de sluier, dat stilte geen leegheid is. Stilte is niet – zoals de mens denkt – alle uiterlijke functies stil zetten, alle beweging, alle geluiden, het lichaam en het denkvermogen stil zetten; dan is er nog geen stilte.

Stilte heeft haar eigen sfeer. Stilte is een schoonheid. Stilte is een bezieling. Daar is niets zo meevoerend, zo fantastisch verlei-

delijk als stilte. Daar is niets zo prettig als stilte. Omdat in stilte dat andere leven onmerkbaar in de mens treedt; het leven van stilte is het leven van geloof. Het is het leven van hoop. Het is het leven van vreugde. Het is het leven van licht. Het is het leven van schoonheid. In stilte voltrekt zich het wonder. En daar, waar in de mens het wonder zich niet begint te voltrekken, daar is nog geen stilte. Dat is het grote geheim, men hoort van Soefi zijde zo dikwijls spreken over concentratie en meditatie en dan zeggen de mensen, „Meditatie, ik kan niet mediteren.” Je kunt niet mediteren, voordat je tot stilte gekomen bent, want het wonder begint pas te werken, in jezelf te bewegen en je te veranderen, als je helemaal stil bent. Stilte ingaan is het wonder ingaan.

Je leert concentratie. Behalve stilte heb je concentratie nodig. Wanneer de mens van het Westen denkt, dat hij concentratie nodig heeft en hij concentreert zich, dan concentreert hij zich uit de stilte. Dóór zijn concentratie sluit hij de stilte wèg, want zijn concentratie is een werking van zijn gedachte. De gedachte, die hij ontlopen wil, is het opvangen van een beeld van de wereld als een gedachte – dus deze hele wereld zien en leven als een gedachte – dat is het beeld, dat hij ontlopen wil. Dat kan hij niet ontlopen met de gedachte. Concentratie komt pas ook weer tot diegene, wiens hart stil is en in wiens hart in die stilte de liefde haar taal spreekt. Concentratie is liefde. Concentratie voor een mysticus is liefde. Concentratie voor een uiterlijk mens is gedachten concentreren.

Zo wordt het hele leven – het gewone leven, het leven door de gebeurtenissen van het leven, die ons overkomen – beïnvloed en dat kunnen we eigenlijk pas goed leven, als de intuïtie wakker wordt. Maar ook het verdere leven, het zoeken om in het leven een goed mens te worden, of een begrijpend mens, dat vraagt weer meer intuïtie, en tenslotte om een mens te worden, die God zoekt, dat vraagt weer meer intuïtie. We zoeken allen, we zoeken succes, maar het leven in al zijn geledingen, of dat we het zoeken hier, of dat we het zoeken daar, of dat we het op aarde zoeken, of dat we het in de hemel zoeken, dat is altijd afhankelijk van intuïtie. Het is altijd afhankelijk van de stem van God. Het is altijd afhankelijk van het intuïtieve leven, dat zich in ons hart afspeelt en dat tracht ons te waarschuwen en ons te leiden en dat tracht de overhand te krijgen over de verstorende invloed van het gedachteleven.

Geen levensvraag wordt opgelost dan door intuïtie. Om zo

iedere levensvraag, waar we werkelijk belang in stellen, te doorzien en er verder in te zien en eindelijk te zien, dat dat alles beantwoordt aan Gods wil. Hier op aarde is het een probleem, maar dáár is het iets, dat God geschapen en dat God gemaakt heeft en zo kunnen we in iedere vraag doordringen en het Goddelijk Leven vinden. Het is alles het werk van intuïtie.

Om er een voorbeeld van te noemen, wij allen denken over goed en kwaad en de meesten denken, „Dit is goed en dat is kwaad.” Er zijn mensen, die denken, „Er is geen goed en kwaad, de mensen hebben het gemaakt.” Maar vrienden, zo is het niet. Om goed en kwaad te doorzien vraagt ons de intuïtie, de diepere intuïtie van ons leven. En als wij over de vraagstukken van goed of kwaad, waarmee we te maken hebben, gaan nadenken, werkelijk, intuïtief gaan nadenken, dan zullen we bijvoorbeeld zien, dat we vandaag van iets, waarmee we verbonden zijn of iets, dat zich voor onze ogen heeft afgespeeld, zullen denken, „Dat is kwaad”, maar als we dieper denken, dan zien we, „Nee, het is niet kwaad, het is goed.” Je krijgt het verwarrende inzicht – maar als er intuïtie is, dan verwacht het niet meer – maar anders het verwarrende inzicht, dat, wanneer we de normen aangenomen hebben van deze wereld – levende als een mens van onze tijd – dat, als we onze normen verleggen en verinnerlijken en naar God groeien, dan lijkt iets ons niet kwaad meer, dan zeggen we, „Het is niet kwaad, het is goed.” En dan even later zal de intuïtie ons zeggen, „Ja, maar het is toch kwaad.” Dan zien we er weer dieper achter en dan is het toch kwaad, en dan zien we er weer achter en dan is het toch goed. Vrienden, en zo reizende langs goed en kwaad zal de mens ontdekken, dat alles goed is en alles kwaad is tegelijkertijd. En dat alle goed met kwaad verbonden is en alle kwaad met goed, en dat je kunt zeggen, „Alles is kwaad”, zoals je zeggen kunt, „Alles is ijdel.” Maar dat je even goed kunt zeggen of beter kunt zeggen, „Alles is goed”, en dat het inzicht van „alles is goed” het inzicht is, dat op de duur gaat overwinnen en sterker wordt en groeien gaat. En dat is het inzicht van de mens, die groeit naar het begrijpen van God.

Zo ziet u, ook het denken kan tot God gaan, kan zich tot God wenden en kan God vinden; als het denken de intuïtie inschakelt en het „ik”-denken overboord gooit, dan zal de intuïtie de weg banen om te gaan zien en te gaan begrijpen en dan komt de mens tot het inzicht van: alles is goed, en tenslotte: daar zijn geen tegendelen, God alleen is, God is De Enige. En als dat in

de mens begint te overwinnen – eerst heeft hij geschommeld tussen goed en kwaad, tussen links en rechts, tussen dit en dat – maar als hij begint aan te voelen, dat er maar Eén God is en dat God De Enige is, wel, dan is hij op het pad gekomen, dan is hij door zijn intuïtie in het geestelijk leven gekomen.

Als de mens begint te denken en daar bedoel ik mee zich een bezwaar begint te maken van de gedachte, „Waartoe zijn we eigenlijk allen op aarde en waarvoor dient die hele geschiedenis?“, en zich deze gedachte tot een moeilijkheid gaat maken, en gaat denken zonder intuïtie en zonder verlichting, dan komt er een tijd, dat een gedachte hem eerder een beletsel wordt dan dat zij hem helpt de weg te vinden. Als we gaan bedenken, dat „goed en kwaad“ verdwijnt en dat het niet vastligt en dat het schommelt en door elkaar schuift en naarmate het door elkaar schuift er langzamerhand een licht begint te komen, een licht, dat niet goed is, maar dat super-goed is, en wanneer dan die hersens zich afvragen, „Waar dient dat alles toe“, dan gaat de mens ook diezelfde weg op, dat hij het éne antwoord krijgt na het andere. Nu is dat natuurlijk één van de moeilijkste vraagstukken. Ik zou u erover willen spreken hoe Moershid Inayat Khan daar verschillende antwoorden op gegeven heeft, die steeds op een ander gebied liggen en die van antwoord tot antwoord ons verder brengen, maar dat ligt niet binnen het bestek van deze toespraak.

Ik zou willen eindigen met u te laten zien hoe de stilte, die nodig is om in het hart te treden, als wij maar stil zijn, vanzelf komt en wat zij inhoudt. Wij zijn de verstoorders der stilte. Maar de stilte tracht altijd weer tot ons te komen. En dan wil ik u als voorbeeld dat aardige verhaal vertellen hoe Moershid Inayat Khan als kind de stilte vond.

Hij had zijn grootvader, die zijn enige vriend in het leven was geweest, die hem begreep, verloren door de dood en het was – hij was een jongen – een grote schok geweest en toen, om over die schok heen te komen, nam zijn vader hem mee naar Nepal. Nepal ligt ergens in het Noord-Oosten van India en het is nog erg ontoegankelijk en erg ruw en erg natuurlijk, de natuur is daar woest en groots. Hij had er ook vreselijk veel van geleden, dat hij op school moest zitten, want op school wilden ze altijd zijn aandacht vragen voor rekenen en voor dit en voor dat en voor allerlei dingen, die je in de wereld moet weten, maar hij had er niet de minste belangstelling voor, zijn gedachten waren toen al op een veel hoger peil en zijn gedachten droomden toen

al van dingen, waar eigenlijk rijpere zielen pas van dromen. Dus toen hij van de school verlost was, was dat al een hele verlossing, een hele hulp voor hem. Ik hoop niet, dat er hier in de zaal onderwijzers zitten, die dat verkeerd opvatten, maar daar is natuurlijk een wrijving tussen wat een kind moet leren van het aardse en wat hij moet leren van het geestelijke. Er zijn vele kinderen voor wie het een grote zegen zou zijn, als zij al in hun jeugd het geestelijke tegenkwamen – ik zeg niet het godsdienstige, want dat is dikwijls niet het goede – maar het geestelijke, de omgang met God, het grote leven, de grote, éne godsdienst, die over alle godsdiensten heengespreid is en die van de ziel is en die het geheim is tussen iedere ziel en God.

Toen werd Moershid door zijn vader naar Nepal gebracht en daar in Nepal had zijn vader zijn werk en hij bemoeide zich niet met zijn jongen en Moershid werd gelukkig niet meer naar school gestuurd, maar hij had daar een paard en daar mocht hij de hele dag mee rondrijden. En daar reed hij de bergen in en de natuur. Moershid reed 's ochtends weg en hij kwam 's avonds laat thuis en hij zat daar in de natuur te verdromen. Hij reisde hele stukken, daar zijn stukken jungle en bergen en grote wouden en wilde dieren, en alles trof hem. Alles vond hij mooi. Daar was niets in de natuur, dat niet tot hem sprak, en daar begon in zijn hart voor het eerst dat grote, innerlijke leven, zoals hij het dan beschrijft en dan zegt hij, „Als ik daar in de natuur zat, dan was het of de natuur naar me toekwam en me iets ging vertellen. En het was of ik iets wilde vertellen en het was of wat ik wilde vertellen en wat de natuur wilde vertellen, of dat één was.” En als hij daar dan zat, verdween de twee-eenheid tussen de mens en de natuur, en Moershid zegt, hij werd de natuur, hij was één in die natuur, hij was verzonken in die natuur en hij heeft daar in die natuur zo'n genade gevonden en zo'n heerlijkheid en zo'n droom van het Goddelijke. Maar het mooie eruit is, dat hij zegt, „Die natuur werd één met me.” Het waren geen twee meer, het was één. En die natuur sympathiseerde met hem, dat voelde hij. Die hele natuur sprak tot hem. En daar verzonk hij in de stilte, die je in de natuur nog vinden kunt. Hoe dieper de geestelijke aanleg van de mens is, hoe dieper de stilte is, die hij in de natuur terugvindt.

Vrienden, als eenmaal de intuïtie open is, dan begint de geestelijke weg van de mens vanzelf. Alles wat we in het leven nodig

hebben, kunnen we vinden, moeten we vinden langs één weg, de weg van het opengaan door de intuïtie, en als de intuïtie eenmaal open is, dan komt er uit het hart een stroom van leven, die van God komt.

Er is geen levensvraag, die niet met intuïtie te maken heeft en waarvan de beantwoording – de juiste beantwoording – niet op intuïtie berust. „Wat moet ik zoeken in het leven, wat moet ik doen? Waar moet ik het innerlijk leven zoeken. Waar moet ik de stilte zoeken? Ik woon toch niet in Nepal.” We zijn allen mensen in steden, samengebracht in steden, omdat we dat, wat we in de natuur terug kunnen vinden, ook onder de mensen moeten kunnen terugvinden, omdat ons iets meer gevraagd wordt dan ons tot de natuur te wenden. Het wordt ons gevraagd om alle mensen bij elkaar te zien als de natuur. Het moge dan zijn de natuur van wilde beesten, of van tamme beesten, of van lieve beesten, maar we behoren allen tot de natuur en op iedere diepere levensvraag moet het antwoord komen uit het hart. Het hart antwoordt, in het hart is een taal, in het hart spreekt God. In het hart is het zieleleven. En de mens, die rustig wordt, die vriendelijk wordt en die gaat vertrouwen en die de moed heeft om te vertrouwen, die vindt het geestelijk leven. Ik vind het altijd één van die prachtige punten, dat hier de moed overgeheveld wordt op geestelijke hoogte, want de moed op zichzelf is één van de mooiste dingen in het leven. En zou de moed nu altijd zo ruw moeten blijven als in oorlogen en strijd? Daar wordt voor het geestelijk leven net zoveel moed gevraagd als voor de oorlog, alleen we zien het niet. Er wordt ons gevraagd dood en leven onder de ogen te zien, mislukking en slagen. En alleen de mens, die dat durft, is de mens, die het geestelijk leven vindt. Vrienden, moed, geloof, vertrouwen, een vriendelijke geaardheid, het zoeken naar stilte, dat is de mens, die zijn intuïtie terug zal vinden. Het is een vraagstuk voor ons allen. U moet niet denken, dat hieruit een beschaving voortkomt, die op de onze zal lijken. Uit al deze moeilijkheden, die wij in de wereld doormaken, moet en zal een beschaving voortkomen zo anders en zo anders ingesteld dan onze beschaving. Al onze beschavingen zijn beschavingen – als u wilt – van het verstand geweest, maar wat dóór zal breken en wat komen zal is een geestelijke beschaving en die geestelijke beschaving vraagt en brengt mee de ontwikkeling van intuïtie. Te vergeestelijken is hetzelfde als wederom intuïtief te worden. En

zoals ik u gezegd heb, intuïtie brengt ons niet alleen tot stilte, maar intuïtie brengt ons tot heerlijkheid, tot vreugde, tot vertrouwen, tot geloof en tot beleving van de bevrediging van God in het hart van de mens, die Hem gezocht heeft.

Mijn leven stroomt naar U, O Goddelijke
Oceaan, zoals de rivier naar de zee.

Vadan, p. 17.

19 Levend water

De uitdrukking levend water en het levende water is vermoedelijk bij allen bekend. Zo oppervlakkig weet men er in de regel twee dingen van, ten eerste, dat het als symboliek in de Bijbel voorkomt en dat het een uitdrukking is, die gebezigd wordt over de Profeet, dat de Profeet het levende water is. Dit komt o.a. voor in het bekende verhaal van de Samaritaanse aan de put. Het is daar zodanig beschreven, dat het geen twijfel overlaat, dat er symboliek mee bedoeld is. Christus wil niet zeggen, dat hij water is, maar Christus wil zeggen, dat, wat hij vertegenwoordigt, het best tot uitdrukking kan worden gebracht onder het beeld water. Daarom, de Bijbel is een gesloten boek. Sedert lang geleden heeft de Katholieke Kerk aan de gemeente verboden om de Bijbel te lezen en daar verwondert men zich soms over, maar dit standpunt is werkelijk niet van geest ontbloot, want de Bijbel is een gesloten boek. En als wij denken, dat we allemaal zo maar de Bijbel kunnen lezen, och, dan maken we er niets anders van dan de zondagsschoolverhaaltjes, waarin een groot gedeelte van het Christendom leeft en verblijft.

Symboliek is een natuurlijke uiting, als de geest in de mens begint te ontwaken en vaardig over hem wordt. Dan komt in hem de behoefte om te spreken in symbolen en tevens ook het vermogen om de dingen symbolisch te begrijpen. Dan begint hij de wereld symbolisch te bekijken, dan begint hij de geestelijke achtergrond te zien, waar alles in de natuur zich tegen afspeelt.

Wanneer we nu ons willen afvragen, wat het watersymbool is, wat symbolisch met water bedoeld wordt, dan doen we het beste te beginnen met aan water te denken. Water is dat, wat stroomt, wat graag stromen wil, wat ergens naar toe gaat. Indien water gestagneerd is, gaat het kwalijk rieken, dan wordt het vies en komt er bederf in. Maar levend water is stromend water. Je zou kunnen zeggen, symbolisch gesproken, dat de deugd van het water is te stromen. En als u nu denkt aan stromend water, wat een kracht en wat een geweldige schoonheid! Er is niets, dat stromend water in de weg kan staan, het gaat overal overheen en

overal omheen, breekt overal door en bereikt zijn doel. Zijn doel is zich in zee te storten, de onmetelijk grote hoeveelheid water, waar het naar toe wil. Wel, een innerlijk gericht mens ziet direct wat in het symbool water uitgedrukt is, dat het zoeken van het water om zich te verenigen met het alwater niet anders is dan wat ook de mens voelt, die als ziel de vereniging zoekt met de Alziel. Die in de drang van het water om zich in zee te storten en daar, door alles heenbrekend, naar toe te stromen, het symbool ziet van diezelfde ingeboren neiging in de mens, die de ziel in hem doet zoeken naar God. Wanneer u dat vloeiende, dat stromende beeld, voor ogen houdt, gaat u begrijpen, wat met water als symbool bedoeld is en gaat u zien, wat de deugd van het water is en omgekeerd, wat deugd is in het menselijk leven. De deugd van het leven is om te stromen, om naar zijn doel te gaan, niet om een gestagneerde poel te worden. En laat ik nog even zeggen, wat gestagneerde poelen dus zijn. Een gestagneerde poel is, bijvoorbeeld, iemand, die op zijn twintigste jaar een lesje geleerd heeft over godsdienst, of over geloof, of over Profeten en daar zijn hele leven bij blijft zonder te veranderen, zonder dat er werking in komt, ge zoudt kunnen zeggen, die geestelijk zit te zitten, waar geen stroom en geen leven in is. Een mens moet, wat zijn geestelijk leven betreft, op zijn dertigste anders zijn dan op zijn twintigste, op zijn vijftigste anders dan op zijn dertigste, enz. Zo niet, dan heeft hij stilgestaan, is hij bezig te stagneren. We zien in de godsdienst, in de politieke leuzen, in de hele maatschappij, in de ambities, in de baantjesjagerij, overal, dat de mens, die niet door een innerlijk ontwikkelingsproces heengaat, maar die bij de gedachten blijft in zijn jeugd geformeerd en van de wereld overgenomen, een stilstaand water gelijk is, geestelijk dood. Een levend mens moet veranderen. Als de mens niet – wanneer de dag komt, dat hij van deze aarde heengaat – een proces heeft doorgemaakt, dat hem totaal veranderd heeft, dat hij geestelijk omgezet is, dat hij wedergeboren is, wel, dan heeft hij vergeefs geleefd.

Om het watersymbool te benaderen is er nog een ander beeld, dat we daarvoor gebruiken kunnen, n.l. dat water uit de hemel komt en de aarde bevrucht. Wanneer het water op de aarde komt en zich met de aarde verenigt, wordt de aarde vruchtbaar. Ook is water dat, wat over de hele aarde om de hele wereld heen zit, er is geen vasteland of het zit in water. Water is dat, wat ge overal kunt opgraven, in het éne land moet ge wat dieper

graven dan in het andere naar gelang van de hoogte van het land; water zit overal onder de aarde. En water zit overal in. In de natuurkunde leren wij, dat in bijna iedere substantie water zit. Water is dus, wat overal in zit en wat alles doordringt en wat om alles heen zit. De vaste landen komen zo nu en dan uit het water op en bij tijden verzinken ze weer. Zodat de aarde, om zo te zeggen, slechts betrekkelijk veilig is tegenover het water. Het water is dat, waar de aarde uit opkomt. Zo is uit geest het lichaam, de stof, ontstaan. Wat ons doet rijzen door het leven, wat ons doet veranderen, wat ons doet stromen, wat ons tot leven brengt, dat is de geest, dat is het water. De geest is, wat in de mens ontwikkelt liefde, geloof, toewijding. Wanneer u deze drie wilt noemen met éénzelfde naam, dan zou dat zijn: hoedanigheid van de geest. Geest is dat, waaruit de materie ontstaan is, geest is, wat in ieder mens zit, wat in ieder mens gesluierd is, wat in ieder mens ontwaken moet. Geest is, wat een mens beweegt tot een daad van liefde, of van vriendschap, of van broederschap, wat hem beweegt, wat hem brengt naar een hoger standpunt, wat hem het ruimere standpunt doet innemen en het kleinere standpunt doet verlaten; dat is de werking van de geest. Geest is, wat de mens terugvoert naar God.

Zo is dus het symbool „water”, dat in beeld brengt „geest”, niet slecht gezien. En het is niet alleen, dat het niet slecht uitgedrukt is, maar geest is symbolisch gesproken water. Dat wil zeggen, symboliek is niet alleen maar een keuze, een afspraak van „laten we een beeld afspreken”, bijvoorbeeld, we zouden dit of dat, zus of zo kunnen symboliseren. Neen, het is geen keuze van het verstand, het is de natuur, die ons laat zien wàt in de natuur het tegenbeeld is van een eigenschap, die ook een rol speelt in het menselijk leven. Dat komt voort uit de verborgen eenheid, die bestaat tussen de natuur, die buiten ons is en de natuur, die in ons is. Omdat er zulk een grote eenheid bestaat tussen de schepping van God in de hele openbaring en de schepping van God in de mens, daarom is het, dat de mens zich kan uitdrukken in natuurlijke symboliek, de symboliek van de natuur. Wanneer we zeggen, „Water is het symbool van de geest”, dan is dat een natuurlijk symbool, het is geen afspraak, het is natuurlijk, het wordt begrepen, men hoeft het niet te leren, het wordt begrepen door een ieder, die in zijn leven komt tot verstilling, tot inzicht. Wie in zijn leven meer of min opengaat, begint die grote taal te verstaan, die de natuur spreekt. Water

is dus het symbool van de geest en daaruit vloeit voort, dat de stromende liefde, die door de hele schepping heenstroomt, verzinnebeeld wordt als water.

Wanneer we daar een voorbeeld van willen, zou ik eerst willen wijzen op het verhaal van de Samaritaanse aan de put. Daar zegt Christus, dat hij het levende water is. Aan een waterput komende, ontmoet hij daar een Samaritaanse vrouw. Ik veronderstel, dat de meeste mensen dat verhaal kennen; als ik over andere Heilige Schriften spreek, moet ik altijd eerst het verhaal vertellen, maar ik neem aan, dat de meeste mensen hun Bijbel kennen. Wanneer Christus op de plaats komt, waar die put is, een put van Jakob, vindt hij daar een Samaritaanse vrouw en vraagt haar om hem te drinken te geven. Er ontspint zich een gesprek, waarin Christus zegt, „Indien gij geweten had wie het is, die tot u spreekt, zoudt ge hem om water gevraagd hebben.” Dan zegt die vrouw, „Maar hoe wilt ge water putten, ge hebt niets om mede te putten.” En daarop zegt Christus, dat het water, dat hij geeft het levende water is, wie dat drinkt zal in eeuwigheid niet dorsten. Nu komt deze watersymboliek voor door de hele Bijbel, evenals in alle Heilige Schriften van andere godsdiensten. We vinden het al heel vroeg in de Bijbel, wanneer Abraham, van wie gezegd wordt, dat hij een Profeet van God is, een put vindt, of een put graaft en daar zichzelf en zijn gezin en zijn vee aan lest. In de Bijbel wordt die put gebruikt als symbool van de plaats, waaruit Abraham zijn water haalde. Want wat doet een Profeet van God? Een Profeet van God deelt water uit, levend water, liefde, geest, hij brengt de mensen die geest, die zij missen. Hij brengt de mensen iets, dat zij vergeten zijn, hij heft de mensen op, hij doet hen opnieuw begrijpen, dat zij kinderen Gods zijn en dat zij hier op aarde zijn om God te zoeken, wat niet maar is een plicht, of een regel, of een godsdienst, maar een roeping van het hart. Wanneer daarom gezegd wordt later in de Bijbel – daar was een put van Jakob en daar putten ze uit en daar dronken ze van – dan wil dat zeggen, dat die mensen nog leefden op de herinnering of het overblijfsel van de uitstorting van levend water van indertijd de Profeet Abraham. Deze Samaritanen stamden af van diegenen, die hun licht van Abraham hadden ontvangen. U moet u dat goed voorstellen, wanneer de Profeet op aarde is, verlicht hij zijn omgeving en dat licht wordt aan volgende generaties doorgegeven. Dan wil het voorkomen in de periode, dat die godsdienst opkomt en

bloeit, dat er in die godsdienst heiligen geboren worden. Zolang er heiligen in de godsdienst zijn, zolang bloeit die godsdienst, zolang zijn er zielen op aarde, die de godsdienst werkelijk begrijpen en haar levend kunnen houden, kunnen doorgeven. Maar naderhand wordt die godsdienst overgeleverd van generatie op generatie, van kerk op kerk, van menselijke groep op menselijke groep, ik zou bijna kunnen zeggen, van synode op synode, van comité op comité. Zo komt de onverlichte massa aan top en gaat bestieren en bedisselen. Helaas, als het comité's zijn geworden, die de macht in handen hebben, als het gewone groepen van mensen zijn, bezig met regeren, met macht uitoefenen, met invloed zoeken door middel van godsdienst, dan is de waarheid al lang zoek. Godsdienst is geest, godsdienst komt tot de aarde via de harten der Profeten en wordt door verlichte harten onderhouden. Godsdienst, die de Profeten brengen, weerspiegelt zich in de harten der heiligen en de mensen kunnen zich laven aan de harten der heiligen of via de harten der heiligen aan het hart van de Profeet om tot leven te komen. Als ook dat voorbij is, komt de godsdienst tot verval.

De geschiedenis van Christus en de Samaritaanse speelt zich af aan de put van Jakob. Als er niets is om mede te putten wil dat zeggen, dat dat emmertje, dat de mensen gebruiken om uit die put water te halen niet door Christus gebruikt wordt. Met dat emmertje put hij niet, vanzelf niet, want dat emmertje is hier de voorstelling van de begrippen der mensen, waarin zij het geestelijk leven in een vorm, in een keurslijf wringen en waarin zij zichzelf voorschrijven, wat zij al of niet uit het geestelijk leven willen opnemen, totdat eindelijk het geestelijk leven er volkomen uit zoek is geraakt. Dat emmertje is de begrenzing, die zij willen en daarom kan van Christus gezegd worden, dat hij dat emmertje niet heeft, daar hij het levende water is.

Evenals in Oud- en Nieuw Testament komt deze watersymboliek ook voor in de Koran. Zoals u weet zijn de godsdienst van Israël, de godsdienst van de Islam en het Christendom in wezen één godsdienst. Uit Abraham is over de tak van Israël door Christus het Christendom ontstaan en over de tak van Ismaël door Mohammed de Islam. Maar het is één godsdienst in zijn diverse uitingen voor verschillende eeuwen, verschillende perioden, het is de godsdienst van Abraham.

De Indische godsdiensten zijn anders ingesteld, maar ook zij kennen vanzelfsprekend die eenheid tussen de geestelijke bete-

kenis van water en water in de natuur. In die godsdiensten zijn de symbolen niet alleen in de ideeënwereld blijven voortleven, maar daarnaast ook in het dagelijks leven. Daar leeft, bijvoorbeeld, het watersymbool op een heel andere manier voort. Men kent het daar als stoffelijk heilmiddel, als een bad in een heilige rivier. Als de Hindoes gaan naar de heilige plaats Benares, waar alle dagen van het jaar duizenden en duizenden ter bedevaart komen, dan is dat om in de Ganges te baden. In de Ganges baden brengt vergeving van zonden. De uitlegging hiervan is, dat de Ganges een sterk stromende rivier is, die ontspringt in de Himalaya. De Himalaya is een gebied, waar de mensen niet toe doorgedrongen zijn, waar door de kou en de omstandigheden van de bergen de gewone mens niet aanwezig is. In de Himalaya wonen alleen hermiten en asceten, God-zoekende mensen. In de Himalaya hebben altijd geleefd en gewoond – misschien van het begin van de aarde af – geestelijke, God-zoekende mensen, Goeroes, Moershids, heiligen. En daarom heeft die rivier, dat water, dat daar vandaan komt, hun vibratie en brengt die vibratie met zich mee over het hele land. De mensen, die erin baden, nemen iets van die vibratie op. Ze komen dus geestelijker, lichter uit het water dan ze erin gegaan zijn. En natuurlijk is dat een manier om hulp te ontvangen van de geestelijke wereld. Die badende mensen ontvangen daar iets. Ik wil niet zeggen, dat dit gebruik van symboliek een hoogste aanzicht van symboliek is; het hoogste aanzicht van symboliek is de symboliek, die zich afspeelt in de mens zelf. Maar in ieder geval is deze symbolische ceremonie voor de massa een geweldig hulpmiddel, dat haar gelukkig maakt, haar opheft, dat haar richting en een zeker ideaal geeft. U ziet, hoe hetzelfde symbool in het éne land op andere wijze blijft voortleven dan in het andere en toch is het van huis uit dezelfde idee en dezelfde waarheid, die erin is overgebleven.

Wanneer we nu ons afvragen, wat precies water verzinnebeeldt als idee, dan hebben we gezien, dat het liefde is, liefde, geloof en toewijding, de hoedanigheden van het geestelijk leven. Liefde voor alles wat bestaat. Liefde voor de mensen en liefde voor God, dat zijn de twee polen van de liefde. De liefde voor al wat geschapen is, is de éne pool, is de uiting op aarde; liefde voor God is de andere pool, het wezen der liefde. Deze verbondenheid van polen, de liefde tot het Al en de liefde tot God, wordt in de symboliek uitgedrukt door soms van water en wijn te spreken.

Daar, waar we in de symboliek horen van brood en water, horen we ook van brood en wijn. En het doet ons afvragen, waarom wordt in dit symbool water in wijn veranderd? Dit onderdeel treedt sterk op de voorgrond in het symbolische verhaal van de Bruiloft te Kana. Water lest de dorst, maar wijn geeft een grotere dorst en maakt dronken. Symbolisch water lest onze dorst naar liefde, symbolische wijn brengt ons in extase, dat is in een hogere bewustzijnstoestand. Voor de liefde tot God wordt de mens ontvankelijk, als hij van water verzadigd is, als het water door hem heenvloeit, als zijn hart vloeiend is, stromend van liefde voor mens en dier, van liefde voor het Al, dan ontwaakt in zijn hart, als een hogere fase, de liefde tot God, die de Eenheid is van het Al. De liefde tot God is zo iets groots en tevens zo werkelijk, zulk een wonder, dat het hart, waarin de liefde tot God ontwaakt, het hart is, dat in vlam staat, in vuur, het hart, dat geestelijk open is gegaan. Deze liefde van en tot God wordt in de Bijbel gekend als zaligheid, of met een woord, dat tegenwoordig veel gebruikt wordt, extase. De liefde tot God brengt een ziel volslagen in extase, wie de liefde tot God een minuut in zijn leven doormaakt – en de heiligen zijn er altijd in, maar de arme sterveling, die één minuut in zijn leven aangeraakt wordt door de liefde tot God – wel, die is een ander mens geworden, die staat niet meer op hetzelfde standpunt van vroeger, die is niet meer gewoon mens, niet meer de mens, die zoekt en tobt en wroet, maar de mens, die voortaan in God leeft. Hij is de mens, die iets ontvangen heeft en daardoor iets aan de wereld te geven heeft, die de wereld aankan, de mens, die hier op aarde de schoonheid van het eeuwige leven zich voor zijn geestesoog ziet ontplooiën. Welnu, daar moet dus een ander beeld voor zijn en daarvoor is het beeld van wijn gebruikt, omdat wijn water is met een toegift, met een verhoogde ontvlaming, omdat wijn de mens in een soort roes brengt, die dan vergeleken wordt met de dronkenschap van de ziel, want de ziel, die God ziet, die ziel is dronken, die ziel is in dit leven dronken van eeuwigheid. We hebben het hierover al gehad in het Pinksterverhaal.*

Nu vinden we in het Evangelie van Johannes dat merkwaardige verhaal van de Bruiloft te Kana, een verhaal, dat door de Christenheid in het algemeen niet geestelijk begrepen wordt en

* Zie Groter Christendom, Deel II, hoofdstuk VIII, Het Pinkstergebeuren.

daarmee tot kinderachtigheid vervalt. Ik zeg het zo dikwijls, „Mensen, denkt u nu heus, dat daar in de Bijbel een kinderachtig verhaaltje staat, zoals bijvoorbeeld hier, dat er een feest was en dat Christus, de Profeet van God, zo begaan was met die halfdronken mensen, die uit hoofde van hun dronkenschap om meer wijn vroegen, dat hij bij zichzelf dacht, „Die arme kerels, ik zal daar gauw wat meer wijn voor toveren.” „Komt het dan nooit bij u op, dat u van iets geestelijks iets kleins maakt? Dat er iets anders bedoeld moet zijn?” Inderdaad, er is iets anders bedoeld. De wijn is op en het is de moeder, die dat zegt, en de moeder is de tijd, die voorbij is. Christus luidt een nieuwe tijd in, brengt een nieuwe Boodschap. En nu zegt de moeder, „De wijn is op.” Ja, de wijn is op. Als de Profeet op aarde komt om te brengen de nieuwe stroom van God, de nieuwe zegening, de nieuwe uitstorting van God over de mensen, om hun het nieuwe licht te laten zien, dan is het oude, vroeger gebrachte licht uitgedoofd en de oude wijn is op. Als een Profeet tot een volk, tot een land komt, dan is dat, wanneer het licht in de daar bestaande godsdienst uitgedoofd is. Christus kwam niet, voordat het Jodendom totaal vastgelopen was. En zo is het altijd met een Profeet, een Profeet komt tot de wereld als de wereld in duisternis is. Dan zegt Christus, „Vul de zes vaten met water.” Wat is water? Het is de geest, het is de liefde. Vrienden, wat de mensen doet ontgooien, hen doet ontvonken, is de liefde tot de medemens. Geen mens is ontvankelijk voor de liefde tot God, die zijn eigen hart gesloten houdt en die de mensheid niet liefheeft en die niet leeft in daden van liefde. In wiens hart de liefde niet waar is, òf door een verbittering, òf door een haat, òf door een jaloezie, òf door wat ook, maar in wiens hart de liefde niet stromende is, die kan voor de liefde tot God ook niet opengaan. Het is eerst water, waar we aan toe zijn en dan wijn. Daarom zegt Christus, „Vul die vaten met water en breng ze voor de hofmeester.” Toen dat water voor de hofmeester gebracht werd, bleek het wijn te zijn. Het is een prachtig verhaal. Aan de hofmeester brengen staat gelijk met uitdelen aan hen, die erom vragen, die dorstig zijn. Het water, dat aan de mensheid gebracht wordt, blijkt wijn te zijn geworden. Met andere woorden, wanneer de geestelijke stroom der liefde in ons ontwaakt en gaat uitstromen naar de wereld, dan is het doel vervuld, waarvoor het ons gegeven was, dan rust de zegen van de hemel erop en dan is ons water in wijn omgezet. Wij zijn die lege vaten, die met water gevuld worden

en als dat water dan naar de wereld gebracht is, dan blijkt het wijn te zijn geworden. Met andere woorden, alles wat de mens aan geest van God ontvangt is bedoeld om te worden doorgegeven en al gevende ontvangt hij meer, al gevende wordt zijn water wijn, dat is extase in God. God leeft, God wordt gevonden in geven. De mens, die het water, dat hij ontvangen heeft, weggeeft, het doet stromen, is de mens, die van God wijn ontvangt en ook weer de wijn kan doorgeven.

Er is nog een beeld over water, waar menigeen de uitlegging van vraagt. Dat Christus over het water loopt, is gemakkelijk te begrijpen. Christus is de meester van het leven. Wij allen verzinken in het water. Wij kunnen niet door de moeilijkheden van het leven heenkomen. Het water, dat we aanvankelijk gekregen hebben, onze deugd van liefhebben, wordt onze moeilijkheid. Wij weten niet onze liefde te doen rijzen tot geestelijke liefde. Wij kennen de les nog niet, dat wij liefde alleen moeten geven, niet terugeisen. Christus is degeen, die over het water loopt, wij zijn degenen, die niet over het water kunnen lopen, tenzij we geloof, werkelijk geloof hebben.

Dan is er nog het beeld van de Zondvloed. Twee keer komt in de Bijbel een verhaal van vernietiging voor, eens de vernietiging van de gehele wereld en eens de vernietiging van Sodom en Gomorra. De vernietiging van de gehele wereld was door water en de vernietiging van Sodom en Gomorra door vuur. Vernietiging door water wil zeggen, dat de mens gevallen was in die liefde, die door water verzinnebeeld wordt. In het verhaal van Lot krijgen we een heel ander beeld, daar zijn de mensen in iets anders gevallen. Maar daarmee verlaten wij het watersymbool en komen in het vuursymbool terecht en dat ligt te ver buiten ons onderwerp.

Laten wij ons liever wenden tot het symbool van Mozes, die op de rots slaat, waar dan water uitkomt. Ook dat is weer een prachtig symbool. Rotsen, geestelijk gesproken, wat of wie zijn de rotsen? De onverlichte mensen zijn de rotsen. Er staat in de Bijbel, dat Mozes op een rots sloeg en daar kwam een straal water en er staat in de Koran, dat Mozes op een rots sloeg en daar kwamen twaalf stralen water uit. Het symbool van water, dat uit de rots komt, als de Profeet erop slaat met zijn staf, wil zeggen, dat het de Profeet is, die de tot steen verharde harten der mensen – tot rotsen geworden – door zijn aanraking weer tot fonteinen van water kan maken, weer tot het stromen van

water kan bewegen. Het symbool in de Koran, dat er twaalf stromen waren, is in deze zin vollediger, omdat het laat zien, dat ieder type van mens in dit verhaal is inbegrepen. Twaalf is het teken van de zodiac, dus de diverse typen van mensen. Derhalve onder het symbool van het getal twaalf is de hele mensheid begrepen. Vandaar twaalf discipelen, de twaalf stammen van Israël, de twaalf zonen van Jakob, enz. Het symbool wil dus zeggen, dat de hele mensheid ontwaken kan, als de Profeet in haar midden is, de hele mensheid, die, voordat zij ontwaakt, niet anders is dan steen. De wereld der mensen bestaat uit allemaal stenen, die tegen elkaar aanbotsen – we zijn allemaal steen, verhard van binnen – en voor allen geldt, dat, wanneer we aangeraakt worden door de wonderstaf van de Profeet, wij weer gelijk stromend water kunnen worden. Dit is hier bij Mozes in feite hetzelfde beeld als later bij Christus, wanneer hij zegt, „Ik ben het levende water.” Het is de Profeet, die het levende water is.

Het wezen van een Profeet is centraal en allesbeheersend voor de ontwikkeling der mensheid. Ook al leven we in tijden, dat de mensen God niet plegen te zoeken. Moeten we dan allen God zoeken? Natuurlijk. Maar ik zeg niet en ik bedoel niet: we moeten allen ter kerke gaan, of we moeten allen die of die godsdienst aanhangen en bij opvattingen blijven, die er zeshonderd jaar geleden al precies eender uitzagen als nu. Neen, we moeten ons niet meer in een keurslijf van het verleden, bijvoorbeeld van de middeleeuwen, laten dwingen. Wij zijn mensen van vandaag. En daarom komt tot ons de eis en de roep om wakker te worden en ons innerlijk-religieus bewustzijn weder te doen ontwaken. De mens van deze tijd moet God zoeken op moderne wijze, het is absoluut onmogelijk, dat de moderne mens God zoekt op de wijze van duizend of vijftienhonderd jaar geleden. De oude wijze is te klein, te begrensd, te ingesloten, de mens past er niet meer in, hij is eruit gegroeid. Is dat dan zo gek? Neen, dat is niet gek, dat is meer dan normaal. Leven moet stromen, leven moet veranderen, leven moet toenemen. We kunnen niet blijven zitten, we kunnen niet terug naar idealen van duizend jaar geleden. En al hebben we dat honderden jaren lang geprobeerd, we komen er niet verder mee. Toch moeten wij daarom niet minder – ieder in eigen leven – zoeken naar God. Maar waar is God? God is overal. Hoe moeten wij dan God zoeken? Ieder op zijn eigen wijze. Is er dan geen leiding? Natuurlijk is er leiding. We moeten

allen het water opgraven en daar ontvangen wij hulp bij van Gods Profeten. Maar het water zit in ons zelf, zelfs al zijn wij tot het rotsstadium afgezakt.

Vrienden, de Soefi-gedachte over de toekomstige wereld is deze, dat voor de wereld de tijd is aangebroken, dat de mens streven zal naar het ideaal van geestelijke vrijheid. Geestelijke vrijheid wil zeggen, God zoeken, God dienen, God liefhebben op de wijze als in het eigen hart is ingeschapen. Ieder mens is een openbaring van God op zijn eigen wijze. Ieder mens heeft daarom een eigen godsdienst. U kunt uw godsdienst zoeken in het volgen van een Profeet, u kunt uw godsdienst zoeken in gebed, u kunt uw godsdienst zoeken in meditatie, u kunt uw godsdienst zoeken in uw werk. Een mens kan zijn godsdienst overal zoeken, alles, het hele leven is van God, God is overal achter en is overal in te vinden. Het eerste teken van het terugkomen van werkelijke godsdienstigheid tot onze benarde wereld zal het doorbreken zijn van geestelijke verdraagzaamheid. God is overal en de mens moet zoeken naar God op een wijze, die zijn eigen hart bevredigt, die zijn eigen hart ruimte geeft, die hem zelf persoonlijk, direct, de schoonheid van het leven doet ervaren. Het is dat, wat de Soefi Boodschap is gekomen om te dienen. De Soefi Boodschap is gekomen om de mens een nieuwe kijk op het leven te geven, een nieuwe kijk, die een oude kijk is. Maar momenteel een nieuwe kijk, om te begrijpen hoe overal achter en overal in, achter de kleine en achter de grote dingen, het leven van God verborgen is, dat de mens terugvoert naar zijn eigen hart en tot hem zegt, het is in de mens, binnen in de mens, niet buiten hem, maar binnen hem, in het eigen hart, dat de mens moet leren luisteren naar het woord van God.

De Soefi Boodschap heet de Boodschap van Geestelijke Vrijheid. Moershid Inayat Khan, die de Soefi Boodschap gebracht heeft, heeft haar gebracht als een openbaring van een onmetelijk begrip en van onmetelijke vrijheid en onmetelijke schoonheid. Welk werk we doen, welke gedachte we hebben, welke vermogens we hebben, op welke wijze we denken, op welke wijze we voelen, het is alles ons recht, het is alles ons recht, zolang het water maar stroomt, zolang we meegaan met het stromende water, zolang we ons er bewust van zijn, dat we in ons leven moeten stromen, dat we de mensen moeten liefhebben om God te leren liefhebben en dat we werkelijk zoeken moeten, zoeken

naar God als de rivier naar de oceaan, waar zij zich uiteindelijk in stort.

Dit leven is om te rijzen, om geestelijk te rijzen. Geestelijk rijzen brengt voor de mens ook mee stoffelijk rijzen. Geestelijk rijzen wil zeggen een lager standpunt verlaten en een hoger standpunt innemen. Een hoger standpunt is een standpunt, waarin meer ruimte is, meer liefde, minder beperking, minder dwang, meer vrijheid. En wat tenslotte het doel van die stromende en stuwende reis naar vrijheid is, is de wijn. Dan wordt het water tot wijn. Als de extase van God tot een hart komt, dan wordt zo iemand een geroepene en dan weet hij, dat zijn hele verdere leven eraan gewijd zal zijn om dat te bestendigen. De mens, die zoekt, zal ontvangen. Wij zijn hier in het leven om God te zoeken. Niet op de wijze van verouderde, menselijke begrippen, wèl op de wijze door Gods Profeten verkondigd. Dit is de wijze, die de mens werkelijk past, ook de moderne mens. Men zou in dit verband de leuze kunnen doen horen „terug naar Christus”, of ruimer gesteld „terug naar de Profeten” – want in waarheid zijn zij één. Een mens, die werkelijk Krishna dient, dient ook Mohammed, dient ook Boeddha, dient ook Christus. Wie de trouwe volgeling is van één, is aan hen allen aangeschakeld. Door middel van toewijding aan één, is men de volgeling van hen allen. Al de grote Leraren der mensheid – Profeten – zijn te zamen één ziel onder vele verschijningsvormen. Zij vertegenwoordigen het levende water, de liefde Gods, die over de wereld gestroomd heeft vanaf den beginne.

God is in ons allen en God roept allen, tot welk veld, tot welk kamp, tot welke gedachte, tot welke partij, tot welke kerk wij ook behoren of niet behoren, het gaat er alleen om om te gaan stromen, om te gaan vloeien in het leven. Dan komt de tijd, dat ons water in wijn zal worden veranderd, dat is een eigenschap van het levende water. Wanneer het water in ons gaat stromen, komen wij tot leven. Een mens, waar het water doorstroomt, is een levend mens. Een mens, die de wijn gedronken heeft, is door het leven gegaan en tot stilte teruggekomen, in geluk en in vrede teruggekomen. Hij heeft de roep gehoord van zijn thuisland en is onderweg naar zijn en ons aller bestemming, het leven van volmaaktheid in God.

Ik buig mij tot u neer, o Moeder Aarde, in verering van de Vader in de Hemel.

Vadan, p. 14.

20 Moeder Aarde

Moeder Aarde is een gedachtengang, die meer uit het Oosten komt, dan dat wij haar in het Westen kennen. Tenslotte weten wij in het Westen niet zo heel veel van religie af en vooral niet van de kennis van religie. We zijn een beetje toegespitst op geloof, maar werkelijke kennis van de godsdienst bestaat hier eigenlijk niet.

Moeder Aarde is een gedachte, die veel in het Oosten voorkomt en het is een gedachtengang, die in één van de boeken van Moershid Inayat Khan voorkomt onder deze woorden, „Ik buig mij tot u neer, o Moeder Aarde, in verering van de Vader in de hemel” (Vadan, p. 14). Er zullen misschien mensen zijn, die van een dergelijk gezegde zullen zeggen, „Maar dat is heidens.” Het is niet heidens, maar het behoort tot de éne godsdienst. Over heel de aarde is één godsdienst en die is van God. Wat de mensen ervan maken, die zeggen, mijn godsdienst is van Christus, en de mijne is van Mohammed, en de mijne is van Krishna, en de mijne is van Boeddha, enz., enz., dat is mensenwerk. Er is nooit een Profeet op de wereld gekomen om zich op een voetstuk te zetten. Dat hebben de Christenen gedaan, dat hebben andere godsdiensten gedaan, dat is mensenwerk en als u wilt, dat is heidens. Wat typisch heidens is, is tussen God en de mensheid bepaalde verwrongen formules zetten, onnatuurlijke formules, die verkondigd worden – men noemt dat theologie, dat is verwrongen denken – en die dan uitgebeeld worden met pracht en met praal. Vrienden, dat is heidens. Wanneer wij in de Soefi kerk spreken over de éne godsdienst, dan is dat de éne godsdienst, die alle Profeten verkondigen.

Het begrip van de binding van de idee Moeder en de idee Aarde is natuurlijk in het begin even vreemd en menigeen zal daar het bezwaar tegen voelen, dat het moederbegrip een begrip is, dat de mensheid heilig is. Het is zelfs zó heilig, dat degenen, die het in hun jeugd gemist hebben – en dat zullen wel vrij veel mensen zijn – het hun hele verdere leven blijven voelen. De mens is op het ogenblik verre van volmaakt. Wanneer de mensheid

materieel wordt, dan vertoont zij niet meer een natuurlijke schoonheid. Desondanks is er natuurlijk nog heel veel schoonheid op de wereld gebleven. Maar, wanneer ik stilsta bij de gedachte Moeder Aarde en dat verbind met de heiligheid van het beginsel „de Moeder”, wil ik in de eerste plaats erop wijzen hoe groot de rol is, die de moeder in het leven vervult en hoe noodzakelijk het voor de mens is om te kunnen opzien naar zijn moeder. U zult dan wel zeggen, „Dan is het leven toch wel heel onvolmaakt voor degenen, die dat gemist hebben.” Daar wil ik nu eerst op wijzen – omdat we het hele begrip aarde, Moeder Aarde, met de Moeder-idee gaan verbinden – dat het ermee is, zoals met alles in het leven, wat we gemist hebben. We missen allen – laten we zeggen – negen-tiende van het leven; we hebben allen een tiende, een tiende in bezittingen, een tiende in goede omstandigheden, de één mist het gezin, de ander mist de vader, de ander mist de moeder, de ander mist broertjes en zusjes, de ander mist goede omstandigheden, de ander is op een dorp geboren, waar hij niet thuis hoorde, enz., enz. We missen allen zoveel en dan zitten we allen met grieven, dat we iets gemist hebben. En dat is een zeer grote fout.

Laten we nu het voorbeeld nemen van de moeder. De moeder, die het kind verzorgt en die eigenlijk het kind door het leven leidt en voor het leven klaarmaakt en voorbereidt in liefde. De één heeft het gehad en de ander heeft het niet gehad. Maar moet degeen, die het niet gehad heeft, nu zijn hele leven blijven staan op die indruk van iets, dat hij niet gehad heeft? Moet hij zijn hele leven iemand blijven, die met een complex zit? Iemand, die zit met een verwijt, met een grief? Grieven nemen zo'n grote plaats in het leven in. Als de mensen open met je praten en zij komen je vandaag iets vertellen en iets vragen en zij komen tien jaar later of twintig jaar later terug, dan uiten zij nog precies dezelfde grief als heden ten dage. Hun leven verandert niet en het is juist dáár, waar het om gaat, dat de grieven eruit gaan en dat de grieven veranderen en dat de mens gaat zien, dat hij eigenlijk leven moet tegen een heel andere achtergrond dan van wat hij gemist heeft, of niet gemist heeft. Nu altijd nog uitgaande van de moeder-gedachte, de moeder-idee, als we de moeder niet gezien hebben vlak bij ons, wel, dan kunnen we haar wat verder weg zien. Er zijn moeders genoeg in de wereld, die nog altijd het volle moeder-ideaal dragen. Dat eist van de mens zichzelf opzij te zetten. Maar dat „ik” opzij te kunnen zetten, daar gaat het

hele leven om. Stel u voor, dat iemand een wees is, maar er zijn zoveel moeders. Hij kan het zien in een ander. U zult zeggen, „Wat heeft hij eraan?” Maar, wanneer de mens over zijn egoïsme heenkomt – en dat is het waar allen naartoe moeten – dan ontvangt hij van wat zijn ogen zien net zoveel, als dat hij het zelf zou hebben ontvangen. Wanneer hij in het leven een echte moeder ziet, hier en daar en bij zijn vriend, dan krijgt hij daaruit net zoveel, zo niet meer, als wanneer hij dat alleen zou hebben gekregen in zichzelf en voor zichzelf.

Wanneer de mens dat punt eenmaal ziet, dan komt hij dichter bij de verzoening met het leven en dan ziet hij het tweede punt, dat iedereen, waar we mee omgaan, ons iets vraagt. Maar iedereen, waar we mee omgaan, daar vragen wij ook wat aan. En dat is wat we nièt moeten doen. Als we, bijvoorbeeld, een vriend hebben, die in een verhouding te kort schiet, dan moeten we niet zeggen, „O neen, dat is niet de vriend, die ik gedacht heb”, en dan moeten we hem niet onze rug toedraaien, want dan kunnen we het hele leven wel onze rug toedraaien. De mens is, zoals hij is en zoals we allemaal zijn. We weten niet, dat we de gave hebben – en ik spreek nu over de innerlijke gave, over de religieuze gave; zei ik daarnet niet, dat wij in het Westen eigenlijk de kennis van de godsdienst vergeten zijn – we weten niet, dat wij het scheppende vermogen hebben om alles wat we missen aan te vullen en alles wat we in een ander missen in hem te scheppen. We kunnen dat scheppende vermogen noemen met woorden van vroeger, we kunnen het geloof noemen en we kunnen het hoop noemen, maar het is scheppen. Wanneer wij in aanraking komen met iemand – zij het een kind, zij het een ouder, zij het familie, zij het een vriend – die een eigenschap mist, waardoor wij ons aan hem stoten, dan moeten we beginnen ons nièt aan hem te stoten. Want we zien die eigenschap overal in de wereld en we moeten niet op het zelfzuchtige punt staan, „Ja, maar wij krijgen het niet.” Als we ergens anders iets moois zien in het leven, dan zien we, dat een zekere straal van het Goddelijk Leven open is in de wereld en daar genieten we evenveel van en krijgen we evenveel uit, als wanneer we nu in dat bepaalde geval het krijgen of niet krijgen; en dan wordt in ons geboren het scheppen. Dat is hetzelfde, wat de ouden leerden in bidden en wat ze leerden in geloof. Dus, als iemand iets mist, ga er niet tegen in, maar zie hem zoals hij nòg niet is, maar zoals hij kàn worden, omdat in hem ook dezelfde ziel is, die in ons en in anderen aanwezig is en

overall aanwezig is. Degene, die komt tot religieus leven, die gaat meer leven in zijn verbeelding, in zijn gevoelvolle verbeelding, dan in de werkelijkheid van wat hij niet heeft en die leeft meer in de werkelijkheid dan degene, die niet heeft, want hij heeft. Hij heeft het in het leven van God en van hem straalt het uit en het verandert hem. Het is precies hetzelfde, als wanneer iemand tegen je zegt, „Je bent een dief”, en laat hij het maar een paar keer tegen je zeggen, dan denk je, „Nu, ik zal hem weleens te pakken nemen.” Maar als iemand je behandelt als een eerlijk mens, dan ben je ook een eerlijk mens. Een mens kan in het leven tegenover de éne eerlijk zijn en tegenover de andere on-eerlijk. Ik wil niet zeggen, dat er niet een zwakheid in zit, maar op die zwakheid wordt gespeeld en die ontstaat en die is in verhouding en beantwoording van de mensen, die tegenover hem staan, hoe die zich tegenover hem verhouden, wat zij van hem verwachten. In wezen is het leven heel iets anders, het leven is veel meer scheppen dan dat wij weten.

Ook als de mens dat ziet, is er nog een derde stap. En die derde stap is, dat hij in God alles gaat zien wat hij mist. Hoe is dat mogelijk? Als we de mogelijkheid niet zien, dan is het, omdat we 100 % materieel zijn ingesteld. De mensen zijn tegenwoordig 100 % materialistisch. Ze lopen met een leuze ergens in een boekje of op een papiertje geschreven van wat zij geloven, en zij zien niet, zij begrijpen niet, dat zij niets geloven. Zodra we ons aan een formule houden en dan denken, dat we tot een bepaalde groep behoren, is dat de grootste verstarring en de grootste mentale degeneratie, die mogelijk is. Dat de mensheid in verval is, kunnen we hier al aan zien, omdat het leven voor de hele mensheid voorbijrolt zonder dat de mensen merken, dat het niet echt in hun hart zit. Vrienden, alles wat we missen in het leven is in God te vinden.

In een Soefi gebed wordt gesproken van de ouderarmen van God.* Dat is de idee, dat God de Vader en de Moeder is van de hele wereld. Ik heb hierover uitgeweid om te laten zien hoe groot de rol is van de moeder en wat bedoeld wordt, wanneer we het beeld gebruiken van Moeder Aarde. Dan bedoelen we niet moeder in literaire betekenis, of in de zin van wereldlijk beeld, maar dan gebruiken we het begrip moeder in zijn diepte.

We gaan nu naar de aarde over. Waarvoor is de aarde ge-

* In Saum, „Neem ons in Uw ouderarmen op.” (Gayan).

schapen? De mens komt van God, reist naar de aarde en komt op aarde. De aarde is het laagste punt, dat hij bereikt en van de aarde gaat hij weer terug naar God. En waarvoor is nu die reis op aarde nodig geweest? Het verblijf op aarde moet – het kan niet anders – een groot doel hebben en het verblijf op aarde heeft dit doel – de mens zakt op aarde tot de grootste materiële diepte. Daar is hij in geboren, zijn lichaam behoort tot de aarde en hij zit in dat lichaam. Alles wat hij denkt en alles wat hij voelt, heeft met dat lichaam te maken, overal is de mens gestremd door dat lichaam. Hij moet de stof, de materie van dat lichaam op één of andere manier in beweging zetten en dat moet meegaan met zijn hogere vibraties. Dus de vibratie van de stof, van het lichaam, moet hier omgezet worden en dat is de strijd, waar ieder mens in zit en de strijd, die ieder mens te strijden heeft. Wanneer de mens hier op aarde is, dan komt hij, dan daalt hij, tot het diepste punt van het leven, en dat is het punt van waaruit hij rijzen kan. Wat is het doel van het leven? Het doel van het leven is te zien in het verschil tussen de mens, die naar de aarde toegaat en de mens, die van de aarde weggaat. De mens, die naar de aarde toegaat, dat is de mens, die gaat naar voortdurend grotere verstoffelijking en grotere blindheid en grotere gebondenheid in de materie en grotere remming en grotere begrenzing; terwijl de mens, die weggaat van de aarde, de mens is, die bevrijd is. Is hij werkelijk bevrijd? Wel, hij is bevrijd, als hij zich hier op aarde heeft kunnen bevrijden. En het is daarvoor, dat het religieuze of het geestelijk leven bestaat, het is daarvoor, dat de Profeten van God op aarde komen om de mens de weg te wijzen, om hier op aarde het geestelijk leven te vinden. Moershid Inayat Khan zegt in dat prachtige boekje „De ziel, vanwaar zij komt en waarheen zij gaat”, wie hier op aarde het licht vindt, wie hier op aarde bewust wordt een goddelijk wezen te zijn, dus bewust wordt van God, bewust wordt van zijn ziel, bewust wordt van zijn diepere, zijn innerlijke kant, zijn geestelijke kant, die blijft bewust door die hele reis terug. Die hele reis terug ziet hij, ervaart hij, want hij is bewust. En anders gaat hij terug onbewust, slapende, zoals hij hier op de wereld geslapen heeft.

De aarde vervult dus een zekere taak in het grotere leven. God in Ongeopenbaardheid is een Eenheid. Die Eenheid kunnen wij ons natuurlijk niet voorstellen, maar als wij ons dat willen voorstellen met woorden, die aan het menselijk leven ontleend zijn en die we misschien begrijpen: in dat leven van Eenheid

verlangt God ernaar Zichzelf te kennen, verlangt Hij naar veelheid. Toen Moershid Inayat Khan eens gevraagd werd, „Moershid, waarom heeft God toch eigenlijk de wereld geschapen?” zei Moershid, en dat is heel kinderlijk geuit, dat is kinderlijk geuit, omdat wij kinderen zijn, dat kan niet filosofisch gezegd worden, „Uit verveling.” Hij was zo alleen, het was zo monotoon, het was één bestaan. God ziet Zichzelf, Hij kent Zichzelf in de levende, wriemelende aarde, waar ieder leven een straal van Hem is en waar al dat leven, dat van Hem uitgaat, tegenover elkaar staat en waar al dat leven het ideaal heeft om het diepere te zoeken, om weer de Eenheid te vinden; en in dat zoeken, in het herstellen van de Eenheid, ervaart God Zichzelf.

We voelen hier wel uit, dat de aarde een grote rol speelt en dat alles wat de aarde ons doet en vóór ons doet, een heel grote rol speelt. Wanneer we een zaadje willen laten groeien, stoppen we het in de aarde, in de duisternis van de aarde. Daar groeit het, het ontkiemt, het komt boven de grond, het gaat bloeien, het gaat bloemen geven, het gaat vruchten dragen en het sterft. Als de ziel op aarde komt, dan doet de ziel precies hetzelfde. De ziel komt in de aarde, dat wil zeggen, zij komt in de duisternis van de aarde, in de duisternis van materie. De ziel, die op aarde komt, komt in duisternis. Wij zijn allen geboren in duisternis en onwetendheid. En het is in deze duisternis, in deze onwetendheid hier op aarde, dat wij de weg terug moeten vinden naar het Licht van God. Dan gaan we groeien en bloeien en dan gaan we vruchten dragen. En als het leven van de mens vruchten gedragen heeft, dat wil zeggen, als hij hier gediend heeft, als hij hier aan zijn doel beantwoord heeft en zijn taak volbracht heeft, dan komt de tijd, dat hij weggaat, dat hij sterft. Maar dat sterven is een schoonheidsproces, want dat sterven is een terugkeer tot de Eenheid, sterven is een geboren worden in God. Wanneer dus nu de ziel hier op aarde de rol heeft van geboren worden, van groeien, bloeien, vruchten dragen en sterven, dan heeft de mens het ook. U zult zeggen, „Daar behoeven we ons niet dik over te maken, we sterven allen op z'n tijd.” Natuurlijk doen we dat, dat is ook niet wat we bedoelen, we bedoelen hier, dat de ziel in de mens geestelijk zijn taak op aarde moet doormaken. De mens, die hier op aarde zijn taak doormaakt, is de mens wiens „ik” wordt geboren, wiens „ik” gaat leven, wiens „ik” gaat bloeien, wiens „ik” gaat dienen, wiens „ik” vruchten gaat dragen en dan als laatste fase wiens „ik” gaat sterven. De mens wiens „ik” hier

op aarde sterft, dat is de mens, die hier op aarde tot verlichting komt. Het is hier de plaats, die bij uitstek bedoeld is om het licht te vinden, omdat, wie hier op aarde het licht vindt, deze ervaring met zich meeneemt en de hele reis door de eeuwigheid heen met open ogen kan afleggen. Dit alles, die rol, is met de aarde verweven. De aarde heeft dus een rol, is een fase van het leven van God, waarin de mens geholpen wordt om levend te worden, om zich om te keren en om zijn ogen te openen. En alles wat de aarde de mens brengt aan hulp en aan dingen, die hij mist, het is allemaal hulp, het is allemaal om hem te openen.

We beginnen nu aan te voelen, wat er bedoeld is met dat grote begrip, de Vader in de Hemel en Moeder Aarde. De aarde is de plaats, waar de mens alles vindt en op alle wijzen geholpen wordt om die omkering te bewerkstelligen. Alles helpt hem op aarde, het hele aardse leven.

Desondanks is het misschien toch moeilijk om deze twee begrippen aan elkaar te verbinden, want het moederbegrip is een begrip van affectie en dit aarde-begrip is nog altijd maar een begrip. En toch is er een zekere betrekking, een zekere verhouding, die met onze gevoelens te maken heeft, want als de mens gaat zien, dat de aarde leeft, dat de aarde een wezen is, dat de aarde een wezen is van God, dat de aarde een rol speelt in onze evolutie, dat de aarde de rol speelt in onze evolutie, als de mens ziet wat hij op aarde vinden kan – hulp en bescherming – dan gaat hij zien, dat er toch ook een betrekking van affectie is, al was het alleen maar dankbaarheid.

Die betrekking van affectie kunnen we nog veel beter zien. In de Zend Avesta, het boek van Zoroaster, wordt het goede leven, het godsdienstige leven, altijd genoemd het telen, het bebouwen van de aarde. Dat is een symbolische uitspraak. In de oudheid bestonden drie verschillende richtingen van symboliek. Symboliek is om dat, wat de mens niet direct geestelijk begrijpen kan, hem in een vorm voor te leggen, die hij begrijpt. De oude symboliek had drie kanten; er werd gesproken van navigatie, van schepen en van de zee, en daar werd de symboliek uitgebeeld in symbolen van zee en storm en van navigatie. Dan is er een andere symboliek, die wordt uitgebeeld in het bouwen van huizen en tempels, dat is de symboliek, waarin eigenlijk al de tempelbouw van Salomo is uitgebeeld en dat is de symboliek, die tot heden ten dage min of meer is blijven bestaan onder de vrijmetselaars. Maar de oudste vorm, die ook de eerste vorm in

de Bijbel is, is de symboliek van het bebouwen, het telen van het land. En eigenlijk is de hele Boodschap van Zoroaster in die symboliek geschreven. Als Zoroaster zegt, dat het wezen van de aarde rechtschapenheid is en dat degene, die zijn land niet bebouwt, tenslotte geen deugden vindt, dan wil het zeggen, dat het land, dat wij mensen moeten bebouwen ons hart en ons denkvermogen is. We moeten ons denkvermogen in eenheid richten en stellen met ons hart. Maar, als het denkvermogen een loopje met ons gaat nemen en het niet staat onder het bestuur van het hart, als het dus in het leven niet zo is, dat het hart regeert en het denkvermogen er is om uit te voeren, maar als het andersom is, als het denkvermogen regeert en het hart vertrappt, dan kan er geen werkelijk geestelijk leven zijn. De hele Boodschap van Zoroaster is in deze symboliek uitgedrukt. We hebben het ook wel gevonden bij Boeddha. We hebben het trouwens gevonden bij de Hindoes, en ook gevonden in het Oude Testament, in de geschiedenis van Korach. Korach was een man, die zich stelde tegenover Mozes in hoogmoed en in rijkdom en die op zijn bezittingen pochte, en de aarde opende zich en verslond hem (Numeri 16, v. 1/16). Nu moeten we niet denken, dat op een gegeven ogenblik Korach daar stond en dat de werkelijke aarde zich opende en floep, hij ging naar beneden en de aarde sloot zich weer. Neen vrienden, het is altijd symboliek. Het zijn wij, die zo kinderachtig geworden zijn, dat we de verbeelding, de vlucht der symboliek, niet meer aanvoelen als een natuurlijke taal; een natuurlijke taal, die spreekt over dingen, die niet van deze wereld zijn.

Dit komt ook voor bij Moershid Inayat Khan, ik heb het Moershid verscheidene keren horen zeggen, dat, als iemand zijn taak niet vervult, de aarde hem ook niet wil dragen. We hebben allen onze taak in het leven, een taak van dankbaarheid, een taak van vriendelijkheid, een taak van dienst; in iedere verhouding hebben wij in het leven een taak, een taak om door het hele leven onze eigen vibratie van ons hart aan te houden, dus ons hart in het leven naar buiten te brengen en te doen regeren. We hebben allen een taak. Maar wie zijn taak nu niet vervult, die wil de aarde ook niet dragen. We komen weleens mensen tegen, die van het éne land verjaagd worden naar het andere. Laten we maar als voorbeeld de Franse revolutie nemen. U weet allen, dat de Franse adel toen zo verschrikkelijk is afgeslacht en u weet allen ook wel, dat zij het allen zo hartgrondig verdiend

hadden, omdat zij zo verhard waren en zo absoluut niet meer begrijpend, dat, wat de wereld regeert, adel van de geest moet zijn. Het was zo'n zelfzuchtige, zo'n verharde stand geworden, en dan breekt op een dag de revolutie los en worden zij uitgeroeid, weg van de aarde. Het is of de aarde hen niet meer dragen wil. Dat zien we altijd en dat komt altijd voor. Als de mensen zakken beneden een zeker ideaal, zodat dat hen verre houdt van wat zij op aarde moesten doen, om de gaven, die zij meegebracht hebben, op aarde te ontplooiën, en zij worden verhard en zelfzuchtig en het enige, wat zij op aarde doen, is te zeggen „ik”, ik in duizenderlei fouten en in egoïsme, wel, dan komt de dag, dat zij uitgeroeid worden van de wereld. Ik hoef er verder niet over te spreken, maar het is altijd het geval, als rassen, als volkeren, als groepen, als standen, worden weggevaagd, dan is dat, omdat ze gezakt zijn beneden het ideaal, en dan wil de aarde hen niet meer dragen. Eigenlijk komt het ook al voor in het verhaal van Jonas. Het land wou hem niet hebben, het schip wou hem niet hebben, enz., enz. Wie zijn taak op aarde niet vervult, krijgt van de aarde niet dat antwoord, dat het hem mogelijk zal maken zijn taak, zijn leven, hier voort te zetten. Het is een gedachte, die ons – als Soefi – zeer bekend is, want als Soefi weten wij, dat de mens op aarde leeft, zolang het zin heeft, dat hij leven zal, zolang hij zijn taak vervult, zijn eigen taak: zichzelf te zijn, een zeker gevoel van schoonheid, of van goedheid, of van deugd, of van toewijding, of van eerbied, of van goddelijk leven op aarde rond te dragen; zolang hij die taak heeft, blijft hij leven. U zult zeggen, dan zullen degenen, die hun taak vervullen, nooit sterven. Maar dat zijn juist degenen, die sterven tijdens het leven, hun „ik” sterft tijdens het leven. En dan is de latere dood, die intreedt, ook niet dat proces, dat anders iedereen kent van doodgaan en angst en ertegen opzien. Degenen, die geestelijk gegroeid zijn, sterven makkelijk, sterven met genoeg, sterven met plezier en sterven in vervoering. Er zijn zoveel voorbeelden van heiligen die in vervoering stierven.

Er is dus een groot verband tussen de aarde en het zieleleven van de mens, en in dat grote verband zien we, dat de aarde – als wezen – God dient; dus dat de aarde die mensen draagt, die hun levensdoel vervullen. En er komt een ogenblik, dat de aarde dat niet doen wil. Het is een heel typisch beeld en het is een kras beeld. Het is aan de éne kant makkelijk te begrijpen, het is natuurlijk minder makkelijk, als we er een begrip van maken,

omdat het een begrip is, dat ons zo weinig bekend is, maar het begrip op zichzelf is bijzonder mooi.

Dan zijn er nog meer punten, die Moershid Inayat Khan ons dikwijls laat zien, zo o.a. waar hij zegt, dat het menselijk lichaam een volmaakt werktuig is. U zult zeggen, „Een volmaakt werktuig? – en dat been dan, dat niet mee wil, en die reumatiek, die daar zit, en dat oog, dat ik niet meer heb, en die haren, die uitgevallen zijn, en die tanden, die ik niet meer heb? Noemt u dat een volmaakt werktuig?” Och, vrienden, daar gaat het niet om. Een volmaakt werktuig wil zeggen, dat, als het geestelijk leven van de mens zich ontplooit, zijn gezondheid blijft. Het wil veel meer zeggen dan dat, het wil zeggen, dat het lichaam het werktuig is, waarin de mens geestelijke ervaring opdoet. Het lichaam van de mens is gemaakt en gegeven voor de mens om zich te ontplooiën, voor de Ziel om op aarde te zijn, voor de Geest van God om in te leven. En al die mogelijkheden bij elkaar – die wij niet voldoende ontginnen – maken het lichaam tot een volmaakt werktuig. We kunnen er fysiek in leven natuurlijk en we kunnen er geestelijk in leven. We kunnen er alles in doen, we kunnen alle vragen beantwoorden en we kunnen er het geestelijk leven in vinden. Het geestelijk leven, waarvan we geen idee hebben en geen besef, wat het is. Het geestelijk leven begint dáár, waar de mens in zijn wezen, in zijn hart, in de verborgen organen – de verschillende centra – die hij in zijn lichaam heeft, het antwoord geeft en het bericht ontvangt van wat er in de wereld gebeurt en van wat God hem vraagt. Ons hart kan, als we voldoende levend zijn, alles registreren wat er op de wereld gebeurt. U en ik, wij kunnen gerust zeggen – misschien zullen er onder u enkele uitzonderingen zijn – dat onze harten van steen zijn, en dan registreren we niets van wat er in het leven gebeurt. Weten wij wanneer God tevreden is over ons? Kunnen we van een daad voelen of het Gods welbehagen heeft, of God er Zijn Zegen aan geeft, of dat het verkeerd is? Laten we zeggen 50 % van ons kent het niet, omdat we het innerlijk leven, het geestelijk leven, niet gevonden hebben, omdat het hart niet open is gegaan, omdat het hart een steen is. Als datzelfde hart zich verfijnt, als het beschaafd wordt, als het vergruisd wordt, zodat het het „ik” uit zich kan werpen en het dan opengaat voor de stem van God, dat is geestelijk leven. Geestelijk leven begint met de gevoeligheid van te weten of we iets goed of verkeerd doen, of God welbehagen in ons heeft, ja of neen.

Er is nog veel meer om te zien, hoe groot het leven van de aarde is voor ons allen, en dat is, dat wij alle schoonheid en alle ontroering en alle liefde vinden op aarde. Wiens hart open is voor schoonheid, die ziet overal schoonheid, die ziet een schoonheid, die van God is; want schoonheid, het zien van schoonheid, is het transparant door het leven héénzien, niet tegen de dingen aankijken als tegen objecten, maar in de objecten, in het hele leven, het Licht van God zien: in de natuur, in de mensen, in de dieren, in de wezens, overal. De mens zegt, „Liefde, ja, liefde; maar wat vind ik nu voor liefde?” Hij vindt precies hetzelfde als wat hij geeft. Wie zegt, „Ik vind geen liefde”, die krijgt het religieuze antwoord, „Dan geeft u geen liefde.” De mens vindt precies hetzelfde als wat hij geeft. Maar nu sprekende van kijken naar de schoonheid van het leven, al vind je het niet in die en al vind je het niet in die, je vindt het toch in zoveel anderen. Als je het leven kunt zien als één groot geheel, als het grote leven, zie je er alles in. Alles is erin tegenwoordig, alles is erin te vinden, het is een voortdurende ontroering en een voortdurende inspiratie. Het is alleen maar, dat wij altijd zeggen, „Ja, maar „ik”, ik wil en mijn leventje”, en we kijken altijd naar dat kleine cirkeltje, dat we getrokken hebben, maar we kijken nooit naar het leven. Als we naar het leven keken, dan zouden we alles vinden hier op aarde: schoonheid, ontroering, liefde, onsterfelijkheid.

We beginnen dus te zien, dat de aarde ons heel veel geeft en heel veel voor ons betekent; en nog altijd blijft dan het bezwaar, „Ja, maar de aarde is toch geen wezen.” Er ontstaat wel enige dankbaarheid, maar de aarde is toch geen wezen en er kan toch geen liefde zijn. En als u dat bezwaar maakt, dan moet u er eens over denken, wat u bedoelt met een wezen. Als u iemand liefhebt, is dat, omdat u dat wezen liefhebt? Wanneer u iemand liefhebt, is dat, omdat u in die iemand iets gaat zien van zijn dieper zelf. Lief te hebben, de mens lief te hebben, is in de mens de straal van God te zien en dan ziet u die mens niet meer als een wezen. Heeft Moershid Inayat Khan ook niet geschreven, dat wij beginnen met mensen lief te hebben, maar dat is slechts het begin, want in wezen behoort alle liefde aan God (Gayan, p. 25 „De mens leert zijn eerste les in liefde door een menselijk wezen lief te hebben, maar in werkelijkheid komt liefde alleen aan God toe.”). Dat wil niet zeggen, dat we niet moeten liefhebben, het wil zeggen, dat we ieder mens moeten liefhebben,

alsof we God in die mens zagen. We moeten God liefhebben in de mensen en eerst dan groeien we tot het liefhebben van God in het abstracte. Maar als deze stap er niet is, kan die andere ook nooit komen en het is daarom, dat wij in het leven beginnen met weinigen lief te hebben, en als het leven goed is, als het hart open is, dan breidt zich dat uit en dan gaan we in de mensen God liefhebben en dan komen we langzamerhand tot De Liefde, tot God.

Nu zult u zeggen, „Het is allemaal wel mooi en als een beschouwing kan ik er wel in meegaan, maar wat heb ik er eigenlijk aan? Is het niet een beetje ver gezocht?” Vrienden, wat is godsdienst? Godsdienst is de zegen van God. Godsdienst heeft niets met vier muren te maken, of met gebouwen, of met synodes, of met instellingen, niets. Godsdienst is de zegen, die God uitstort over de mensen. Een zegen, die gaat naar een ieder, die zijn eigen levenstaak vervult. Oordeelt niet, zegt Christus. Godsdiensten doen niets dan oordelen, de hele wereld is gaan oordelen. Maar godsdienst is een druppel eeuwigheid, die God geeft in de harten van hen, die beantwoorden aan hun levensdoel, over de hele wereld. Of je nu een neger bent, of een Eskimo, of een Westerling – fijn in het geloof –, het doet er niets toe wat je bent, we zijn allen dwazen. Begrijpen we dan niet, dat we – goddelijk gesproken – niets weten? Godsdienst heeft er niets mee te maken of we zondags in de tram mogen zitten of niet. De godsdienst van de vier muren, van de stenen muren is precies eender, Het is menselijk oordeel, het zijn regeltjes. Maar godsdienst is niet anders dan een zegen van God tot de mensen, die hun levenstaak volbrengen. Als u een druppeltje daarvan kon opvangen, ik zou bijna willen zeggen, als u dat tikje kunt aanvoelen, dat wij, Soefi's, van onze voorganger, onze Profeet, Moershid Inayat Khan, krijgen, als u dat tikje van intoxicatie, van dronkenschap, van geestelijke dronkenschap, kon aanvoelen, dan zoudt u zeggen, „Maar het is niet moeilijk.” Het is niet moeilijk, dan zie je de wereld zo, het is maar een kwestie van oog; of het oog verbonden is met het denkvermogen in zijn armoede, of dat het oog verbonden is met ons hart. Iedere godsdienst en alle Profeten komen te allen tijde om aan de wereld iets te geven en de mens, die dat opvangt, gaat zien. Zijn blik verruimt zich, die gaat zien de eenheid van het leven, die gaat zien de eenheid van alle leven, die gaat zien de moedergedachte, die gaat zien, dat de moedergedachte van God is en die gaat zien, dat de wereld, de stoffelijke

wereld, werkelijk zo alles vertegenwoordigt wat wij kennen als moeder. Zij draagt ons, zij baart ons, zij beschermt ons. We zijn hier niet op de aarde, alsof we – als het ware – uit de lucht komen vallen en in de woestijn zijn gegooid en daar zitten we en we moeten het maar rooien. We vinden allen in ons leven alle bescherming en alle hulp, die we nodig hebben. We worden voortdurend door God gekoesterd en beschermd. Vrienden, dat is de Moeder-Aarde. De aarde is de kosmische moeder. Dat is een gedachte, die niet alleen in de Oosterse godsdienst bestaat, die niet alleen in het Soefisme bestaat, maar die altijd bestaan heeft. Onze Bijbel – een boek, dat symbolisch geschreven is – heeft een grote plaats ingeruimd aan de moeder van Christus; de moeder van Christus is genoemd Maria en Maria is het woord Maya. Het komt in de Egyptische godsdienst en overal in de wereld voor en het wil zeggen: stof, aarde, illusie. In de Maria-verering zit een grond van waarheid, maar in de wijze, waarop zij beleden wordt, zit een begrenzing. Het is alsof men, in plaats van de mensen tot het licht te brengen en hun te laten zien wat er in het heelal gebeurt, hun het leven van God te laten zien, hun slechts zo'n heel klein leventje van gedachten geeft. „Kijk, hier heb je een paar gedachten, geloof dat nu maar en dan ben je er.” Maar mijn vrienden, dan worden we idioten, dan zijn we geestelijke idioten. Als iemand werkelijk met wat licht en wat warmte en wat liefde in zijn oog het Westen bekijkt, dan moeten we niet vragen wat voor beeld hij krijgt. Want het is niet het beeld van een secte van het Westen, het is het beeld van het hele Westen, van de éne tak zowel als van de andere tak, ze zijn beide afgeraakt van het ideaal van hun Profet.

De wereld te zien als de Moeder Aarde is op zichzelf een heel diep besef. Het is een besef, dat meebrengt: wat ben ik op aarde en waarvóór ben ik op aarde en wat zijn de mogelijkheden op aarde? Wat is de bescherming en de hulp, die ik hier op aarde vind? En te zien, dat het leven op aarde de trap is, het voorportaal, naar God en dat we in dat voorportaal worden geholpen en Gods Moederlijke Liefde kunnen vinden.

Dus het is wáár, dat de aarde geen wezen is in de zin, als wij wezens zijn. Maar toch is de aarde een wezen van God en het is door de Moeder Aarde, door de Aarde als Moeder, dat we een beeld van God zien, dat onze ogen opengaan om het eerste beeld van God te ontvangen. God, de Vader in de Hemel, heeft ons geschapen op de aarde, voor de aarde, met de aarde, in het doel

van de aarde. En het is dat doel van de aarde, dat ons omringt met Goddelijke Liefde, met de Liefde van de Vader en het is dat, wat uitgedrukt wordt in de idee om ons de aarde – in ogenblikken, dat we tot diep besef keren – te denken als de Moeder Aarde. Het is dat, wat ons doet zien, wat Moershid Inayat Khan bedoeld heeft in de zin, die hij gebruikt, „Ik buig mij neder voor u, o Moeder Aarde, in verering van de Vader in de Hemelen.”

De werkelijke godsdienst, de godsdienst, die God verbindt met alle zielen, de werkelijke godsdienst, die God zoekt te kennen, is prachtig. Het is het ideaal, dat weer over de wereld moet komen om een nieuw leven te zoeken. Wij zoeken een nieuw ideaal. Het is er. Het is dat éne oude ideaal, dit leven is het leven van God op aarde en wij zijn allen Gods kinderen en ons leven ligt voor ons allen in het ons richten op God en het zoeken van God.

Moge de Zon Uwer Heerlijkheid schijnen in mijn hart.

zie ook: Vadan, p. 14.

21 De Zon Uwer Heerlijkheid

De Zon Uwer Heerlijkheid is een gedeelte van een gezegde van Moershid Inayat Khan, dat luidt, „Moge de Zon Uwer Heerlijkheid schijnen in mijn hart.” Dit gezegde komt in enigszins andere vorm ook voor in de Vadan, „Laat Uw zon schijnen in mijn hart.” (p. 14).

Er zijn drie boekjes van Moershid Inayat Khan met korte gezegden: de Gayan, de Vadan en de Nirtan. Nu is de Gayan een boekje, waarin alle verschillende omstandigheden van het leven bekeken zijn – ik zou bijna zeggen – van twee kanten tegelijk en daardoor brengt het die diepe sfeer van wijsheid mee. Het is altijd bekeken in evenwicht, het is, alsof ieder gezegde van de Gayan verbonden is met ieder ander gezegde. Het is, alsof men in ieder gezegde een wereld tegenkomt.

Het volgende boekje, de Vadan, dat ook van die korte gezegden bevat, gaat een stapje verder. Het gaat dieper dan de Gayan. De gezegden van de eerste dertig bladzijden, waarmee het begint, zijn alle een soort meditatie. In het derde boekje, de Nirtan, komt meer het element van annihilatie voor dan in de vorige twee. Deze drie boekjes vormen werkelijk een stijgende lijn. Maar ik wil spreken over de meditaties, die in de Vadan staan; daar bedoel ik echter niet mee, dat ik iets onthul over meditaties. Ik bedoel wel, dat ik er iets van uitleg. Als u aan het eind van de toespraak begrepen hebt, dat u die meditaties niet kunt doen, dan zult u er iets van begrepen hebben. Deze gezegden van de eerste dertig bladzijden van de Vadan geven weer, dat alles in het leven, iedere omstandigheid, alles wat we tegenkomen, alles wat we zien, alles wat we ondergaan, alles waarmee we in aanraking komen, een vorm is van iets, dat een tegenbeeld heeft; het heeft een tegenbeeld in het Goddelijk Leven. Alles wat zich op aarde voordoet, heeft een tegenbeeld in het Goddelijk Leven en in alles wat zich op aarde voordoet kan de mens leven òf het aardse, òf het Goddelijk Leven. In hetzelfde leven en in dezelfde aardse dingen kunnen we aards zijn, kunnen we geestelijk zijn,

kunnen we hemels zijn. Het laat zien hoe alle omstandigheden in het leven een tegenbeeld hebben. Dit is iets, waarmee we wel vertrouwd kunnen zijn, omdat in de Zaligsprekingen van Christus, die beginnen met „Zalig zijn”, bijvoorbeeld, „Zalig zijn die treuren; want zij zullen vertroost worden”, „Zalig zijn die vervolgd worden om der gerechtigheid wil; want hunner is het Koninkrijk der Hemelen”, iets staat van het Goddelijk Leven. Nu is dat „want” niet een verband van oorzaak en gevolg, dat daardoor geopend wordt, maar het zijn in feite twee dingen, die gelijk zijn, het éne is het tegenbeeld van het andere. Dat, wat wij in het dagelijks leven doormaken, heeft een geestelijk tegenbeeld. En wanneer wij ons de moeite zouden geven – omdat wij er de behoefte aan hebben – om ons geestelijk te verdiepen, zouden wij hier op aarde het geestelijk leven vinden. Daarover heeft Moershid Inayat Khan nogal veel gesproken. In de Vadan op bladzijde 27 en 29, bijvoorbeeld, vinden wij een hele serie van allerlei omstandigheden in het geestelijk leven, die in degene, die het geestelijk leven zoekt of leidt, iets opwekt van het Goddelijk Leven. Het is dikwijls een tegenbeeld.

Zo vinden wij dan ook op blz. 29 van de Vadan heel duidelijk in een serie voorbeelden, dat we in alles wat we tegenkomen iets goddelijks kunnen tegenkomen. Ik zal een zin aanhalen als voorbeeld: in ieder mens, die wij tegenkomen, daar kunnen we – als we maar geestelijk ingesteld zijn – iets goddelijks tegenkomen. („Wien ik ook zie – U zie ik in zijn ziel”, „Wie ook tot mij komt, Gij zijt het, Die komt.”). Als we aards zijn ingesteld, dan komen we er een mens in tegen, maar indien we dieper zijn ingesteld, komen we er iets diepers in tegen. Zo is het met ieder ding, dat we zien; in ieder natuurtafereel kunnen wij iets diepers zien. We kunnen de zee zien, we kunnen de zon zien, we kunnen de rivieren zien, we kunnen de hele natuur zien; alles wat er in de natuur gebeurt, het heeft alles een diepere kant. Wanneer we bijvoorbeeld een rivier zien, dan zien we met onze aardse ogen stromend water, maar als onze geestelijke ogen zich enigszins beginnen te ontwikkelen, dan zien we niet stromend water, maar we zien stromen, we zien iets, dat zich voortbeweegt. Waar naar toe? Dat zich voortbeweegt met snelheid, met gratie, met kracht naar iets, dat zijn toekomst is, dat is de zee. Iets, dat zijn eigen wezen is, maar oneindig veel groter. Het geeft de mens een beeld, dat ook in zijn hart iets stroomt, dat hem voeren wil naar iets, dat zijn eigen wezen is, maar oneindig veel groter, naar God. En

zo kunnen we in alles wat erom ons heen gebeurt, iets van het Goddelijk Leven terugvinden.

Nu is in de natuur de zon centraal. Wij zouden geen natuur zien, als er geen licht was en er zou geen licht zijn, als er geen zon was – en er is maar één zon voor ons. De zon is centraal, maar de zon is ook geestelijk. In warme landen zijn de mensen anders dan in mistige en koude landen. Als u in de winter overgeplant wordt in de zon, dan voelt u zich niet alleen fysiek behagelijk, maar u voelt zich een ander mens. Als de zon doorbreekt, heeft dat een invloed. Wanneer we in de dagen voor Kerstmis zijn, in die donkere tijd, dan vinden we het allen een miezerige, donkere tijd en we verlangen allen, dat de zon terugkomt, die ons weer een opwekking zal geven. De zon heeft een geestelijke invloed op ons gemoedsleven. De zon is de geestelijke invloed, zoals alles in de natuur, en de zon is centraal. Wanneer dus alles in het leven ons iets geeft van dat andere leven, dat we niet zien, dan moet datgene, wat de zon ons van dat andere leven geeft, iets zijn dat centraal is. En daarom geeft de zon ons een eigenschap van het Goddelijk Leven, die als eigenschap van het Goddelijk Leven ook centraal is. Alles wat komt van de kant van de zon en van de kant van het licht is het betere leven, het leven van deugden, het leven van opgewektheid, het leven van vergeven, het leven van geven, het leven van geloof. Alles waar geen licht in is, maar waar schaduw is, is het leven van duisternis, is het leven van twijfel, is het leven van schuldbesef – al of niet juist – is het leven van verdoemenis. Dat is de duistere kant van het leven en het is heel belangrijk, dat een mens gaat begrijpen, dat al dat uitgestippelde leven van verdoemenis niets is en niet behoort tot het oorspronkelijke woord van Christus. Het kan niet, het is geen godsdienst. Het heft de mens niet op. Godsdienst is dat, wat ons tot God brengt. Denkt u, dat God naar al die kleine dingen kijkt en op al die kleine dingen let? God wordt ons afgebeeld als een boeman. Vrienden, zo is God niet en het is niet de prediking van Christus. Christus heeft zelf gezegd, dat zijn prediking een blijde boodschap is. Die gedachte van verdoemenis is er ingekomen in later tijd, in een tijd, voordat de woorden van Christus zijn opgeschreven. De pen, die het opgeschreven heeft, is heel veel gedoopt in de inkt van het Jodendom, dat Christus verwierp en dat Christus zag vanuit het oog van haat, het oog van macht, van ambitie, vanuit het oog, dat macht wou hebben – geestelijke macht –, vanuit het oog van mensen,

die aan haarkloverijen deden, die een secte vormden, die zeloten waren. De éne wist het beter dan de andere, de éne verdoemde de andere, enz., enz. Het is dat, wat teruggekomen is in de pen, die de Bijbel neergeschreven heeft en wat nooit het woord van Christus is geweest. Het is versterkt of liever gezegd, het is uitgegroeid door de kerk, die later ontstaan is, de kerk, die zocht naar staatsmacht, dus die zocht en onderlijnde en gebruikte dat, wat in die geschriften, die er toen nog waren, aan zogenaamde donkere macht in de Evangeliën over was. Maar in wezen behoort dat niet tot het Christendom. Iedere godsdienst is zon. Indien godsdienst geen zon is, dan is die afgedwaald, dan voldoet die niet aan zijn roeping en niet aan zijn taak. Dan is hij afgedwaald, doordat hij gehanteerd is door mensenhanden.

Die zon brengt alle deugden mee, de ontwikkeling van alle deugden. Wat is nu een deugd? Een deugd is een straal van Gods leven. Wanneer een mens een deugd heeft, dan heeft hij daarmee een straal van Gods leven, dat zich in hem openbaart. En wanneer hij door één of andere theorie, of door één of andere macht, die boven hem staat – of dat het uit hem zelf voortkomt – de deugd gaat beschouwen als „mijn” en als de mens zichzelf als „ik”-deugd gaat zien, „Ik heb deugden en het is mijn deugd en ik ben deugdzaam”, dan begaat hij de grootste der *on*-deugden. Deugd is werkelijk loslaten van het „ik” en van de persoonlijkheid. De deugd is een straal van Gods leven, die zich weerspiegelt in het hart van de mens en langs die straal klimt de mens op, stijgt de mens naar God.

Iedere deugd – vergeven, goedheid, oprechtheid, mededogen – welke deugd ook, we kunnen er misschien wel honderd opnoemen, is een facet, een straal van Goddelijk Leven. En wat zal dan Gods Heerlijkheid wel zijn?

Gods Heerlijkheid is een begrip, dat de deugden te buiten gaat, dat hoger is dan deugd. Iedere deugd is iets, dat in een menselijk hart reflecteren kan en vanuit het menselijk hart heeft de mens de projectie gemaakt van de deugd als een begrip naar God. Dus een deugd is iets, een eigenschap, die de mens en God met elkander in verband brengt. Maar Gods Heerlijkheid is niet een deugd van God, weerspiegeld in de mens, het is een eigenschap van God, het is God in Zichzelve. Het licht van God in Zichzelve is Gods Heerlijkheid. Het is dus een vorm van Goddelijk Bewustzijn en het is een heel diepe vorm van Goddelijk Bewustzijn. We moeten ons de Heerlijkheid van God denken

als het Wezen van God in Zichzelve. God is in Zichzelf dat leven, dat zichzelf voldoet, dat in zichzelf geen duister kent, dat in zichzelf geen vlekken kent. Gods Leven in Zichzelf wordt weergegeven door het woord Gods Heerlijkheid.

Gods Heerlijkheid is dus centraal. Tussen alle deugden, die af kunnen schijnen in de mens, staat Gods Heerlijkheid centraal, zoals de zon in de hemel centraal staat. „Moge de Zon Uwer Heerlijkheid schijnen in mijn hart”, hierin is het duidelijk, dat de zon een beeld is en voor ons Gods Heerlijkheid vertegenwoordigt. Alle deugden geven aanleiding tot meditatief leven.

De mens vraagt zo dikwijls, „Wat is meditatie?” Meditatie is innerlijk leven onder de één of andere vorm. Het is innerlijk leven, dat doelbewust gericht is op God. Daarom zijn de deugden van de mens aanleiding tot meditatie, bijvoorbeeld, als iemand verlangt om eerlijk te zijn en de deugd in zijn leven is om eerlijk te zijn, of oprecht te zijn, of vriendelijk te zijn, of goed te zijn, of mededogen te hebben, of te vergeven, of te verdragen, hoe ook, dat wordt sterker, lichtender, wanneer hij ziet, dat het beoefenen van die deugd tot het meditatieve leven behoort. Niet alleen, dat hij aan God in gebed om die deugd vraagt, maar die deugd wordt het doel, het middelpunt van zijn meditatie. Wanneer hij in meditatie zit, dan tracht hij te verstillen, hij tracht zijn mens-zijn af te leggen, hij tracht stil te worden en hij tracht God te zien als deugd, als goedheid, als liefde, als vriendelijkheid en daardoor ontvangt hij zoveel, dat in de deugd, die hij straks op aarde gaat uitgeven, hij het „ik” verliest. Iedere deugd moet ertoe leiden, dat de mens het „ik” aflegt. Als de mens in de deugd, die hij beoefent, God aanbidt en zijn „ik” aflegt, dan begint die deugd de geur te krijgen van geestelijk leven, dan stijgt hij in die deugd naar God op.

Meditaties behoren tot de innerlijke kant van de godsdienst. In het vroege Christendom, men vermoedt de eerste zeshonderd jaar, zijn er nog altijd Christenen geweest, die ontwikkelden in de meditaties door Christus aan de mensen gegeven. In de Bijbel is zoveel vastgehouden wat de mensen, die het opschreven, niet begrepen hebben en daarom brengt de Bijbel ons gelukkig nog heel veel van het ware Christelijke leven. Wanneer er in de Bijbel staat, „Ik heb op de fluit gespeeld en gij hebt niet gedanst”, dan is dit een symbool, waarmee gezegd wordt, dat Christus op de fluit gespeeld heeft, dat hij een goddelijke melodie heeft doen horen, dat hij langs de weg van meditatie over de mensen een

goddelijke vreugde heeft uitgestort. Maar de mensen hebben het geweigerd. Zij waren te veel met andere dingen bezig, met haat en met haarkloverijen. Zij waren te veel bezig met andere dingen om het op te merken, om het aan te voelen, om het op te nemen. Zij hebben niet gedanst, zegt Christus. Dansen is die andere uiting van extase. Een ziel in extase is een ziel, die danst.

Meditaties worden beoefend in iedere school van iedere godsdienst. In de godsdienst van Christus zijn ze ook geweest, maar ze zijn verloren gegaan. Voeg mij niet toe, dat meditaties over duisternis meditaties zijn. Meditatie over duisternis is geen aanbidding van God. Een meditatie kan nooit zijn „ik heb schuld”, een meditatie kan nooit zijn angst voor de hel, een meditatie kan nooit zijn om zichzelf in te prenten „ik ben zondig”. Al die dingen behoren tot die kant van de godsdienst, die ontstaan is, toen de godsdienst de weg kwijt was, toen het leven – de zon – uit de godsdienst verdwenen was. Maar alle andere godsdiensten hebben ze behouden: het Boeddhisme, het Hindoeïsme, de Islam, het oude Soefisme, dat meer een secte was, die zich altijd tussen verschillende godsdiensten heeft heenbewogen. Meditaties zijn er oneindig veel. Je zou ze kunnen groeperen in klassen en van die klassen is de eerste vorm die meditatie, die zich hecht aan een vorm. En dan komt de meditatie, die zich hecht aan een gedachte, die zich hecht aan een gevoel. Dan een meditatie, die zich hecht aan dat, wat noch vorm, noch gedachte, noch gevoel meer is, maar wat bewustzijn is. En tenslotte een meditatie in het abstracte. Maar voor de mens, die begint, is de meditatie de meditatie op een vorm. En de gezegden, die neergeschreven zijn in de eerste dertig bladzijden van de Vadan zijn voorbeelden van meditaties op een vorm. Een meditatie op een vorm is, bijvoorbeeld, meditatie op een ster, meditatie op de zon, meditatie op de maan, meditatie op het licht. meditatie op een roos, meditatie op een rozeknop. Er zijn er oneindig vele, variërend met iedere menselijke ziel. Iedere menselijke ziel is een eigen trilling, een eigen wezen, een wezen op zichzelf. Ieder mens heeft dat wezen. Voor hem is de weg door meditatie dat, wat beantwoordt aan zijn eigen wezen. Daar is meditatie op vuur, daar is meditatie op water, daar is meditatie op lucht, maar het blijft altijd een vorm. Het zijn de eerste vormen van meditatie. Neemt u bijvoorbeeld iemand, die een meditatie heeft, niet op een roos en ook niet op een rozeknop, maar op een rozeknop, die roos wordt en die het hele jaar door in zijn meditatie het leven van die

rozeknop vasthoudt. Hij wordt de rozeknop en als hij mediteert op de rozeknop, dan ziet hij in die rozeknop en zijn hart krijgt dat leven, dat binnen in die knop zit en dat uit wil barsten. Daar komt iets in zijn leven en zijn hart gaat open. Dat hart wordt ontvankelijk om iets van het geestelijk leven, dat er als een mysterie in zit, te uiten. En dan komt de tijd als de roos, en het uit zich en het geeft zich ten volle, en dan komt de winter, dan gaat de rozestruik zich in zichzelf keren en daar krijgt hij weer die steun. Daar wordt in zichzelf weer geschapen dat, wat naderhand weer gaat groeien en weer gaat bloeien. En zo gaat die mens in zijn meditatie het hele jaar door eindelijk iets vinden wat van het mysterieuze leven is, van het Goddelijk Leven en gaat hij eindelijk iets vinden wat hoop en wat geloof en wat alle geestelijke dingen overtreft; hij krijgt iets in zijn hart van het Goddelijk Leven, dat in zijn hart gaat ontluiken. Iedere meditatie begint met meditatie op vorm, op gedachte, op gevoel. Wanneer de meditatie op deugd komt, dan is dat een meditatie, die al naar het bewustzijn toegaat, maar centraal daarin is de meditatie op Gods Heerlijkheid.

Iemand, die met zijn hart gericht is op Gods Heerlijkheid, die met zijn hart zich vasthoudt aan Gods Heerlijkheid, die Gods Heerlijkheid ziet, die niet alle miezerige dingen van het leven ziet, maar die door het hele leven heen Gods Heerlijkheid ziet, dat is een hart, dat in meditatie is. En dat is tenslotte wat meditatie is. Meditatie is dat leven, dat een hart in vervoering brengt. Het doet er niet toe, waar de mens staat in het leven, wat hij doet, wat hij in zijn dagelijks leven doet, dat hart is in vervoering en dat neemt geen ogenblik zijn aandacht van het leven af, want de aandacht voor het leven is in de hersens, maar zijn hart is in God.

De meditatie op Gods Heerlijkheid is centraal. Het is al een meditatie van de orde van bewustzijn. Het is niet meer vorm, het is niet meer gedachte, het is niet meer gevoel, het is bewustzijn. Er staat maar één groep meditaties achter, die dieper gaat, dat is de meditatie op Gods Wezen. Achter het bewustzijn van God is het Wezen van God. Als we aanvoelen, dat dit alles iets heel bijzonders is, dan moeten wij eens waarderen hoe de Boodschap van Moershid Inayat Khan – de Soefi Boodschap – komt om in de wereld te getuigen van het Goddelijk Leven, van de deugden van het Goddelijk Leven en om te verkondigen alles wat het Goddelijk Leven betreft. En dan moeten wij eens waar-

deren hoe groot de prediking van Moershid Inayat Khan in de Soefi Boodschap is, hoe hij iedere goddelijke deugd, waarvan wij denken, dat die erg ver van ons weg is, heel dicht bij ons brengt. In de lering van het Soefisme heeft men het over de opvoeding tot geestelijk mens, men zegt: in het geestelijk leven heb je wil nodig en liefde en allerlei eigenschappen, je hebt intuïtie nodig en allerlei deugden. En dan denkt de mens, dat al die dingen zo ver van hem afliggen. En dat is nu het mooie, dat ze alle zo vlak bij ons liggen, we hebben ze maar op te rapen. Laten we als voorbeeld intuïtie nemen. Als de mens eenmaal begrijpt, dat het geestelijk leven meer te maken heeft met intuïtie en meer berust op intuïtie dan op denken – intuïtie is natuurlijk ook een functie van het denkvermogen in hogere zin – dus dat intuïtie datgene is, wat hem door de problemen van het leven moet leiden en niet het redeneren; dat de goddelijke intuïtie in een mens moet wakker worden, dan zegt hij, „Ja, dat is allemaal wel mooi, maar hoe krijg ik intuïtie?” Als de mens maar begreep, dat hij in het geestelijk leven tot op zekere hoogte zijn wil nodig heeft. Het eerste, wat hij in het geestelijk leven leert, is, dat de wil niet bestaat om op een ander te gebruiken. Het zijn de bruten, de dommen, de ver dwaasden en de blinden, die met hun wil tegenover anderen willen staan, maar de wil heeft een veel heiliger functie en dat is om de wil te gebruiken in onszelf. Als de mens de wil in zichzelf kan gebruiken en tegen zichzelf, dan begint hij op te staan; als het in de mens zo is, dat, doordat hij iets wil, het al een werkelijkheid in hem is, die hem geen moeite kost, die hij niet telt, omdat er geen groter geluk is dan de wil te kunnen gebruiken in zichzelf. Stel u voor een mens, die zegt, „Ik wil, ik wil, ja, ik wil” en dan zegt wàt hij wil – geestelijke dingen. Maar daar staat tegenover een mens, die zegt „ik wil” en het is er.

Vrienden, we moeten ontwaken. De wil moet even goed in ons ontwaken als de liefde, als de intuïtie, als alle deugden. Het is een kwestie van ontwaken. Nu heeft Moershid Inayat Khan over de wil, over de intuïtie, over de liefde, over de verdraagzaamheid, over alle deugden gezegd, dat het in het leven zo makkelijk te vinden is, het leven zaait ze voor ons op ons pad. En als we ze maar zien in de kleine dingen, dan rapen we ze werkelijk op, want wat we in de kleine dingen doen, dat doen we in de grote dingen. Nu moeten we niet denken, dat het leven is afstormen op grote dingen en dat we allemaal ambitieus en groot moeten worden. Neen, het leven ligt in de kleine dingen.

Moershid zegt, dat we ons moeten wennen om, als we iets doen – een kleinigheid – om die niet, als ons een andere gedachte invalt, te laten liggen. Maar dat we onze wil oefenen door eenmaal iets doende, het af te maken. En het is in de kleine dingen zo makkelijk. Iemand geeft ons een touw met een knoop erin en die moeten we losmaken. Dan moeten we niet zeggen, „Bah, het kan niet, wèg ermee.” Neen, de wil moet ons zeggen, dat, waar we mee bezig zijn, wat we in onze handen hebben, maken we af.

De intuïtie krijgen we, als we onze intuïtie oefenen in de kleine dingen, in de heel kleine dingen krijgen we intuïtie, maar we doen ze niet, want ze liggen ons niet. Als we in de heel kleine dingen gehoorzaam zijn aan de intuïtie, dan komt de grote intuïtie. Als we in de heel kleine dingen verdraagzaam zijn, dan komt de grote verdraagzaamheid. En zo is het met alle dingen van het geestelijk leven.

De grootste, de allergrootste meditatie is op de Heerlijkheid van God. Ook die heeft Moershid voor ons gebracht in het dagelijks leven. Iedere meditatie heeft zijn richting, heeft zijn doel, heeft zijn tijd, heeft zijn kracht, heeft zijn lengte, heeft zijn vibratie, heeft het punt, waar hij van uitgaat en het punt, dat hij bereikt. Een mens, die werkelijk geestelijk groeit, groeit door zijn meditaties. Maar degene, die niet door zijn meditaties groeit, och, het beginpunt ligt voor hem.

Alle grote dingen liggen in de kleine dingen. Nu is het gezegde „Moge de Zon Uwer Heerlijkheid schijnen in mijn hart” een heel grote meditatie, gegeven in een vorm, die we allen kunnen opnemen. Als de zon schijnt, geniet je, dan ben je een ander mens. Als de zon schijnt en we denken, „Moge de Zon Uwer Heerlijkheid schijnen in mijn hart”, of we zeggen die zin op, of we zijn met mediteren vertrouwd en we kunnen die zin in- en uitademen, dan gebeurt er iets in ons. Zodra we het doen, zien we het hele leven anders. Alle kleuren veranderen. U zult zeggen, alle kleuren zijn al veranderd, als de zon op ze schijnt, maar als de zon – de Zon van God – in ons hart komt, dan verandert het nog heel anders. Het is een eenvoudige meditatie, die we in het leven kunnen toepassen.

Zo zijn al die zinnetjes, die op de eerste dertig bladzijden van de Vadan staan, allemaal zinnen, die wij in alle omstandigheden van het leven kunnen toepassen. Als we mensen verliezen, als mensen ons vijandig gezind zijn, als we door dit en door dat

heengaan, daar is in iedere omstandigheid het tegendeel, er is geen omstandigheid in het leven, die niet is een geestelijke weg, die ons kan voeren tot God en tot het leven van God, tot het leven der ruimte en dat we een ander leven krijgen dan het miezerige, kleine mensenleven van „ik” in de ochtend en „ik” in de middag en „ik” in de avond.

Als we bedenken wat een enorme meditatie dat „Moge de Zon Uwer Heerlijkheid schijnen in mijn hart” is, dan zien we het mededogen en de grootheid van hen, die een Boodschap van God tot de wereld brengen, hoe het hun streven is om de dingen van de hemel hier te brengen op aarde in een vorm, waarin iedereen ze kan opnemen.

Daar zijn over het meditatieve leven natuurlijk nog vele dingen te zeggen, die ermee in verband staan en dat is, dat een mens niet het meditatieve leven moet opnemen of het moet hem ernst zijn. Hij moet serieus zijn, hij moet waarachtig zijn. Ik kom bijvoorbeeld wel mensen tegen, die het meditatieve leven wel willen, maar die het beschouwen als luxe. Daar bedoel ik dit mee, dat zij blijven wie zij zijn. Zij blijven in alles hetzelfde – ego blijft ego. En zij willen het meditatieve leven wel als luxe, als een zekere verfraaiing van zichzelf. Neen vrienden, dit is de enige weg op de wereld, waarin geen enkele leugen bestaan kan, ook niet tegenover jezelf. In de weg naar God kan geen onwaarachtigheid zitten. Is de mens onwaarachtig, dan gaat hij dicht als een pot. Het is onmogelijk om het Goddelijk Leven te leiden, indien hij niet in alle voegen serieus is en serieus wil zoeken en serieus het innerlijk leven wil zoeken, afstand wil doen van het kleine en wil gaan vragen, verlangen naar het ruimere leven. Het moet komen uit de diepte van zijn hart.

Wanneer we een eigenschap zoeken in de menselijke ziel, die beantwoordt aan Gods Heerlijkheid, dan is die eigenschap heiligheid. De vriendschap van God kunnen we in de vriendschap zien en de goedheid in de goedheid en de liefde in de groeiende liefde in een mens, maar waar zien we Gods Heerlijkheid? In die supereigenschap, die men noemt heiligheid en die men zelden ziet. Het is de eigenschap, die de heiligen in de wereld brengen en ontwikkelen en verspreiden. Met heiligen bedoel ik natuurlijk niet heiligen, die erkend worden, of heiligen, die verklaard worden, of heiligen, die gemaakt worden, ik bedoel werkelijke heiligen. Het is God alleen, Die weet wie onder Zijn mensen heilig zijn. En het is God alleen, Die hun de heilig-

heid geeft. De werkelijke heiligen behoren net zo goed tot het Christelijke geloof als tot ieder ander geloof. In het oorspronkelijke Christelijke geloof wordt gesproken van God en Zijn heiligen en van Christus en Zijn heiligen. De éne kant van het Christendom heeft het vermenselijkt en de andere kant heeft het afgeschapt. Beide, omdat ze vergeten hebben wat werkelijke heiligheid is. Wanneer iemand een meester heeft, een werkelijke meester, wanneer iemand een Profeet heeft en je zou hem vragen, „Wat voel je nu eigenlijk voor die Profeet?“, dan zou hij moeten zeggen, „Dat kan ik niet zeggen.“ Het is te heilig om te zeggen. Heiligheid is iets, waar je niet over spreken kunt. Er zijn mensen, die het voelen en er zijn mensen, die het niet voelen.

Nu wil ik nog naar voren brengen, dat je een meditatie moet krijgen van een meester, omdat u niet uit mijn toespraak moet opmaken, dat je meditaties zo maar kunt doen. Die vorm, die ik naar voren heb gebracht, ja, die kunt u opzeggen en u kunt u erin verdiepen, u kunt die vorm vasthouden en dat is het begin van mediteren. Maar u moet nu niet denken, dat mediteren uit een boekje te leren is. Wanneer iemand een meditatie heeft van Christus, wanneer iemand een meditatie heeft van één van de andere Profeten, wanneer hij een meditatie heeft van een heilige, of hij heeft een meditatie van een meester, dan wil dat zeggen, dat die meester die meditatie doet en dat, als zijn leerlingen die meditatie doen, zij die meditatie als het ware met hun meester samen doen, daar ontvangen zij in, wat er van de meditatie van de meester op hen afstraalt. Als wij de meditatie doen van de Heerlijkheid Gods, dan is onze verwezenlijking, onze bewustwording van de Heerlijkheid Gods natuurlijk nog altijd heel dicht bij de aarde. Maar de meditatie van de meester is veel goddelijker van bewustzijn en het is in het krijgen van een meditatie van de meester en in het samen doen met de meester, dat de mens groeit. Nogmaals, op deze wijze gesproken is „Moge de Zon Uwer Heerlijkheid schijnen in mijn hart“ een geweldige meditatie. Het zijn de woorden van een Meester, er zit leven in, er zit een openbaring in. Als de mens die meditatie doet, dan groeit hij in het besef – in zijn hart, in zijn bewustzijn – dat hij meer en meer gaat begrijpen, dat hij meer en meer ondergedompeld wordt in het licht van Gods Heerlijkheid.

Gods Heerlijkheid is een eigenschap, die alles overwint en die alles zuivert en die alles geestelijk geneest. Het lijkt zo'n klein onderwerp om over te spreken, maar we kunnen het onderwerp

niet hoog genoeg aanslaan. Een mens kan die meditatie doen, als de zon schijnt en dan wordt hij op het Pad gebracht. Het is de zon, die aanvonkt. Er zit iets in de zon, iets psychisch. Er zit in de zon het diepe, verborgen leven van God, dat in ons gezaaid wordt, dat in ons ontluikt. Maar die zon schijnt altijd. Als wij gewend zijn de meditatie „Moge de Zon Uwer Heerlijkheid schijnen in mijn hart” te doen op momenten om ons te inspireren, laten we dan beginnen, als de zon schijnt. Maar we kunnen haar ook doen, als de zon niet schijnt – want de zon schijnt altijd. De zon van het hart, de zon van God, schijnt altijd. Dan wordt de zon een andere zon.

Zo ziet u, dat het meditatieve leven een opheffing is. Het is een gebed tot God, maar het is een gebed tot God, dat stil wordt, het is een aanbidding. Het is niet meer wensen en het is niet meer vragen. Het is groeien in de richting van één-worden. Het is afleggen van het menselijke, het is gaan naar God. Dat is, wat alle godsdiensten gekomen zijn om de mensheid te brengen. De één is er meer voor open, de ander verlangt er meer naar, een derde is er nog niet aan toe. Maar op zijn manier heeft ieder mens ergens een leven van verlangen. Dat leven van verlangen kan zo diep begraven zijn, dat het niet in zijn gedachten komt en niet in zijn eigen bewustwording en toch is het er. Heel diep in zijn hart is toch een verlangen en een wijze, waarop hij zegt, „God”. Al is hij de grootste misdadiger, al is hij de grootste zondaar, in zijn hart zegt het „God”.

En zie nu het beeld van de wereld. Sommige mensen zeggen dit onbewust. Maar zij krijgen kracht en meer kracht van degenen, die het bewust zeggen, van degenen, die ontwaken en in wier leven de roep om God bewust wordt. Zij krijgen meer kracht van degenen, die gekomen zijn om die vraag te beantwoorden, van de Profeet en zijn heiligen en de meesters. En zo wordt het hele leven één, alle mensen. En wat in het hart van de één ontwaakt, vonkt het hart van de ander aan. En alle mensen krijgen op die manier iets van het goddelijk voedsel, ieder tot de mate, waarin zijn hart open is. Maar onbewust leeft het in ieder hart.

Vrienden, wat een andere kijk op het leven. Het leven is bedoeld om God op aarde te vinden. Het leven is bedoeld om van God te getuigen. Het leven is bedoeld om hier God te verheerlijken door de Zon Zijner Heerlijkheid, die uitschijnt in ons hart.

Bibliografie

Boeken van Moershid Inayat Khan:

1. Een volledige uitgave van de boeken van Moershid Inayat Khan verscheen in de Engelse taal bij Barrie and Rockliff, 2, Clement's Inn, London, W.C. 2. De delen bevatten de volgende titels:

- Volume I: The Way of Illumination.
The Inner Life.
The Soul, Whence and Whither?
The Purpose of Life.
- Volume II: The Mysticism of Sound.
Cosmic Language.
Music.
The Power of the Word.
- Volume III: Education.
Rassa Shastra.
Character-Building and
The Art of Personality.
Moral Culture.
- Volume IV: Health.
Mental Purification.
The Mind World.
- Volume V: A Sufi Message of Spiritual Liberty.
Aqibat, Life after Death.
The Phenomenon of the Soul.
Love, Human and Divine.
Pearls from the Ocean Unseen.
Metaphysics.
- Volume VI: The Alchemy of Happiness.
- Volume VII: In an Eastern Rosegarden.
- Volume VIII: Sufi Teachings.
- Volume IX: The Unity of Religious Ideals.

- Volume X: Sufi Mysticism.
The Path of Initiation and Discipleship.
Sufi Poetry.
Art: Yesterday, Today and Tomorrow.
The Problem of the Day.
- Volume XI: Philosophy, Psychology, Mysticism.
Aphorisms.
- Volume XII: The Vision of God and Man.
Confessions.
Four plays.
- Volume Gayan; Vadan; Nirtan.

2. De volgende boeken van Moershid Inayat Khan zijn in de Nederlandse taal beschikbaar:

- De Eenheid van Religieuze Idealen.
De wereld van het denken.
De ziel, vanwaar zij komt en waarheen zij gaat.
Het innerlijk leven.
De oplossing van het hedendaagse vraagstuk.
Gayan.
Vadan.
Nirtan.
Gezondheid.
Karakter en persoonlijkheid.
Opvoeding.
Boodschap en Boodschapper.
De mystiek van het geluid.
De alchemie van het geluk.
De mens – meester van zijn lot.
De verruiming van het bewustzijn.

Verschillende andere boeken van Moershid Inayat Khan zijn eveneens in het Nederlands vertaald, doch zijn thans uitverkocht en wachten op herdruk.

Van H. P. van Tuyl van Serooskerken zijn reeds verschenen:
Groter Christendom, Deel I, OUDE TESTAMENT

Uit de inhoud:

De geschiedenis der schepping – De betekenis van de slang – Noach en de zondvloed – Aartsvader Abraham –

De offering van het gebroken hart – Op de Berg des Heren zal het voorzien worden – Het uitleveren van Sara door Abraham aan Farao – Bakker en Schenker – De bomen wilden een koning – De Boom des Levens – De geschiedenis van Simson – De mens in zijn strijd – De vriendschap van David en Jonathan – De Bijbel lezen onder een andere hoek – De symboliek van de tempelbouw – Alles is ijdelheid – David en Salomo – De profeet Jona.

Groter Christendom, Deel II, NIEUWE TESTAMENT

Uit de inhoud:

Kerstmis – De onbevleete ontvangenis – De Wijzen van het Oosten, Aanbidding als levenshouding – Verwerping en kruisiging – Palmzondag – Pasen, de Opstandingsreis – Zij, die ten hemel voeren – Het Pinkstergebeuren – Over de wateren lopen – Het Badwater van Bethesda – Lazarus en de rijke man – De Tien Maagden – De Drie-eenheid – Sterk ons in de verzoeking – Het volgen van de Bruidegom – De Onrechtvaardige Rentmeester – De Bruiloft te Kana – Leerlingenschap – De verhouding tussen man en vrouw – De genezingen van Christus – De leerlingen van Christus.